

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Schandorph, Sophus.; S. Schandorph.

Gamle Billeder : Roman

København : Gyldendal, 1899

411 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

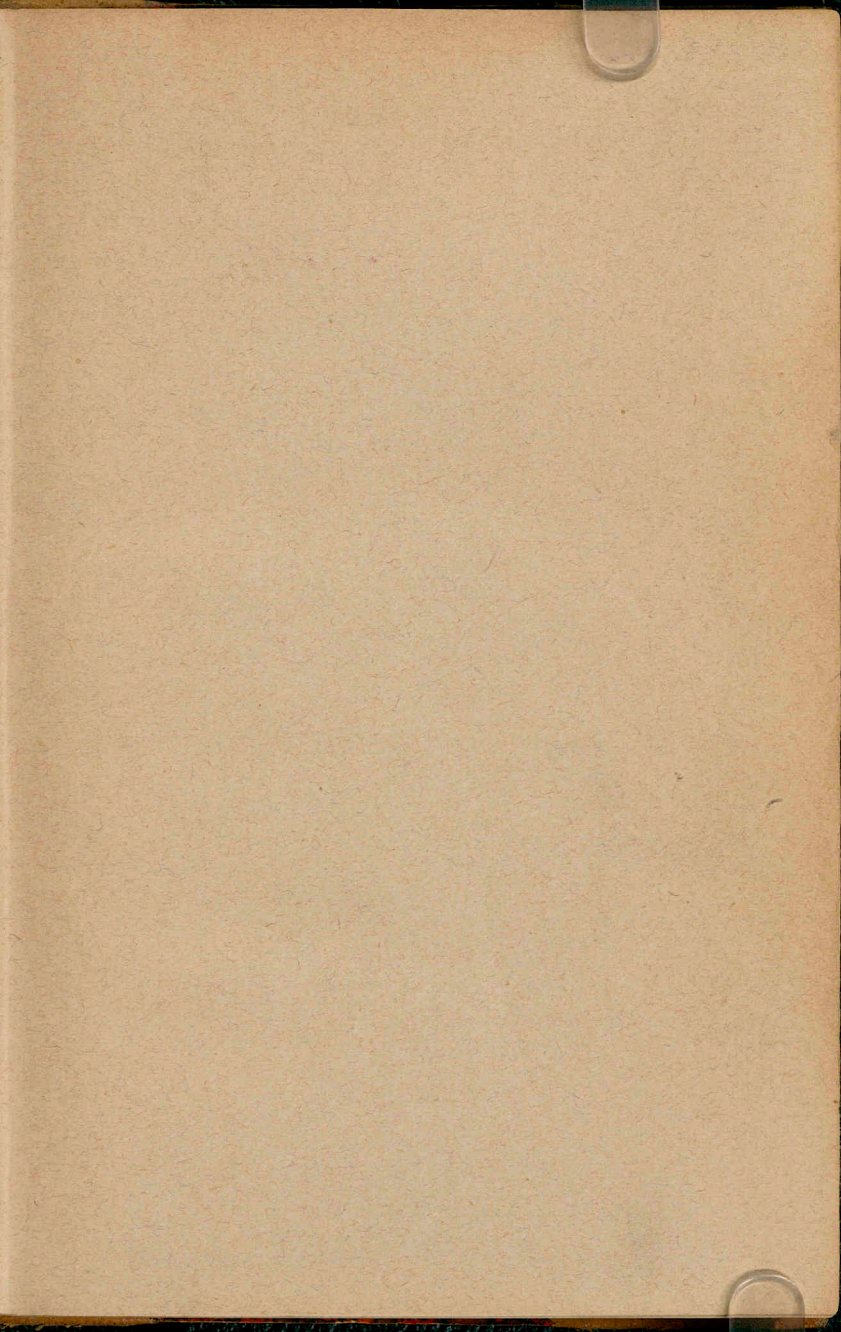
57.261⁶

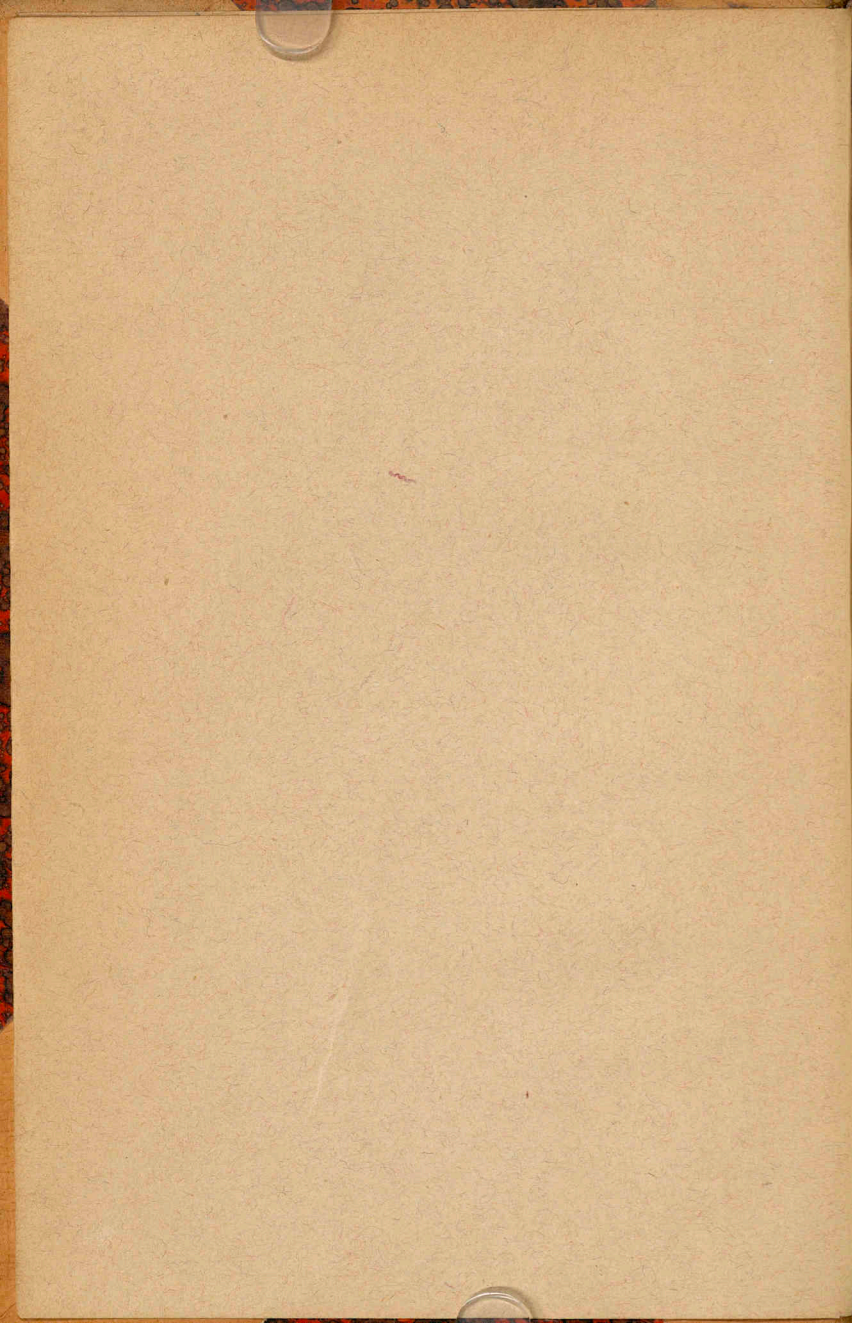
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

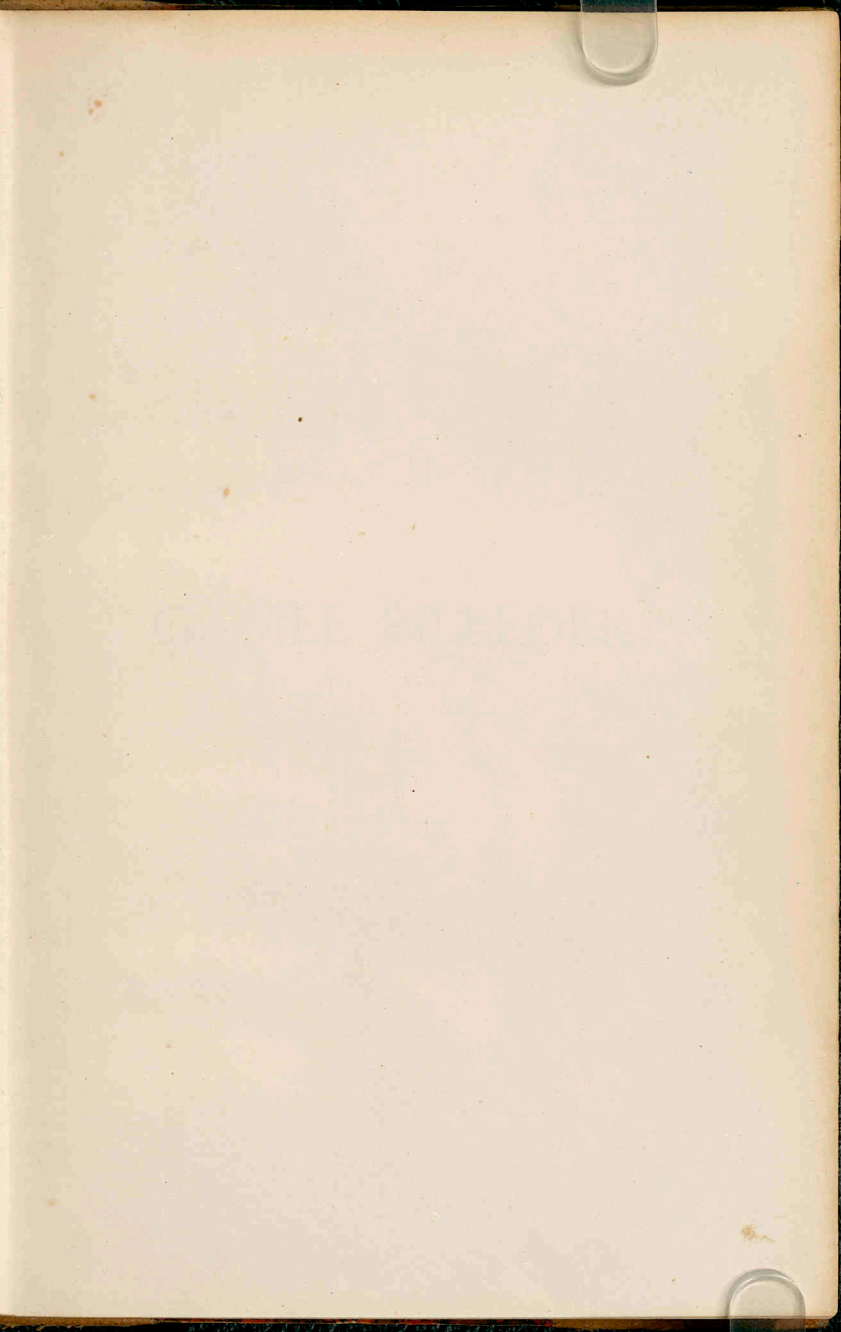

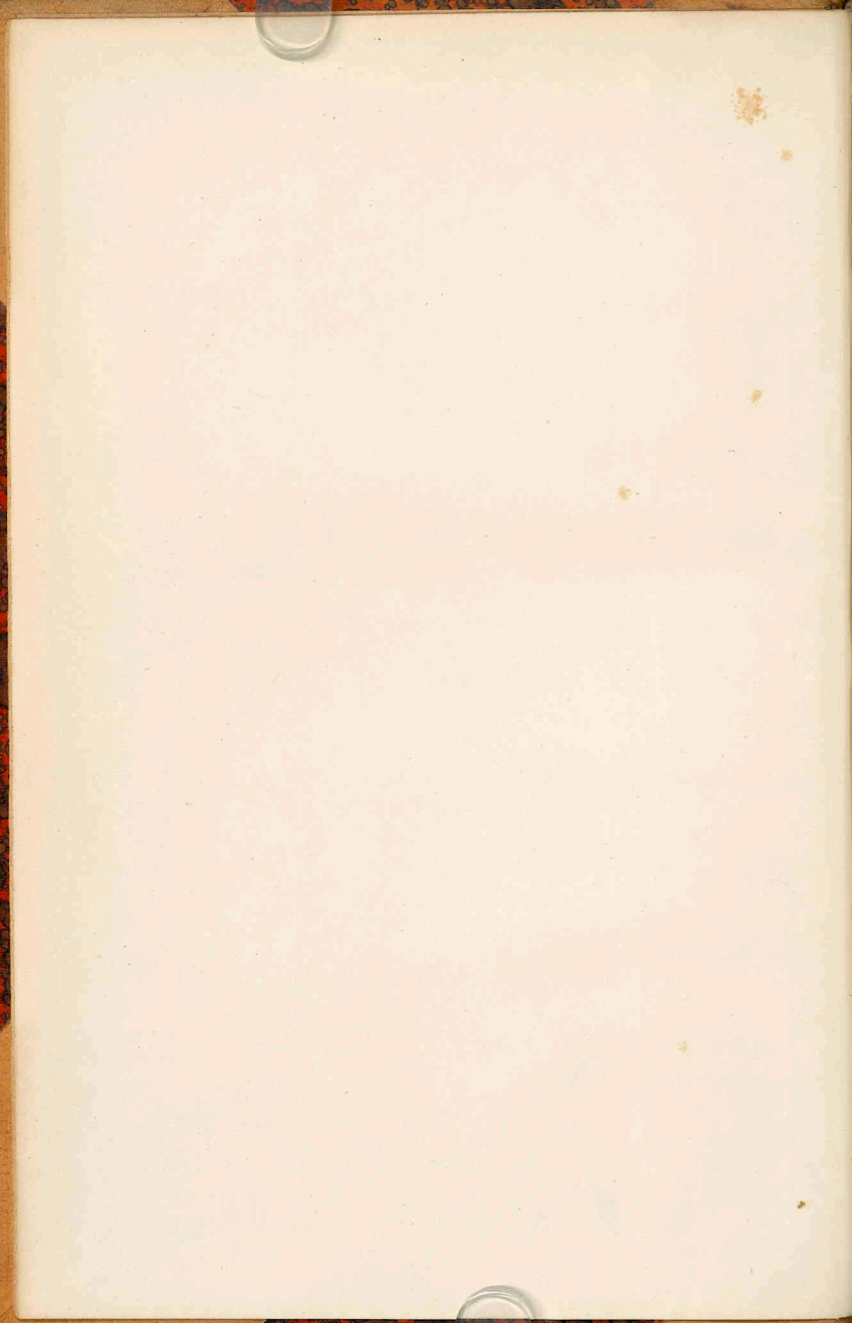
130024229980

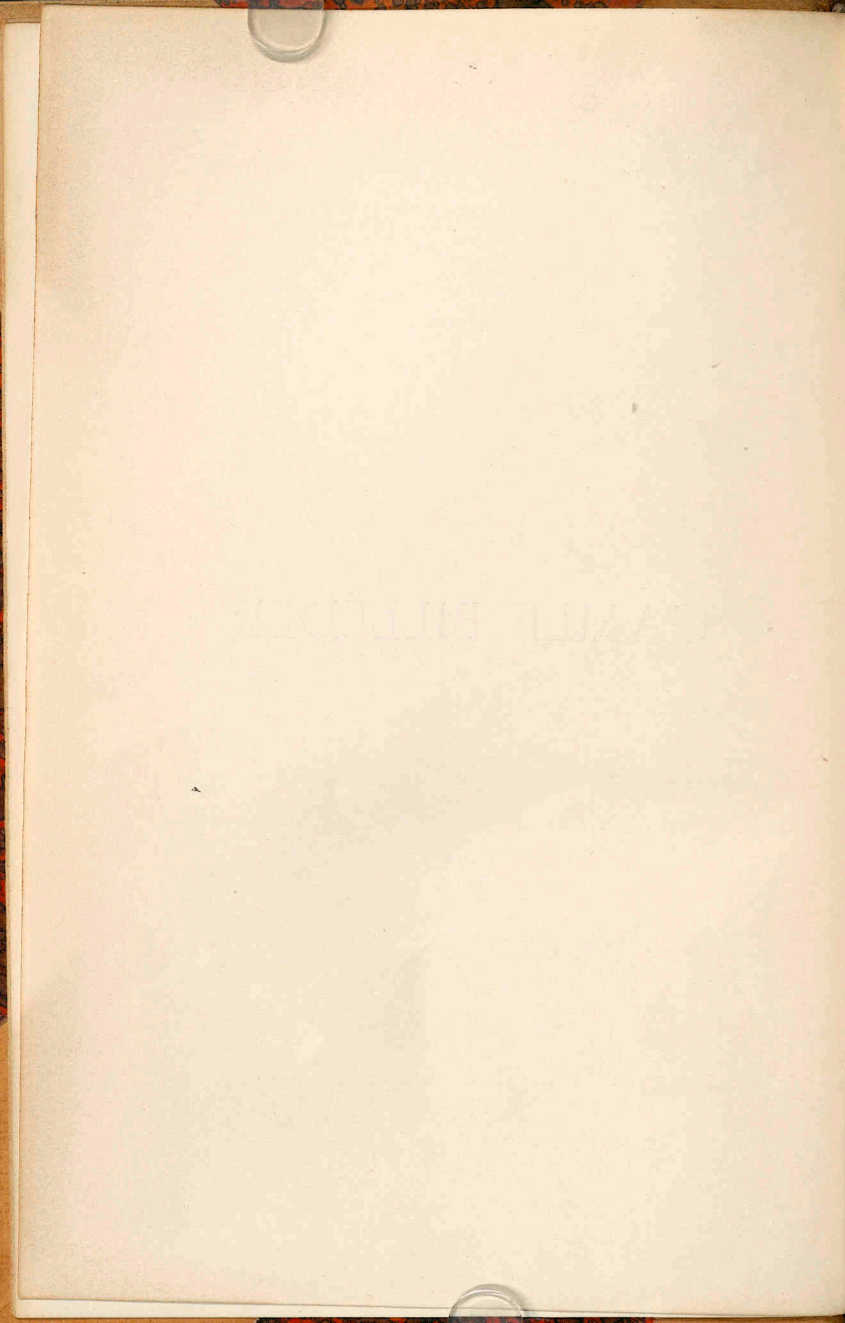

GAMLE BILLEDER

S. SCHANDORPH

GAMLE BILLEDER

ROMAN

KØBENHAVN

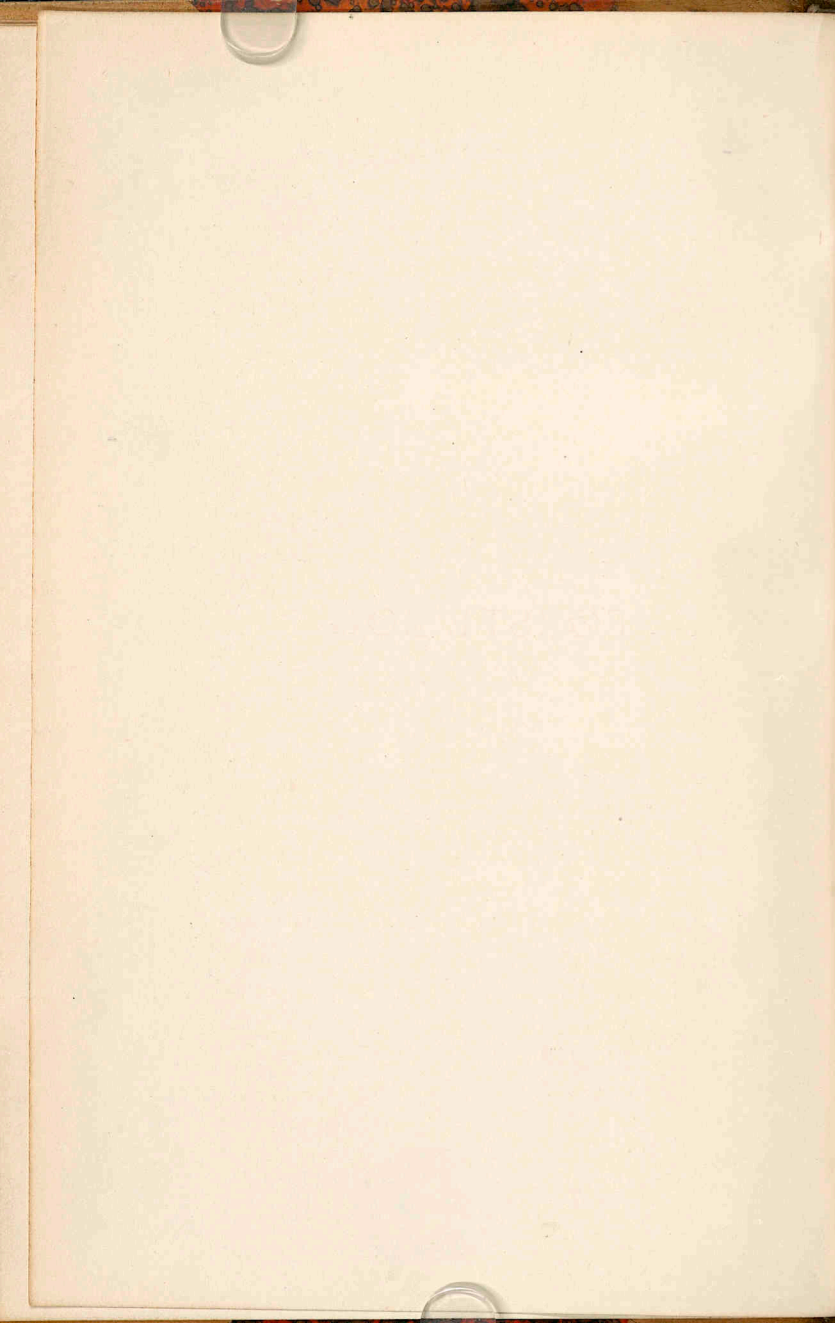
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)

FR. BAGGES BOGTRYKKERI

1899

FØRSTE BOG

I

Det hed sig i Egnen, at der, hvor Randlev Præstegaard nu laa, havde der i længst henrundne Tider staaet en mægtig Borg. Men det er ikke sagt, at det var sandt. Der fandtes paa Markerne og paa Gaardens Grund mange Brokker af store brændte Sten. Men selve Præstegaarden mindede ikke i mindste Maade om en Borg, om den end var en Del forskellig fra andre Præstegaardsbygninger. Vel hegnede de fire sammenbyggede Bindingsværkslænger et Gaardsrum og omsluttede den mægtige Mødding, men Vaaningslængens Straatag var meget højere og stejlere end Udlængernes og havde kun to brede og lave Vinduer med blyindfattede Ruder ud til Gaarden i den fra Indkørselsporten fjerneste Ende. Indgangen til denne Side af Stuelængen var en lav og smal Dør med en Rundbue for oven og en halvcirkelformig Trappe af en halv Møllesten for neden. Bindingsværksmuren stod iøvrig uigennembrudt med sin okkerfarvede Væg og sit tjærede Bjælkeværk. De store,

kluntede Hoveder struttede frem under Tag-skægget.

Stuelængens modstaaende Langside manglede ikke Vinduer. De vare ulige høje og anbragte uden al Hensyn til Symmetri: snart tre klumpede tæt sammen, snart et enligt udgloende. I Straa-taget sad to uens høje Kviste, hver med et bredt og lavt Vindue, dog lignede de slet ikke hinanden i Udseende og Dimensioner.

Langs denne Udsides helt hvidkalkede Mur strakte sig en ret stor og bred Dam, skilt fra Bygningen ved en smal af Hvidtjørn og Buksbom overgroet næsten upassabel Sti, hvor Hunde, Katte og Mennesker syntes at have søgt hen i ubevogtede Øjeblikke for at lette deres Organismer under de tætte Buske. Paa den anden Side af Dammens brune Vand stod en seks — otte store Hestekastanjetræer, højt struttende i Vejret i Vintertid, bredende deres store Bladfingre fra Løvspring til Løvfaldstid, udfoldende deres hvide og røde Blomsterfylde i Skærsommertiden, siden stænkende hvide Fnug over Kørevejen, og ved Høsttiden strøende de grønne, tornebesatte Frugthylstre og de blinkende rødbrune Frugter over den og Dammen. De knagede under Vognhjulene og hoppede paa Vandets Smaakrusninger. Paa Stuelængens Gavl var der en Glasdør ud til Præstegaardens store Have med gamle og store Frugttræer, i Forommeren bugnende af de hvide Blomsters Sne foroven og forneden, mens Syrener knyttede lilla

og hvide Hænder frejdigt ud i Rummet. Midt i Haven laa en Dam, i den en lillebitte Ø med en Bænk under en gammel Lind med den søde Duft i Midsommerdagene, krydrende Luften og vækkende Elskovslængsler, grovere og finere, i de lyse Nætter hos Mennesker, Fæ og Urter. Aarstiderne vekslede i Ro og Mag om Randlev gamle Præstegaard, hvad enten dens Tage laa bestænkede af Blomster — eller af Vintersne, hvad enten Sommerluftninger lunt smøg sig om dens mange Hjørner, eller Vinterstorme og Snefog tudede som Ulve om de gamle Bindingsværksmure i Stuehus, Stalde, Lo og Lade.

For Randlev Hovedsogns og Anneks Borøds Sjæle havde Pastor, magister artium, Sextus Masmann sørget i en Række Aar. I sin Tid var han bleven kaldet til sin Gerning af Lehnsbaron Urne, daværende Besidder af Baroniet Hvidholm, paa den Betingelse, at han skulde ægte Formandens, salig Hr. Henrik Mortensens Enke, som var ti Aar ældre end han.

I et kristeligt Ægteskab avlede Magister Sextus Masmann med Ane Mortensen, født Larsdatter, Sønnen Ludvig Masmann, men han kostede sin to og fyrretyveaarige Moder Livet. Saa giftede Magister Sextus Masmann sig efter seks Aars Forløb med den tyveaarige Cecilie Lundbæk, Datter af Nabopræsten, med hvem han i Tugt og Ære avlede fire Døtre, og da hun efter et Par Tvillingers Fødsel salig hensov i Herren,

sad hendes Ægtemand et Aar og sørgede, inden han tog til Ægte en Byskrivers otte og trediveaarige Datter fra den nærmeste Købstad. Efter at have skænket sin Mand et nyt kvindeligt Tvillingepar maatte hun bøde med Livet ligesom sin Forgængerske i Kaldet, efterladende en for tredie Gang sørgende Enkemand, som Gud, trods hans indtrængende Bønner og ærlige Flid, kun havde undet den ene Søn foran den forfærdelige Bunke Døtre, hvilke en fattig Mand vilde have ondt ved at faa anbragte i den Gud velbehagelige Ægtestand. De tegnede endda til at blive grimme og lavbenede som Gravhunde.

Til at beskikke sit Hus valgte Hr. Magister Sextus Masmann et nogle og trediveaarigt Bondefruentimmer, Datter af Ladefogden paa Hvidholm. Hun hed Abelone Jeremiædatter; hendes Fader, Ladefogden, hed Jeremias Espensen. Magister Masmann var sikker paa, at hun var et kristeligt Fruentimmer, thi baade ved Højmesse og Aftensang havde han i mange Aar set hende paa hendes faste Plads i Kirkestolen, syngende Psalmerne med Alvor og Andagt, saa hendes „grove“ (o: dybe) Stemme overdøvede hele Menighedens, og under Prædikenen randt det klare Vand fra hendes store, honnette graa Øjne rigelig ned over de brede Kinder. Deraf sluttede Præsten, at hun arbejdede paa sin Helliggørelse med Frygt og Bæven, tilmed da Psalmebogen altid dirrede i hendes store Hænder med Staalgigtringen paa den venstre Lang-

finger. Tilmed ofrede hendes Fader, Ladefoged Jeremias Espensen, saare rundelig efter sine Vilkaar. Han sagde altid til Præsten, naar han, der paa Grund af Lændegigt og fyldige Posteriora ikke godt taalte at sidde paa de smalle Sæder i Kirkestolene, personlig bragte sit Højtidsoffer i Præstegaarden, at det var bare saadan smaa Afdrag for sin store Syndegæld. „Den vil vel nok blive afskrevet i min Regnskabsbog oppe hos den store Herremand,“ sagde han sukkende. Det rungede i Magisterens Studerekammer, naar han lagde sin Pengetut paa Bordet.

Magister Masmann trak sine buskede, knebelsbartlignende Bryn op i Panden og pustede betænkelig en Røgsky ud fra Piben, men strøg dog Pengene til sig. Denne Karls Maade at ræsonnere paa var dog en Slags Synergisme eller Semi-Pelagianisme. Slight levede desværre et sejt Liv blandt Almuen, trods det, at han var sig bevidst at prædike den pure og rene Lære efter *Confessio Augustana*, den han altid havde liggende opslagen paa sit Bord, og benyttede, naar han lagde „Dispositionen“ til sin Prædiken med dens mange *divisionibus et subdivisionibus* A. a. α., B. b. β. Og naar han var i Uvished om den rette Tydning i en af Augsburgerbekendelsens Artikler, raadspurgte han omhyggelig en af de i Skind indbundne og i Kvartformat staaende dogmatiske Værker fra Reolen, dem fra den gode rene Læres Tid som Calovius's og Quenstedts, særlig den

sidstes imponerende Masse Papir, kaldet „*Theologia didacticopolemica sive Systema Theologiæ*“. Gennem det sært vredne, knortede latinske Professorkaudervelske arbejdede Magister Masmann sig op til den deri skildrede Guds Vrede paa alle de formaledidede Spekulationer af argelistige og obstinate Kættere, og Magisteren saa Gud Fader som en almægtig Superintendent med en tredobbelt Pibekrave om Halsen, et mægtigt Krydsskæg over Mund og Hage oppe paa en Sky uddele Ørefigen til højre og venstre til Synkretister og Pietister, Socinianere og Unitarier. Magister Masmann blev da greben af Zionsvægterpathos og hug i Bordet.

Ja havde den ellers saa offerberedvillige Ladefoged Jeremias Esbensen forstaaet den Latin, vilde han have opgivet sin Semipelagianisme. Men hans Datter Abelone var sikkert baade rettroende og retskaffen. Derfor tog Magisteren hende til Husholderske og Opdragerske for sine Børn, anbefalende hende at bruge baade korporlig Tugt og Herrens Formaning til de uopdragne Unger, hverken at spare deres Bag for Birkeriset eller deres Øren for Lovens strængeste Trusler mod vanartige Børn. Abelone Jeremiasdatter græd under sin Husbonds Tale og svor, at hun skulde være Hr. Magisteren følgagtig i alle Maader til Sjæl og Krop.

Det var en lille, grim, skovtroldagtig, lav- og rimeligvis hjulbenet Skikkelse. Hun var tro som Guld og lydig som hendes Faders, Ladefogdens,

laadne „Fæhund“. Hver Aften maatte Børnene ét for ét, læse deres Fadervor og et Par Salmesvers for hende, og standsede de i Fremsigelsen, lagde Abelone dem over sine korte, fede Laar og „regalerede dem med et godt Produkt“. Disse Ord havde hun lært af Magisteren og udtalte dem med stolt Myndighed. Naar hendes Husbond hørte en saadan Scene i Barnekammeret, kunde han rejse sig fra sin Stol i Studereværelset og banke paa Døren med de Ord: „Ret saa, Lone Jeremiæ Dotter! Tugt og Herrens Formaning!“

En enkelt Dag om Aaret tog Magisteren sig selv for at revse sin talrige Børneflokk. Det var hver Langfredag. Da maatte Abelone „Jeremiædotter“ lægge en frisk Kost af unge Birkegrene ind paa Husfaderens Skrivebord. Ungerne stillede i Række og Geled. Faderen læste op af den tunge Spændebibel om Herrens Lidelse og Død for vore Synder med dyb Gravrøst, derpaa smøgede han Klæderne op paa Børnene fra den store Ludvig til den lille Lucretia og anbragte Riset paa de bløde Barnebage, kun én Gang paa hver af dem, men saa kraftigt, at en lille Blodsdraabe piblede frem, thi først da kunde de faa en Forestilling om Blodet fra Herrens Vunder, der havde flydt paa Golgata til deres Frelse.

— Dette, Børnlille, sagde han efter endt Revselse, og mens Børneflokken græd højlydt, er gjort af faderlig Kærlighed, hvad I ville fatte i kommende Tider, naar Eders Uforstand er vegen for

Oplysning i Troens Hemmeligheder og for Fornemmelsen af Evangelii Sandhed. Det er kun en liden Straf for Frugterne af den Arvesynd, I har annammet efter vores alles Moder Eva fra Slangens Forførelses Tid, og hvilke Frugter desværre rigeligen ere udvoksede af bemeldte Arvesynnds forgiftede Svamp i det henrundne Aar, thi mærk Eder vel, skjønt Eders uforstandige Øren endnu ej kunne fatte det, at langt fra al Papisme og Tro paa *opera operata* erklærer jeg, at disse Hug er Straf for Eders forbigangne Synder, men ingenlunde Aflad for tilkommende i Tanker, Ord og Gjerninger. Modtager saa Herrens Velsignelse.

Og han fremsagde langsomt den samme Velsignelse, - med hvilken han hver Søndag sluttede sin Virksomhed paa Prækestolen.

Abelone græd om Kap med de virkelig piskede Børn, til hvis Afstraffelse hun lyttede ude i Gangen. Præsten vendte dem Ryggen og pegede bag ud mod Døren. Da han var ene, bad han først en liden Stund en tavs Bøn, græd over sine egne Synder og over Jesu haarde Pine.

Aar randt, den ene Dag som den anden, med Maaltider, der maatte være færdige paa Minutten. Da Præstens ældste Søn var syv Aar gammel, gav Faderen sig til at læse Latin med Drengen, og mens han indøvede de fem Deklinationer, fire Konjugationer, uregelmæssige Verber samt Accusativus cum infinitivo og Sætningerne med *ut*, sparede han ingenlunde Ris og Ferle paa Drengens

Bag og Ryg. De virkede, hver Gang han, inden han sov ind om Aftenen, og før han rejste sig om Morgen, kom til at mindes en vanskelig Verbålforn, *regula* eller *exceptio*. Men saa op-naaede Magisteren ogsaa det Resultat, at, da Drengen, 10 Aar gammel, blev sat ind i den nærmest liggende latinske Skole, kunde han saaledes ramse op af Grammatica og Donat, at den eksaminerende Hører kneb ham i Øret og sagde: „*Bene, benissime mi fili!*“ og paa Latin henvendte nogle ærbødige Ord til hans: „*Reverendus et doctissimus Dominus Pater.*“ Nedladende tog Magisteren mod den luvslidte af Snustobak overstænkedes og af Brændevin lugtende gamle Students Komplimenter, vekslede et Par Ord med Rektor og overlod sin Forstefødte til hans „*Ludimagistri*“ og gav ham mange „*Admonitiones*“ og en „*Benedictio*“ til Afsked. Drengen havde paa Grund af sin Faders gode Forberedelse sprunget Sinkelektion over.

Der sad nu Drengen under de lavtludende Bjælker i det gamle røde Skolehus med Udsigt til Kirkegaardens Gravkors. Det eneste store Rum var afdelt ved mandshøje Træskillerum i fire Dele, hver til sin „Lektie“. Mesterlektion, som Rektor ene besørgede, laa i en Kvistgavl ovenpaa. Mod det limfarvede graa Loft rungede latinske og græske Ord og Fraser fra alle Rum, blandende sig i babylonisk Forvirring, afbrudt af de klaskende Haandtag og den tørre Lyd af Ferlen eller Rot-

tingen, Modtagernes Hvin og og Uddelernes latinske Skældsord: *Animal brutum* eller *Monstrum quod mundus genuit monstruosissimum* etc. etc.

Naar de stærke Lyde stilnede, hørtes en Summen, som om Rummene var fulde af Oldenborrer eller Humlebie.

Drengen fra Randlev Præstegaard var i de første Aar i alle Maader eksemplarisk i Flid og Sædelighed. Han havde det jo ligesaa morsomt i Skolen, som han havde havt det hjemme, da han blev kaldt ind fra Legene paa Eng og Mark i Magisterens aldrig udluftede Tobaksrøg og blev undervist efter akkurat samme Metode som nu i den statsstemplede Lærdomsanstalt.

Naar han kom hjem i Høstferien, længtes han endda efter Skolen, hvor dog nogle af de større Peblinger hittede paa alskens Bengelstreger i Lege og Slagsmaal før og efter Skoletid ude paa Kirkegaarden, og i anden Lektie paa Drillerier under den lille stakaandede og stammende Hørers Undervisning. Tre Timer hver Feriedag, de store Fest- og Søndage medregnede, maatte den latinske Pebling hænge over Bøgerne i sin Faders Stue og jævnlig underkaste sig hans Eksamination, thi Magisteren vilde forud gennemgaa, hvad der kunde overkommes af det i næste Skoleperiode fordrede Kursus. Saaledes, før Drengen i Skolen skulde tage fat paa Græsk, maatte han i Ferien lade sig indpiske i de regelrette Deklinationer, Verberne *εἶμι* og *τυπτω*, samt lære udenad de to første Ka-

pitler af Sanct Marci Evangelium i Grundsproget uden at forstaa de græske Ord, han indprentede sig i sit Ansigts Sved.

Naar han slap ud, vidste han ikke, hvad han skulde tage sig for. Han var i sin Egenskab af latinsk Dreng for stolt til at lege med sine smaa Halvsøstre, thi der var af hans Kammerater blevet dybt indpræget i hans Sjæl, at intet var foragteligere end at lege med Tøser. Dette Forbud var ham mindst lige saa helligt som et af de ti Bud i Katekismen. Hans Fader vilde vist tildels have givet ham Medhold deri. Kunde han derimod komme i Klammeri med en „Bondeknold“ af hans Alder og Størrelse og vise sin lærde Overlegenhed i at spænde Ben, anbringe en Kindhest eller en Næsestyver med en finere Teknik, end saadant et grovt Individuum havde lært, nægtede han sig ikke den Glæde.

Han voksede baade i Højden og Drøjden, blev en af Skolens stærkeste Dreng og flinkeste Latinere. Til Løn for sine gode „*Nota*“ og „*Testimonia*“ gav hans Fader ham Lov til, da han havde fyldt sit femtende Aar, at lære Tysk og Fransk af Konrektor, ikke uden at advare ham mod den Vantroens Gift, der gemtes i nyere Bøger i disse Sprog, men stolende paa, at Konrektor, der var Licentiat *theologiæ*, søgte Præstekald og var en stor Dogmatikus, vel vilde have Indseende med, at Ludvig ikke kom til at læse Noget, der stred mod den hellige Skrift og

den sunde lutherske Lære. Da Ludvig Aaret efter at have taget fat paa Tysk og Fransk ved Overhøringen paa Kirkegulvet kunde forklare, hvorfor Nadveren „*Sub utraque specie*“ var den eneste rette, og hvad „*Ubiquitas corporis Christi*“ og „*Communicatio idiomatum*“ betød, ordret efter, hvad Faderen havde tærpet ind i ham, fik Magister Masmann“ Taarer i Øjnene ved at høre sine egne Ord uden en Forandring gengivne af sin Førstefødte. Han var fuldkommen sikker paa, at Drengens Tro ingen Skade havde lidt ved de nyere Sprog.

Men hvad skete? Da Ludvig var kommen i Mesterlektien, erklærede hans Rektor, at han viste en „stupend Tilbagegang i de klassiske Sprog og var doven i Hebraisk.“

Magisteren følte et Sting i Hjertet, ret som om det blev gennemboret af et tveægget Sværd, da han læste Rektors latinske Skrivelse, hvori der fandtes en Periode, som kun saaledes kan gives paa Dansk: „Ikke tvivler jeg paa (*Non dubito quin*), at min lærde Broders eneste Søn jo er forsynet med Ingenium og en for hans Alder agtværdig Skarpsindighed (*acuitas*), som jeg ingenlunde vilde foragte, ja næppe dadle, hvis den ej blev af ham anvendt paa ret futile Problemer, der hverken have at skaffe med Religion eller med Humanisme, hvad der dog burde være en Ynglings ædleste Objekter i Brugen af hans Forstandsevner, men snarere paa Ting, som angaa de saakaldte skønne Videnskaber, hvilke vel ej maa

ganske forkastes, men under hvis Ægide der i vore beklagelige Tider inddryppes mange for Ungdommen skadelige Vædsker, hvilke antageligvis have bevirket, at Ludovicus ej ret vil neddykke i det Sprog, hvori Guds første Aabenbaringer gaves til de hellige Patriarker og Herrens Forløbere Mose og Profeterne udi den gamle Pagts Tider. Han vidste forgangen ej ret at skelne mellem Verberne הָ og לָ i hebraisk Grammatik osv. osv.“

— Firhestepisken skal ikke blive ham for god, naar han kommer hjem Lillejuleaften, udbrød Magister Masmann, og denne Revselse vil vorde ham til større Skam, da han er karlestor og før. — Er noget skønnere end den rige Mangfoldighed i de hebraiske Værkers Konjugationer? Af den kan man slutte, at Gudherren gerne har talt dette Sprog ved Skabelsen til vore første Forældre.

II

Det var Lillejuleaftens Dag. Ung, skær, jomfruelig Sne laa fint drysset over Jord og Træer i den gamle Præstegaardshave. Lindene paa Øen vare lige saa pudrede som Magister Masmanns Bukkelparyk, og Buskene stod stille i den milde, blege Frostdag og drev et diskret Menuetkoketteri med de overdryssede Grene paa Stortræerne. Det kunde se ud, som om de spillede et listigt opfordrende Spil med den gamle Lind, om det var muligt at faa ham rykket ud af hans Herskerroderovre paa Øen i lønligt Ønske om, at han kunde faa revet sig løs, spasere over til dem, engagere dem til Dans, tage lempelig fat i deres yderste, blødeste, svageste Kviste — da kunde de vel selv frigøre sig for deres Jordbundethed og træde Dansen over det fine Snedækkes hvide Silke. Aa, det var Alt saa sart, saa kælent!

Hvor den lette Vind havde frembragt en Smule Sammenfygning, laa Sneen med en skarp, svaj Ryg i de blødeste Linjer med lette gule og lilla

Tinter . . . hvem kunde nænne at forstyrre disse Linjer i deres yndefulde Leje?

Men Beboerne i Præstegaarden brød sig Pokker om, hvad der gik for sig derude i Haven, thi Magisteren havde ikke Raad til at lade Buske og Træer klippe til i Pyramider og Kegler og lave Blomsterbede i Kvadrater og Polygoner. Han maatte lade Haven ligge og gro til et barbarisk Vildnis, finde sig i, at Haren aad hans Grøn-, Hvid- og Rødkaal, at Muldvarpene skød Tuer op allevegne, at Andemad lagde sig over Vandet. Træer var Træer, som Sten var Sten, og naar han en sjælden Gang mindedes Steder hos Virgilius eller Ovidius, der priste Træer og Planter, sagde han sig, at sligt var ukristelig og højtravende Snak, samt hedensk Deifikation af Materien, Substratet for Djævelens Rige. Præsten kaldte for Resten al Tid Vergil for Maro og Ovid for Naso.

Abelone Jeremiasdatter vilde maabende have ærgret sig over en poetisk Lovprisning af det gamle Vildnis i Haven eller de store Kastanietræer langs den store Dam ved Kørevejen. I Haven erobrede hun Aar for Aar Jordstykker til Brug for Ærter, Gulerødder, Kaalplanter og Sellerier, og havde hun kunnet opnaa, at de „store Utusker“ af Kastanietræer blev huggede om, vilde hun have hilset deres Død med Glæde. „For det var fælt, saa de om Efteraaret svinede baade Vand og Vej til med deres „Bladskidt“, og saa disse „Satens Kristanier, der laa og flød, og som Tøsene brugte

til at sla's med, saa de fik blaa Øjne og lede brune Pletter paa Ben og Krop. Ikke at regne det Skidt og Møj, som de ravede paa sig, mens de gik og rodede, og som hun (Abelone) maatte slide af med grøn Sæbe og Gulvskrubber, naar Tøsene skulde kropvaskes om Lørdag Aften, saa hun selv svedte baade Fedt og Tran ved det."

Klokken manglede fem Minutter i tolv. Præstegaardens største Stue, hvori Familien indtog sine Maaltider, hvidkalket og med Kønrogssokkel, med det lave, brune Loft, fuldt af tæt siddende Bjælker, laa i fint dæmpet Lys gennem de tre lave, smaarudede, tæt ved hverandre anbragte Vinduesfag.

Midt i Rummet et stort dækket Bord. Om det sad de smaa Pigebørn i forskellige Størrelser . . . Trip, Trap, Træsko . . . fra den elleveaarige Lucia til den lille tykke Lucretia, der endnu kæmpede med sin Stumpnæses livlige Afsondringstrang og Abelone Jeremiasdatters grove Lærredsklud, der viskede Næsen saa haardt, at Taarerne randt ud af Pigebarnets store, udstaaende, graa Øjne. En Skov af hørgule Lokker bølgede rundt om Bordet, en Salve af Længsler rettedes fra de mange graa og blaa Øjne hen mod den store røde tildækkede Lerterrin, fra hvis Hul med Øseskeen i en liflig Damp af Øllegrød snoede sig ud. Det mindste Pigebarn laa under for sin Sults Fristelse og landede med sin lille brune Næve efter Øseskeen og Laaget, men Abelone Jeremiasdatter langede hende et Dask, saa Barnet hvinede. Abelone sagde:

— Det visne Skab! Vil hun holde sine Poter hos sig selv. Hun vilde dog blive ulykkelig, hvis Magisteren saâ, at hun vilde ha' Mad før han selv. Hun vilde faa lige saa mange Hug, som hendes Liv kunde taale . . . Se saa — kom nu med den Tryne! Den driver jo som Tagskægget i Tøvejr.

Og den ubarmhertige Klud kom frem og fôr haardt frem mod den lille Stumpnæsens Hud.

En Dør knirkede og aabnedes paa vid Gab ved det første Slag af det bornholmske Stueuhr i Stuens Hjørne. Ind tren langsomt, stor og bred, Sognepræst til Randlev og Borød, Magister artium Sextus Masmann med foldede Hænder over den trivelige Bug og dyb Alvor udbredt over alle Miner.

Sær nok var Magisterens Husdragt: En forhen-værende Samarie (Præstekjole), nu saa slidt, at ingen Luv var tilbage, skaaren af, saa den naaede til lidt under Knæskallerne fortil, til lidt under Knæhaserne bagtil. Mavens Fylde gjorde en lignende Virkning paa dette Klædningsstykke som Frugtsommelighed har paa en Fruentimmerdragt. Vingerne var sprættede af, mange solidt sømmede og klippede runde Huller sad foran paa denne ejendommelige Slaabrok; deres Tilblivelse skyldtes Magisterens Fyrtøj — Staal og Svamp, der havde afsat Ildgnister paa Samarien. Men den regelmæssige Form af Hullerne og Sømningen skyldtes Abalone Jeremiasdatters Kunstfærdighed.

Ikke saa snart havde den pudrede Bukkelparyk hvidnet i Døraabningen, før Husholdersken og Børnene fór op, som trukne af en Snor, og bøjede sig for Husherren, der uden at besvare Hilsenen skred dem forbi som en gammel Konge af Spanien forbi de hilsende Grander.

Pastoren havde sin egen Service ved Maaltiderne. Dens Scene var den nedslaaede Klap paa et mægtigt gammelt Egetræs Chatol, der stod henne ved et Vindue. Han vendte Ryggen til Husholdersken og Børnene, som ikke turde tale, før han spurgte, og ikke spise, før Formadens Terrin og Eftermadens Fad havde været henne hos Paterfamilias, og han havde udvalgt, hvad han vilde have. Paa Klappen stod en Klukflaske hjemmebrændt Brændevin og et stort Lerkrus med Sølvlaag, fyldt af fedt, sødt, hjemmebrygget Øl.

Da Præsten havde sat sig, saa det knagede i den gamle rundryggede Lænestol, gav han et Vink bag ud, foldede sine Hænder og lukkede sine Øjne. Den ældste Datter rejste sig, snød sin Næse og læste Bordbønnen med ramsende, snøvlende Barne-stemme.

Gud, du har skabt os ved dit Ord;
for hver du har beredt dit Bord.
din Godhed naår fra Slægt til Slægt
tag naadig os i Varetægt!
Gid at vi prise, lyde dig
og takke dig evindeligt.

Atter et Vink bagud! Abelone Jeremiasdatter bragte Terrinen med Øllegrøden hen til Magisteren. Han aabnede Laaget, lugtede til Indholdet, tog saa med Kalot-Øseskeen den største og fasteste Grødklump og fyldte sin dybe Tallerken til Randen. Børneflokken røbede ved Munden Madlystens Utaalmodighed, men Alt forstummede, da Husets Herre havde sagt: *Silentium!* Saa meget Latin forstod Børnene, ja selv Abelone Jeremiasdatter oversatte det ved: Hold Kæve!

Magisteren skænkede Frimurerglasset ud af Klukflasken, som han holdt højt løftet, at Brændevinen ret kunde perle i Glasset. Gjorde den det ikke, saa fik Abelone Jeremiasdatter en Advarsel om, at passe bedre paa Brændingen. Brændevin *skulde* sætte Perler, om den ellers var ret tilberedt. Hvad der ikke perlede, kunde hun sælge til Bønderne.

Alle spiste under Børnenes Slurfen, der mindede om Køernes, naar de drak af Kæret eller Truget, og Pastorens sære Knurren, der mindede om en gammel Hankats, naar den laber Mælk.

En Vogn hørttes rulle ude paa Vejen. Snart knirkede Hjulskinnerne fast mod den tynde, let frosne Sne i den klare, lyse Luft. Husholderskens og Pigebørnenes Øjne rettedes ud over Kæret til Vejen hinsides de snebestrøede Kastanietræer, genkendte Kusken med den laadne Kabuds og Lammeskindspelsen — og den Person, der, indhyllt i en graa Chenille med mange multumsforede Slag,

med en laadden Hue trukket ned i Panden, sad til venstre for Kusken.

Abelone Jeremiasdatter lod i Overraskelsen det Udbrud undssippe:

— Det er Laadvi!

— *Silantium!* sagde Magisteren, tog sit Sejrværk op af Bukselommen og brummede:

— En halv Time for tidlig. Jeg vil ikke afbrydes i mit Middagsmaaltid — forstaar hun? Og nu ikke et Ord. Ingen maa lades ind! Æder alle videre i ubrødelig Tavshed . . . Ja hun kan gaa ud i Gangen, Abelone, og sige ham, at han skal begive sig ind i mit Kammers. Men sæt først Ribbensstegen herhen, thi vente vil jeg, sandt for Dyden, ikke.

Begge Ordre blev adlydt. Pastoren søgte og vragede en god Stund, inden han skar et forsvarligt Snit, medens Abelone var ude.

Hvis Nogen havde givet nøje Agt paa Præsten, vilde han have bemærket, at hans knebelsbartagtige Bryn havde trukket sig sammen, at en sær Blanding af Sorg og Vrede havde bredt sig over hans store Træk, at hans Hænder foldede sig, saa de knagede, at Øjnene løftedes mod Loftet, og hans Læber bevægede sig til uhørlige Ord — ja at Taarer tvang sig frem over hans hvælvede Øjenkugler.

Han gik ud igennem Korridoren. Alle hans uvilkaarlige Livsytringer kom frem med Brask og Bram. Hans Gaben og hans Suk lød som Brøl.

Abelone havde Rede paa sin Herre, saa langt hendes Opfattelse rakte, og gøs indvendig. I lange Tider havde han været saa „værkelig og galhovedet“, at Ingen kunde gøre ham til Pas, og han havde snærret ad hende som „Bindehunden Fylaks nøre i Porten“. Og det havde han været lige siden den Dag, hun bragte ham det Brev fra den By, hvor „Laad’vi“ læste Latin, og som kostede seks Skilling, før „Post-Lisbet“ vilde „lavere“ hende det ind. Det maatte være noget om „Laad’vi“, som var bleven saa stor og før, at det godt kunde hænd’s, at han vilde kissemissе med Pigerne. For i denne Konges Tid fik saadan nogle store Bengler farlig tidlig Fornemmelser af alle Slags.

Hun skyndte sig med at faa Pigeflokken lavet til efter Maaltidet, tog sine store Fedtlæders Sko af og listede sig, saa lydløst hun kunde, paa sine store Saalepuder ned foran den Dør i Korridoren, der gik ind til Magisterens Kammers.

Hun kunde høre hvert Ord, der veksledes, men hun kunde ikke forstaa synderlig af Samtalen. Døren var saa utæt, at hun tydelig kunde se Præsten og hans Søn staa stramt rettede lige overfor hinanden. „Ja Gud fri og frels og bevare vos! Drengen var lige saa lang som Magisteren, og Førelsen kunde snart komme med . . . Og føj for den Lede! Laad’vi havde ikke mere sin kønne, brune Paryk med Krøllerne i Panden og Piskekvasten i Nakken, men stod med bart Haar lige som en anden „Bundeknold“.

Magisteren talte:

— Din Rektor har tilkendegivet mig, at du er bleven en Sinke i Humaniora. Hvad tager din ugudelige Flegel dig da for? Løber du paa Ølhus? Svar, inden jeg anbringer den tilbørlige Tugtelse paa dit Korpus, som det burde dig at hædre som det Gemme, hvori din Skaber har indespærret din Sjæl . . . Naa, du svarer intet? Kanske du har glemt dit Modersmaal, eller ej kan exprimere dig paa Latin, om Du end sidder i Mesterlektien, hvori i min Tid hver Pilt kunde skrive *Disticha, Flaccus aut Naso admodum*. Du Bengel! Du ukristelige Køter!

Magisterens Blod fôr saa stærkt op i Hovedet paa ham, at det truede med at træde ud gennem Øjnene, der blev røde som en uvan Tyrs. Han tog et langt skrævende Skridt hen mod et højt Hjørneskab, aabnede det med Larm og tog en meget stor Kørepisk frem, klemte fast om Skaftet og nærmede sig sin Søn.

Den store Knøs stod ganske stille i sin melerede, hjemmegjorte Skoletrøje med de mange Knapper, i de snævre Knæbukser af samme Stof, de sorte Strømper og Fedtlæders Skoene med Staal-spænder. Denne snævre Dragt var ikke flatterende, men den røbede Muskler, der truede med at blive herkuliske. Da Magisteren kom farende med løftet Pisk, greb Ludvig med et behændigt Tag om Snærten og Enden paa det lange Skaft, fæstede

sine store, graa Øjne rolig i sin Faders, der meget lignede dem i Form.

— Vil Du lægge Haand paa dine Dages Op-hav . . . Du . . . Du . . . *parricida*? hostede Magisteren.

— Det være langt fra mig at have saa ugudelige Tanker, min Fader, jeg mener blot at være vokset fra Ris og Ferle, det siger Rektor selv.

Mesterlektianerne fik ingen anden korporlig Straf af Rektor, end at han kneb dem i Bagen for hver latinsk Bommert.

Præstens svære Krop dirrede. Han havde en Fornemmelse af at synke i Knæ. Han saâ nu først ret paa sin Søn . . . Ja, han var stor og karlefør. Og hvad laa i det Øje? En blid, men sikker Fasthed, der var ikke en fortrukken Mine i hans Ansigtstræk. Alle laa de i en næsten venlig Ro.

Magisteren trak Vejret kort og tungt. Det arbejdede svært under hans Paryk, bag den store Hjerneskal. Han saa sine egne Træk, skønnere og yngre for sig, og i denne Ro og Sikkerhed genkendte han sin første Hustrus milde Bestemthed. Som mange svære og blodrige Folk kunde han lige saa let blive blid som bruse op, men til daglig Brug betragtede han det som ene stemmende med sin Værdighed at være en *aheneus vir*, en genfødt Stoiker. Øvelse havde givet ham Sikkerhed i at spille denne Rolle og faa andre til at tro, at det var hans virkelige Natur.

Stille lagde han Pisken paa Kanapéen og grundede under den ham ejendommelige Grynten eller Brummen. Det var en Bøn til Vorherre om at dæmpe hans Blods Syden og faa Lov og Evangelium bragt til Balance i hans forvirrede Sind.

Ludvig stod i samme Stilling som før med de store, krøllede Lokker bølgende om sin Pande.

— Hvor er din Perruque? spurgte Magisteren ret blidt henne fra Hestehaarssædet paa Bøgetræskanapéen.

— *Revenons à la nature!* sagde Ludvig.

— Fransøsk! sagde Magisteren vredt, men resignerede straks og blev siddende i sit Sæde med Armen i Rundkreds foran sig paa Bordet.

Netop i det Øjeblik forlod Abelone Jeremiasdatter sin Spionforretning, idet hun tænkte:

— Naar Laad'vi ingen Hug faar, saa rager deres udenlandske Sprikvorter ikke en anden En.

Men hun vilde ligegodt fortælle gode Venner oppe paa „Gaarden“, hvordan en allerhelvedes Karl Præstens store Laad'vi' var bleven til.

Magisteren sad længe tavs. Han havde ladet sit Hoved synke ned paa Bordet. Han aandede og sukkede lydeligt og grundede, saa hans Ledemod knagede derved. Han maatte tale med sin Søn, siden denne Pilt havde begyndt at „raisonnere“, inden han endnu havde deponeret. Han selv — Magisteren — vilde have faaet et vældigt Livfuld Hug af sin Fader, den længst i Herren salige Herredsprovst og Theologiæ Doctor Atha-

nasius Masmann, om hans Søn havde vovet at raisonnere, mens han endnu gik i Slagelse Mesterlektie. Skulde nu denne Faders Søn, *Magister artium nec non Pastor* Sextus Masmann, læmpe sig efter Tidens Vanart og nedstige til at diskurrere med en dunhaget Knøs, der endnu kunde komme til at staa Skoleret? . . . Nej. Der maatte overvejes mangt og meget, inden han, Magister Masmann, i nogen Maade kunde gaa ind paa Sligt. Og nu skulde han udarbejde sin Disposition til første og anden Juledags Prædikener.

Han løftede Hovedet og saâ igen paa sin helt udvoksne Førstefødte. Se — der stod han nu og saâ helt oprørsk ud med det brune krusede Haar uden Paryk. Men hvilken smuk Karl alligevel! Han vaklede mellem Forargelse og faderlig Stolt-hed, klæde sig en Stund under sin Bukkelparyk, som han, hvis det ikke havde været *infra dignitatem*, gerne havde spændt hen i Kanapéens Hjørne.

Han rømmede sig og sagde ret roligt:

— Det skal Du vide, Ludvig, at Du volder mig Forskrækkelse og Bekymring. Just i denne salige Juletid er mit Hjerte tungt, og min store Ansvarlighed for Herren og Menigheden giver mig endnu i tvende Dage intet Otium til at tage mig af din rette Optugtelse og udfinde den *modus castigandi*, som er dig tjenligst. Du faar nu vente til tredie Juledag, hvis Hellighed den formaledidede tyske Bartskeerer Struensee til Kristendommens store Men

har ødelagt ved sine ugudelige Anordninger. Og for at Synet af dig ikke skal distrahere mig, har Du at blive paa dit Kammers og der faa 10 Tørv om Dagen til Varme. Heller ej vil jeg paa pietistisk Vis unddrage dig den gode Julemad. Og skal jeg paalægge Abelone Jeremiæ Dotter at sætte for Dig i Morgen Aften baade Sødgrød, Gaasesteg samt Æbleskiver og dertil Øl og lidet Punch af Rom, Citron og Sukker. Saadant er nemlig *ἀδιαφορα*, som Herren i sin Langmodighed under selv svare Syndere. Og at du kan have Føde for din Sjæl, saa tag den ene af mine Biblia med samt denne Quart, der staar ved dens Side. Det er salig Professor Enevold Ewalds bibelske Concordanz, en herlig Bog, om end dens Autor ikke havde Kløerne ret hvæssede mod den lede Pietisme. Den fattige Mand blev straffet efter sin Død, da hans Enke giftede sig med en gemen Klipfiskekraemmer. Ak! hans mellemste Søn, som trods store Sindets Gaver blev en Ølhund og Brændevinskarl, døde ifjor.

Ludvig tog Bøgerne ned af Hylden. Præsten betænkte sig lidt og sagde:

— Endvidere vil jeg vise dig Barmhjærtighed i Følge Plinii Ord: *Graves seriusque mores lusibus jocisque distinguere identidem soleo*, og til saadan Leg og Spøg i travrige Øjeblikke kan Du tage og læse *Cato major sive de senectute*, som der staar, samt Theophrasis *Ἡθικά χαρακτήρες* til verdslig Morskab, og Exercits i Latin og Græsk *Abi igitur, vigila et ora!*

Ludvig bøjede sig og gik. Magisteren sagde til sig selv:

— Jeg maatte ty til Latinen for at magte min Sindslidelse. Der var atter Taarer i hans store Øjne, der lignede Sønnens.

Abelone gjorde sig tidt et Svinkeærende til Herregaarden og passede Tiden til at faa bjerget sig et Stykke Mellemmad. Der fortalte hun i Borgestuen, at „Laad'vi“ havde „sat“ Magisteren, som ikke kunde give ham Hug, fordi Drengen havde snakket et Maal, som ikke var opfundet i de Tider, da Magisteren laa i København og læste over paa de Ting. Fadeburspigen erklærede, at det havde heller ikke lignet noget at give et karlehøjt Mandfolk Ris og „faa hans hvide „Jøv“ til at spytte røde Grise“. Pigen blev lønnet af Bifald fra det øvrige Tyende. Det rungede under Kælderens hvide Krydshvælving.

Abelone maatte ved sin Hjemkomst bringe Præstegaardens mange Pigebørn til Ro, bringe Sødgrød og Øl samt Klukflasker med Brændevin ind i Magisterens Kammers, at han kunde have noget at tære paa under sine Studier til Juleprædikenerne.

Der sad den gamle Herre i det kalkede, tilrøgede Værelse med de gamle Reoler, hvis Bøgers Læderrygge med Snørkler af Bladguld skinnede mat i Lyset, en Stump af en Alter-Vokskjærte spiddet paa en „Profit“. Den læderbetrukne Lænestol satte store Klapper for Hans Velærværdigheds

Øren. Hans for Parykken befriede graanende Haar-
krat tegnede en Skygge som af en rundklippet
Trækrone paa den kalkbestrøgne Væg, naar dens
Ejer bøjede sig fremover det store |Ark graalige
Papir paa Skrivebordets grønne Multumsfirkant.
Det knitrede og knagede og buldrede i den store
Bilæggerovn.

Abelone fodrede den efter at have affodret sin
Husbond, sagde „God Nat“ uden at faa Svar,
mens hun gik ud paa sine sorte Uldhosesokker.

Nu var hun gruelig nysgerrig efter at se, hvor-
dan det gik „Laad'vi, det sølle Bæst“. Magisteren
var jo altid saa nærig paa Ildebrand, og nu sad
Drengen vel og frøs oppe under Taget, bare fordi
han kunde bedre lide de ny Tungemaal end det
gamle Skidt, som Magisteren tyggede Drøv paa,
den gamle Tyr han var.

Med Tøflerne under Armen gik Abelone op ad
den stejle Hønsetrappe til Kvistkammeret i Gavlen,
Hun saâ Lys gennem Nøglehullet i den raa og
uhøvlede Brædedør.

Hun keg derigennem . . . Nej føj! Den store
Dreng var gaaet i Seng, havde stillet et Tællelys
foran Bordet og laa og læste. Det var ikke i de
store Skindbøger, som Magisteren havde givet
ham med; det var i et lille Skidt af en Bog, som
han holdt mellem sine Fingre, og som der hverken
var Skind eller Guld eller rødt paa . . . Det var
dog ellers farligt saa den Dreng var groet op.
Hun kunde se, at hans bare Arm, som Skjorten

var gledet op over, var helt laaden . . . Ja om ogsaa Vorherre ikke havde givet en anden En nogen Slags Kønhed, saa var man dog ikke lavet til anderledes end en anden En, og det var ganske behageligt at se paa saadant Noget . . . Det var dog Satan til Dreng, den Dreng! . . . Nu glider Skjorten fra paa Brystet! Kors bevares! Han er jo laaden som et Kre'tur! Ja man er jo ikke anderledes, end man er (dybe, beherskede Suk). Men hvad gaar der af den store Laadvi'?

Abelone pillede med stor Forsigtighed det hensemldrede Træ fra Nøglehullet for at udvide Udsigten.

Han græder! Det er akkurat ligesom hans Fader, naar han præker. For saa græder Magisteren over det, som en anden En er færdig at falde i Søvn over. Ja de lærde Folk er galne! hvor kan nogen hitte paa at flæbe over, hvad der staar i en Smule Bog eller paa et Stykke Papir?

Ja, at han græd i gamle Dage, da han var en skaldet Rottehalp og skulde vaskes i Baljen Lørdag Aften — for det er s'gu aldrig morsomt at blive vasket — det var jo ikke mere end rimeligt. . . . Gud ved, hvem der nu gør den store Dreng ren? For Madam Lorentzen, som han bor hos ovre i Købstaden, hun kan da ikke være bekendt at se ham nøgen, saadan som han nu er. Ka'ske han gaar med alt Skidtet paa sig og bare slider det af sig.

Abelone maa have pillet for stærkt ved det smuldrende Træ, thi pludselig lød det fra Sengen:

— Er der Nogen?

Skrækken gjorde Abelone resolut. Hun drejede rask Nøglen om, gik ind og sagde tvævt:

— Har han Noget at lægge i med? For det er koldt. Jeg skal tage nogle Tørv med strakst:

— Tak, Abelone! Hun er altid saa god mod mig.

— Ja jeg har jo altid holdt med ham, Laadvi', naar han i gamle Dage skulde have Hug.

— Hun er et skikkeligt Fruentimmer, Abelone.

— Ja, men Tørv er her lidt nok af. Lad saa være med at græde. Det kan lige godt være bevægeligt nok med Guds Ord, som han vel ligger og læser i.

Ludvig smilede, da han saâ op paa Abelones ellers saa sure Ansigt. Nu græd hun og mumlede:

— Der er mere Surt end Sødte til i denne Syndens Verden.

Ludvig lo, og Abelone lo med.

Saa gik hun ud og kom lidt efter tilbage med Favnen fuld af Tørv, fyldte den lille bitte Ovn, sendte Mesterlektianeren et langligt Blik og sagde, da hun gik ud:

— Han skulde lige godt se at sove.

Juleaftens Dag gik efter Programmet. Ludvig blev serveret paa sit Kammer af „Lillepigen“ Sidse. Hun gav ikke andet Livstegn, end at hun snød sin Næse med Fingrene og kastede Resultatet ind i Kakkelovnen.

III

Klokken fem Julemorgen var der overalt Varme og Lys i den gamle Præstegaard. Lyspyramider stod ud over Kæret, deres Spidser naaede hen til de bladløse Kastanjetræers Rødder derude. Inde buldrede Knuderne i Bilægger- og Tromleovne. Duftende Skyer fra den store Kaffekedel og fra den mægtige Julekage, tykt garneret med Sukker og Rosiner, der stod og spruttede paa Jærnpladen i Bagerset, bølgede gennem alle Rum.

Abelone Jeremiasdatter fôr mellem Køkkenet og Stuerne, rødglødende af Ilden under Kedlen, vaad af Sved og Em. I Bagerset ragede Stine Kokketøs med en Jærnstang gennem Ovnhullet i Trækullene, lige før Julekagen skulde trækkes ud. Abelone skældte stadig i Udraab uden Sammenhæng, uforstaaelige for alle, der ikke var inde i Tingene, erklærende, at det hele blev til „Skidt og Møg“, i Forbifarten langende Lillepigen Sidse en slap Ørefigen med de Ord: Du skal altid staa i Døren

og glo, saa en anden En ikke kan komme forbi en saadan Sogris; der staar og fedter sig til med Flæskesvær i hele „Gefjæset“.

Det er sandt, at Sidse havde bjerget et Stykke Svær af det „Stribeflæsk“, der var bestemt til Magisterens Frokost siden hen. Det er ogsaa sandt, at hun stod og gnavede paa det i Døren, men hun havde virkelig ikke noget at bestille. Thi kom hun for nær til Skorstenen med Kaffe-kedlen, til Abelone, til Bagerovnen med Julekagen eller til Trine Kokketøs, fik hun et Skub i Maven med Opfordring til at „holde sin skabede Snude for sig selv.“ Saa maatte Sidse dog billigvis søge at fylde Tiden og sig selv med Noget. Hun reddede en Spegesild fra Karlenes Juledavre i Borgestuen. De Sild glitrede saa pænt under Tranlampens Skin. Hun hev Hovedet af og aad Kroppen i en Mundfuld.

Ingen turde ellers tale højt, thi Magisteren havde tilbragt hele Natten i sit Studerekammer med afvekslende Slummer og Studeren, og hans Suk havde stundom runget gennem Stuelængen som Tyrens Brummen gennem Staldlængen.

Han havde arbejdet under stor Anfægtelse og megen Bekymring, tvunget ny Fyld ned i de fra Aar til Aar faste Rubriker, mærkede A. a. *α*. B. b. *β*. C. c. *γ*. o. s. v. saa det knagede i den gamle Ramme. Han havde vovet at tømre lidt paa en ny Ramme — Slutningen af Prædikenen og havde

fundet paa at skrive som Overskrift over dens Tekst: *Posticulum meum**).

Han maatte ud med, hvad der havde pirret ham, og om han end vilde præparere sine Ord saaledes, at ikke en eneste i Menigheden forstod dem, vilde det være ham en Trøst at kunne udbryde: „*Dixi et levavi animam meam*“**) Han følte ogsaa en særegen Tunghed i sin anselige Mave. Han havde ingen ret Glæde ved at tænke paa den nær rykkende Kaffe og Julekagen, da Abelone bankede paa Døren.

Han gik ind i den store Stue, satte sig ved Chatolklappen, drak af sin Skaal Kaffen med megen Sukker og tyk Fløde, men mere af Pligtfølelse end af Lyst, skænkede sig et Glas „perlende“ Brændevin for sin Maves Skyld. Alt skulde gaa efter den fra Fædrene nedarvede Skik — *more majorum*.

Abelone blev ude et Øjeblik for at udruste Pigebørnene til at døje Kulden i den iskælderagtige Kirke. De kom i Gaasegang med lange fra Hoved til Fod rækkende sortegraa Kassekinger af graasort, hjemmegjort Tøj med Messingspænder i Halsen. Store langt fremadstaaende Bomuldsfløjels Kyser druknede de smaa Hoveder, hvorfra nogle røde, fugtige frysende Næser hævede sig frem, og hvorfra troskyldige, lidt søvnige lyse

*) Bagbygning. Baghus.

**) Jeg har talt og lettet min Sjæl.

Smaaøjne svagt tindrede ud. Ved det lange Bord slurfede de deres Mælkegrød ned som Kviekalve. Men i Dag fik de hver et stort Stykke Julekage. De to mindste pillede Rosinerne ud, lagde dem paa Bakkerne og gemte dem tilsidst, til en Himmerigsmundfuld.

De „Sæles“ Davre blev fortæret under dyb Stilhed. Der lød kun Skeernes og Fadenes sagte Klirren og fra Magisteren den uundgaaelige Sukken og Grynten.

Endelig skød Magisteren Stolen fra sig, lagde sin Haand velsignende paa Børnenes Haartotter ind under Kyserne, gik ud, ledsaget af Abelone Jeremiasdatter, og ind i sit Studerekammer. Her hjalp Husholdersken Præsten i hans kirkelige Toilette: en lang Lammeskindspels, derover hans bedste Samarie, hvis Sømme knagede, da Abelone fra oven af med et kraftigt Sæt trak den over hans svære Hoved og Skuldre. Saa bandt hun den nypibede, snehvide Dobbeltkrave om den tykke, korte Hals. Den gik højt op i Nakken og havde adskillige Konflikter med den frisk pudrede Paryk. Mag. Masmann foragtede Bladkraven som en ukristelig Mode. Saa kom Fløjelskalotten ovenpaa denne, og endelig fuldendtes Udstyrelsen med den bredskyggede, lavpullede Kastorhat, hvis Sorte faldt i det Røgede. Saa løb Abelone ned for at sætte sin Hue med den guldbroderede grønne Fløjelsbul og det brædestive Hovedbind paa og hængte de to med Chr. VII's Billede prægede med Sølv-

hægter forbundne Speciedalere paa Mavestykket af sin mørkegrønne, karmoisintribede Hvergarnskjole, der kneb Bryst og Hofter sammen til den fladeste Kyskhed.

Lillepigen stod med Lygten i Haanden. Ude i Gangen raabte Abelone op ad Loftstrappen: „Laadvi! Naa gaar Magisteren i Kirke. Han skal komme nær, og det strakst!“

En Skikkelse i en lang sort Roquelaure med lodden flad Hue viste sig i Halvmørket paa Trappen.

Lillepigen Sidse aabnede Døren til Gaarden. De smaa Piger stod i Geled i Forstuens sorte Baggrund; et Par smaa Næser glinsede i Lysrefleksen. Da Provstens brede Skosaal traadte saa haardt paa den halve Møllesten foran Døren, at Skospænderne klirrede derved, satte Processionen sig i Bevægelse over Gaardsrummet. Lillepigen Sidse hinkede forud med Lygten. Klapren af hendes Træsko vakte Ekko fra Længerne.

Først gik Magister Masmann med foldede Hænder, saa kom Ludvig og Abelone, saa Pigebørnene, to og to, sidst Avlskarlen. Det øvrige Tyende kom ikke til Fropræken, men maatte vente til Eftermiddagsgudstjenesten i Annekssognet.

— Næ—æ — lød et Udbrud, da de Små opdagede de belyste Vinduer oppe paa Bakken.

Trods Magisterens strænge konservative Ortodoksi havde han fundet sig i den rationalistiske Overkalkning af Kirkemurenes røde Munkesten og i, at de smaa gotiske Vinduer var blevne hakkede

sønder og erstattede med nogle hæslige Tingester med plump Træværk, og de sad endda nederdrægtigt — et højt oppe og et langt nede.

Den fine Sne tog en blaarød Tinte fra Lysene derinde. En Lugt af sveden Talg slog Processionen i Næsen.

Den passerede en Allé af Mænd med hvide blinkende Knapper i de lange Kofter og de bredskyggede Uldhatte i Hænderne og af nejende Kvinder med hvide Lin stikkende frem under Hovedklæderne.

— Glædelig Fest! mumlede de. Præsten littede paa Hatten og sagde:

— Tak i lige Maade, mine Faar!

I Vaabenhuset hang et enligt Tællelys og osede forfærdeligt.

Der stod Degnen i sort Torskehalekjole, sorte Knæbenklæder med Uldhoser og Fedtlæders Sko og vekslede Lykønskninger med Præsten. Han bøjede sig dybt og sagde dæmpet:

— Baron er her.

— Til Fropræken? sagde Præsten og studsede. Degnen bukkede endnu dybere.

Præsten tog sig til Lommen, trak en stor Skildpaddes, sølvindlagt Snusdaase frem, tog en stor Pris, bød Degnen en med den nedladende Tilføjelse:

— Der? Han maa gerne tage en til, Degn.

Degnen bøjede sit Hoved og sin fede Ryg saa

dybt han formaaede og tog saa meget Snus, han kunde rumme i sin hule Haand.

Degnen skyndte sig gennem det lyse, osende Kirkeskib, saa kom Menigheden. Neppe var den placeret, før Degnen tog fat paa sin Tjeneste i Kordøren, sang Psalmerne næsten uden Medvirkning af Menigheden, gik saa ind i det lille Sakristi for i Anledning af den store Højtid at iføre Præsten Messetøjet til hans Fremtræden for Alteret.

— Det er jo Løgn, Degn. Her er ingen Baron, sagde Præsten.

— Men han kommer, Hr. Magister!

— Hvor ved han det fra, Lars Degn?

— Fra Sidse, Fadeburspigen paa Herregaarden.

— Skam sig! Har han endnu med hende at skaffe, Lars Degn? Den liderlige Tøjt!

— Nej, det er lykkedes mig at døde mit Kød og den deri indeholdte *concupiscentia*.

— Det er vel Løgn. Skynd sig nu med at synge den næste Psalme og staa ikke her og spild Talen med forfængelig Snak paa en høj Helligdag!

Degnen tog Sakristiet i to Skridt, havde endnu ikke aabnet Kirkedøren, før han stemte i Psalmen med en saa stærk Intonation, at to Lys gik ud derved. Hans Aande osede om Kap med Tanerne.

Da Magister Masmann havde forrettet sin Altertjeneste i sit falmede røde Messeskrud, saa han i Pulpituret med Vaabenskjoldet paa Bryst-

værnet overfor Prækestolen to Personer, en Herre og en Dame.

Herren var hyllet i en karmoisinrød Silkepels, foret og kantet med Maarskind. Naar den gled til Side, saa' man gyldne Knapper blinke, fra den violette Fløjelskjole. Paa Hovedet bar han en hvidpudret Paryk med høj Toupé. Et lille fint Ansigt regelmæssigt skaaret, smaa mørke Øjne med tuschstukne Bryn. Ingen kunde skønne hans Alder. Det var Lehnsbaronen.

Damen havde et tæt Slør ned for Ansigtet og var indhyllet i en mørkviolet Fløjelskaabe.

Da Præsten kom lige over for sin Patron, hvis i Herren salige Fader kort før sin Død havde kaldet ham til Sognepræst i Randsløv og Anneks Borød, standsede han og bøjede sig tre Gange. Baronen gjorde en let Haandbevægelse, som vilde han sige, at nu kunde det være nok.

Præsten besteg den knagende Prækestolstrappe, men aldrig saa snart kom hans Hoved saa højt, at det kunde ses, før han atter bukkede tre Gange for Baronen, og gentog Bukkene, da han var kommen helt op og stod foran Læsepulten.

Denne Gang svarede Baronen lidt mere soigneret ved en let Bøjning af Hovedet.

Efter at have læst Evangeliet udfoldede Magisteren det store Manuskript. I de Tider læste Prædikanten altid sin Præken op. Saa lang som en saadan var, vilde det have været et Herkulesarbejde at lære den udenad.

Det vilde næppe mere ret Mange at faa en Redegørelse af denne dividerede og subdividerede Juletale med en Dynge af Bibelsteder og latinske Citater. Den begyndte med „*Cur Deus homo*“ (Hvorfor blev Gud Menneske?) og nu kom en Masse Grunde, hvorfor Inkarnationen fulgte af Guds *essentia*, og skønt Indholdet var saa tørt, som de bladløse Trær paa Kirkegaarden, hulkede Prædikanten af og til og fældte Taarer over sine og Bibelens Ord. Og inden Magister Masmann havde faaet fat paa anden Halvdel: *Cur Deus crucifixus* (Hvorfor blev Gud korsfæstet?) nikkede adskillige hue-smykkede Hoveder i Kvindernes Stolestader, og lange Haar tjavsede fra Skuldrene over Ansigterne i Mændenes.

Abelone Jeremiasdatter derimod havde holdt sig og de hende betroede Smaapiger vaagne ved flittigt at knibe sig selv og dem i Laaret, hvorfor hun af og til maatte helde sig stærkt til Siden for at naa dem af Smaapigerne, som sad længst borte fra hende.

Under det tredie Afsnit *Cur Dominus glorificatus?* (Hvorfor blev Herren herliggjort?) begyndte Sønnen at ytre sig tydelig i Menigheden. Da Magister Masmann benyttede den i sit Manuskript mellem Afdelingerne γ og δ obligate Pavse til at snyde sin Næse, gjorde han det saa kraftigt, at det lød som en Dommedagsbasun, der vakte de Sovende og ramte dem med Forfærdelse i Opvækkelsen. Der var kun nogle enkelte haardt

sovende Faar i den fjerneste og nederste Del af Kirken, der ikke hørte Hyrdens Kalden. Dem bragte Degnen Lars Kristensen, den gamle fugtige Akademikus, til Opvækkelse ved at tage den lange Stang med Lysesnyder paa Enden og pirre de Døde i Nakkehulen.

Det syntes, som om den inferiøre Gejstlige fandt en vis Fornøjelse i sin Gerning, thi hans fede Æbleskivekinder glinsede af Velvære og Embedsiver under denne Udøvelse af Kirketugt.

Endelig havde Magister Masmann gennempløjet det tredie Afsnit under Sved fra sit Ansigt og Taarer fra sine Øjne. Menigheden havde en instinktmæssig Fornemmelse af, at nu havde deres Sjælesørger talt i to Klokketimer. Mænd og Kvinder fik Psalmebøgerne frem, og Degnen rømmede sig for at klare Stemmen til at intonere den første Psalme „Efter Prædiken“ Men hvad var det? Magisteren sagde jo ikke „Amen“, men vendte sig om, snød Næsen, tog sig en Pris, nøs tre Gange og bladede videre i Manuskriptet.

Den almindelige Følelse vilde nemt have kunnet samles i den sukkende Formel: „Herregud. Er der mere endnu?“ Menigheden satte sig resigneret i Lave. En gammel Kone maatte standse midt i sin Forberedelse til Hjemkørselen i den kolde Vintermorgen. Hun havde nemlig i Overbevisningen om, at Præsten var færdig, begyndt paa at trække en sort Uldhose over sin ene Sko. Nu

maatte hun lade den anden vente til bedre Tider. Hun praktiserede den da ned under sit Sæde. Saa blev den da i al Fald dejlig varm.

Præsten skulde nu til sit „*Posticulum*“. Han saa' neppe i Papiret. Han rettede sine store Øjne ned mod et Stolestade, hvor Ludvig sad hyllet i sin sorte Roquelaure. Magisterens Stemme bævede under en endeløs Lovprisning af Gud Fader, der havde havt den Ære og Glæde at se den Søn, i hvem han havde inkarneret sig, alt i sit tolvte Aar være en *opponens irrefragibilis* (en uigen-drivelig Modstander) af de jødiske Skriftkloge; vokse i Visdom og Alder, i Naade hos Gud og Mennesker, tvinge den Onde til Tavshed og til at aflade med sin næsvise Importunitet, selv være lydig indtil Døden, den han besejrede, hvorved han vandt større Glorie end nogen General eller Admiral, som hyldes af Verden; Faderen havde set ham opstaa i Glans og megen Herlighed. Men ve os uselige Syndere for de Børn, vi inkarnere vore besmittede Sjæle i. I Tider som vore, hvor vor hellige Tro bespottes af liderlige Kumpaner og *advocati diaboli* i fjerne Lande og Stæder, spredes Vantroens Gift og æder sig ind i unge Sjæle, saa de glemmer vor hellige *Confessio augustana* samt foragter de gamle Sprog, hvori de hellige Apostle og Kirkens Fædre iklædte deres Forkyndelse af Evangelii-Sandheder og det himmelske Riges Mysteria, de Maal, hvorunder de gamle hedenske Vismænd havde udtalt de Sandheder, der var en

λόγος σπερηνατιζος*) i Uvidenhedens Mørke, for derimod at læse og snakke som tyske Korporaler eller vælske Harlequiner og Markedskræmmere. Derfor maa vi bede Gud om Kraft til at tugte vort vanartede Afkom og kun søge Visdom i den hellige Skrift og Divertissement hos de gamle Romere og Grækere. I enfoldige Bønderfolk kan nøjes med Skriften og Dr. Martin Luthers liden Katekismus . . . For frafaldne er en banket Trøje ikke for god og blodige Strimer paa Ryggen ikke for haarde . . . Amen!

Stemmen kvaltes i Hulken. Graad hørt tydelig fra Stolestaderne, skønt der næppe var en af deres Indehavere, der forstod et Ord af, hvad Magisteren mente med denne Tilgift til den lange Julepræken. Men de var oplærte og vante til at græde, naar deres Præst græd. Han var i Dag saa overvældet, at han snøftede under Bønnerne og Velsignelsen, der sluttede Gudstjenesten fra Prækestolen. Degnen slikkede sig om Munden som efter Nydelsen af fede Æbleskiver med et Glas Brændevin til. Han havde opdaget, at Magisteren havde noget Specielt paa Hjerte. Abelone havde snakket baade i Herregaardens Borgestue og til Naboen om, hvor arrig Magisteren var paa sin Søn, fordi han lagde sig efter ny Lærdomme. Man saa Baronen og hans Dame nikke til hverandre.

— Hi, hi, hi! Nu græder Magisteren akkurat

*) spredt ædbringende Ord, Ord med Spireevne.

ligesom sin pietistiske Formand, og det bliver værre, jo ældre og federe han bliver.

Han selv, Degn Lars Kristensen, fik for Resten ogsaa let Taarer i Øjnene. Sligt fulgte med Korpulencen ligesom hyppig Vandladning med megen Øldrikning. Disse Naturlove mente Degnen at have udfundet.

Herskabet forlod Pulpituret, mens Præsten steg ned af Prædikestolen. Den øvrige Menighed blev siddende under Psalmerne og Mesningen, lige til Degnen havde endt sin Udgangsbøn.

Men da Magister Masmann gik ene hjem over Kirkegaarden, rystede han de foldede Hænder mod Himlen og sagde:

— O, *tempora o mores!* Ja, ja. Forargelsen kommer fra oven. Naar en salvet Dronning bliver en tysk Bartskærs Bislaaperske, hvad kan man saa vente sig af en stor Herre, der har været Ambassadør i vore Tiders Babylon eller Sodoma og Gomorrha? Men jeg vil takke Gud, fordi han lagde mig disse Ord paa Læben i mit *posticulo*. I al Ydmyghed tør jeg vove at benævne dem *θεοπνεστοι*. Hm — gamle Magister Sextus har ej glemt sin Græsk. Tvi dig an Ludvig, med det „*hæsitanter*“ (maadelig) for Græskan! . . . Men — min Prædiken var god. Min salig Fader Dr. Athanasius Masmann smiler uden Tvivl ned til mig fra sin Himmel.

Som Magisteren græd ved sine Ord paa Prædikestolen, bragte nu denne tilfredsstillende Selvkritik atter Taarer i hans Øjne.

Abelone Jeremiasdatter trak Kjolen over hans Øren efterat have reddet Parykken. Hun tænkte: Det er dog fælt, saa saadant et stort og ført Mandfolk flæber for ingen Ting.

Magister Masmann sad hele Dagen og sled med sin anden Juledagspræken og lod sig kun afbryde ved Maaltiderne. Abelone fik den gamle Erfaring bekræftet: at naar Præsten havde flere Helligdage i Træk, var han baade galhovedet og forskrækkelig madlysten. Da turde ingen tale til ham, og han aad værre end de værste Tærskere. Hun maatte af og til ind med Tørv til Ovnene i Præstens Kammers. Hun blev helt forskrækket, da hun efterat have rejst sig op ved Hænderne fra sin knælende Stilling, saa Magisterens brede Ansigt vendt imod sig og hørte disse Ord rettede til sig, om det end saa ud, som Magisteren talte til Loftsbjælkerne.

— Har min Søn, Ludvig, faaet Føde?

— Jo: Grød, grønsaltet stribet Flæsk, Rævensbensteg, to Gaaselaar, fem Æbleskiver.

— Men kuns tyndt Øl?

— Ja.

Det var nu ikke sandt, thi Abelone havde listet sig til at helde sødt og fedt Øl i Husets Førstefødtes Krus.

— Ved hun, hvad det var for et Fruentimmer, der var i Herskabsstolen sammen med Baronnen? Ja, mig er det lige det Samme, om hun ved det eller ej.

— Ja hun skal kaldes Dame Donnyr, siger de.

— Hvad for noget? Hvad siger hun?

— Ja det er vel paa sin Udenlandsk. Men hun bruges ellers til at skænke Thevand og Sukkerlade og saadant Noget, som de bruger paa saadanne Steder, og hun sover i et stort Kammers i en af de spidse Gavle.

— Hvad rager det mig?

— Nej, mig heller ikke. Men se, mit Halv-søskendebarn Nille Sørensdatter, Stuepigen, hun siger, at det er en stor Plaser at slaa ud efter hende, for hendes Potte er af bar Sølv.

— Gaa ud med sig og det straks, sagde Magisteren.

Han var blodrød i Hovedet og hans zigsag-formede Tindingaarer svulmede.

Abelone smed Resten af Tørvebeholdningen ud fra sit Fang paa Gulvet og skyndte sig ud.

Præsten rejste sig, løftede Hænderne mod det sodede Bjælkeloft og sagde: Akkermær! En Natpotte af Sølv! Ja det er som den tyske Bartskeer, Struensee . . . selv da han sad i Cachot, havde han slig en Potte under sin Seng . . . Hm, hm! Men Menneskene vil ikke høre, ikke se . . . En slig Tæve med Sølvnatpotte! Ja Herrens Langmodighed maa sandelig admireres! Men denne Kvinde, som fører Forargelsen hid til dette Fredens Sted, og viser sig den hellige Julemorgen i Herrens Hus, vil komme til at opfylde Profetens Ezekiels Ord: Og Du skal æde en Bygkage, og *den*, den

skal Du bage med Skarn, som er udgaaet fra et Menneske, for deres Øjne.

Magisteren havde arbejdet sig rød og hed. Han saa ud i sin Gaard — hvortil kun det ene Vindue vendte ud. Han saa den mægtige Mødding, der nu laa saa pænt overdrysset med Sne, at den lignede den sukkerbestrøede Æblekage, han plejede at faa til Nyaarsaften. En Damp hvirvlede ud af Kostaldens øverste Dørluge, Alt vidnende om Varme og Liv. Magisteren, som havde i Sinde, sædelig forarget over Menneskenes Genstridighed og Liderlighed, at udslynge en Forbandelse, følte sin Vredes Pil knække mod det Bløde og Varme fra Mødding og Stald. Han bad en sagte og from Bøn for sit Hus's og Landets Trivsel. Han sukkede let og gav sig til at udarbejde Prækenen til anden Helligdag.

IV

Den 27. December gik hen i stor Stilhed. Magisteren mediterede og sov. Hans Søn holdtes endnu i en Slags Arrest paa Loftskammeret med rigelig Forplejning, sov og læste, fôr stundom op og læste højt, saa Abelone kunde høre det ned ad Loftstrappen, naar hun bragte ham Tørv eller Mad. Hun sagde ved sig selv:

— Laad'vig bliver kanske endnu skrappere til at præke Omvendelse end Magisteren. Bare han ikke vilde blive saa længe ved og præke Bønderne i Søvn. De Bæster har jo ikke bedre Forstand. Og hvor skulde de vel faa den fra? Nu da de slipper for Træhest og Hundepisk, kan de jo slet ingen Opdragelse faa.

Magister Masmann havde med samme Omhu, som han havde udarbejdet sine to Prækener, arbejdet paa en „*Admonitio*“ (Formaningstale) til sin Søn, som han havde tænkt paa at slippe løs paa „fjerde Juledag“.

Magister Masmann var ikke helt rolig. Han havde før Sønnens Ankomst været saa sikker paa sig selv. Men først dette Greb om Piskens Snært

og saa det af Lyset aabenbarede frembrydende Skæg paa Sønnens Overlæbe, Hage og Kind havde knækket hans tidligere aandelige og legemlige Habitus over for Sønnen. Ludvig kunde trænge stærkt til at rages, og skønt Magisteren havde faaet Hug af sin salig Fader, fordi han i sit sekstende Aar alt lod sig rage to Gange om Ugen, maatte han, hvor nødig han end gjorde Tidsaanden den ringeste Indrømmelse, dog erkende, at Tidernes Vanart var saa stærk, at man kunde risikere Alt ved at give en karlevoksen Søn Hug og Slag. Det var en Følge af Bondefrigørelsen.

Thi havde Magister Sextus Masmann en urolig „fjerde Juledags“ Morgen. Ingen Disposition vilde fæstne sig i hans Sind, og han lagde jo altid Plan for hvad han vilde sige. Han kunde kun ekstemperere, naar han var yderst opbragt og ingen Skranke kunde eller vilde sætte for sin Forbitrelse. Men nu traf det sig i visse Maader saa heldigt for ham, at han blev saa arrig paa hele Verden, fordi han ikke kunde faa sat Façon paa den faderlige Formaningstale, at han i Fortvivlelse for op fra sin Lænestol, sparkede til den med sin store, fedtlæderbeskoede Fod, saa Stolen ramlede hen ad Rødstensgulvet med Bulder og Brag, løb ud af Døren og op ad Loftstrappen. Trinene knirkede og knagede, som skulde de knækkes af den svære Masse, de maatte bære. Dog standsede han midt paa Trappen, da Trækvinden mindede ham om, at han havde glemmt sin Paryk, uden hvilken han

jo slet ikke kunde optræde med imponerende faderlig Myndighed. Gangen ned efter denne gjorde Magisteren forpustet, men satte dog en Slags Dæmper paa hans Sind.

Ludvig kunde umulig tage fejl af de rungende Trin paa Trappen. Han havde ligget i Sengen, sprang ud derfra med Lynets Fart, trak baade Bukser, Strømper og sin sorte Roquelaure paa. Nu sad han ved Bordet med den store Spændebibel aaben, da Magisteren rev Døren op.

Under andre Omstændigheder vilde det have behaget Magisteren, at hans Førstefødte under sin Pønitense læste i den hellige Skrift; men da han nu havde sat sig fast i den Tro, at han muligvis kunde overraske ham enten i Læsningen af en ugudelig Bog eller i ørkesløst Driveri, blev han gnaven over, at Sønnens Dydighed krydsede hans Plan, at tage Drengens Lektüre til Udgangspunkt for Straffetalen.

Ludvig havde rejst sig op og stod i korrekt, ærbødig Stilling, samlende Roquelauren om sine ikke fuldt knappede sortegraa Knæbukser og over de i Aal hængende sorte Uldhoser.

Fader og Søn stod stramme foran hinanden. Magisteren rømmede sig, som om han vilde tale, men det blev ikke til Noget. Saa fôr Rødmen op i hans Ansigt. Han blev rasende paa Verden og Sønnen, fordi han ikke vidste, hvorledes han skulde tage fat. Pludselig rev han den store Bibel fra sin Plads og sagde:

Hvad læser du, din Tølper?

Magisterens Øjne faldt paa de opslagne Sider og læste, som skrevet stod:

„Og kong David var gammel, var kommen til alder; og de dækkede ham til med klæder, og han blev ikke varm. Da sagde hans tienere til ham: lad dem oplede til min herre, kongen, en ung pige, en jomfru, at hun kand staae for kongens ansigt, og pleye ham; og ligge i din arm, og min herre kongen kand blive varm. Og de oplede en deylig ung pige inden alt Israels landemærker; og de fandt Abisag, den Sunamitiske, og de førde hende til kongen. Og pigen var overmaade deylig; og hun pleyede kongen, og tiente ham, men kongen kiendte hende ikke . . .“

Det syntes, som om Magisterens Stemme bævede. En Taare faldt ned paa Bladet, og han sagde hen for sig: *Heu, senem miserum!* (Ak, ulykkelige Olding!), men lige med Et fôr Blodet op i hans Ansigt, og han raabte:

— Tvi — din ugudelige Krop! Du slaar op i den hellige Skrift paa Steder, hvor den hellige Inspiration ikke mærkes før ved Viderelæsning, og som giver skalkagtige Spottere Prætext for skammelige Angreb paa de hellige Skribenter. De Steder skal læses af ældre Mennesker, der kender Livets og Naturens sørgelige Vilkaar, men ikke af Skabhalse og Grønskollinger.

Magisteren rystede den store Bibelbog. En

lille, i grovt Pap hæftet Bog faldt ned paa Bordpladen.

Magisteren opdagede, at det var en lille Bog og tænkte: „Naa, læser den Grønsolling Pasqviller, som dem, der udkom under den forbandede tyske Balbér, som nu sidder i Helvede, med sit afhugne Hoved og Haand og den stejlede Krop. Ja saa maa dog vist Kørepisken frem.“

Han dirrede, bladede og bladede igen og fandt Titelbladet liggende løst i Bogen. Det var tysk. „Leiden des jungen Werther“.

Magisteren gned sig paa Panden for at fremkalde en Erindring. Han havde hørt et og andet om denne Bog . . . Funtus! Nu havde han det!

— Ludvig, Ludvig! Hvad har jeg fattig Mand dog syndet, at min eneste Søn overgiver sig til arg Ugudelighed og liderlig Læsning? Vel maa jeg sige igen, hvad jeg en Gang har sagt i en Prædiken: „Det er med Mennesket i Verden ligesom med et Svin, dets største Fornøjelse er at vælte sig i Skarnet. Jo mere Skarn de kan komme udi, jo hellere vilde derudi, og saaledes er Synden det Element, i hvilket Mennesket vil leve, og saadanne mange Svin maa Gud desværre føde i Verden.“ Ved Du, hvad det er for en skiden og utugtig Bog? Tal! Jeg ikke alene tillader dig — jeg befaler dig at tale.

— Min Fader, har De læst denne Bog?

— Hold din Mund, din Slyngel! Tror Du jeg læser saadan unyttig Pølsesnak! Men nys mindedes

jeg, at samme Pasquil er morderisk mod Religion og gode Sæder, hvorfor den er bleven strængelig forbudt af det højærværdige teologiske Fakultet ved Københavns Akademi, og sagtens er Forbudet blevet konfirmeret af det høj-kongelig danske Kancelli. Vil din Hund være klogere end Kongens Kancelli og det samtlige teologiske Fakultet, af hvis Lærdom Du om et Par Aar skal suge Visdommens Honning ind, Du Spyttegøg! Jeg befaler dig at tale!

— Min Fader! Denne liden Bog indeholder saa søde og liflige Ord, viser En saa meget, der har levet inde i Ens Hjerter, som man aldrig har vidst laa derinde, og som denne Bog lader strømme ud i Ord, der er som den yndigste Musik.

— Hold dog din Mund! siger jeg.

— Men min Fader befalede mig jo at tale.

— Men jeg forbyder dig at prise et forbandet liderligt Skrift. Den Slags Pasquiller skal den Vej — ligesom Pavens Bulle mod Dr. Martin Luther. Hjælp at rejse din Fader fra det formaledidede Savelad af en Stol.

Ludvig beredte sig til at tage et Tag i sin svære Fader. Men denne tabte Taalmodigheden og sparkede ved Hjælp af sin bredsnudede Sko Kakkelovnsdøren op og kylede Goethes lille Skrift ind i Ovn. Ludvig var lige ved at ville hindre det, thi Bogen tilhørte hans Konrektor. Men han saa straks, at hans Faders Daad var unyttig, da der ikke var Spor af Ild i den opbunkede gule

Tørveaske. Magisteren var for hidsig til at bemærke det. Bogen kunde i det højeste blive lidt lunken paa Bindet.

Magister Masmann fik fat paa en i Læder indbunden langt tykkere Bog. Den var paa Fransk. Det Sprog var han ukyndig i, læste blot Forfatterens Navn Jean-Jacques *Rousseau*, *Citoyen de Genève*. Han kløede sig under Parykken og sagde:

— Jeg véd nogenlunde, at denne *Russo* var en forløben Bønhas, der rendte fra sit Handværk og blev Papist, men at han siden igen blev Calvinist. Men trods disse Hæretikeres højst afskyværdige Lære om Nadveren om Prædestinationen fra Evighed af, er de dog bedre end Papisterne. Disse Hunde brændte en af hans Bøger, saa der maa dog vel have været noget Godt i den. Den kan Du foreløbig beholde.

— Vil min Fader læse den først.

— Hold din Mund, Grønskolling. Jeg læser ej det Snøvlesprog. Men jeg handler aldrig uden grundig Meditation. Nu er din Carcer hævet og Du kan gaa ud for din Sundheds Skyld og lufte dig efter den megen Julemad, at ikke dit Blod skal blive tykt og surt.

V

Som en løssluppen Bondehund fór Ludvig ud efter at have kastet Klæderne om sig og triumferende frelst sin Werther ud af Kakkellovnen. Han tog Hønsetrappen i fire Spring, havde nær væltet Lillepigen Sidse, der stod i Døren til Gaarden og smurte Magisterens mægtige Sko med Grævlingefedt.

Hun saâ med kalvedum Forbavselse „den store Laadvi“ tage Gaardsrummet i to Spring ud til Porten, hvor den store Køter Fylaks gøede, som han kunde være Helvedhunden selv, og rev i sin Lænke, som vilde han sprænge den. Fraaden drev ned fra hans Mundviger af lutter Embedsiver.

Det var Plasér for Lillepigen Sidse. Den store „Laadvig“ bissede jo som en Tyrekalv om Sommeren — det maatte hun se paa. Med Magisterens ene Fedtlædersko om sin venstre Haand, med klaprende Træsko, med et til Fylaks henkastet: „Hold din Flab i, din skabede Maarian!“ løb hun gennem Porten, for at se, hvad Husets Førstefødte havde for af Skælmstykker. For naar han stak

saadan i Rend, maatte han have Taabligheder i Hovedet.

Da Sidse kom uden for Porten, klavrede Ludvig som en Kat over Stendiget hinsides Vejen foran Kæret og Kastanietræerne og var inde paa Marken. Sidse følte mere og mere Trang til at se, hvor han rendte hen, men da hun ogsaa vilde klavre over Gærdet, tabte hun sin ene Træsko sammen med Præstens Fedtsko og skrabede sit ene af Klæder ikke stærkt beskyttede Knæ. Hun havde lige set sin Husbonds Søn standset i Farten af et Stykke klæget, pløjet Markjord, da Modet sank i hende paa Grund af hendes Uheld. Med den tilbagevendende Besindelse tænkte hun: „Hvis nogen har set mig, bliver jeg ulykkelig.“ Hun spejdede, medens Tungen hang ud af den ene Mundvig, langs Vaaningsfløjens Vinduesrække. Ikke et Ansigt viste sig. Sidse blev beroliget, fik sin Træsko paa Foden, tørrede Snavset af Magisterens Overlæder paa Bagen af sit Skørt, og mens Tungen stadig hang ud, sprang hun ned paa Kærets Isflade og „fejede“ lystig over Isen i alle Retninger, saa den paa kryds og tværs blev gennemfuret af Sømmene i Lillepigens Træsko.

Saaledes rasede Ungdommen paa hver Side af Stengærdet, mens Magisteren i sit Studerekammer sad fordybet i et latinsk ortodoks-dogmatisk Værk, mens Røgteren mugede og Avlskarlen fodrede Hestene. Abalone skrabede Fisk i Køkkenet, og Smaapigerne bleve overhørte i deres Lektier af Degnen.

Skønt Magisteren erklærede ham for en Stymper i Latinen, kunde han dog læse og skrive, en Færdighed, som Skolemesteren, en forhenværende Kusk paa Herregaarden, kun ejede i en højst ufuldstændig Grad.

Ludvig var en Stund uafslædig løbet først i blød Jord, hvis Hindringer for hans Fart dæmpede den første Vildskab. Saa gik det op ad en tør, snebestrøet glat Bakke. Nu maatte han staa og puste foran en i Bakken dybt indhulet Mergelgrav. Farvebrudet i dens Isflade glædede hans Øjne. De gled saa over det bølgende Jordsmon med den blaanende Sne og de sneoverdyssede Trægrene med den fine, fast umærkelige Rødme. Han følte sig sin Samtid overlegen, da han blev sig sin Glæde over disse Formers og Farvers Spil bevidst. Han havde jo tidligere været som de andre, der lod et Træ være et Træ, et Væsen, som ikke kom nogen ved, fundet den ene Kulør lige saa god som den anden, kedet sig i Skove og paa Enge, betragtet vor Moder Jord som et Kornkammer — han udraabte: O, Rousseau! o, Goethe! Hvor var de Latinere og Grækere nogle Træblokke og tørre Ræsonnører ved Siden af slige Autores, og hvor maatte han give Charles Perrault Ret. Hans Konrektor havde fortalt ham den Kamp, Perrault havde ført for de moderne mod Latinerne og Grækerne med Boileau til Modstander. Konrektor gav dem begge Ret, men Ludvig blev en tavs og ivrig Advokat for Perrault.

Jo mere han lod sine Blikke glide vidt om i det aabne Landskab med de langstrakte Bølge-linjer, desto mere følte han sig oprørsk stemt mod sin indeklemte Opdragelse, mod de stivnede Samfundsformer, der f. Eks. befalede ham at bruge det moderne „*De*“ til Baronen og sin Fader, mens han selv blev tiltalt med *Han* af den ene og *Du* af den anden. Hvorfor havde hans gode Konrektor tyssset og truet ad Ludvig, da han protesterede mod en Sang af samme faderlige Ven i Anledning af Kristian VII.s Fødselsdag og spurgte ham, hvorledes man kunde prise en gal og liderlig Konge. Ludvig fandt ham i sit stille Sind mere værdig til at falde for Bøddelhaand end den af hans Fader hadede Struensee. Og denne Guldberg, hvis Fald Magister Masmann for nogle Aar siden havde fældet Taarer over! Ludvig kunde egentlig ingen Mening have om ham. Men ved en ungdommelig-dristig Analogislutning fra hans Faders andre Yndlingsfigurer var han kommen til det Resultat, at Ove Høgh-Guldberg var en rigtig David Skolemester, „en Hoved-Ertz-Pedant“.

Stolt knejste han med Nakken og sendte sit Blik ud saa vidt, han magtede. Og i det hvide, solbeskinneede Rum lod han sig bære om af en pludselig opdukkende Grebethed af Natur og Menneskestorhed og udbrød i en Schillersk Strofe, hans Konrektor havde gennemgaaet med ham:

Freude trinken alle Wesen
 an den Brüste der Natur;
 alle Gute, alle Bösen
 folgen ihren Rosenspur.
 Küsse gab sie uns und Reben,
 einen Freund, geprüft im Tod;
 Wollust ward dem Wurm gegeben,
 und der Cherub steht vor Gott
 Ihr stürzt nieder Millionen?
 Ahnest Du den Schöpfer Welt?
 Such ihn überm Sternenzelt!
 Ueber Sternen muss er wohnen.

En enthusiastisk Kærlighed, Trang til at favne
 Alt, gøre Alt og Alle lykkelige, gennemglødede
 den 17aarige Mesterlektianer, som han stod der
 paa Bakketoppen. Han havde taget sin Hue af.
 Det krøllede brune Haar flagrede for Vinden;
 Øjnene var fyldte med Taarer, hans Arme bredte
 sig ud for at favne Alt og Alle.

Armene slappedes og blev trætte. O, havde
 han blot én — Rousseaus Julie eller Goethes Lotte
 at gribe i Favnen, nu da han mærkede Kraften
 svigte til at omfavne Alt og Alle. Saa meget
 tættere skulde Favntaget blive, netop her i den
 store Ensomhed, hvor kun Himmel og Jord var
 Vidner. Skriver ikke Julie selv i „*La nouvelle
 Héloïse*“: „Alle de store Lidenskaber dannes i En-
 somheden, saadanne findes ikke i Selskabslivet,
 hvor ingen Genstand faar Tid til at gøre et dybt
 Indtryk, og hvor Mangfoldigheden af Tilløkkelser
 matter Følelsernes Styrke?“ . . . Ja én, en eneste,

en Kvinde, som han kunde byde den Kraft, han i hvert Fald besad, og slutte hende i sin Favn. Og dog skulde hun være og evig blive en Helligdom for ham, som Lotte var det for Werther. Han skulde ikke som Rousseaus Saint-Preux berøve Julie hendes Dyd. „O, du guddommelige Dyd! Himlens Afglans i en stakkels Dødeligs urolige Hjerter, den Stjerne skal lyse over mit Sinds oprørte Bølger og bringe dem til at lægge sig, nej jeg skal ikke skyde mig som Werther, men glæde mig over min Elskedes Lykke, imedens jeg lider og bærer min Lod som Saint-Preux — ak, at jeg som han kunde faa at vide, at min Julie døde med mit Navn paa Læberne!“

Men da Mesterlektianeren hørte, at han havde talt højt, og at det lød i Frostluften lige saa højt som Lansenerernes Hornmusik i hans Skoleby — ja saa sank hans Løftelse. Han søgte et Punkt i det store Landskab, der for et Øjeblik siden ret ordentlig repræsenterede Universet, . . . et Punkt, han kunde faa fast Syn paa . . . Jo — der laa det: En større Trægruppe, langt større end Hegnene om Gaarde og Huse. Trods Mangel paa Blade skjulte de tætte af Is glinsende og af Sne pyntede Grene og Kviste Syn til, hvad der laa bag. Nede til højre for Mergelgraven, ret dybt nede, drog det den unge Ludvig Masmanns Blik og Tanke fra det Himmelblaa til det Jordbrune, fra det Høje til det Jævne.

Det var jo kun Brøndby Vandmøllested. Den Del af Universet var jo ikke saa uoverkommelig for den Favn, Ludvig Masmann havde tiltænkt hele Verden og Kvinden Idealia, som hans Fantasi havde faaet sammenstøbt af Rousseaus Julie og Goethes Lotte.

Han følte en Trang til at gaa ned ad Bakke. Lindt og let gik en ikke kort Nedstigning for sig. Det lunede svært i Hulvejen mellem Bakkerne. Stod der end haardfrosne høje Rande om Hjulsporene, var Gangen dog lettere end paa den knoldede Jord der oppe. Og saa blinkede og vinkede Aaløbet der nede med sin fri klare Vandstribе mellem Israndene og de lavstammede, brede Elletræer der nede i Mosedraget. Og saa tittede det høje tjærede Møllehus og den i Flugt med det liggende Bindingsværks hvide og rødbruntærnede Vaaningslænge hyggeligt og hjemligt ud gennem Træer og Krat.

Saadanne Hvilepletter fandt jo ogsaa den unge Werther under sine Lidelser, saadanne simple Hytter i Naturens Skød. De dulmede jo ogsaa hans Sorg over, at han ikke kunde faa Verden omformet og over ikke at kunne besidde sin Lotte.

Han skriver jo selv: „Du kender jo fra gammel Tid min Maade at bosætte mig paa, at opslaa mig en lille Hytte paa et fortroligt Sted og da at lægge mig derind med al dens Indskrænkning . . .“

Det tærnede Hus med den af Aaen dannede

Møllesø, hvori Elletrunterne stod fastfrosne, det hvilende Møllehjul, dybt nede, hvorover enlige Draaber af Overfaldsvandet dryppede ned over Tremmerne, hvor de af Is krystalliserede Eger funkledede i fine Regnbuefarver, syntes at forjætte Mesterlektianeren en Werthersk Hytte.

Mange Gange var i Barndomsdagene hans Vej faldet forbi dette Møllested. Det havde hverken været mere eller mindre for ham end enhver anden Vandmølle. Nu syntes han, han så det for første Gang. Ak, hvor havde ikke den lille Bog om den unge Werther aabnet hans Øje for al Verdens Herlighed!

Han citerede tavs: „Jeg véd ikke, om skuffende Aander svæve over denne Egn, eller om den varme, himmelske Fantasi er i mit Hjerte, der gør alt omkring mig saa paradisisk“. . . . Ja selv Mølleren Niels Knudsen, som han stod der i Døren i sin melbestrøede, hvide Lammeskindspels og store Træsko og med den spidse Læderklaphue, med opsamlet Mel i alle Fordybninger, forstyrrede ikke det „paradisiske“ Billede, skønt Mølleren med en hvislende Lyd sendte Skraaspyt hen over den hvide Sne.

Præstens Ludvig fór op som fra en Drøm, da Mølleren paa det bredeste sællandsk raabte ud ad Husdøren:

— Naa, Mette, kan Du nu Psalmen til Præsten udenad? Ellers glor han galt til dig, den bøvede Magister; om det ikke gaar dig vovere endnu.

En klinger Pigerøst svarede inde fra:

— Kanske Bedstefader vil høre mig over?

— Kom du kuns herud, mit Hjerte! sagde Mølleren; der er saa mageløst lunt her i Solen, men tag mine Glarøjne med.

En fjortenaars Bondepige med et rødt Hovedklæde over den brune Hue, der fremhævede den lille fine, lyse Profil og lod det ganske lyseblonde glatte Haar skimte, kom ud. Et Par lyse Forglemmigejøjne, uskyldige som en Dues, saâ hjemlig og mildt ud i Verden.

Mølleren tog et Par uhyre, runde Næsebriller med Hornstativ for Øjnene og ud af Pigebarnets Haand en mægtig stor opslaaet Psalmebog. De satte sig paa en Egetræs Bænk med Grævlingehundeben, og Pigen ramsede med bondsk, huggende Fremhæven af Rytmen:

Herre Jesu, kom at røre
mig ved din den gode Aand
aabne mit tillukte Øre,
tag ømt mit Hjerte i din Haand.
Følg mig, før mig, hvor jeg gaar

. . . hvor jeg gaar

Mølleren raabte:

— Halløj! Nej, det staar der kun én Gang.

Mette vedblev at gentage med fortvivlet Stædighed:

Hvor jeg gaar . . . og hvor jeg staar

— Nej, det staar der ikke. Der staar — ja, hvad Fanden staar der nu? Jeg kan ikke se . . . Saa . . . der drat lige godt Glarøjnene. . . . Tak, lille Mette. Klem dem godt fast igen paa mit gamle Andriksnæb . . . Ja, hvor Fa'en var'ed vi slap? Jeg kan ikke hitte det . . .

— Det var *der*, sagde Mette og lagde sin lille røde Pegefinger paa det Sted i Bogen, som hun snart havde fundet igen . . . Naa . . .

At i Lydighed jeg staar
til din Villie at gøre

— Nej, nu voldte det, at Bogen faldt paa Gulvet, at jeg ikke kan huske et Ord, Bedste.

Pigebarnet brød ud i Graad. Bedstefaderen saâ næsten ud, som han var ved at gøre det samme. Han tog sin Læderhue af og kløede sig i Nakken med den brede, stive Skygge. Hans Øjne gled ud i Rummet, mens han mumlede:

— Ja, det er ogsaa svært at huske saadanne nogle Rim, og det er endnu værre at udgranske dem. Han saâ sig om i Luften, som snappede han efter Raad og Trøst derfra. Pludselig brød han ud:

— Nej, Hiانه dog! Der staar jo En og glør bag den Elletrunte. Nej, vil Du bare se, lille Mette . . . Halløj . . . han der! Jo, der staar jo noget Sort, som maa være et Mandfolk, for hvad Fa'en sku' det ellers være? Hvad, Mette?

Ludvig Masmann traadte ud paa Vejen og lettede paa Huen.

— Hvad? sagde Mølleren. . . . Det er jo . . . Det er jo . . . nej, det er ikke . . . jo, det er'ed, Dæle'me, det er jo Præstens store Laadvig. . . . Jo, det er da vist, men det er da farlig, saa han er bleven stor og bøvet. — Men, hille den slemme Jøde! Han har jo lagt sig Skæg til! Vil han ind og ha' en Æbleskive og en Bid Øl? For ded er dog mærkeligen, saa Forsynet regerer al Ting vise-ligen. Der sidder Mette og græder, som hun var pisket, over det at hun er knækket over midt i en Psalme, som hun skal aflevere til hans Fa'r, Hr. Magisteren. For jeg véd ikke, om Præstens Laadvig véd, at Mette gaar op og læse i Aar, og at hun skal staa til Paaske. Og de siger jo, at Magisteren bliver saa ondsindet, naar Drengene og Tøsene kører fast i hans Sager, at han ikke er bange for at bage en varm Kage og sla' den op lige i deres bare Ansigt. Kan Præstens Laadvig ikke be' lidt godt for Mette, for ellers er hun skrap til at læse, saa vil jeg takke Vorherre for hans Styrelse, da han ledte Præstens store Søn lige hen til Mette i denne sørgelige Stund. For Mette er jo det eneste jeg har tilbage, siden Vorherre tog hendes Forældre, for Pastorens store Laadvig véd jo nok, at Mettes Fa'er var min eneste Søn, og det vilde krænke mig meget, om Mette fik Hug, og andre såa paa det.

Den lille Mette var bleven rød i Hovedet, men

saå bønlig op paa Ludvig, thi hun var saa bange for den store tykke Magister, som en lille Hareunge for en stor, gammel Hankat. Hun havde rystet og bævet under Konfirmationsforberedelsen, naar Magisteren havde givet et Tyrebrøl fra sig mod en Bondedreng, som ikke kunde ramse Skriftsteder eller Psalmevers op med behørig Færdighed, og saa var han faret op, havde grebet Synderen i Koftekraven, drevet ham rundt i Stuen, saa Træskoene dansede hen ad Gulvet, eller straffet nogle Pigebørn med Ørefigen eller knebet dem i Øreflipperne, saa de hvinede derved som Smaagrise.

Som Ludvig nu var stemt, var han lige ved at fælde en „blid Taare“ over den Sorg, han saå malet i den lille Bondepiges pæne Ansigt.

Han sagde:

— Vær ikke bange, Niels Knudsen. Vil I give mig en Æbleskive og en Draabe Øl — for jeg er svedt og tørstig, saa skal jeg hjælpe Jeres lille Sønnedatter. Frygt ikke, lille Mette. Dig skal intet ondt vederfares.

— Vil Magisterens Laadvig bide paa Æbleskiven og Øllet herude, eller vil han ind?

— Helst herude, svarede Ludvig og tilføjede i Tanker: En ren Idyl, et Hyrdedigt, og følte en lignende andagtsfuld Stemning mod Forsynet, som Møller Niels Knudsen nys udtalte.

Paa Niels Knudsens Bud kom en Pige ud med Æbleskiver, overstrøede med Puddersukker, paa et

rødt Lerfad samt en stor Ølkande af Træ, og satte dem paa Bænken.

Ludvig var sulten og tørstig efter sit stærke Løb, og da det havde hulet godt i Fad og Kande, tog han Psalmebogen og læste hver Strofe en fem seks Gange. Hans Foredrag gjorde et vist Indtryk paa Mølleren. Han sagde ved sig selv: Han kommer til at præke meget bedre end hans Fader, Magisteren, naar han bliver rigtig udlært paa Studiigaarden inde i København.

Mette havde derimod ingen Sans for slige fine Sager, hun ramsede Versene op med Øjnene fæstede mod Jorden, i samme huggende Diktion som før. Først da hun var færdig, efter at have sagt den sidste Strofe

O, du Engles Lyst og Glæde
du al Jordens Salighed,
bliv dog hos mig, bliv tilstede
og min Sjæl for dig bered,
end i Dødens sidste Stund
rør mit Hjertes dybe Grund,
styrk min Tro, lad min Elende
sluttes med en salig Ende.

saâ hun op med Taarer i Øjnene og smilende Mund.

Den kønne, gamle Psalme havde rørt Ludvig. Det faldt ham ikke ind, at Pigebarnets Taarer og Smil kunde skyldes Fortvivlelse over den lange Manuduktion og Glæden over at være færdig.

Han tilskrev det den dybe Følelse, der ulmer i det ulærde og uskyldige Folks Bryst.

Mølleren var bleven ked af det, var gaaet hen og aabnet for Stigbordet, og Ludvig havde ikke agtet paa, at nu fusede Overfaldsvandet ned over Hjulet, saa det susede og brusede udenfor, og Hjulene knagede og knirkede i Mølleværket indenfor.

Ludvig havde rakt sin Haand ud mod den lille Mette. Hun ænsede det ikke. Han nærmede sit Ansigt til hendes og saâ varmt ind i hendes blaa Øjne.

Niels Knudsen var atter kommen til. Han tænkte: „Nej, kysse Pigen skal han dog ikke. Det har ingen Hast. Nej — hun bryder sig heller ikke om de Ting. Om en tre Aar saa vil hun vist gerne gnaske i saadant noget ligesom en Kaninunge i Grønkaal.“

Kørevejen gjorde en Svingning om Møllehusets Gavl. Der hørtes en Vogn klirre, skure og knage, og frem tonede en Herskabskarrosse, bred og høj, med Skrog og Ruf dinglende i store Fjedre.

— Det er Baron! udbrød Møller Niels Knudsen, idet han fik sin Hue revet af i en Fart, knappet sine gule Skindbukser ved Siden af Knæet og glattet sine hvide Uldhoser, der sad i Aal.

Bukkens firkantede Sæde havde hverken Rygstød eller Læn. Et rødbrunt Overtræk, prydet med et adeligt Vaabenskjold i Sølvblik hang ned til alle Sider, endende i Sølvfrynser. En Kusk tronedede der med trekantet Hat paa tværs af Pudder-

parykken, i sølvgaloneret lang Kofte, vældige viksede Skaftestøvler med ombøjede hvide Strømper over, med Pisen svævende over det blankbrune Firspand. Sølvbeslaget paa Seletøjet blinkede i Lyset. Hestenes Hovedtopper skar i Øjnene. Bag paa Karrossen stod en Lakaj med hvide Lægge under en sølvkantet Kavaj og lignende Hat som Kusken. Han holdt sig fast i en Rem med Sølvkvast.

— Se, Du faar ædt af, Mette, sagde Mølleren til sin Sønnedatter, der lige havde puttet en Æbleskive i Munden.

Hun standsede i Tygningen, rejste sig, blev lige saa rød som de karmoisinrøde Border paa hendes brune Livstykke, fik ordnet Skoen, der hidtil havde siddet og dinglet paa hendes Stortaa under Studiet af Kingos Psalme. Hun rejste sig, dybt nejende. Ludvig blev siddende og nøjedes med at tage Huen af. De Ord, Rousseau lægger Elskeren i „La nouvelle Heloïse“ i Pennen i Brevet til hendes Fader, fôr op i ham: „Jeg bryder mig saare lidet om at vide, hvori en Adelsmands Ære bestaar, men hvad der vedrører en retskaffen Mands Ære bliver min Sag, jeg véd at forsvare den og skal bevare den ren og uplettet til mit sidste Suk.“

Derfor blev han siddende, Skoledrengen, og følte Stolthed over sit Mod.

Karrossen standsede. Tjeneren sprang ned, tog sin trekantede Hat under Armen, aabnede buk-

kende Vogndøren og hjalp en pelshyllet Dame ud. Ludvig hørte hende sige ind i Vognen:

— *Vous ne sortez pas, baron?*

og det korte Svar:

— *Non, je reste ici.*

Damen smed sin Muffe hen til Tjeneren, løsnede et Par Hægter i sin Pels og betraadte Jorden. Det knirkede under hendes spidse, høje Hæle, mens Pelsens Silke peb og knitrede. Hvor svulmede Barmen højt under Silken! Hun blev staaende, fejede det meget lange Slør til Side og fæstede et Par meget mørke, milde Øjne paa Gruppen ved Bænken. Nu røg Mesterlektianeren op og satte Huen ved sit Laar ligesom Mølleren.

Aldrig havde han set, syntes han, noget saa bedaarende dejligt. Aldrig havde han set saa fin, saa skær en Rødme, som den paa Damens fyldige Kind, aldrig saa henrivende en Bue af fine sorte Bryn. Han anede jo ikke, at der var Karmin og Tusch til i Verden.

En Slags Baret sad og vuggede sig paa det højt opsatte, pudrede Haar, der genkaldte ham et Kobberstik af Marie Antoinette, Dronning af Frankrig og Navarra, der hang i hans Konrektors Stue.

Den store Dreng var ved at synke i Knæ.

Om Venus havde aabenbaret sig for ham — hun kunde ikke have set anderledes ud — og denne Dame var endnu skønnere, om end næppe magrere end den Dame i Basrelieffet, han en Gang

under Herskabets Fraværelse havde set over Marmorkaminen i Herregaardens Salon. Der laa Venus og foldede sine nøgne Yndigheder ud mod Beskueren, men med en Frisure omtrent som hendes pelsindhyllede Inkarnation der paa Vejen . . . Han ønskede blot, hun vilde tage Pelsen af — mere forlangte han ikke i denne Vinterkulde. Havde han turdet følge sit Hjertes Tilskyndelse, havde han kastet sig ned for hende og kysset hendes Stortaa, der saa henrivende tegnede sig gennem Skoens fine Saffian. Hvilken Verden af Æmhed i de store Øjne!

Med en Bevægelse, hvis Lige i Skønhed han aldrig mindedes at have set, gjorde hun en pegende Bevægelse ud mod Møllesøen og sagde:

— Eine wunderschöne Idylle!

Saa satte hun sig i Gang, og trods hendes ingenlunde nymfeagtige Skikkelse syntes det dog Præstens Ludvig, at hun svævede lig en Gudinde gennem Skyer . . . Bare hun dog vilde tage Pelsen af . . .!

Han havde glemt baade Mettes og Niels Knudsens Tilværelse, hørte ikke, at Mølleren hviskede i Retning af Damen: Sikken en Komediantspiller! Hans Øje fulgte hende og Tjeneren, der gik bag hende i lang ærbødig Frastand med Hatten i Haanden. Hans pudrede Toupé stod op i Luften som en Top Sukker.

Hun slog ind under Elletrunterne paa en Gangsti.

Nej! nej dog! Silkepelsen tegnede hendes ikke smækre Midie og det kraftig svulmende Hofteparti i stolte Kurver, og Skørtet brusede ud som en af de nyopfundne Montgolfierske Luftsejlere. Mange ganske unge Fyres Erotik fanges lettest af ældre og vel nærrede Kvinder, og deres Fantasi neddykker sig i alt det bølgende og svulmende. Præstens Ludvig blev borte i det.

En lille trekantet Hat med højt opkrampet Skygge og med hvide Tindingbukler under kom frem i den høje Karrosses Vinduer. Et Par smaa spillende mørkegraa Øjne stirrede nærsynet hen mod Bænken, foran hvilken Mølleren endnu stod med det lange ned til Skulderen naaende Haar viftende lidt i Vinden. Han var barhovedet, og „Flækkehuen“ hvilede endnu paa hans Laar. Han havde som ung Karl tjent Kongen som „Musketør“ i allerhøjstsammes Livvagt, saa han vidste nok, hvordan Tingene skulde være. Da var Baron Fændrik i samme Korps.

Baronen aabnede Ruden og vinkede ad Mølleren. Denne satte i Luntetrav og stillede stramt foran Vogn døren.

Baronen sagde:

— Hvad er det nu, Du hedder, Du Møller?

— Niels Knudsen, naadige Herre.

— Skaf mine Heste Havre og Vand.

Han kastede en Mønt ud, som Niels Knudsen fangede i sin store ru Haand med Mel i alle Furer, bukkede, skyndte sig med at sætte en lille Stand-

krybbe med Havre frem, hugge Hul paa Isen i Møllesøen, fylde et Par Spande, løsne paa Sele-tøjet, mens Kusken sad stiv som en Støtte paa Bukken med Firhestepisken i Haanden. Mens nu Mølleren besørgede alle fire Hestes Vederkvægelse, faldt Baronens Øjne hen mod Bænken. Mette var bleven staaende, Ludvig siddende. Mølleren forargede sig tavs over, at en Præstesøn havde saadan nogle Studemanerer paa sig. Hans Fader, Magisteren, maatte have optugtet ham ilde, han, som dog ellers i Kirken bukkede dybere for Naadig-herren, end Bønderne gjorde.

Baronen gabede, saâ ud efter den promenerende Dame, kunde ikke faa Øje paa hende. Sagtens faldt Tiden ham lang. Da Niels Knudsen var færdig med sin Røgt af de Blankbrune, raabte Ba-ronen:

— Du, Møller! . . . Niels . . .

Niels Knudsen stillede igjen.

— Du kan da ikke have saa unge Børn som de to derhenne?

— Nej, Kors, Hr. Baron; jeg er lovlig undskyldt. Nej, det er ellers den lille Mette, og hendes Forældre er jo døde. Hendes Fader, min Søn, han fik jo de sorte Kopper, og min Sønnekone, Tøsens Moder, døde jo i Barselseng.

— Hm naa! Den store Knøs, hører han da dig til?

— Nej, Hiane dog! Det er jo Præstens, Magisterens store Laad'vig.

Et lystigt Glimt satte Liv i Baronens Øjne.

— Kør lidt frem, Jesper, beordrede han Kusken.

— Hør, han der, unge Menneske! sagde han og vinkede ad Ludvig.

Ludvig blev siddende, blodrød og dirrende. Han havde Lyst til at gentage Rousseaus Ord, og det paa Fransk, men Citatet klæbede fast i Struben.

Baronen smilede og sagde ved sig selv:

— Ja saa? Jeg skal vel være moderne, bør være det. Saa sagde han meget højt:

— Et Par Ord med Dem, Monsieur Louis Masmann.

Ludvig Masmann blev end rødere end før. Han vidste vel, at Tiltaleordet *De* begyndte at faa Indgang i finere Kredse. Han fôr op og hen til Karrossen. Han kunde have kysset Baronens Bjørneskindshandske.

Den lille Mette saâ ned for sig som en lille Kalv, der lige er sprunget ind i Lyset og Livet. Hendes Ben med de sorte Hoser dinglede under Bænken. Hun faldt snart i Søvn.

Baron Urne maalte den unge Karl i Hvergarnsskødetrøjen, nikkede, som om han vilde sige, at det var en køn Dreng.

— Monsieur Louis har endnu ikke deponeret? spurgte han bestandig med et lille Smil i det nærsynede Øje.

— Nej . . . men til næste Efteraar . . . tænker

jeg, *Deo volente*, sagde Ludvig, respektfuldt afleverende Svaret.

— Eller *Diis volentibus*, sagde Baronen.

Ludvig saâ ret tillidsfuldt op mod den lokale Magnat.

Baron Urne fortsatte:

— Den unge Karl vil vel være *Candidatus Sanctissimi ministerii*. Monsieur Louis behøver ikke at blive rød. Den Stilling fører til det nyttigste Embede for den, der forstaar at røgte det . . . i . . . i *unisson* . . . i Endrægtighed med det Ny, der vil avancere. Saa kan de gamle Herrer jo endnu i nogen Tid klage over, at deres Sønner ikke gør dem Glæde — he, he, he! hvad min unge Monsieur? Hvis jeg endnu færdes blandt de Dødelige, og *jus patronatus* endnu holder sig — trods Tidsstrømmene — saa kan jo den unge Monsieur faa Randlev og saaledes let komme i Kald.

I samme Øjeblik kom Damen i Pelsen tilbage fra sin Promenade.

Ludvig saâ nu det brungule Ansigt med de stærke Træk i al dets Kødfylde, og et Par varme Øjne dvælede et Øjeblik i hans. Han læste underlige Ting i de Øjne. Han havde aldrig set en Gazelle, men havde læst et eller andet om et saadant Dyrs Øjne. Han havde tidt set en Ko, men han jog Tanken om et Koøje fra sig.

Damen syntes at ville sige noget til Baronen. Han lænede sig ud og gjorde en utaalmodig Haandbevægelse til Baglakajen, der straks var ved Haan-

den for at hjælpe Damen op til det høje Vogntrin.

— *Montez et dépêchez-vous*, sagde Baronen til hende. *Allez*, raabte han til Kusken, og Karrossen rullede af Sted med det store Skrog vuggende i Fjedrene. Lakajen gængede bag paa, holdende sig i Remmens Kvast.

Mølleren stod længe i Honnørpositur foran Bænken. Ludvig Masmann stod i Drømme, til Vognen forsvandt om Hjørnet. Da vaagnede han og saâ hen for sig. Hans Øje traf den lille Mette. Hun sad og krøb sammen, som om hun frøs, med den store Psalmebog i sit Skød. Hun græd. Hvorfor? Vidste hun det? Ludvig Masmann følte Taarerne banke paa sit Øjelaag, men han tvang dem til at blive indenfor. Hvad var dog Aarsagen? Det vidste næppe nogen af dem. Ludvig satte i Løb ad samme Vej, som han var kommen, men standsede ved den store Elletrunte. Han havde været for højt oppe. Fortrød han, at han havde glemt den Lille paa Bænken, fortryllet af den Store i Silkepelsen med den imponerende Frisure? Noget stærkt arbejdede indenfor Jakken, saa han maatte knappe den op.

Heldigvis for ham naaede han hjem lige til Middagstid og kom med til at hilse Magisteren, da han skred ind i Spisestuen i den skaldede Samarie og den gamle Paryk mellem den nejende Abelone og de seks nejende Pigebørn og satte sig ved Chatolklappen. Fra Terrinen med Hvidkaalsuppe

og kogt Svineryg omhyllede en Røg hans vel-
ærværdige Hoved.

Fader og Søn vekslede ingen Ord i Resten af
Ferien. Ludvig løb hver Dag op til Møllen, men
blev bag ved Elletrunten.

Hver Aften, naar han lagde sig i Sengen, tum-
lede den store Dame med den taarnhøje Toupé
sig i hans Tanker. Det gjorde ondt i ham, og i
sin Taabelighed søgte han at kalde den lille, glat-
haarede, blonde Mette til Hjælp. Med Tanker
svævende mellem de to sov han ind.

Om Morgenens fØlte han sig som En, der havde
gjort den lille Mette Fortræd, vilde hen til hende,
men naaede kun Elletrunten, hvis Stamme han
kærtegnede.

VI

Ludvig blev paa sit Kammers. Magisteren sagde til sig selv: „Gud har velsignet mit Postludium ved hin Froprædiken. Nu sidder Ludvig og mediterer over disse Ord. Ved Maaltiderne viser han stor Modesti, æder sin Mad med de andre Børn og taler blidelig til dem og til Abelone Jeremiædatter, som trods sin Bondeenfoldighed dog elsker mine Børn, og paa Grund af sin avancerede Alder næppe vækker Lyster og Begæringer hos den for Tiden karlevoksne Ludvig . . . Gud vil vel soutenere ham i de Kampe, han rimeligvis alt maa bestaa med sit Kød, som jo altid er saare skrøbeligt hos Menneskenes Køn . . . Ak ja, den *concupiscentia*! Det er ret vederkvægende at læse, hvad den i Herren salige Dr. Martinus saa grunddigt siger om disse Sager, hvori han synes saare kyndig i Kraft af den Hellig Aands Oplysning. Ja i Sandhed, det, der er en Synd i den enlige Stand, beviser Dr. Martinus, bliver til Dyd i det hellige og herlige Ægteskab . . . Ak ja — hvem

der atter havde en Hustru, tro og dydig, flittig, dygtig baade til Bord og Seng! . . . Men Abelone Jeremiæ Dotter har for liden Kønhed i sit Legeme og for megen Taabelighed i sin Sjæl — ej at tale om hendes *ignorantia crassa* . . . Ak ja . . . Dr. Martinus havde ogsaa skæmtefulde Indfald, saa har jeg vel og Lov til Sligt, naar det ikke gaar videre end til Ord og Tanker . . . Naar min Søn har deponeret og saa absolveret Attestats, kan han vel blive min Kapellan, og naar jeg er gaaet til mine Fædre og kan skue ned fra de Saliggjortes Skare til Jorden, vil jeg vel se Ludvig staa og forkynde Herrens Ord i mine to Sogne og de smaa Piger gifte og forsørgede med retskafne og fornemme Borgermænd, der skaffer dem deres rigelige Udkomme. Jeg har ingen Fortjeneste, kun Synd og Raab efter Retfærdiggjørelsen af Troen, men jeg tror paa hver Tøddel i vor hellige Lære. Derfor haaber jeg ydmygeligen, at Gud vil forbarme sig over mine mange Børn, som jeg, stolende paa hans Befaling til Adam og Eva og Forjættelsen til hans Tjener Abraham, tillidsfuldt har sat ind i Verden, at de trods Arvesynden kan vorde frelste ved Jesu Christi Blod.“

Abelone Jeremiædatter fartede stadig op til Herregaardens Borgestue og Køkken, nu endnu mere end før. Gennem Mellemlid naaede hendes Beretninger Herskabet. Den, der samlede og redigerede disse Beretninger for Baronen, var hans Kammer-tjener, en Skrædersøn fra nærmeste Købstad, der

var døbt Frans Pihl, men kaldte sig François le Saule. Han var i Alder med Baronen og havde fulgt ham paa hans vidtløftige Farter i Evropas Lande.

Frans Pihl var, 19 Aar gammel, bleven bort-jaget fra sin Fødebys latinske Skole. Man sagde, det var fordi han havde sat Toppen paa flere Aars Gavtyvestreger og Skarnagtigheder ved en Række lyse Sommernætter at gaa ind ad Skolebygningens aabne Vinduer til 2den Lekties Rum og der træffe Rektors Stuepige, og at samme „romanske“ Bedrift havde faaet en Verdensborger til Resultat. Det nyttede ikke, at Skræder Pihl gjorde Knæfald for Rektor og bad ham skaane en fattig Mand, hans Hustru og smaa Børn. Den store Pebling, Frans, fik det Skudsmaal af sine Hørere, at han immer havde været en Dranker, Ølhund og løsagtig Bængel. Han maatte staa Skoleret og rises af Custos i Overværelse af Rektor, Konrektor, tre Lektiehørere og 31 Peblinge. Alt, hvad Byens lærde Institution den Gang rummede, blev samlet for at være Vidne til, at Skræderens Frans blev relegeret som et ugudeligt Subjekt. Gennem forskellige Ungdomsstadier — som Kældersvend i Kroer og Løbedegn paa Landet, var han bleven Lakaj hos den unge Baron Urne. Frans forrettede med Liv og Lyst en Art Leporellogerning hos sin Herre. Og da han var et forslagent Hoved, fik han let lært Fransk og Tysk til Husbehov. Hans Herre havde lovet ham enten Degne- eller Birke-

dommerkald paa sit Gods. Men François havde gennem sin Herres Samtaler med glade Fæller i Paris inddrukket den Overbevisning, at alt ondt i Verden stammede fra Kirke og Præster, og vilde derfor ikke en Gang være Degn. Og da han ikke var fri for ad egen Tænknings Vej at være kommen til at anse Lov og Ret for Fordomme og Hindringer for det frie Menneskeliv, vilde han ej heller være Birkedommer. Det var ham langt bekvemmere at føre et Liv „*sans préjugés*“ paa sin Herres Bekostning. Han skildrede Baronens med rørende Ord sin Kærlighed til sin Herre, hvilken han forøvrigt som oplyst Mand tilstod bundede i den alstyrende „*amour propre*“. Baronens gjorde ham fra Lakaj til Kammertjener. Som saadan havde han med sin Herres Toilette og intime Kommissioner at gøre, var fri for at bære Livré, gik i sort Kjole, Knæbenklæder og Strømper samt med Kalvekrøs, gav sin Herre Kredit, naar denne ikke følte sig oplagt til at betale ham hans Løn, indkasserede lækre Mad- og Vinlevninger, tog afvekslende mod Hug og gode Ord og var vis paa at have sikret sig en sorgfri Alderdom.

Han var ikke glad, naar hans Herre for en Tid trak sig tilbage paa sine Godser. Han led ikke den store, om ikke forfaldne, saa dog for sømte Borg, Hvidholm. Han foragtede dette barbariske Monument. Vel havde allerede Baronens Fader lagt Kalkpuds over de røde Munkesten og i Stedet for Spirene paa Taarnene anbragt hvid-

malede Træbalustrader paa deres Platform, men de røde Sten grinede igennem paa mange Steder. Værelserne var lave og mørke og havde tæt-siddende Loftbjælker som i Kro- og Bondestuer. Fra Kældernes hvælvede Vinduer foretog Rotterne stadige Farter ud i de mudrede Grave. Dernæst kendte Egnens Folk hans Ungdomsbedrifter og simple Ekstraktion. De kaldte ham endog Skræder-Frans. Han vidste, at naar Baronet tog til Takke med den barbariske Kasse fra Munketiden, saa var der Ebbe i hans egen Kasse. Baronet havde aldrig kunnet lide at flaa sine Bønder og saâ Ridefogden nøje paa Tænderne, ja havde endda været gunstig stemt for den drøftede Bondefrigørelse. Paa dette Punkt var François le Saule slet ikke enig med Danmarks Fremskridtsmænd. Hvorfor skulde en Herremand ikke have samme Ret over sine tobenede som over sit firbenede Storkvæg?

Netop i den sidste Tid fandt François tidt sin Herre i slet Humør, uden Lyst til at lade ham spille op som Hofnar med fuld Ret til at sige Baronet imod. Han havde Ordre til at vække Baronet, naar det blev lyst, men ofte indbragte hans Lydighed mod Befalingen ham en Ørefigen, naar Baronet havde faaet Benene ud af Sengen.

Saaledes gik det ham en Morgen paa en af Aarets sidste Dage. Baronets bløde Haand ramte Kammertjenerens glatbarberede, fyldige Kind fladt klaskende.

Denne Gang faldt François le Saule paa Gulvet.

Han søgte at faa sin Herre i Humør ved at sætte et saa ynkeligt Ansigt op, at Baronens trak paa Smilebaandet. Han kom endog til at le, da Tjeneren teede sig pierrot-hanswurstagtigt, mens han hjalp Herren i den gule Caleçon, de hvide Silkehoser og den kirsebærrøde Silkeslaabrok. François's Mod steg, da han under sin Syslen med Barberredskaberne skottede hen mod Baronens og ikke opdagede truende Skyer paa hans fine Ansigt.

Herre og Tjener lignede hinanden, kun at den sidste var en plebejisk Udgave af den første. De havde begge smaa lige Næser og bløde Lineamenter, smaa graa Øjne, men Baronens Træk var smaa og fine, Skrædersønnens bredere og fladere; hans Øjne var plirende. Et graadigere og simplere Begær, hvis Maal var lettere forklarligt og bestemt, lyste ud fra dem.

Mens François nu stod og indsæbede sin Herre i det dæmrende Morgenlys i den dunkle Stue, der mattedes af det brune Panel i de forgyldte Rammer, laa Ansigterne temmelig tæt ved hinanden. Kammertjeneren havde sat en ynkelig, ydmyg Mine op med Bestræbelse hen mod fjollet, slavisk Forknythed. Baronens sagde til Tjeneren paa Fransk, mens Sæben skummede paa Hage og Kind:

— Paa hvad tænker Du Sganarelle?

François svarede i samme Sprog, men gjorde sig Umage for at sige den ene Bommert efter den anden:

— Det offentlige Velfærd og Fremtidens Samfund ligger mig tungt paa Hjerte, Monseigneur.

— Ja, Du ser ud til allehaande, din Slyngel! Mediterer Du paa, hvorledes man skal faa etableret fri Jagtret for Skælmer og Gavtyve?

— Monseigneur! Jeg er partiel Discipel af de to salige Filosofer, Herren til Ferney og Borgeren fra Genève, om jeg end staar den første adskillige Skridt nærmere end den sidste.

— Ser man? Du staar dog ellers Jean Jacques nærmere i Ekstraktion end Voltaire. Du har vel ellers ikke lært mere af den ene end af den anden?

— Monseigneur har som altid Ret. Jeg kan intet lære af Bøger. De véd jo, Hr. Baron, at jeg skulde have studeret, men foretrak Livet for Skolen. Men jeg har, takket være Hr. Baronens aandrige Omgang i de fremmede Lande gennem Samtaler, jeg overværede, suget Tidens store Maksimer ind i mit Skræderblod. Lad dem give Jagten fri andre Steder. I Danmark vil jeg ikke have fri Jagtret.

Da Baronen var barberet og havde faaet Parykken ordnet for Spejlet, sagde han:

— Jeg gider ikke fortsætte mit Toilette — beholdt Slobrokken paa og smed sig mageligt hen i den mægtige Lænestol.

— Men vi kom fra dine Bekymringer for det offentlige Vel . . . Hvad er Du bekymret for?

— For Bondeemancipationen. Var jeg en fornem og mægtig Herre som Hr. Baron, vilde jeg

være en stor Modstander af d'Hrr. Grever af Reventlow og denne Hr. Colbjørnsen.

— Hold Mund . . . nej tal videre, Sganarelle. Hvorfor?

— Fordi Bønderne er under Præsternes Pisk, og det vil de blive ved at være gennem alle Tider.

— Hm! Om de nu blev bedre oplærte?

— Saa vil de blive meget værre. Saa begynder de at ræsonnere ud fra Katekismus og den gamle Skindbog fra Syrien. De kan saa finde Argumenter mod, at den ene har mere end den anden, vil ud af deres skidne Logik faa fikseret, at Mænd som Hr. Baronen og andre store Herrer ikke har Lov til at æde Frugten af deres sure Sved, og at en Mand som jeg kun er en Tallerkenslikker, der ikke fortjener Føden, fordi han just ikke arbejder, til han sveder.

— Og Du har en mægtig Lyst til Dovenskab og Fraadseri.

— Jeg nægter ikke, at Naturen har skænket mig en stærkere Appetit end Forstand, eller maaske jeg snarere burde sige, at al min Vittighed kun er et Produkt af den gode Føde, som Monseigneur ser sig i Stand til at lade mig slaa i mig, og at den har givet mig et sart Legeme som Arv efter min Fader Skræderen. Dette Corpus maa jeg, naar jeg skal amuser Monseigneur, stadig holde sundt og bevægeligt selv i min fremrykkede Alder. Monseigneur skulde forsøge paa at lade Bønder

komme ind i sit Palais i København. De vilde spyttede paa Gulvenes Tæpper og tørre deres svedige Hænder i Møblementet. Præsterne vil i Tavshed applaudere dem, thi de er ogsaa nogle Svin. De roder og jo som gemene Slagtersvende i Lammeblod, naar de præker, og Præsten til Raabjerg sætter sig jo paa Møddingen, naar han skal ud paa Naturens Vegne. Kommer Bønder og Præster til Værdighed, bliver Verden en Svinesti. Hu ha! Bønder, Bæster, Hørnkvæg, Præster og Svin! Og Jean Jacques var ogsaa et Svin, det hørte jeg for mange Aar siden af en Domestik i Paris, der havde havt Tjeneste til Hertugen af Luxembourg. Borgeren af Genève gjorde sig vaad under sin lange Armenierkasseking, den han bar for at undgaa Ulejligheden med at knappe Bukser op.

Hm, Sganarelle! Har Du paa dine slyngelagtige Kollegers Vis ikke udpønset gennem Hertugens Tjener noget om Jean Jacques Ligtorne?

— Nej, Herre! De blev vist besørgede af hans Bislaaperske, Therèse, hende, der tilsidst gav ham Gift for at kunne more sig med en Kusk. — Nej, maa jeg bede om Hr. de Voltaire.

— Ti nu stille med den Snak. Nu morer Du mig ikke mere. Som Maître Jacques i Komedien afvekslende er Kok og Kusk, er Du jo til Tider min filosoferende Abe, til Tider min pludrende Papegøje. Skift nu Kuskens Roquelaure med Kokkens hvide Kasseking eller, om Du vil, Harlekins Papegøjedragt . . . Rask, Sganarelle! Skift Fjæs!

Snak nu ligesaa forbandet Dansk, som Du hidtil har snakket Fransk.

— *S'il vous plaît, Monseigneur. Changeons de langue?*

— Skal vi til Froprædiken Nytaars Morgen? Hvad siger Madame?

— Ladefogdens Abelone siger, at Magister Masmann har faaet sin Søn omvendt baade til Ritual og Katekismus. Nu sidder Drengen paa sit Kamers og læser Latin og faar ikke mere Hug i et artigt Nachspiel.

— Naa. Men hvad siger Madame?

François le Saule kastede et skraat Blik hen til den vældige, bag Gardinerne næppe synlige Seng og sagde med et ubeskriveligt Smil:

— Naa — Madame er færdig med sin „*lever*“.

Baronens Haand løftede sig til en Ørefigen. François løb et Par Skridt bagud og bukkede dybt.

— Ved Du, Sganarelle, sagde Baron, at jeg vil arbejde ivrigt (Kammertjeneren smilede) . . . Pas paa dit Harlekinsfjæs, Slyngel, at jeg vil arbejde for Bondefriheden. Men Du, hvis Du vil have Føden, maa jeg vel holde dig i den Slyngelstand, hvortil Naturens Haand har mærket dig. Har Du forstaaet? Du bliver aldrig friere, end Du er.

— *Parfaitement, Monseigneur!*

— Og Du skal paa en subtil Maade skaffe mig Magister Masmanns Søn i Tale. Og hvis Madame

vil til Froprædiken Nytaars Morgen -- jeg har i og for sig intet imod, at Fruentimmer af og til faar fromme Anfægtelser — saa sørger Du for, at hun bliver kørt til Kirke . . . Gør saa mit Toilette færdigt og hold din Mund tæt i.

Tjeneren bukkede og hjalp Baronen i Klæderne under dyb Tavshed fra begge Sider. Da François havde serveret Chokoladen, gav hans Herre ham et Tegn til, at han skulde gaa. Og dybt bukkende gik François baglænds ud af Døren. Da han kom ud, sagde han:

— Barometret er saare usikkert i denne Tid.

VII

Mesterlektianeren sad stadig og grublede. Den ham fra hans tidligste Barndom indpodede Moral reagerede stærkt med det ufordøjede Ny og forestillede ham, at hans Sværmeri var falden paa en uværdig Genstand. Skønt han havde ladet, som om han overhørte den Pludder, Abelone Jeremiasdatter satte i Gang, naar hun laa foran hans Kakkelovn og pustede til Ilden, havde han opfattet hendes Ord om, at Naadigherren var en klog Herre, som havde set sig om baade i Frankrige og i Vestindien. Han var „Bundens“ sande Ven, havde smidt mange Penge ud til stakkels Stoddere og havde givet Skovfogden i Lave Skov et Spark i Rumpen, fordi han havde kløet den gamle Gertrud Smeds, da hun sankede Risbrænde. Men han var lige godt en uvane Bytyr. Sommetider var jo Naadigherren borte i flere Aar, men naar han kom tilbage, saa slæbte han immervæk et eller andet Fruentimmer med, som snakkede saa tosset, at ikke et eneste fornuftigt Menneske paa Gaarden

kunde forstaa hendes Sotysk, ydentagen Skræderfrans, der var en taavlig Rad og troede om sig selv, at han var en Kurfyrste — den Hans Wurst og Komediantspiller han var. Det var denne forløbne Bønhas, der somme Tider blev sendt til Stortyrken og købte en af hans Bislaapersker for dyre Penge til Baronen. Nu havde han en farlig stor En med sig, hun gloede som en Tæve, der render. Hvis Kristendommen var, som den skulde være, saa havde rigtignok Magisteren tvunget saadan en Dulle til at staa aabenlyst Skrifte i Vaabenhuset. Det sagde selv Degnen, naar han var rigtig modig, og det var han, naar han var fuld, og det var han for det meste.

Ak! En fordærvet Sjæl og en Horkvind var det, der opfyldte Ludvigs Sind og Tanke. Havde han dog ikke grædt ømme og blide Taarer, naar Konrektor havde talt om, at Dyden var Menneskets eneste Maal, og at den store Jean-Jacques i sit henrykte Hjerte havde udbrudt: „Indtil da havde jeg været god, nu følte jeg, at jeg var dydig!“ Fandtes ikke snarere Dyden i de beskedne Hytter end i de høje Sale, hvor det, man kalder Kultur, havde forvansket de blide Følelser, den moderlige Natur havde indplantet i sine Børns Bryst? Borgeren fra Genève samlede jo Urter og Blomster i Mark og i Skov, taler aldrig om, at han har plukket de prangende Planter i Parkerne hos Madame d'Epinay, Madame Dupin eller i Hertuginde af Luxembourgs mægtige Anlæg i Montmorency. Havde han, Lud-

vig, ikke ved Bredden af den lille Sø i den landlige Naturs Skød fundet en liden bly Blomst, som vilde udfolde sig blidt og stille, naar Sommersolen kom, og han imidlertid med Omhu vilde røgte og pleje den? Latterligt, taabeligt, om han vilde løfte, eller snarere sænke sine Øjne til et af Civilisationen fordærvet Væsen, en Grand Seigneurs udydige Maîtresse? Bliv tro mod Naturen! Stræb efter Dyden, den herlige, af alle Tidens store Mænd besungne og lovpriste Dyd, Johannes Evalds høje Muse!

Han endte alle slige indvendige Formaninger ved højt at sige: Ja, jeg vil være dydig!

Men snart begyndte han at svælge i den store Kvindes forudsatte Yndigheder, sov ind hver Aften, vaagnede hver Morgen i vilde Drømme om at besidde Baronens Maîtresse.

— Jeg er galen og afsindig! Det hjalp for nogle Timer at paakalde Dyden med høj Røst, men han maatte snart melankolsk-ironisk raabe Anfægtelserne i Møde med „Flacci Ord“:

— *Naturam expellas furcâ tamen usque recurret*“.

Men hvad var det for gennemtrængende Hvin? Det skar ham til Marv og Ben.

Han tog den stejle Loftstrappe i faa Trin, men i Gangen løb han mod Abelone Jeremiasdatter, saa han var ved at vælte hende, mens hun udbrød:

— Jøsses Kors! Jeg havde nær fulden paa R! (o: Jeg var lige ved at falde).

— Hvad er her paa Færde, Abelone?

— Pst, Pst, Laadvi'! Magisteren har været farlig ondsindet til Morgen. Det er Konfirmanderne, som faar Ris. Den, der skriger nu, er en Tøs. Pst, bi lidt! Staa stille — Laad'vi'! Pst, Laad'vi'!

Nøglehullerne i den gamle Præstegaard over Dørenes Klinkefald var store. Abelone Jeremiasdatter havde ved langvarig Øvelse faaet stor Dygtighed i at bruge dem til Kighuller. Hun satte Øjet for og kunde godt overse den store Konfirmationsstue.

— Pst, Laadvi'! Pst! Tænkte jeg det ikke nok. Jeg kunde jo høre paa Hvinet før, at det var Møllermette. Nej, vil man bare se . . . Nu kan han selv se, Laad'vi'!

Ludvig var i sin Skoleby bleven forberedt til Konfirmationen, men selve Akten havde hans Fader, Magisteren, forrettet. Ludvig kendte sin Faders Nidkærhed for den rettroende Kirkelæres Sag og vidste, at han ofte citerede Skriftstedet om den Tjener, der skulde have mange Hug, med Tilføjelsen: Mærk dig det, Dreng! Det er dejlige Ord!

Nu skummede Harmen i hans Sind over, at den lille, stille og rare Mette var under ortodoks Bøddelhaand. Dirrende i alle sine Lemmer keg han gennem det store Nøglehul. Tydelig saâ han sin Fader i den aflagte Samarie med de sømmede

Huller siddende i sin store, læderbetrukne Lænestol, den samme, der i Kirkens Sakristi fungerede som Skriftestol, med en Pige liggende over sine Knæ med opsmøget Undertøj og med en Legemsdel, som man sjælden ser blottet, skinnende hvid og fyldig ud i Stuen.

Magisteren svang Riset og slog, men dog ikke med grum Voldsomhed, snarere antydende end udførende Slaget, idet han lod Riset taktfast akkompagnere hans i langsom Rytme højt fremstødte Ord i det for et Barn ikke let forstaalige Skriftsted: „Thi efterdi Hed—ningerne, som ikke have Lov—en, gøre af Naturen nogle — af Lovens Ger—ninger, da ere de — dog de ikke have Loven — dem selv en Lov, — hvilke vise Lovens — Gerninger skrevne — i deres Hjerter — idet (Puh!) — idet deres Samvittigheder vidne med — og — og Tankerne anklage — (Puh!) eller og forsvare sig iblandt hverandre!“ Det skal kunnes, og det *verbotenus*.

Abelone havde faaet Ludvig til at give Plads for sig, da Citatet nærmede sig til Slutningen, og Magisteren blev mere og mere kortaandet. Hun hviskede til Ludvig:

— Nej, det er lige godt ikke Møllermette, det ka' jeg tydelig se, naar jeg kommer til. Men han, Laad'vi', han har jo kuns set hende i Ansigtet, men da hendes Moder var død, og hun var lille, har jeg mange Gange gjort ved hende, hvad Magisteren nu gør ved Smedens bøvede Nille . . .

Se, nu sætter Nille af, nu kan da ethvert Menneske i Verden se, at det ikke er Mette, men Nille . . . Se, nu kan han komme hid, Laad'vi'.

Den tykke, halvvoksne Pige gik hygende fra Præstens Skød til det Hul, hun havde efterladt i Rækken paa den ene Langbænk.

— Lad mig nu komme til . . . Næ—j, se, han Laad'vi' — nej, det er sandt, han kan jo ikke se tværs igennem mig, nej, Gu' kan han da ej — men der sidder Møllermette lige ved Siden af Smedenille. Hun græder, som hun var pisket ligesom den anden. Hun har lige godt ogsaa faaet Hug, for det var hende, der hven først. Og det har været for sin Psalme . . . Se, hvor hun spytter paa Fingrene for at samle Haartotterne, som Huggene sagtens har speget. Herre Gud, det lille Skidt! Men det er rigtigt nok, hvad jeg siger. For Skolemesteren har immer sagt, at hun var tungnem til at lære, hvad der gik paa Rim. Se, nu snyder Jordemoderens Tøs sin Næse. Hun har ogsaa faaet Ris. Det er ogsaa noget halvtosset Skidt, saadan nogle Vers. De er saa liderlig svære at faa ind i Hovedet, men ligger de først fast der, saa kommer de aldrig ud igjen. Nu er'ed mange Aar siden, jeg gik op og læse, men naarenstid jeg om Aftningen gaar i Seng med tørre Mavekneb og ikke kan falde i Søvn, saa er det ligesom en Oldenborre brumlede om mine Øren og stadig brumlede en Psalme, som jeg fik Hug for af den

gamle Præst, der var her førend Magisteren, og den Oldenborre, han brumler alstillens:

Gik altid Kongen som en Rad
i bare Magt og Vælde
han mægted ej det mindste Blad
at sætte paa en Nelde.

og saa tænker jeg: Skidt! saa kan en anden En være lige saa god som saadan en Rad. Men jeg sover lige godt ikke. Der er Troldskab over Vers; allenfals for dem, der er født i Bundestand. Naar den kloge Kone, Boél Per Sadelmagers, læser Utingen eller Fnæt ud af Folks Krop, saa læser hun ogsaa altid Vers . . . Kys mig en Gang, Laad'vi! Saa skal han faa et Stykke brunt Sukker. Gider han ikke? . . . Ja, han bliver modig og fornemme. Og en anden En? . . . Hiane dog! (Abelone græd) . . . Pst, pst! Nu er Magisteren ved at rejse sig og velsigne Konfirmanderne. Han er dog en medlidende Mand. Han slaar dog helt blidt og vemodig . . . kan han huske Langfredag i gamle Dage? . . . Men nu kommer vi til at humme vos, for nu har Magisteren fat i Stolens Sidetøj.

Husets Søn og Bestyrerinden løb uvilkaarlig bort fra Døren. Magister Sextus Masmann var længe om at faa sit Korpus rejst.

Drenges og Tøses Træsko klaprede mod Gangens Murstensfliser. De fløj ind over Kirkegaarden som Fugle, naar Buret aabnes. Præsten skred

langsomt med store Bøger under Armen gennem den lave, lange, hvidkalkede Sal med Kønrogssokkelen under de store, nedludende umalede Loftsbjælker, ind i sit Kammers, inderlig overbevist om, at han hverken havde sparet Tugt eller Herrens Formaning paa sit Sogns Dreng og Tøse, der snart skulde bekræfte deres Pagt i Daaben, forinden hvilken han alt i deres spæde Alder havde eksorciseret Mørkets lede Fyrste ud af deres Kroppe. Mens han gik gennem Gangen, bad han med foldede Hænder en varm Bøn om, at Kraftens Aand maatte dale ned over ham fra det Høje, saa længe han levede og beklædte sit hellige Embede, Gud til Ære, sig selv og sit Hus til Gavn og Menigheden til Opbyggelse. — Og Magisterens kuglede Øjne var fulde af Taarer.

— Hvor lider mon min førstefødte Søn? Jeg takker Herren, fordi han gennem mine Ord paa sin enbaarnes Geburtsdag slog min Ludvig med *contritione cordis**). Thi han har siddet ærbart og stille og læst de hellige Ord sammen med de gode gamle romerske og græske Skribenter, der ved vise Tanker gødede Hedningernes Jord, saa at vor Herres hellige Evangelium kunde spire og fange Vækst ved hans Naade i de Tider, da Paulus plantede, og Apollos vandede. 1 Kor. 3, 6.

Da Magister Masmann kom ind i sin Stue og indaandede den ham saa hjemlige og saa kære

*) Hjertets Sønderknuselse.

Duft af Tobaks- og Tørverøg, faldt han tungt paa sine brede Knæblade ned paa en læderbetrukken Skammel foran Skrivebordet, lænede sin Pande mod det grønne Multum paa Pladen og bad Gud om at lade hans Søn arve Kaldet — gid det ske sent! — at han kunde forsørge sine uopdragne Stifsøstre, give Abelone Jeremiædotter Føden i Alderdommens Aar til Løn for den Tjeneste, hun i Liv og kysk Levned havde røgtet i Præstegaarden, og dernæst selv indgaa i et frugtbart Ægteskab og føre det efter Dr. Martini Lutheri vise og saa grundlærde Ord i de delikateste Materier anlangende samme Stands Rettigheder og Pligter. Han bad Herren mage det saa, at samme store Drengs Læsning i de arge ny tyske og franske Kætterses formaledidede Bøger blev en Esse for ham til at smede Vaaben mod de onde og forargelige Lærdomme, hvis Strategi han havde lært at kende.

Den Førstefødte havde listet sig ud gennem Tofteporten i Stakkehaven, hvorfra han kunde se Konfirmanderne sprede sig til alle Sider som Gnisterner i brændt Papir. Han havde tænkt sig, at Møllerens lille Mette skød en Genvej tæt forbi Stakkene for at forkorte Vejen til Møllen. Hendes stille Graad under den blegrøde Kattuns Hætte havde gjort hans Sind bedrøvet, og han havde følt noget, der lignede Anger over, at han ikke var kommen til Møllen, havde gennemgaaet en ny Psalme med hende og banket de for hende saa utilgængelige Vers ind i hende.

Nu hørte han Tøffelhæles Slag mod den frosne Jord og så den lille Mette i let Trav løbe et Stykke ude paa Markstien. Han satte efter hende i et Par Spring.

Hun så det og stak i Rend det bedste, hun havde lært, efter at hun havde givet et kort Hvin fra sig. Men med sine meget længere Ben kom Mesterlektianeren snart paa Siden af hende. Hun standsede brat og så ydmyg bedende op paa ham.

— Vil han ikke nok la' mig gaa? klynkede hun.

Og saa brast en Taarestrøm frem.

— Har Du faaet Hug, Mette? spurgte han.

— Ja.

— Hvor?

— Ikke saadan som Smedens Tøs. Men Hr. Magisteren ruskede mig saa ledt i Haaret og rykkede en hel Tot løs.

— Var det Psalmen, det var galt med?

— Jeg kan ikke forstaa noget af det Sk . . . , jeg mener af de velsignede Ord, naar de er lavede til paa Rim og skal saadan stødes ud . . .

Ludvig tog hendes Haand.

— Nej, vil han ikke nok lade mig slippe?

Men Mette lod ham alligevel beholde Haanden uden at give Tegn til at slippe fra ham.

De smaaløb tavse en Stund, Haand i Haand.

— Har Du ogsaa en Psalme for, naar Du næste Gang skal op og læse?

Hendes bondske Talesæt smittede ham, saa han nu udtrykte sig, som førend han kom i Latin-skolen.

— Ja, jeg skal lære den gamle om og saa end én til.

— Skal jeg lære dig den ligesom forgangen Dag?

Mette løftede sit Hoved og saâ straalende glad op paa ham.

— Aa ja, vil han det? For han kan sige saadant noget frem, saa en anden En kan forstaa det.

— Ja, saa gaar jeg med til Møllen.

— Han skal ha' saa mange Slags Tak.

Hun brød ud i et Slags Jubelskrig, satte i stærkere Fart, og de løb videre, Haand i Haand, næsten i Galop.

Mølleren, Niels Knudsen, stod skrævende midt paa Vejen, spyttende af Skraaen til begge Sider i dybe Betragtninger med Ryggen til de to Løbende. I Farten tørnede de imod ham, saa han var nær gaaet forover.

— Trrr, sagde han, da han langt om længe havde orienteret sig. Sikken et Par Plage! Ja, ja da. — Naa, Mette, har Du faaet Ris af Magisteren i Dag? For i Gaar tudede Du jo over Din Psalme.

— Nej, Smedens Dorthe fik Ris. Men Magisteren trak mig efter Haarene.

— Ja, saadant noget skal jo til, om det ogsaa er ledagtigt at tænke paa. For saadanne Vers er jo ingen Nytte til.

— Nej, sagde Ludvig højt.

— Se, se, sagde Mølleren, det siger han, der gaar i den sorte Skole, saadan en, hans Fader ogsaa har gaaet i. Ja, der kan man se, at Verden gaar fremad. Jeg oplever nu aldrig den Tid, hvor det formenes Præsterne at smøge Klæderne op paa store Tøse og piske deres Artsballer. For det kan aldrig være Guds Villie, at Præsterne skal se Tøse der.

— Ja, men nu har Ludvig lovet at lære mig to Psalmer, Bedste.

Niels Knudsen klæde sig under Flækkehuen, satte det listigste Ansigt op, han kunde opdrive, og sagde bag Skraaen:

— Se det var jo kønt. Hvad skal saa Præstens store Laad'vi' ha' i Prokuratorsalarium for det Stykke Arbejde?

— Et Kys af Mette, sagde Ludvig med blussende Kinder og dryppende Pande.

— Det er itte saa dyrt endda, smidskede Mølleren . . . Og saa véd man jo aldrig, hvad der kan blive af det, naar Præstens Laad'vi' faar Kald eller Levebrød. Hi, hi, hi! Saa bliver det hele jo i Familien. Hæ, hæ, hæ!

Ludvig nærmede sit Ansigt ind til den lille Bondepiges. Et Øjeblik! — han hørte Overfaldsvandet suse ned over Hjulet — den klare Vintersol glimtede gnistrende forbi hans Øjne, den lille Mettes Ansigt glødede; hun holdt det stille og hviskede:

— Han maa nok.

Og Ludvig kyssede hende.

— Høj, høj, sagde Mølleren, mere akavet! Itte suge saadan til! Det har Tøsen ikke godt af . . . Saa, saa, saa!

Mette fôr fra Ludvigs Favn hen i Bedstefaderens, stak Hovedet ind under hans Lammeskindspels og lagde det op mod hans Uldtrøje.

Der lød Skrig og Skraal og Lyd af klaprende Træsko paa Vejen, der svingede om Stuelængens Hjørne.

En barhovedet Mand med tjavset Haar, dryppende af Sved, med en laset hvid Vadmelskofte og skidne Pludderbukser, der i Pjalter faldt ned over Uldhoserne, kom frem i stærkt Løb. Et frygteligt Pust — et saaret Dyrs Skrig — gav Ekko over Møllesøen. Et Gevær slap ud af Mandens Arm og faldt klirrende ned.

— Det er Morten Pølsegris, sagde Mølleren og fôr tilbage.

I samme Øjeblik styrtede den Løbende plat ned over de frosne Hjulspor.

I stridt Løb naaede et langt Mandfolk i grøn, sølvknappet Kofte og Hirschfænger i det brede, gule Læderbælte, og et andet lille tykt Mandfolk i rød- og grønstribet Kofte, Knæbukser af Skind, med en Hundepisk i Haanden hen, hvor Morten Pølsegris var falden.

Den lille raabte:

— Nu har vi ham, Fa'en æde mig, Skytte-Jakob!

— Nu har Du Bøssen, og jeg har Haren, sagde Herregaardsskytten. Det er *Corpus dialecti*, som han siger, Birkedommeren. Og Morten kommer paa Bremerholm, saasom den sultne Lus aldrig kan udrede de 400 Rigsbankdaler, som det koster saadan en Kæltring at skyde en Hare paa et højadeligt Gods og Stamhus. Havde det Bæst bare skudt Haren ovre i Kongens Skov, saa havde vi faaet 100 Bankdaler at dele, Ole Svinemand, men Baronen . . . han er jo ikke til at granske ud, siden han sidste Gang kom hjem fra det udenlandske.

Mølleren, hans Barnebarn og Ludvig stod ganske stille og besvarede knap Jakobs og Oles henkastede Ord: God Morgen, Møller!

Skytten greb Krybskytten bag i Koften, beholdt en Klud i Haanden, tog et stærkere Tag i ham under Armhulerne. Morten hang slap som et Stykke vaadt Lærred. Herregaardsskytten slængede ham hen paa Bænken.

— Nu har vi dig, dit Bakkelsebæst!

Krybskytten aabnede sine tunge Øjelaag og sukkede.

— Naa saa i vor Herres Jesu Kristi velsignede Navn da.

— Paakalder Du Herrens hellige Navn, din Møghund! raabte Jakob og løftede sin knyttede

Næve mod den afmægtige Vildttyv, saa skal ogsaa hans hellige Vrede ramme dig.

Pludselig følte Skytten et kraftigt Greb om Haandledet. Tæt op ad ham stod Præstens store Ludvig.

— Er han gal? hvæsedes Skytten mod Mesterlektianeren.

— Det er Jer, der er det. Menneskerettighedernes Tid gryr frem, og Tyranniets Tid er omme.

— Vil han se, han kan give los, lange Lømmel . . . Tag ved, Ole Svinemand!

— Nej, det er lige godt Præstens Søn, sagde Svinemanden uden at røre sig.

Saa tag da Haren, din Ornegilder!

Skytten og Ludvig baksedes, mens Ole tog Haren op. Mette var løben ind i Huset, men betragtede Scenen fra det aabne Vindue. Mølleren havde retireret sig ind i Mølleskuret og saâ ud gennem den øverste aabne Dørlem.

— Her sku' Fa'en være Vidne og møde for Retten. Jeg gør Ed paa, at jeg ingen Verdsens Ting har set, sagde Mølleren, gik hen, pillede ved Hjul og Kværn og smaabandede.

Hovslag lød skarpt og tørt. En Karl paa en blankbrun Hest kom frem om Hjørnet. Hvide Skindbukser i lange Støvler, en lille trekantet Hat med en Blomst om Skyggen kom først.

Jakob Skytte faar sin Ret, mumlede Ole Svinemand stakaandet, for der er lige godt Skræder-

frans. Han er fus mod alle Krybskytter. Frans raabte:

— Hold ham, den gamle Æsel . . . Bremerholm er ham vis nok — Tyveknægt! Det er herligt, at Baronen nu er her straks. Bondebæster, forbandede Høveder!

— Se, hvor Du kan Latin, dit Skræderpjok! sagde Jakob Skytte og spyttede hen mod François, mens han laa paa Jorden og sloges med Ludvig.

Atter klang Hestehove.

— Rideknægt, lød en kommanderende Stemme.

François sprang af og hjalp Baronen til at træde fast i Stigbøjlen og komme ned.

Med den ene Fod i Stigbøjlen raabte han i forceret høj Tenor.

— *Halte — là — subitement . . .*

Den fungerende Rideknægt, François, rejste sig, og Ludvig samt Jakob Skytte kom ogsaa op fra deres liggende Stilling.

Ludvig var saa eksalteret, at han raabte hen mod Baronen:

Leve Menneskerettighederne!

Han slap Jakob Skytte og rettede en knyttet Næve op mod Baronen.

Jakob skuttede sig.

Baron Urne steg ned fra Hesten i sin lysegrønne, sølvgalonerede Ridedragt med de lange Støvler og daskende Sølvkvaster, med det lille Smil i Øjet, greb Ludvig Masmanns knyttede Haand og sagde:

— *Ah, c'est vous, jeune disciple du citoyen genévois!*

Mesterlektianerens Haand faldt slap ned. Han blev rød som en ung Pige. François var fareet hen mod Ludvig med løftet Pisk og havde lige faaet givet et Forbavselsens og Forargelsens Vræl fra sig. Nu faldt Piskens Snært plat ned mod Laarene paa de gule Skindbukser og fejede Landevejen.

Krybskytten sad sammenkrøben paa Bænken, kridhvid i Ansigtet, med rystende Læber og klappende Tænder. Han tænkte ikke paa at undløbe, skønt Ole Svinemands linde Tag i hans Kofteærme ikke var nogen nævneværdig Forhindring.

Alle de Medspillende i denne Scene stod flade og flove paa Baronen og hans Rideknægt nær. Den sidste havde faaet sat sit sædvanlige Gavtyvefjæs op, og Baronen stod med sin Hests Tøjle om Armen med sit rolige, uforstyrrede Smil.

Skyttens Embedsiver satte hans Livsaander i Bevægelse. Han afleverede med Huen i Haanden følgende Ord:

— Naadigherren har jo selv hørt et Bøsseskud derude. Om Naadigherren havde set Haren falde, vilde det jo være det behageligste. (Baronen rystede paa Hovedet). Jeg havde længe og med stor Spidsfindighed luret paa denne Morten med det Tilnavn, jeg finder det for frittalende at nævne for Naadigherrens egen høje Persons Øren, ligesom hosstaaende Ole Svine . . . , jeg mener Grise-

mand . . . ved flere Lejligheder udmygelig, som det passer for en Mand af hans liderlige Haandtering, haver anmeldt for mig, at ovennævnte Morten var Krybskytte og Vildttv. Og nu er Morten falden i sin egen Ugudeligheds Garn. Han havde faaet Haren fat, men saa saâ han Naadigherrens herværende allerunderdanigste Tjenere og satte i et farligt Spring over Grøften derhenne. Men saa fik han Bøssen mellem Benene, og saa vilde han sanke den op, men saa tabte han Forspringet og sidder nu der, omgiven af sine Skarnstregers Bevisligheder.

— Det er nok, Jakob, sagde Baronen og saâ hen paa den stribede Svinegilder . . . Naa, og Du?

Ole var nær gaaet for over for at gøre sin Bøjning saa allerunderdanigst som muligt.

— Det er lutter Sandhedens Ord, der udflyder af Jakob Skyttes Mund, mælede han i en halvt klynkende, halvt prækende Tone . . . Mølleren kan bevidne det.

Møllerens Hoved bøjede sig ned under Dørlemmen. I en Fart fik han vrikket et Søm ud af sin ene Træsko. Saa røg Flækkehuen af Hovedet paa ham.

— Kom herud, Møller! sagde Baronen.

— Turde jeg indgive et Promemoria til Naadigherren, om jeg maa blive staaende her og aflevere mit Vidnesbyrd, formedelst at jeg saa daarlig tør være borte fra det Hjul der.

Baronen nikkede. Mølleren smed Sømmet ned

paa Gulvet og traadte paa det, stak derpaa sit blottede Hoved frem i fuld Belysning og sagde:

— Jeg tør paa selve Birkekontoret sværge paa, at jeg hverken har hørt eller forstaaet noget af hvad her er passeret.

Han rakte sin højre, knudrede Haand ud i Luften med tre oprakte Fingre.

Jakob Skytte og Ole vekslede et forbavset Blik. Mølleren var jo en skikkelig Mand, der gik til Alters tre Gange om Aaret, og Ingen vilde mistænke ham for at gøre falsk Ed, om han kom for Retten. Jakob grundede lidt. Saa sagde han til sig selv: „Han staar og træder paa et Træskosøm.“

Thi det vidste Jakob vel, at naar man staar og træder paa et Træsko- eller Hestekosøm, saa kan man bande paa hvad det skal være uden at vække Himlens Vrede. „Gamle Rævepels!“ mumlede han og opgav Sagen. Thi han delte fuldkommen Tro med Mølleren, og desuden var det sikrest at holde sine Fingre fra alt saadant noget „møstisk“ Noget.

Endelig saâ Baronnen gennem sin Lorgnet paa Vildttyven, der nu faldt paa sine Knæ under Skælven og rigelig strømmende Taarer.

— Du har vel en Redefuld Unger?

— Aa, Gud hjælpe mig, 13 levende, Eders Naade! Saa mange har den naadige Gud sendt mig.

— Naa, det er Du vis paa?

Krybskytten saâ sky op og sagde:

— Ja—a—a!

Baronen sagde:

— Saa skulde Du stævne ham ind for Birket til Ydelse af Alimentationsbidrag.

François hyldede sin Herres blasfemiske Vittighed med en smældende Latter. De andre, paa Ludvig nær, forstod den ikke. Og Ludvig var ikke enig med sig selv, om han skulde synes om den eller ej.

— Lever din Kone? spurgte Baronen.

— Ja, Gud være evig lovet, Eders Naade. Om en fjorten Dages Tid venter hun sig med den fjortende Lille.

François vejrede Baronens Humørs Vindretning og følte Mod til at være vittig. Han sagde til Krybskytten:

— Og saa vilde Du have Haresteg til Barselgildet?

Skytten, der ikke kunde fordrage „Skræderfrans“, vilde ikke hylde ham med saa meget som et Smil og sagde med dyb Alvor til sin Herre:

— Naadigherren véd vel, at dette enfoldige Bønderrak hellere æder Rotter end Vildt. Nej, han sælger det til den tyske Balber inde i Købstaden, og saa gaar det til den tykke Kræmmer paa Torvet og saa videre. Det er en hel Kæde af Synd og Ugudelighed. Ja, naar jeg turde sige Alt, hvad jeg vidste!

François behandlede til Gengæld Skytten som Luft og sagde:

— Den tykke Kræmmer, Hr. Baron, har bag sin Lade et sort Hul, hvori han, naar han ret har profiteret af Bøndernes Taabelighed og Uvidenhed i Addition, skænker Brændevin for dem. Han lader dem tro, at de faar det for Intet, mens de er blevne artig trukne ved Næsen i Kridtadditionen paa Disken. Onde Tunger vil endog vide, at han i stor Løndom byder somme Herregaardsbetjente ind og byder dem baade Stykker af Dyrekølle og Harebov, og da viser sig som en god og uegennyttig Sjæl, thi af saadanne fornemme Folk tager han ingen Betaling. Endda kan det falde ham ind ekstra at skænke sød spansk Vin for de Hunde.

Jakob Skytte sendte Skræderfrans et Blik fuldt af Edder og Forgift. Krybskytten syntes derimod at komme til Live ved Aabenbaringen af denne ham ikke ukendte Trafik. Han fik Kraft og Mod til at rette sin sammensunkne Krop og trods Ole Svinemands: „Nej, høj, vil Du blive, hvor Du er, din Rad!“ hive sig op paa Bænken og sige i sin ynkelige Præketone:

— Der sa' Skræderfrans et Sandhedens Ord!

Baronen holdt sig ubevægelig i sin Stilling og syntes at se paa det Hele som paa en Komædie.

Ole Svinemand var lige glad. Lige overfor de Affærer havde han en snehvid Samvittighed. Havde

han snydt nogen, saa var det Bønderne, naar han paa Herregaardens Vegne købte Grise af dem.

— Samme bøvede Kræmmer, vedblev Skytten, har ogsaa en farlig Søgning af Bondetøse. Han har saadan nydelige Huebuller af Fløjl. Der er nogle, der sige, at det Guld- og Sølvstads bagpaa leveres ham fra en Karl, der tjener paa et højbaarent Sted, men som aldrig møder i Boden i sit Liberi. Det ser ud, som om det var sprættet af en fornem Herres Kjole.

Baronen henvendte sig stærkt smilende til François:

— *Eh bien! A coquin, coquin et demi.*

— Naadigherren tror da ikke . . . sagde François.

Baronen afbrød ham.

— Hvad jeg véd, behøver jeg ikke at tro . . . Hvad siger Du derhenne i Døren, Du Møller?

Mølleren havde ikke skiftet Plads. Han vilde ikke forlade det Søm, han traadte paa, thi sæt, han igen skulde bruge det til at bande over. Han svarede:

— Ja . . . ja. Forsynets Veje er usporlige.

— Ha, ha! . . . Du er en Filosof.

— Nej, det være langt fra, sagde Mølleren, traadte haardt paa Sømmet og havde alt løftet de tre Fingre op i Luften. Han havde den Opfattelse, at Baronen skældte ham ud.

— Baronen roser Jer jo, Niels Knudsen, sagde

Ludvig. Det er den største Ros, der kan gives noget Menneske.

Mølleren skyndte sig at faa Flækkehuen af Hovedet og sige:

— Ak, Naadigherre! Gud velsigne Naadigherren og hans Hus fra nu af til evige Tider!

Han lod Sømmet ligge, gik ud af Døren og gjorde Bevægelse til at kysse Baronens Haand, hvad denne dog afværgede til Glæde for Ludvig.

Baronen sagde ud mod hele Gruppen:

— Saa, nu skal I have Tak. I har alle amuseret mig. Du, Krybskytte — gaa hjem! Du er straffet nok ved din Angstens Sved og din Rædsel. Sørg for en ordentlig Jordemoder, naar Tiden kommer. Haren kan Du faa, Møller, som Erstatning for, at Du er bleven sinket i din Dont. Spiser Du den ikke, kan Du forære den bort. Svineoperatøren kan faa to Mark til Løn, fordi han hjalp Skytten til at opretholde Jagtlovens Hellighed og Ukrænkelighed, og Skytten faar tre Mark. François, som bar sig dumt ad og lod sig forbløffe, skal gaa til Fods til Gaarden. Den unge Monsieur, Borger af det kommende Tusindaarsrige, skal sætte sig paa hans Hest og ride hjem med mig til Frokost. Jeg har Lyst til en Diskurs med ham. Stig op paa Rideknægtens Hest.

Skønt Ludvig gjorde sig al Umage for ved et rask Sæt at svinge sig op i Sadlen, hørte han dog François sige bag ved:

— *Lourdand* (Bondeknold)!

— Kan den unge Monsieur se, sagde Baronén, at jeg kan være *Deus ex machina*, som gør Ende paa en forviklet Komédieintrige? . . . Naa, han har ikke læst Molières „Amphitryon“, hvor Jupiter tilsidst arrangerer Alt til Fryd og Glæde . . . Men hvad er det? En lille sød *bergère* i Vinduet med Taarer i Kornblomstøjnene. Hvad er der i Vejen, mit Barn?

Mette sagde:

— Præstens store Ludvig havde lovet at hjælpe mig med min Psalme til Præsten, og nu rider han sin Vej. Præsten han sla'r saa galt . . .

Hendes Rædsel for at komme til at lide samme Tort som Smedens bøvede Nille havde givet hende Mod til at sige disse Ord. Nu brast samme Mod, og hun løb bort fra Vinduet.

Baronen lo og raabte efter hende:

— Han kommer snart og gør sin Pligt — vendte sig om i Sadlen mod Ludvig, truede ad ham og sagde: *Oh Chérubin et Fanchette!* — Ah! jeg ser paa ham . . . paa den unge Monsieur . . . at han ikke kender Beaumarchais' „*Figaro*“. Der venter den unge Monsieur meget godt ved at læse den.

Det gik af Sted i rask Trav til Herregaarden.

Mølleren og hans Sønnedatter talte længe om, hvad der var foregaaet. Niels Knudsen sagde:

— En herlig Mand er Baronén ligegodt. Det kan jeg huske, fra da jeg tjente i Kongens Livvagt, og han var Fændrik. Han tog Afske'n, fordi

han ikke vilde kommandere en Spidsrod. Men han er for udenlandsk. — Enhver har sine Fejler. Han har jo Raad til at holde en hel Del af den Slags. At han lod Morten Pølsegris løbe . . . det var jo meget menneskekærligt . . ., men Krybskytteri . . . det er og bliver dog en af de værste Synder . . . og saa det onde Eksempel! Det kan være pænt nok det, de nu har for med Bønderne. Men . . . de bliver dog vist ved at være Kvæg, saa længe *vi* lever.

VIII

Aldrig havde Ludvig Masmann været saadan oppe at ride.

De klang, Hovenes Sko mod Vejens Frostføre, som et Akkompagnent til Landskabet i den lysegule Tone med de strittende Grene paa Træerne, med de brunt-violette dæmrende Skove.

Foran Husmandshusene nejede Kællinger og Unger foran de paa Hængslerne tungt hængende Døre . . . de hyldede, sandt for Herren, baade Baronen og „Præstens store Laadvig“, der red Side om Side med Jorddrotten. Uvilkaarlig bøjede Knøsens Haand sig til samme naadige nedladende Hilsen som Baronens. Den store Dreng blev saa fornem, at han ønskede, at de Jordknolde, Hestehovene satte i Gang, kunde ramme en lumpen, skiden Kælling lige i Synet, saa stygge og lurvede saâ de fleste Kællinger ud. Han var nær ved at sige til de smaa og store, krasbørstige Hunde med de opstaaende Øren og den pjuskede Lød, der fôr ud, snappende dumt efter Hestenes Hase: „I Bondekøtere! Ser I ikke, hvem der rider forbi Jer?“

Ludvig var ved at foretrække Voltaire for Rousseau, saa overlegen følte han sig overfor Pøbelen. Han red ud paa Eventyr som Candide eller en af Heltene i de andre smaa Romaner i Selskab med en stor Herre, der herskede over Vejr og Vind, Sol og Maane. Frem i den raske Frostluft! Ud i en Verden, hvor enten en Fé vilde gøre Løjer med ham i sit Palads, eller en Datter i sit hyggelige Hjem vilde skære Smørrebrød til sine smaa Søsken paa en saa yndig Maade, at hun vandt hans, Ludvig Masmann-Werthers Hjerter, beredte ham Himlens Glæder og Helvedes Kvaler — lad saa et Pistolskud ende den rige Tilværelse!

Var den Luft, som de to Ryttere og deres Heste kløvede, den virkelige atmosfæriske Luft? Var det ikke et Fériges duftende Æther?

I al Fald hørte eller saa han ikke, at et triveligt Kvindemenneske kom dem i Møde og nejjede dybt med aaben Mund og opspilede Øjne. Det var Abalone Jeromiædatter. Hun kom fra sin Sladrevisit paa Herregaarden. Hun blev længe staaende for at se efter de to Ryttere.

Endelig fik hendes Stemning et lydeligt Udbrud: „Nej nu har jeg i alle mit Livs skabte Dage aldrig hørt Mage til Syn. Laadvig ude at ride med Naadigherren! Ja, jeg maa jo se at faa fortalt det til Magisteren! Gud ved, om han bliver glad eller ædderspændt, for lærde Folk er ikke saadan til at regne ud.“

Hun stod endnu og var nær ved ligesom den

store Laadvi' at føle sig som Drømmelandets Beboer. Hun blev rykket ud af det ved, at en Skikkelse i stramme Skindbukser og kort Jakke kom lige mod hende. Hun genkendte Skræderfrans. Han styrede lige hen mod hende. Hun maatte samle alle sine aandelige Evner for at kunne tage det op med „det Bagbæsts skidne Mund“, hvad der flere Gange var lykkedes hende saa vel, at hun havde faaet Latteren paa sin Side i Borgestuen paa Gaarden, hvor jo rigtignok Stemningen forud var fjendtlig mod Naadigherrens Faktotum.

— *Bonjour, Madame*, sagde François og tog til sin sølvkvastede runde Jockeyhue.

— Det kan han selv være, svarede Abelone, hvis han ikke i Forvejen var Abekat nok.

— Har hun set, at jer Dreng er bleven Rideknægt? Hva?

— Saa — aah? Han rider i jævne Baronen, saa han maa vel være mere end som saa. Han — Frans — han rider jo altid bagved, ligesom det andet lange Bagbæst, staar bag paa Kareten og er Lakøj.

— Ja det er sandt. Hendes Fa'r er jo Ladefoged. Det er vel højere i Rangforordningen?

— Det kan godt være, at det er det i Vorherres Øjne. Han slider for Føden og gør Nytte, men I andre er jo bare Dagtyve og udpyntede Hundedrenge.

— Ja, ja, Mutter. Hun spekulerer kanske paa at blive den tredje Magisterinde. Ved hun ellers,

hvem der er de værste Dagtyve og Løgnhalse? Det er Præsterne.

— Det er Skade, at saadan en farlig dygtig Mand som Skræderens Frans ikke har Vidne paa sin Mund, mens han her paa bare Vej spyr gudsbespottelige Ord ud. Men det kan lige godt være det samme, for vor Laad'vi' han stoderer til noget mere end til at blive Fukssvaner og Tallerkenslikker.

— Hør, Mutter Lone, hun skulde ikke forivre sig for stærkt. For, hvis den tykke Magister formedelst sit Legems Trang forser sig paa Lone, og hun paa Grund af Indpodning bliver velsignet med Livsens Frugt i hendes modne Alder, saa maa hun bevare et glad Sind, at hun ikke skal fare ilde. Men skulde hun faa Tvillinger, saa byder jeg mig til Fadder og proponerer, at den ene kommer til at hedde Voltaire og den anden Rousseau.

— Nej saa skulde den skævbenede Skræderdreng da faa en Ulykke for sin skidne Mund. Først vil han prakke en ærlig Pige Børn paa, og saa vil døbe dem efter tyske Hanhunde.

Abelone brast i Graad af Arrigskab og følte sig overvunden i den fine Ordkrig. Frans gjorde en Slags Pirouette og raabte, mens han gik videre:

— Gid alle Magisterens tre Guder være med Jer, Jomfru Marie. *Ora pro me.*

Tudbrølende naaede den gamle Pige Præste-

gaarden. Krav paa Hævn over den liderlige Kumpan meldte sig, men hun fandt intet Middel. Hun langede en Ørefigen ud til den første af Magisterens Smaapiger, der kom hende i Vejen, satte sig saa paa en Huggeblok i Køkkenet og græd sig færdig.

Saa gik hun ind til Magisteren og fortalte det Ridt, hun havde set, uden at nævne sin Skærmydsel med Skræder-Frans.

Magisteren tog i Lænestolens Arme og var lige ved at rejse sig. Men af Ømhed for sin Værdighed lod han sig falde tilbage og sagde:

— Det er vel. Hun kan gaa.

Magisteren grundede dybt. Efterhaanden fik hans Tanker Luft i mumlende Ord:

— Jeg ærer Baronon som den Herre, en anden og større Herre har sat over mig. Jeg skal ikke rokke ved den Verden, Gud haver skabt. Baronon har levet et liderligt Liv uden Tro — det maa vor fælles Overherre dømme. Naar han ikke tager Troen fra mit Barn, men vil forfremme ham til Kald her paa sit Gods, saa maa jeg derudi se Guds Finger. Og selv om han nu vil gantes med ham paa fransk Façon, saa skal mine Bønner for min Søn blive saa kraftige, at Djævlén skal ræddes derved. Og — (han pegede op mod sine gamle Bøger) her har jeg et Repertorium af stærke Argumenter for Dr. Luthers rene Lære, at jeg ikke er bange for at tage det op med min Søn, naar han bliver saa gammel, at jeg uden Skade for min *pote-*

stas paterna og min præstelige *dignitas* for Alvor kan disputere med ham paa Latin.

Baronen og Mesterlektiedrengen kom ridende, forpustede, gennemsvedte ind i Borggaarden, hvor to vældige Bulbidere, hver oven paa sit Hus, først gøede, saa sprang, da de saa, at de Ankommende stod langt over Bondekøterne, ja helt oppe mod Høsehundenes Sfære.

En Lakaj kom for at hjælpe Baronen af. Efter at have set den lange Fyr med den grove Jakke, ansaa Liberikarlen det ikke for Umagen værd at tage sig af *ham*. Ludvig blev siddende paa Rideknægtens Hest og saa sig om til alle Sider i Borggaarden.

Baronen var længst nede af Stigbøjlen, saa Ludvig endnu sidde i Sadlen, vinkede ad Lakajen og sagde usigelig mildt til sin Slave:

— Behag at hjælpe den unge Mand af. Om hundrede Aar vil han befri Jer Slyngler, saa Jeres Børnebørn alle bliver Lehnsgrever.

— Død og Pølse, sagde Lakajen, saa beundrende op mod Ludvig, lagde Stigbøjlen til Rette for ham og hjalp ham af, men rystede dog paa Hovedet. Han vidste jo, hvor skæmtefuld Baronen *kunde* være.

I en ottekantet Stue i et Trappetaarn stod et Bord dækket. Favnestykker knitrede lystigt i den gamle revnede Murstenskamin. Falmede Svinelæders Tapeter dækkede Væggene og gav Rummet et lunt og tæt Udseende. Baronen gjorde Vink til

en bag hans højryggede Stol posteret Tjener, at der skulde serveres for den unge Knøs. Tjeneren maalte ham med lønligt Foragt. Det stod ogsaa at læse paa denne unge Lakaj, der ellers var vant til at staa bag paa Karossen, at han tænkte om Baronens: „Saa! nu har han igen faaet en Overgang af Galenskab.“

— *Un petit déjeuner, mon jeune damoiseau*, sagde Baronens til Ludvig.

Denne bukkede kluntet, thi han kendte ikke det sidste Ord og kunde ikke begribe, hvorfor Baronens kaldte ham en Fugl. Han var derimod saa sulten med hele sin Knøseappetit, at hans Tænder løb i Vand ved Synet af Bordet og ved Lugten af Vildt fra det gyldenrandede Fad.

Han iagttog nøjagtigt, hvorledes Baronens bar sig ad med at tage et Stykke af den vilde Fugl, som Tjeneren bød ham. Han saa, at han holdt helt anderledes paa sin Gaffel, end han var vant til at se hjemme og hos Bønderne. Da Tjeneren havde skjænket Vin for ham — en Drik, han kun havde nippet til i Kirken ved Altergangen, tog Tørsten og Nysgerrigheden ganske Magten fra ham, saa han fik Vinen i Vranghalsen og et vældigt Anfald af Hoste. Baronens lo, og Tjeneren saa fornemt ringeagtende ud mod denne lange Dreng, der aad som en Møllegris æder Svinemel.

Ludvig mærkede vel, at Ingen talte til ham. Selv vilde han ikke kunnet sagt et Ord. Han var flov-fortvivlet, men saa sulten.

Hvad skulde han saa gøre andet end at spise, tilmed da det var saadan liflig Mad. Han tog Maden som en Bundsforvandt, saâ af og til op fra den som en Hund, mødte henholdsvis Herrens Spot og Tjenerens Ringeagt i deres Miner.

Baronen havde samme Glæde af at se den store Dreng spise som en Jagtherre af sine Hundes Umættelighed. Han blev ved at opfordre Ludvig til at tage et Stykke endnu af hvad der var paa Bordet. Ludvig vilde gerne sige Nej, men vidste ikke, hvorledes han skulde faa formet det Nej. Han blev ved at slaa i sig.

— Er François kommen? spurgte Baronen den opvartende Tjener.

— Jeg har set ham gaa ned i Kjælderen, Hr. Baron.

— Kald paa ham og lad ham servere fra nu af — snarest muligt — saa kan du gaa, Slyngel!

Baronen trængte til en, der kunde dele hans Glæde over Affodringen.

Han havde været lidt arrig paa sin Leporello. Derfor havde han ladet Ludvig ride paa hans Hest og ham selv traske hjem i sit Ridekostume: lange Støvler og Sporer.

Han havde fundet Behag i den unge Præstesøns formodede Oprørstendenser mod Faderen, var derfor mødt i Kirken Julemorgen, lokket af Rygtet om, at Magisteren vilde lade sin Søn staa Skoleret i sin Præken.

Han havde hertil med sejt arveligt Instinkt

holdt svær Hævd over sin Jagtret. Da han nu denne Morgen havde set Ludvig gøre et Forsøg paa at være Filantrop over for Jagttyven, havde han sympatisk moret sig over denne Ungdommelighed, og Sympatien var vokset, da han ved Synet af Ludvig og Mette, troede at finde et dansk Sidesykke til Cherubin og Fanchette i „Figaros Bryllup“.

Nu var han ked af, at han havde lokket Knøsen til Gaarden. Han havde tænkt sig at tale venligt med ham, give ham Exspektance paa Randlev Kald, maaske oplæse for ham det herlige Stykke om den savoyiske humant-panteitiske Præst fra Savoyen af Rousseaus „Emile“ og anbefale ham at blive en saadan frisindet Forkynder.

Men Fyrens bondeagtige Manerer, grove Klæder og glubske Appetit satte ham ud af Stemning. Han savnede sin slyngelagtige Tjener François.

François mødte i sort Dragt som en Slags *maitre d'hôtel*. Baronens gav ham Tegn til at skænke flittig for den unge Latiner.

François kastede et Blik paa Ludvigs Tallerken. Der laa ophobede Fugleben. Baronens Ansigt satte ham straks ind i Situationen. Han vejrede Spas i Luften.

Ludvig blev mere og mere uhyggelig til Mode. Skønt hans Madlyst vel var tilfredsstillet, vidste han ikke, hvad han skulde gøre med sit Ansigt, sine Hænder, sin hele Person. Af lutter Forlegenhed og Uhygge blev han ved at spise og drikke.

François serverede ham flittigere end Lakajen før og vekslede stadlge Blikke med sin Herre. Baronen udbrød pludselig vendt mod François:

— *Vive la curée!**) Apropos, unge Monsieur — kan jo Fransk.

Kæmpende med et Stykke Ost, der fyldte hans Mund, stammede Ludvig:

— Jo noget men jeg er ikke vant til at høre det tale.

— Jeg udbragte et Leve for den unge Monsieurs tilkommende Livsledsagerske sagde Baronen.

François maatte holde Haanden for Munden for ikke at le højt. Ludvig blev endnu rødere. Han vidste vel, at *le curé* betød Sognepræsten, men at man kunde sige *la curée* om en Præstefrue, havde han aldrig anet, og Ordets rigtige Betydning var ham ubekendt. Det var længe siden, han havde længtes efter sit Hjem. Hvor inderlig ønskede han sig nu hen under de sodede Bjælkelofter, bort fra dette uhyggelige Taarnværelse, fra den smilende Baron, fra den grinende Kammertjener til sin Fader Magister Masmanns sure Alvorsmandsansigt, til Abelone Jeremiædatters Sladder, til de smaa Halvsøskeodes pjankede Knæbren. — Storkeungernes!

Den stakkels Djævel havde spist alt det Mod bort, som han før vilde spise sig til.

*) *La curée* betyder Hundenes Andel i Jagtbyttet.

Det sved og brændte i ham, da Baronén sagde med sit uudgrundelige Smil:

— Naar der forundes Magister Masmann i Randlev, møt af Dage at gaa ind til Elysium eller Himmerig, sidder her hans legitime Arving. François — hvis Fanden ikke forinden har stævnet dig ind for Minos's Domstol i Plutus's underjordiske Boliger, kunde du da ikke have Lyst til at blive Degn under hans Efterfølger?

— Takker underdanigst, Monseigneur — jeg er vel nok til den Tid bleven from. I hvert Fald smigrer jeg mig med at eje naturlige Gaver til at læse Bønner. Hvad siger Monseigneur om en Bordbøn, nu da det ser ud, som om Monsieur Louis har faaet nok af Jordens Gaver og muligvis længes efter Himlens paa sine ærværdige Fædres Vis.

— Jeg gad nok hørt dig læse en Bøn, sagde Baronén.

Kammertjeneren sang, med parodisk Højtidelighed i Foredraget:

Si le roi m'avait donné
Paris, sa grand' ville,
Et qu'il me fallût quitter
L'amour de ma mie,
Je dirais au roi Henri
Reprenez votre Paris,
J'aime mieux ma mie, ô gué!
J'aime mieux ma mie.

(Hvis Kongen havde givet mig Paris, hans store By, og jeg saa skulde opgive Kærligheden til min Glut, vilde jeg sige

til Kong Henrik: Tag Eders Paris tilbage. Jeg holder mere af min Glut, Hurra!)

— En skøn Børdbøn; sagde Baronen med lydløs Latter.

— Og valgt af Hensyn til den kommende Ordets Forkynder i dets Renhed, sagde François. Forfatteren er, som Eders Naade vel ved, den ædle Konge af Frankrig, som ved sit Eksempel beviste Religionens store Nytte, da han købte Paris for en Messe, men i dennes lidet Vise udtaler, at der er det, som er mere værd end „*Paris, sa bonne ville*“, nemlig en lille villig Pige.

— Du sang den forskrækkelig falsk.

— Hr. Baronen gav mig en med Himlens Hjælp *ffjern* Udsigt til Degnekald i Randlev. Der vil det passe, at mange Ligsalmer bliver sungne falsk.

— Af hvad Aarsag, Slyngel?

— Bønderne er sejglivede i den By, saa der er en Mængde Aftægtsfolk. Naar nu saadan en gammel Mand eller Kælling dør, maa jo Sønnen, der sidder inde med Gaarden, for Skams Skyld vise sig fuld af Sorg og Graad, fordi hans Fa'r og Mo'r er komne i Himmerig. For nu at tolke deres Bedrøvelses rætte Karakter, passer det jo smukt, at Degnen synger Ligpsalmen ret forbandet falsk.

Ludvig kastede et bønligt Blik hen til Døren. Luften og Loftsbjælkerne tyngede ham mere og mere.

Baronen bemærkede det. Han syntes ikke rigtig om sig selv. Han havde bedet denne unge Karl til sig for at gøre ham godt, og der var blevet drevet Abespil med ham hele Tiden. Han vendte sig venlig til Ludvig og spurgte:

— Naar tænker den unge Monsieur paa at deponere?

— Til Efteraaret.

— Hm! Saa skal den unge Monsieur ind og læse til Baccalaureatet og saa til sin Attestats?

— Saa tænker jeg.

— Den unge Monsieur maa ikke fortryde paa, at her er blevet skæmtet. Jeg kaldte ham . . . Dem . . . hid for at sige ham . . . Dem . . . et alvorligt Ord. Jeg har alt observeret, at Monsieur Louis kender de store Mænd i de fremmede Lande. Det er jo dem, der har undergravet den fordømte Overtro, der gør Menneskene til Tyranner eller Slaver, til umælende Bæster. Bliv kun Præst og præk med Forstand og god Moral. Lever jeg til den Tid, vil jeg forhjælpe ham til Kald og staa ham bi i alle Maader . . . Ja bliv ikke fortrydelig over, at jeg siger *ham* — men gid jeg med Af-læggelsen af denne Vane maatte aflægge meget, som er sejt indgroet hos Folk af min Alder og med et lignende Liv bag ved sig. Læs flittig i Rousseau. Han skal tage en Bog, som hedder Émile, med sig. Jeg har Doubletter, det haster ikke med at give den tilbage, thi sagtens forstaar Monsieur den ikke ret endnu. Men studér deri

flittig det Stykke, hvori Vikaren fra Savoyen udvikler og klarer de store Sandheder. Dem kan den unge Monsieur ikke præke lige ud for de enfoldige og vankundige Mennesker, som ere optugtede i alskens orientalsk Overtro og Mirakler. Men hvad en forstandig Præst kan udrette ved afslige Fabler at uddrage den sande Morale og Fornuft, hvad der ogsaa let kan ske af Lafontaines Vers om de Umælende — det var vel værdt at forsøge. Gode og forstandige Mænd heri dette gammeldags Land har nu snart gjort Bonden fri for Trældom. Men han vil vedblive at være Træl, hvis han ikke slipper ud af den Overtro, der foreprækes ham i Kirke og Skole. Læs og ræsonner nu selv. Nu kan den unge Monsieur slippe ud baade fra Skæmt og Morale og røre sig i Naturen, som er god og er Kilde til alt godt. *Revenons à la nature.*

Der stod store Taarer i Ludvigs Øjne. Baronén, som havde talt dæmpet, næsten frygtsomt og med nedslagne Øjne, så det ikke, vilde vel heller ikke se det. Derimod faldt hans opslagne Øjne paa Kammertjeneren, der sad med Hænderne foldede over Knæet og satte den mest fjollet andægtige Mine op, hvori dog det Slyngel- eller Ræveagtige ikke lod sig dølge. Hans Læber bevægede sig lydløst. Men Baronén kunde læse, at de mente: „Amen“.

Skulde han give ham en Ørefigen eller le?

For at undgaa at vælge, tog han Ludvig ved Haanden og førte ham ud i Vestibulen. Nu syntes Baronén, at Fyren saa god og køn ud, kunde fristes til at kærtegne ham, men gjorde det ikke.

Da han kom ind igen i Stuen, stod François ærbødig bag hans Stol. Baronén kunde godt se, at Vinresterne i Glassene vare tømte, men saadanne Ting var Kammertjenerens Sportler. Han saâ ydmyg spørgende hen til sin Herre.

— Har Du noget paa Hjerte, din Flegel? spurgte Baronén.

— Herre skal jeg smigre eller tale Sandhed? sagde en landflygtig Konge en Gang i den graa Urtid til en regerende Konge.

— Naa og saa Du er den landflygtige Konge? Din forløbne latinske Pebling!

— Jeg vil blot ydmygeligst bede Monseigneur ikke nogensinde paabyde mig at blive Degn, naar jeg skal betragte Bønderne som fri Mennesker. Slipper man det Hornkvæg løs af Tøjret, vil det æde alt, hvad vi . . . *pardon* . . . De Herrer Adelsmænd ejer og har. En Bonde kan kun opdrages ved Prygl ligesom en Hund. Friheden er kun for honnette Folk — — —

— Altsaa ikke for dig?

— Ne — — — j — j, sagde François skulende og listede sig sagte ud af Døren. Han troede at bemærke, at Baronens Ridestøvle løftede

sig, og han vilde ikke risikere, at hans Bagdel tog Skade af et venligt Spark.

Ludvig gik hjem, helt besat af Tanker. Han glemte den lille Mølle og den lille Mette og hendes Psalme.

IX

Der var en god Fjerdingsvej fra Ludvigs Skoleby over flade og fede Marker til, hvor det store Skovbælte begyndte.

Det var de første Dage i Oktober. Træerne i Skoven stod med fuldt saa broget Isprængning i det grønne Løv som Frugttræerne i Byens Haver. Kun at det brogede i Skoven varslede Død og Kulde, og det brogede i Haverne lovede Frugters Saft og Sødme.

Dagen forud havde det været den sidste Skoledag for de unge Mennesker, fire i Tallet, som næste Dag skulde til København og underkaste sig Examen artium. Rektor havde med Omhu, efter de bedste klassiske Mønstre, først og fremmest efter Cicero, udstædt de lange latinske Dimissionsbreve henvendte til „*Magnifice Rector! Perillustres et Amplissimi Professores*“ med forsøgte Karakteristiker og Forudsigelser om hver. De var naturligvis ikke Frugt af Sans for vedkommende unge Fyres Individualitet, disse kunstig drejede Fraser, og Spaa-

dommene viste sig lige saa uholdbare i Tidens Løb som alle Profetier.

Ludvig havde det sidste Aar i Mesterlektien gjort den Erfaring, at alt det Hukommelsesarbejde blev ham en Lindring, naar han tvang sig ind i det, fra de mange Rørelser, der plagede hans Sind. Den dumpe Rædsel, han bragte med fra hin Dag hos Baronen, Angeren over at have forsømt at lære den lille Mette Psalmerne, den gysende Andagt for den smukke Dame fra Promenaden ved Mølle-søen, en vaagnende Interesse — snart tiltrækkende snart frastødende — for hans Værtindes kønne og kyssesygge to og trediveaarige Søster, som specielt passede de tre latinske Kostgængere, pinte ham snarere lig Mareridt, end de voldte ham Glæde. Naar han vilde sænke sig i Mindet om den silkeknitrende, store Dame fra Søen, var han ved at komme til at græde ved Tanken om den lille Mette, der maaske paa Grund af hans Forsømmelighed, havde faaet forsmædelige Ris af Magisteren. Naar han var ved at udvide sin Favns mod Millioner af Brødre og saa favnede den venligt indbydende Jomfru Spendrups føre Taille og lod sig trykke til hendes fjedrende Barm — ja saa følte han sig nedværdiget overfor sit høje Begreb om Dyden og Verdensborgerskabet.

Hvad der nærmest gav Stød til, at han trøstigt gav sig i Lag med Lektierne og næsten tyede til dem som et Fristed for Bølgerne i Sindet og den vippende Uro i Legemet, var nogle Vers af Bag-

gesens komiske Fortællinger, som han havde faaet til Laans af Konrektor. Denne unge Digter, Genstand for Konrektors begejstrede Lovtale, havde jo skrevet:

Thi Hedninger maa sige, hvad de vil,
 Studering er dog bare Børnespil,
 og læse: *Fero, tuli, latum, ferre.*
hic, hæc, hoc, hujus, horum, harum, horum
 og alt det andet dumme Kakkolorum
 er intet andet end unyttigt Fjas,
 (der morer Børn som anden Spas
 om ikke det, som end er værre!)

Konrektor fandt, at Avtor her var gaaet forvidt i sin „Petulans“ og mindede Ludvig om, at den herlige Digter endnu ikke havde ladet Digtet, hvoraf disse Linjere var tagne, trykke, og om, at han, Konrektor, havde læst det for Ludvig i en Afskrift.

Ludvig kom til det Resultat, at Latinen og Grammatiken maatte tages som en Nødvendighed for dannede Mennesker ligesom visse naturlige Nødtørftigheder, der er lige saa uundgaaelige at rette sig efter for Kejseren som for Svinedrengen. Med en vis Respekt for Skolelærdommen gav han sig flittig i Lag med den i det glade Haab at slippe den des hurtigere.

Og nu var han færdig! Han var glad først og fremmest ved Følelsen af, at være en fri Mand — fri baade for Skolens Lænker og for den Lænke af Bonderoser, som hans Madmoders Søster havde villet spænde ham i.

Hvor var den By ham ligegyldig! Hvor var den brunrøde Latinskole ham led!

Men han græd ved Tanken om at skilles fra Konrektor. Og Skoven, den han tidt var løbet ud i for at lufte og sprede Sind og Tanke under sine Sorger og Anfægtelser, vilde han ogsaa sige Farvel til.

Han gik til Konrektor om Morgenens og blev indbudt til at dele hans tarvelige Frokost. Den fornemste Ret var Øllebrød med Spegesild. Den høje, magre Mand bifaldt Ludvigs Hensigt at sige Farvel til Skoven.

— Ja Skov og Mark! O Natur! udbrød han. I dens Skød indsaas Dydens Frø i de unges Sjæle. Har jeg været til lidt Gavn for dig, min Ludvig, da er det blot i Kraft af med forsigtig Haand at have givet Dydens Spirer Læ, efter at de vare frempippede i din Sjæl. Om de ret skal vokse ud til en Skov, staar i Alfaders Haand. Gid han maa værne om Fornuftens Lys i dig! Fornuften er Dydens Sol . . .

Han skænkede sig et anseligt Glas Brændevin, før han spiste den sidste Bid Sild, drak den ud, tog en Pris og sagde til sin Discipel.

— Ak, kære Ludvig, slig Nydelse synes jeg ikke kan passe for dig, før Du har absolveret den anden akademiske Prøve. Undres ikke, at jeg stadig priser Nøjsomheden, og dog baade nyder Brændevin og Snustobak. Det er for min svage Digestions og mine skrøbelige Øjnes Skyld. Du

vil mulig sige, at jeg taler som Per Degn i Komeden. Men jeg vil citere dig en Auktoritet, som ikke en Gang din strænge Fader tør underkende. Skriver ikke Sankt Paulus til sin Respondens Timotheus . . . (og Konrektor lo, lidt stolt over sin profane dristige Lignelse fra de akademiske Disputationsakter) — skriver han ikke, at han skal drikke et Glas Vin for sin Maves Skyld? Men som Druerne hang for højt for Ræven, saa er deres Saft for dyr for en stakkels dansk Ludimagister . . . Vilde Du fortryde paa, om jeg gik med dig ud i Naturen, paa det at Himlens Tempelhvælving, den helligste af alle, samt Træerne og Planterne, den store Jean-Jacques' bedste Venner, venligen kan lytte til vore Tanker og Ord i Afskedsstunden. Lad os tage vore bedste Venner med.

Fra den okkerfarvede Væg tog han fire Kobberstik ned og puttede dem i Lommen. Det var Voltaire, Rousseau, Goethe og Schiller.

Tause gik de over de nøgne Marker ud i Skoven. Det var højt og straalende Vejr. Hele Livets brogede spillende Pragt kom fuldt ud til sin Ret.

Bladene blinkede gyldent i deres langsomme Fald fra Grenene. Af og til knagede det svagt rundt omkring af knækkede og faldende Kviste. I Skyggerne laa smaa Vande og sendte klare og alvorlige brune Øjne op mod de to Vandringsmænd.

Et forholdsvis stort Kær bredte sig i en Lys-

plet i Skoven. Ved dets Rand laa en Gran — Vindfælde. De latinske Drengene havde kunstmæssig faaet lavet den til et Gyngetræ, som de kaldte den. Den lange Stamme var anbragt i en Slags bred Fals i en tykkere Stamme, som var lagt paa tværs under den. Den tykke og tunge Ende faldt da ned af sig selv, men naar et Menneske satte sig paa den tynde, frembragtes der et Vægtforhold, som tillod den Siddende at vippe, hvis han selv satte stærkt af, naar hans Fødder berørte Jorden. Mens han red højt til Vejrs, laa det store Kær lige under ham, og rundt om Lyspletten hang Bøgegrene og Siv som Gardiner ned mod Engbunden og paa sine Steder ned i Kærets brune Vand. Nu idag kom der af og til et let Vindpust fejende paa den dunkle Flade og kastede vatrede Sølvstriber hen over den.

Her var saa fredeligt, saa klart, saa køligt og dog saa lunt paa denne hegnede Plet.

Konrektor satte sig hen paa en Stub af en fældet Bøg, tog et af de smaa Duodezbind, som han altid bar i sine store Baglommer, og gav sig til at læse i det.

Dimittenden satte sig efter gammel Vane paa Vippetræet, vuggede nu hin milde Vemod, som han i tidligere Dage havde vugget græske og hebraiske Konjugationer ind i sin Hjerne eller lullet sine snart platoniske, snart kødelig begærende Elskovslængsler til Ro. Han sank hen i denne mystiske Forening mellem Omgivelserne og Jeget, naaede denne lin-

drende Sammensmæltning med Altet, en liflig Forsmag paa Evigheden.

Konrektor læste og læste, Dimittenden gængede og gængede.

Hinsides Kæret inde mellem Stammerne, stod tavs lyttende og spejdende, et rødt Raadyr med virrende Øren og forskende Øjne, lettende paa Forbenet, uforstyrret af de to Mennesker. Det stod der længe, indtil et Krageskrig eller et lydende Fald af en Kvist bragte det til at vende om og efter et Spring fare afsted med Bagdelen snehvid lysende under Halestumpen, til Skovdæmringen slettede det ud i sin tætte Skygge.

Endelig ramte et stærkt Solskær Konrektors svage Øjne og jog dem op fra Bogen. Da mødtes hans og Ludvigs Blikke, varmt og ømt.

Konrektor sagde:

— Ja, min Ludvig, her ved dette lille Vand gad jeg vel bygge et Hus for os to. En Stue paa hver Side Gangen for hver af os vilde være nok. Ingen af os skulde byde eller lyde. Vilde vi tale sammen, skulde det være i de glade Timer, hvor vi var Mestre over vort Sind og vor Tanke; ellers skulde hver for sig søge den søde Ensomhed i den store og gode Natur. Vi skulde af og til læse sammen, som vi har gjort i de sidste Aar, men kun lidet ad Gangen, at vi ret kunde fæste store Tanker eller blide Følelser dybt i vore Sjæle. Og vi skulde plukke Urter og Blomster, Jordens skyldfrieste Frembringelser ... Men dette er kun Drømme ...

For dig, saa ung som Du er, ligger der en god Tid beredt. Du vil kunne opleve Dage, da Lyksalighedens Tempel staar bygget mellem Menne-skene, naar de ret har assimileret sig med Tidens store Skjaldes og Seeres Tanker.

— Tror Konrektor ikke, at Konrektor selv vil faa det at se? Konrektor er jo da ingen gammel Mand, sagde Ludvig.

— Tiltal mig fra nu af med det broderlige Du! raabte Konrektor, sprang op fra sit Sæde, og i et Øjeblik, da Gyngetræet bragte Ludvig ned til Jorden, lagde han Armene om hans Hals og kyssede ham, mens han holdt paa Stammen, at den ikke skulde vippe i Vejret igen.

— Nej, vedblev han, jeg faar ikke den gyldne Tid at se. Mit Helbred er skrøbeligt, og det vil vare længe, inden Overtros og Fordoms Hydra bliver fældet, længere end for Evropæerne at fælde de vilde Mennesker i Nordamerikas Skove. Tag nu mod et godt Raad af din Ludimagister, Ludvig. Gid jeg havde været en Gouvernør for dig som Emiles — men saa maatte jeg have været Jean-Jacques selv. Tiden er vel ej heller moden til en saa herlig Reformation af Opdragelsen. . . . Du har i det sidste Aar talt med Ringeagt om de latinske og græske Klassikere, af hvilke Du kender saare lidet til de sidste. Thi der læses jo mest af Bibelens Græsk i de latinske Skoler. Skønt jeg ikke vil nægte, at Bibelen trods sine aabenbare Fabler og overtroiske Mirakelhistorier, indeholder

skønne Tanker og sund Moral, er dens Græsk rent ud barbarisk. Men de latinske Avtores og de romerske Sæder — vær sikker derpaa, min Ludvig — vil blive Modeller for den vordende Republik, og den vil blive opbygget med de romerske Dyder som Fundament. Du har vel mærket, hvorledes selve Jean-Jacques oftere viser hen til de gamle Hertes Ord og Bedrifter. Glem det ikke og læg ikke Cicero, Livius, Seneca eller Tacitus til Side. Sug Honning af dem som den flittige Bi af Blomsterkalkene. Bed til det alt styrende Væsen, at han under dig at skue romerske Kolonnader, hvorunder dydige Senatorer og Tribuner færdes.

— Skal jeg ogsaa blive ved med at læse Hebraisk? spurgte Ludvig med en skudrende Trækning gennem sin Krop.

— Det er ikke nødvendigt, svarede hans Lærer, om end al Kundskab er nyttig og god. Jo, jeg raader dig til for Brødets Skyld at absolvere den teologiske Attestats som snarest. Kommer Du til at præke for stakkels uvidende Bønderfolk, saa bør Du tale saa lidet som muligt om, hvad der findes af Fabel og Overtro i dette kuriøse gamle Testamente. Det har været Kilden til megen Intolerance og Fanatisme. Omsæt Fablerne til moralske Lærdomme. F. Eks. Du kan jo godt bringe Fablerne om Sara til at formane Kvindfolk til ægteskabelig Troskab os Lydighed, eller Josefs Administration af Kornvæsenet i Ægypten til at indskærpe Agerdyrkeren Nødvendigheden af overskuende Økonomi

og nøjagtigt Regnskabsvæsen. Ved saadan Tale kan en oplyst Præst give et stort Bidrag til at opdrage Bonden til en fri Mand og nyttig Borger.

— Hm! Noget af det, som Konrektor nu siger mig . . .

— Nej, Du! Du! Du!

Ludvig rødmede, da han sagde:

— Noget af det, Du der siger, har Baronen ogsaa sagt mig . . .

— Baronen? Hvilken Baron?

— Vor egen Baron hjemme . . . Baron Urne til Hvidholm.

— Kender Du ham? raabte Konrektor og blev helt bleg.

Ludvig fortalte da sit Sammentræf med Baronen, og hvad der var sket under hans korte Besøg paa Herresædet. Konrektor hørte til, mens han gned Hænderne, saa Knoklerne knagede.

Da Ludvig igen saa paa Konrektor var han rød og stod med sammenbidte Læber.

— Kom, lad os gaa hjem, mumlede han.

— Men — nu bliver her saa lunt og godt, eftersom Solen kommer højere op.

— Der er kommet noget Profant ind i vort blide Naturens Tempel, sagde Konrektor, og det har spredt min Andagt.

Ludvig spurgte ham med Øjnene.

— Du kan ikke gøre for det, men det er saa.

— Var det, fordi jeg talte om Baronen?

— Ja. Det er ingen god Mand. Stol ikke paa

ham. Tro ikke paa hans Ord. Det er ikke hans Vane at holde det.

— Kender . . . kender Du ham?

— Mere, end det har baadet mig . . . Hans Vej er bestrøet med brudte Ord. Bedaarede Kvinders Graad lyder langs den. Det er kun i kødelig Henseende, han har vist sig som Mand; indeni er han en kaad, vankelmodig, egennyttig halv-voksen Adelsjunker. Han taler vel om Meneskerettighederne paa den store Rousseaus Vis og giver sig Mine af at hylde vor dannersindede Kronprins og Ædlingene de Bernstorffer, Reventlower og Colbjørnsener; det er kun paa Skrømt.

— Han gav jo dog Krybskytten fri, som jeg har fortalt.

Konrektor havde trukket Ludvig med ved Haanden, og de var nu ude af Skoven paa Markvejen, hvor Efteraarets Spindelvæv hang i dugtindrende Festons paa Gærdernes Pilehegn.

Konrektor sagde:

— Det var et Lune, et Indfald.

— Han citerer stadig Voltaire og Rousseau og læser de ny tyske Digtere.

— Det er af Forfængelighed og Vægelsind. For ikke mange Aar siden blev Krybskytter paa hans Gods lagte i Bolt og Jern, og Bønder, der var mødte for silde til Hovarbejde, satte paa Træhesten. Jeg skulde næsten tro, at han har omvendt sig af krænket Forfængelighed, fordi Statssekretæren, Ove Høegh Guldberg, forbigik ham

ved en Ministerresidents Udnævnelse i Udlandet, hvor han havde levet i mange Aar, og der glemt sit Fædreland og forødt sin Arv efter Forfædrene ved Spil, Svir og liderligt Levnet. Da han ej blev Ambassadør, blev han forrykt og galen som en uvorn Dreng, som ikke faar det begærede Legetøj.

Konrektor slog med Jerndupskoen paa sin tykke Knortekæp mod den stenede Vej, saa det gnistrede som Stenbroen under en Hestehov. Ludvig gik en Stund med sænket Hoved. Det kriblede i ham efter at forsvare sin Baron, men han vidste ikke, hvad han skulde sige. Han kunde egenlig ikke nægte, at han havde befundet sig alt andet end hjemligt den Vinterdag paa „Slottet“, ej heller vilde han ønske den gentaget trods den gode Frokost og sin store Madlyst. De to Venner gik en Stund tavse.

Da vaagnede Konrektor som af en Drøm og sagde:

— En Tidlang rejste Baron Urne rundt som en pengeudstrøende Vagabundus, ledsaget af sin Lakaj, ret en i alle Maader moralsk fordærvet Karl. Han var hans Haandlanger og Ruffer til Liderlighed og slette Streger og længe før min Tid udjaget fra Skolen her som en skamløs, utugtig Bengel.

— Hvoraf véd Du alt dette?

— Hør nu, min unge Ven, mit Hjertes Søn. Jeg havde først tænkt ikke at betro dig, hvad jeg

nu vil sige dig før senere, men maaske kan denne Anekdote tjene dig til Advarsel mod Udyd og Fordærvelse. Jeg har løseligen ladet falde Ord om, at jeg i mine unge Aar paa en liden Arv efter en Faster gjorde en Rejse i Tyskland og her studerede et Aar ved Universitetet til Göttingen i det Hannoveranske for at høre og lære hos den herlige Kristian Gottlob Heyne, paa hvis Tunge Hellas og Latium, opvakte fra de Døde, talte til os som levende i deres guddommelige Tunge-maal, og hos Johan David Michaëlis, der saa klogt huggede Lysningen i Teologiens forgroede Vildskov. Der findes skønt Øl i den Stad. Det gjorde mit skrøbelige Bryst godt og yndedes meget af Academicis, men Gud har skænket mig Moderationens Gave, som bevarede mig for alt Fylder. Kære Ludvig, bliv aldrig en Ølhund, men husk paa den fjerde Kardinaldyd *temperantia*, som Grækerne kaldte σωφροσύνη! Men, nok sagt, jeg sidder med to andre Studiosis en Formiddag til et beskeden Ølhus, og mens Talen førtes i det tyske Sprog om adskillige lærde Materier, slap der ud fra mig under Disputationen, hvori den ene af mine Commilitonibus vilde urgere den absurde Lære om Djævelens *existentia personalis*, en dansk *Parenthesis*: Det var som Fanden!

Da syntes det mig, som En lo bag ved mig. Jeg vendte mig om og saâ to Personer sidde ved et Bord, og af de tvendes Dragt skønnede jeg, at det maatte være Folk af Adelsstand. Den ene,

sagde til mig: „Er Monsieur en Dansker?“, hvad jeg bejaede. Der stod en Flaske Vin og tvende tykbenede riflede, brune Glas foran dem. Begge Herrer var stærkt røde, og deres Øjne var ikke ganske ulige fire med Trippelse polerede Tinknapper.

Nu — de bød mine sorte Commilitones og mig paa gammel Rhinskvin. Talen var skæmtefuld og lidet sømmelig i visse Maader. Det er en af de faa Gange i mit Liv, at jeg blev betagen af Drukkenskab. Dog maa jeg sige, at den tyske Herre knap værdigede os Studiosis et Ord, og at den danske Herremand, der nævnte sig Baron Urne, fra Tysk slog over i et flydende Fransk, explicerede sig om Fremtidens Herlighed og sagde netop det samme, som han efter Aars Forløb har sagt til dig. Da var baade Jean Jacques og Voltaire nylig døde, og Taarer fra Baronens Øjne løb ned i de brune, riflede Glas, hvilke indeholdt Vinen, som tilsammen med det forud indtagne Øl virkede kapitøst paa min svage fysiske Komplexion. Men aldrig har jeg før eller siden trakteret det franske Sprog med en saadan *flux de bouche!* Voltaires og Rousseaus Ord gled fra min Tunge som Vand fra Skovens Kilde ned over en stenet Skrænt. Og Baronen omfavnede og kyssede mig flere Gange. Men det tyktes mig, at jeg stadig hørte noget som Grinen og Klukken. Da så jeg paa en Gang et Ansigt bag Baronen. Det syntes mig, at det var en Doublette af ham, men

hæsligere og mere fortrukket. Fra dette Ansigts Mund udgik en Sang, der skrattede som en Sækkepibe. Hvoraf jeg husker disse Ord:

*Pendons le dernier roy
Aux boyaux du dernier prêtre?*)*

Men da saâ jeg den tyske Adelsmand vende sig og anbringe en mægtig Ørefigen paa den danske Barons Vrågebillede. Lysestagerne faldt ned fra Bordet: dumpt lød det mod mig af Bulder og Brag, Klask og Slag, jeg skælnede intet uden et Slag i min Næse, hvorved alle mine Tænder rystede. Siden den Gang er de løse og dinglende. Jeg kunde føle min Næse bløde. Jeg hørte i et Virvar: *Coquin, pendard!* Hundsvot, Esel, Schweinhund, infâme *Canaille*. Hæslige og bestialske Ord, min Ludvig! Sind og Sans forgik mig, og jeg maa være falden hen i Daanelse. Thi jeg kom først til Live i en stor, helt hvidkalket Sal i en stor Seng med Omhæng. En Kvast hang ned fra oven og kildrede min Næse, og jeg saâ, at der var Blod paa Kvasten, men hvor var *jeg* kommen her? Jeg trak Gardinerne til Side. Der stod fire Senge i den store hvide Stue, og i Hjørnerne hang Spindelvæv og svajede som Flag for Vinden.

Jeg saâ ud. Fra Splitten i to Senges Gar-

*) Lad os hænge den sidste Konge i den sidste Præsts Tarme.

diner keg to Ansigter ud. Det var mine to Commilitones fra hin Taverna. De var ligblege, og da vore Øjne mødtes, maatte vi, med Tugt at melde likere paa en skiden Maade til Bacchus. Og det af lutter Ækelhed over hverandres hæslige Udseende. Straks trak hver sig tilbage bag Sengegardinerne. Jeg var opfyldt af Anger og Ruelse over min viderlige Drukkenskab. Ak, min Ludvig, gid mine Ord maa staa for dig som et advarende Eksempel, saa Du aldrig tilsøler dig ved at blande fedt Øl med syrlig Vin. Det er det allerfarligste for Ligevægten i Hovedet og Digestionen *in visceribus**).

Jeg gemte mig. Ak — for mig stod Werthers Lotte, de dydige Fruentimmer Julie og Claire, den herlige Milord Edward og Hr. de Wolmar, samt den sig til Dydens solbeskinnede Bjergtop Julies opad kæmpende Elsker i „La nouvelle Héloïse“. Ak, ak! aldrig skulde jeg naa derop, hvortil Rousseau førte Julies Elsker Saint-Preux! Jeg skulde ligge i Sølen som et Epikuri Svin.

Jeg maa være falden i Slummer. Thi tydelig ser jeg sejle forbi paa gyldne og uldbovnende Skyer livagtige søde Fruentimmer, og jeg kendte dem: Det var dem, jeg nys nævnede. Jeg bad og tryglede dem om et Kys. Men alle rakte de deres hvide Pegefinger op mod Himlen. Jeg saâ

*) Fordøjelsen i Indvoldene.

op, og Dydens Sol stod der med gyldne og stive Straaler. Da udgød jeg Taarer og sank hen i vederkvægende Slummer.

Jeg vaagnede ved Larm af opslaaede Døre. Da jeg slog Øjnene op, saâ jeg Baron Urnes onde Kontrafej med en Fakkel i Haanden og hørte ham raabe: *Levez vous Messieurs! Le spectacle va commencer* (Staa op mine Herrer! Komedien begynder strax).

Vi klædte os paa. Foran os ned ad laa en stor Trappe med et meget bredt Rækværk. Det rystede og knagede under vore Hænders Tag, ligesom Trapperne under vore Fødders Trin.

Over en Gaard, hvor vi saâ store Popler neje og svaje under en mægtig og bidende Vind om Kap med Faklen i Lakajens Haand, gik vi, følgende Faklen som forvildede Vandringsmænd følger Lygtemandsskæret i Mosen. Vi skimtede, naar Faklen luede op, paa den ene Side en lang Bygning med Søjler, og paa den anden en smal og høj, der syntes sortere end Mørket. I den lod vi os føre ind og naaede et stort hvidt, hvælvet Rum. I den ene Ende stod et Teater. Paa Bænke sad hist og her Mennesker i Pelse og Kapper. Jeg kendte kun den danske Baron og den tyske Adelsmand fra Gaarsnattens Orgie. De var lige saa blussende røde nu som da og havde formentligen kontinueret deres Svir og Sværm i Dagens Løb.

En douce Musik lød fra Harpestrænge, Ingen

kunde se, hvor den kom fra. Den slog brat over i noget stærkt og vildt; jeg var saa afficeret og saa vanmægtig i Hoved og Krop, at jeg rystede som et Espeløv og mærkede kold Sved i mit Ansigt. Det kunde vel være, at Ruelsen over min utidige og strafskyldige Vandel fra det sidste Døgn nagede min Sjæl og frembragte nævnte legemlige Effekter.

Men pludselig skiltes det hvide Dække sig i Midten. Og straks saâ jeg, at Skuespillet var Schillers herlige „Die Räuber“, der, hvor den store Barde sejrrikt lader Dyden lide og dog sejre og knuse de mægtige og Lastefulde paa Jorden som Jupiter med sin aandelige Tordenkile. O, hvilke Sindsbevægelser! Aldrig har jeg grædt og jublet, aldrig har jeg været saa gennemrystet, som da disse herlige Ord lød under de sonore Buer, snart som Orgeltoner, snart i Amalia v. Edelreichs himmelske Mund saa blide som Rørfløjten, klagende som Oboen, dirrende i Harme som . . . ak, jeg kan ej inventere flere Lignelser. O Amalia von Edelreich! O Amalia! O, det af Guderne begunstigede herlige Fruentimmer, hvis søde Røst og billedskønne Aasyn og Legeme tolkede Schillers af alle Muserne paa Helikon indblæste Ord og rørende Sindslidelser!

. . . . Mesterlektioaneren — han bad Gud forlade sig — maatte kæmpe som en Løve mod en ny fremtrængende Lattertrang. Thi den lange blege, ranglede Konrektor med de glansløse, nær-

synede Øjne, var aabenbart ikke skabt til at elske som en Amadis, end mindre til at gengive Schillers Amalia i Røst eller i legemlig Aktion. Hans Stemme var spæd og hæst pibende. Han stod der paa Markvejen og fægtede ivrig med sin tykke Knortekæp som en Slags Akkompagnement til sin Patos. Den Gang sejrede dog Optugtelsen over Naturen, Drengen fik Magt med Latteren.

Men en Konrektor, henreven af sin Erindring og Entusiasme, gav sig til at synge med Falset og tilstræbt dramatisk Foredrag:

Er ist hin -- Vergebens, ach! vergebens
 Stöhnet ihm der bange Seufzer nach.
 Er ist hin — und alle Lust des Lebens
 Wimmert hin in ein verlornes Ach!

Samtidig tabte han Hat og Paryk, saa de tynde rød-blonde Haartjavser stod ud i Vinden, og selv faldt han over i en høj Hulken. Ludvig blev helt lettet. Han kunde nu og under Skin af, at han græd med, le ud i sin Hattepuld under sin Opsamling af Konrektors to Hovedbedækninger.

Hans Lærer fortsatte:

— Ak de høje Herrer havde beredt et Satyr-spil efter Tragedien, men det blev for mig mere tragisk end denne. Medens jeg gennemildnet og gennemrystet saâ Dækket atter samle sig, kom din Baron hen til mig og mine Fæller og indbød os paa Fransk til en Souper. Hans sataniske Lakaj lyste os, og ind kom vi i en Sal til et dækket

Bord med mange Vinflasker og sølverne Armstager. Da vi havde sat os, kom Medlemmerne af den Bande, der havde spillet „die Räuber“ ind, udstafferede i deres Dragter, og mellem dem den eneste Aktrice — Amalie. Som paa Scenen lyste Uskyld og Dyd ud fra hendes dejlige Øjne, som fra en af Himlens Stjerner.

Men hvilke Ord maatte hun høre! De to Adelsmænd og Aktørerne overgik hinanden i liderlig og forargelig Tale. Alle Mandfolkene stemmede i:

Mihi est propositum
in taberna mori*)

og under den tog vor danske Baron min Amalie paa sit Skød, satte en Pokal for hendes Mund og tvang hende til at tømme den. Hans hæslelige Davus**) sang . . .

Mon père est à Paris,
Ma mère est à Versailles.
Et, moi, je suis ici — — — —

. . . ja jeg tør for dine uskyldige Øren ej fortsætte den utugtige Vise. Paa én Gang løftede den danske Baron min Amalie i Vejret og berørte denne ædle Skønhed paa en højst uhøvvis Vis, idet han raabte til den Aktør, som saa rørende havde tolket den ædle Karl Moor: „Lebe wohl, König Agamemnon,

*) Det er *mit* Forsæt at dø paa en Kro.

**) Slavenavn i den romerske Komædie.

jetzt entfühert ein ausländischer Prinz deine schöne Helena. Aber er wird deine Hörner für zehntenmal vergolden lassen“. Og ud for han med den skønne Skabning paa sine Arme.

I Fortvivelse og under Graad drak jeg mig atter mægtig beskænket. Hvorledes jeg med *Commilitonibus* kom hjem til Göttingen og til mit Kammers, skal jeg ikke kunne sige, saasom jeg var sansesløs som et *animal brutum* (umælende Dyr). Ikke kan jeg udsige, hvad jeg siden følte af Sorg, Ruelse og Skam. Jeg forlod snart Göttingen og forspildte mine Studiers modne Frugt.

Da jeg sad paa et Værtshus til Hamburg ud mod Vandet, saâ jeg en aaben Karrosse rulle forbi. I den sad den Baron med det Fruentimmer, jeg havde brændt den reneste Røgelse for paa mit Hjertes Alter, og bag paa stod den infernalske Lakaj — *Sat sapienti!* Uddrag nu Moralen af dette og lad den tjene dig til Ledestjerne paa din Ungdoms Vej. Beklag mig, men foragt mig ikke.

Ludvig fattede det faste Forsæt at forfølge den Traad, hans Lærer havde givet ham.

Da han kom hjem, græd han vel over sin ældre Vens kranke Skæbne. Men han græd ud om Natten ved sin Værtindes Søsters hulde Barm.

Som han næste Morgen skulde bestige den Fragtmandsvogn, der skulde køre ham ind til „Københavns Akademi“, kom Konrektor ind i Værtshusets Gaard, tog hans Hoved i sine Hænder

og kyssede ham vædet i Taarer. Ordet svigtede ham, da han vilde sige noget til Afsked.

Alle fire Heste hev i Tøjet, saa det knagede tungt, som naar Matroser hiver i en Tovende. Fragtmanden langede lidt til dem med sin vældige tjærede Piskesnært oppe fra det himmelhøje Sæde ved Siden af Ludvig Masmann. Han tiltalte Hestene:

— Njørr, I halvdøde Skildpadder? kan I faa R— med Jer?

Mens de alle fire hev igen, og Hjulskinnerne tog ved at fure de toppede Sten i Brolægningen, tog Konrektor et lille Spring og sagde til Fragtmanden:

— Kan jeg faa sagt et Ord endnu til Præstens Søn fra Randlev?

— Ja det kan han sagte (o: sagtens). Han har ka'ske godt af at faa noget Hebraisk med paa Vejen; det jager ette ikke, og jeg og de fire gamle danser ette Polskdans ikke. Det gaar kun som Marseringen for Landmalicen med stoppede Madposer paa Bagfjerdingerne. Lispendiaten vil maaske være saa artig at følge os de to Mil lige til Krebs-huset og tage Frokosten til den bøvede Mutter Plambæks, som er mit kødelige Søkendebarn, og derfor er hendes Mand min Medsvoger. Hæ, hæ, hæ!

Nej, der var ingen Hast. Vognen med det kunstigt opstablede Læs, hvor Rebene peb og knagede, bevægede sig som en luddoven Stud. Konrektor havde ingen Interesse for den meddelsomme

Fragtmand med Pludderbukserne, de langskafte Fedtstøvler og den sorte „Hanrejhat“. Endelig kunde han faa sagt til Ludvig:

— En Ting endnu! Om end Du nu faar Otium til ret at studere, hvad der er frembragt af fri og smukke Tanker til vort Køns Frigørelse fra Trældom og Obscurantismus, saa bliv altid en Dannemand og elsk dit Fødeland. Vær glad over det Lys, som opgaar. Ær din Drot og hans herlige unge Søn. Frederik vil bygge, hvad Kristian har grundet. Han staar omgiven af store og dannis sindede Mænd. Bliv en god Borger og dine ældre *compatrioticis* værdig. Glem ej ganske over Voltairerne, Rousseauerne, Dideroterne, Klopstockerne, Schillerne og Goetherne vore egne Suhmer og Rother, læs flittig om Ewald, om Wessel, om Baggesen, om Rahbek og hvilke andre skønne Aander, der er i Opgang paa vort Lands Horizont. Og husk, at selv Rousseau byder Menneskene at ære deres Fødelands Regering og Konstitution, dets Religion og Politi. Nu mindes jeg at have talt for lidet med dig derom. Sky for din egen Fremtids Skyld Sværmeri og Fanatisme . . . Saa, nu er der ej Tid til mere. Glem aldrig din fordums Præceptor og ofre en Gang imellem en blid Taare til hans Minde! . . .

Hans Røst stoppede op, og store Taarer stod i hans trætte, ærlige Øjne.

Brat vendte han om. Han stod en god Stund støttet til et falmet Rønnebærtræ i Landevejsalleen,

indtil hans korte Syn kun kunde skælné Fragt-
vognen som en uformelig mørkegraa Klump i den
lysegraa Taagedis.

Han kunde skønne, at nu maatte der kun være
et Kvarter, til Skolegærningen skulde begynde.

Luften omkring ham græd. Dens Taarer sivede
ned fra Træernes Kviste og gled ned ad deres
Stammer. Fjernt saâ han Skoven som en grødet
Masse, den, der i Gaar med sit brogede Liv og
blinkende Spindelvæv legede i Solskinnet.

Han kom nær den grimme By med de smaa
Bindingsværks Huse, uregelmæssig siddende lave
Vinduer, de toppede Brosten, der var blevne glatte
i Taagen, saâ hist og her nogle dvaskt og sløvt
duvende Mand- og Kvindfolk slentre forbi, lugtede
Klipfisken og Tranen ud fra Købmandsboderne.
Her skulde han — Gud véd hvor lang Tid —
leve mellem en knarvorn Grammatikus af Rektor,
nogle Halv-Ignoranter af snusende og brændevins-
pimpende Hørere med sin Trang til Mennesker, han
kunde meddele sine Følelser og Frugten af sine
Studier. Denne nu afrejste Dreng var den eneste
Discipel, som havde havt Længsler ud over Lek-
tiebøger og Maaltider.

Kluntet og grim, som han var, turde han ej
løfte sit Øje til en skøn og blid Livsledsagerinde
. . . . Han var en unyttig Drømmer, og i Göttingen
havde han jo følt, at han var en ledeløs Vaand,
der svajede for alle Vinde. Han burde maaske

ikke have fortalt den unge Knøs Sligt! Det var allenfals *infra dignitatem*. Men det havde lettet.

Før han kom indenfor Latinskolens tykke, brune Mure, sendte han ud mod Kirkegaarden et Suk, der rummede disse Ord:

— Ak — min Ludvig! Skal jeg nogensinde se dig mere? Jeg faar trøste mig med Seneca og Marcus Aurelius i Dag. Thi Rousseau vil bringe mig til at udgyde Taarer — ligesom Tyskerne, og Voltaire vil opirre mit Sind. Nej, min Ludvig, Klassikerne fra Rom og Grækenland maa vi stedse ty tilbage til.

ANDEN BOG

I

Der var Liv i Gaden mellem Studiigaarden og Frue Kirkemur.

Vinden susede, de gamle Lindekroner nejede, de faldende Blade hvirvledes om i Luften i den lystige Ringdans. Byger fejede over Himlen, piskede Hagl og Regn ned, saa man kunde høre det tromme paa de smaa Kirkeruder i de høje spidsbuede Vinduer paa den brunrøde Kirke. Saa skilles Skyerne brat ved en skærende Lysning som Glimtet af et Kanonskud. Det var, som om pludselig en bred Kæmpenæve slog ned fra oven og gav Trærnes Krone et fladt Slag paa Hovederne, saa de spilede sig ud og forfærdet tabte Resterne af deres Hovedprydelse. Under Solglimtenes bratte og korte Liv tændtes Ild i Vor Frues Vindfløj. Den sendte en spids hvidgul Flamme ud til Siden.

Raab og Skrig gennemhvinede Luften henne fra Trappen med Jærnrækværket i Gavlen paa den søndre Fløj af Studiegaardens Bygningskompleks.

Hatte og Parykker dansede langs Stenbroen. En sort Masse stod sammenklumpet paa Trappens Terrasse og langs ned ad dens Trin, gik stundom fra hinanden, ligesom Skyerne deroppe, og i Hulterne glimtede knyttede Næver lystigt i alle Retninger: op ad, ned ad, til begge Sider. Af og til tumlede en sort Skikkelse ned ad Trinene ud paa Gaden mellem Studiigaardens og Frue Kirkegaards Mure, ud i det dybe Ælteføre med store Vandpytter i den ujævne Stenbro. De unge Musasønner rejste sig og sloges videre paa Tomandshaand.

Fløjdøren oven over Trappen stod paa vid Gab, Lys strømmede ind i den mørke Gang, men af og til kunde man tydelig læse paa den sorte Dør inde i den samme Gang en paaklæbet Plakat: *Mag. Jacobus Baden Eloquentiæ, Prof. R. O. publice notitiam Classicorum latinorum dabit.*

Ja, de unge Klassikere sloges som de føre Karle, de var, paa knytte Næver, og Slagsmaalet stod mellem Tvillingrigernes Sønner, Dans og Nors.

De store og stærke Normænd havde erobret den forreste Bænk i Auditoriet paa vikingeagtig Vis. De kom i Flok og fandt den besat af deres danske Brødre. To store, stærke Fjeldmennesker anbragte sig paa hver Ende og klemte efterhaanden de Danske saaledes sammen, at de sad som Sild i en Tønde, og medens de knubsede dem i Siderne og riposteredes efter bedste Evne, dunkede de paa

anden Bænk indtrængte Normænd, der uden videre havde smidt de siddende Danske ud fra deres Pladser, deres paa første Bænk siddende Medundersaatte i Ryg og Kryds under hele Forelæsningen.

Af og til undslap en af de Mishandlede et Av! Professorens alvorlige Ansigt med de smaa Træk, den tilbagefaldende Pande fortrak ikke en Mine. Hver Linje stod i alvorlig Gravitet, i magistralsk Magerhed.

Nu udenfor faldt Næsestyverne dumpt og tungt, Ørefigenerne smældede skarpt og højt. Fra Lydhullerne paa Vor Frue og Sankt Petri lød de ud-rakte Malmtunger myndigt og klangfuldt. Ud fra Husdøre og Porte foer Hunde ud, nogle gæde ad Slagsmaalet, andre hylede op mod Klokkerne; enkelte snusede til hinanden og glemte Storm og Klang, Raab og Skrig for at adlyde det bibelske Bud om at opfylde Jorden.

Menneskene og Kirkeklokkerne holdt saa nogenlunde ud sammen. Da Klokkerne stak Tungerne ind i Taarnenes Lydhuller, tæredes Slagsmaalet hen. Paa Brostenene laa afrevne Klædeslaser og spredte Næsebloddraaber.

Bispegaardens Port til højre sprang op. I Aabningen fremtonede en høj, svær Skikkelse, i lang sort Talar med en bred over Brystet nedfaldende hvid stivet Bladkrave, der skinnede i Lyset ligesom Skoenes blanke Sølvspænder forneden og den treradbuklede pudrede Paryk foroven. Myndig

og stiv rejste Parykken sig i Alvor, støttet af Dobbelthagen. Ved sin Etik revsede den de svajende Træer bag Kirkegaardsmuren og i Pedelhaven bag Studiegaardens Ydermur, samt de kæmpende Musasønners Ufærd og de gøende og elskende Hundes Uvornhed. I Haanden bar den anseelige Skikkelse en trekantet Hat. I værdig Gang, som om den gik i Procession, bevægede Skikkelsen sig ned mod Kannikestræde, kastede et mildt bebrejdende Blik mod de faa Grupper, som endnu bankede løs paa hinanden. Den løftede sin store Haand med den gyldne Doktorring paa Pegefingeren. *Absint scurrilitas et puerilitas!* (Bort med Narrerier og Barnagtighed) lød det henimod de Stridende, som endnu sloges.

Hænderne faldt ned. Videre hen ad Kannikestræde skred den højærværdige Herre. Det var ingen ringere end Sjællands Bisp, Statskirkens Primas, Dr. theol. Nikolaj Edinger Balle.

Den Gang var Sjællands Bisp ogsaa theologisk Professor, og nu var han paa Vejen til sit Auditorium for i Forelæsningen over sine „*Theses theologicæ*“ at gøre sine stadig gentagne Forsøg om igen — nemlig at paavise en for Tanken tilfredsstillende Overensstemmelse mellem den overnaturlige Aabenbaring og den menneskelige Fornuft.

Det faar nu være sin Sag, hvorledes dette lykkedes den gode og brave Bisp — i Dag lykkedes det hans myndigt milde Blik og de latinske Ord at faa Slagsmaalet mellem Dalens og Fjeldets

Sønner standset — paa nær to Kæmper, der i deres Iver hverken havde set eller hørt Bispen, ej heller ikke nu lagde Mærke til, at det store Slag var forbi, og at Danskerne som sædvanlig havde faaet Prygl af Normændene. De to vedblev at dænge hinanden, med glødende Kinder og svedende Pander.

Og, lig Riddere og Landsknægte fra Middelalder og Renaissance, blev de ikke staaende stille. De løb om, frem og tilbage, vidste ikke selv, at de var drevne helt ned paa Gammeltorv. Saa hidsig var Stridslysten, at den optog alle deres Evner. De syntes at være jævnbyrdige, de to store og stærke Prygle.

Endelig blev de trætte. Raadhusets røde Façade, der strakte sig paa tværs mellem Gammel- og Nytorv, glimtede frem for deres Øjne. De saâ, at de var uden for det latinske Kvarters Grænse, og skimtede en Strimmel Dreng og Kællinger, der omgav dem. Et livligt interesseret Publikum!

Politi var ikke kommet til. Som til alle Tider, saa ogsaa da: Det var sjælden, hvor det skulde være, men hyppigt, hvor det ikke var til mindste Gavn.

Da de trætte og ømme Arme sank, saâ Modstanderne først rigtig paa hinanden.

Den længste af dem saâ ret sær ud.

Stor og mager med et Par vældige røde Hænder, kødfattig, knoklet og senestærk, knejsede

han op med sin sorte Haartop, og hvad der var det underligste i denne vel barberede Tid, — han bar et ret vel udvokset sort Fuldskæg, struttende ud til alle Sider som et forsømt Tjørnekrat.

— Det var Fa'n, sagde han i norsk Mundart — det er første Gang, jeg ikke har kunnet banke en Dansker fuldt ud. Hvad hedder Du?

— Pyh — jeg hedder Ludvig Masmann.

— Naa, saa det gør Du? Ja, jeg hedder Johan Brundslund, og jeg er Normand, jeg. Du er vel Jyde, Du, hva'?

— Nej, jeg er Sjællænder.

— Naa, saa det er Du? Ja det er jo noget bedre . . . Ja, ja. Vi er begge den galne Kristian VIIdes Undersaatte . . . Den To'sk! . . . Ja, det er mig selv, jeg kalder en Tosk. Jeg vil ikke i Rasphuset for Majestætsforbrydelse, — *crimen læsæ bestialitatis* — Pardon! jeg mente *majestatis*. — Pyh!

Han rystede og strakte sine store Lemmer, lod sine Arme beskrive Cirkler i Luften, sparkede til et Par Dreng, der var blevne tilbage af den nysgerrige Stimmel, saa de tumlede ind mod Raadhusets Mur.

— Skal vi gaa op foran Studiigaarden og slaas i Fred? Nu kan jeg igen.

— Hvorfor har vi været i Slagsmaal? spurgte Ludvig Masmann og saâ op til sin lange Modstander.

— Hvad Fa'en skulde jeg ellers komme paa

det raadne Akademi for. Jeg er en treaarig Akademikus, Fa'r min. Jeg kommer kun paa den tørre Kro for at prygle nogle Jyder af, naar Russerne kommer ind fra Landet. Men vi kan jo nu gaa ned og drikke en Dram i det sorte Kælderrul der ved Siden af Vajsenhuset. Hva'?

— Ja, hvorfor ikke, mente Ludvig Masmann og fulgte sin forrige Fjende. Paa Vejen mødte de en sort Køterhund, der gøede ad dem. Normanden sparkede til den med de Ord:

— Jeg skal spænde dig for Rumpen, din skabede Dansker.

Ludvig Masmann mindedes de varme Ord om Tvillingrigerne, om Dan og Nor, om begge Folks Lykke under Dannerkongens milde Scepter. Han saâ op paa den lange Sorte, med hvem han nys havde vekslet Næseblod, kunde ikke bare sig for at sige:

— Er norske Køtere pænere?

— Hør nu faar Du, Fa'en hakke mig, Prygl igen.

— Igen? sagde Ludvig Masmann og rettede sig, som vilde han rejse Børster. Han syntes i sit danske Maadehold, at det nys overstaaede Slag var af samme Art som Slaget ved Lund under Kristian V, hvor begge Parter kunde tilskrive sig Sejren.

Den store Normand rystede sine løftede, knyttede Næver i Luften op over sit Hoved, saâ løjerlig forvirret ned paa den robuste, danske Student,

rokkede med sit sorte Hoved, slog afværgende med Haanden hen mod Ludvig, der beredte sin Kampstilling — — —

— Nej, nej, nej! En Normand og en Dansker!

Nej — de forstaar ikke hinanden bedre end en rød Indianer og en sort Neger.

Med nogle uendelig lange Skræv og Skridt satte den lange Karl langs Raadhusets Façade og ned ad en Sidegade.

Han er gal, mente Ludvig Masmann.

Men hvorledes stod det til med ham selv — den ny Akademikus?

Hvad gik han efter i denne By?

Nu saâ han ned ad Husrækkerne i de udvendende trekantede Kvistgavle til venstre, de brede, ensformige Façader til højre, vendte sig om, saâ det, der før laa til højre, ligge til venstre, vendte sig igen, saâ Frue Taarn med sine mange Etager blinke med Forgyldning paa Kapitælerne i de smaa Afsatser, gik saa om Raadhuset til højre ud paa Nytorv, hvor omtrent den samme Façade gentog sig: pænt leddelt — et Vindue i tre Etager i de markerede Sidepartiers, saa to, saa et i Midterpartiet, saa samme Historie paa den anden Side, alt afdelt med de hvidkalkede Lisener.

Landsbydrengen fik Galgenhumor op i sig, da han omme paa Nytorv saa det murede Skafot med Jerngitteret hegnende Platformen foroven, med „Kagens“ knejsende Pæl i Midten.

— Saa vidt kan jeg vel naa, at blive strøgen til Kagen, naar jeg stadig driver Slagsmaal.

Et Øjeblik idealiserede hans Fantasi Slagsmaalet, som om han, der havde sværmet for Klopstock og Ewald, havde slaaet et Slag for det Danske mod det Norske.

Sladder: Han havde jo slaaedes blindt, og som en Hund mod en anden, i et ordinært Hundekommers paa Gaden.

Der sænkede sig ned over den unge Student fra Landet en af disse blytunge og blyfarvede Stemninger, der knuger Sindet og stjæler Modet.

Han saâ omkring. Dette røde Raadhus og Vajsenhus, dette Ridderakademi med de urimelig høje Vinduer, disse Vinduesrækker langs begge Sider paa begge Torve mødte Øjnene i hans Hoved og Spørgsmaalene i hans Sind med den koldeste Ligegyldighed.

Ja, han havde Spørgsmaal at rette ud i Rummet, og de stødte dumt som Fluer i Flugten mod hver Genstand i Rummet.

Hvor følte han denne By som noget koldt og fremmed, klamt vigende. Ak — hjemme — den Juleferiedag, da han slap løs af sin Stuearrest hjemme i Randlev Præstegaard og som en af Buret befriet ung Raakalv for ud over Marken . . . da gav Luft og Jord Ekko af, hvad der raabte i ham, og af alle Længslerne efter Verdenslykke og Elskovsfryd klang omkring ham.

Alt sligt spillede i det gule og violette Lys's

Liv i Luften og Dis om Genstandenes Omrids. Og Udkast til Livsbegivenheder, som hans unge Sjæl tørstede efter, tegnede sig i den lille Mettes Profil i den store Møllers Knokler, i Møllersøens glimtende Isflager, i Eventyret med den dejlige Kvinde og den underlige Baron . . . Ak, her i Hovedstaden! En Tanke- og Ordørk i Akademiets Høresale, hvor de latinske Gloser knirkede lige saa tørt som i Skolen, og lig trævne Kameler eller Stude æltede i det vigende Sand eller det klægede Ler! En Menneskeørk og en Sten- og Bjælkeørk i de snævre halvmørke Gader, hvor Mure lukkede af for Havernes Træer! Nu under Jævnøgnsstormens piskende Byger viftede de afsted med det halvvisne Løv og bad ynkeligt Døden om blot en Dags Respit.

Ak, hvad han havde drømt ind i sig af Goethes Werther, af Schillers Karl Moor, af Rousseaus St. Preux svandt og svandt, tørrede ind, snærpedes sammen. Der blev kun tilbage en stor, sur, utilfreds Knøs, i hvem dyriske Drifter rev og sled sammen med en dump Vrede paa sig selv, paa Alt, paa Alle.

Det nyttede ikke stort, at Ludvig i enkelte Stunder kunde faa sin Gudinde „Fornuften“ til at lægge Sagerne lidt til Rette for ham.

Hvad havde han at forlange, saa længe han selv intet havde gjort? Hvor kunde da Aandens og Viddets Templer, der efter Famas Udsagn husedes i norske Selskab, i Sværtegade hos Ma-

dam Juel, eller i Neergaards Kaffehus i Badstuestræde, aabne sig for en saadan en ubehøvlet Tølper, der ligesom Johan von Ehrenpreis ikke kunde faa sit „udvendige Pund“ til at lystre „sit indvendige“.

Maatte ikke en Pram, en Rahbek, en P. A. Heiberg tro, at han var ganske fra Forstanden, hvis han gik hen til dem paa Gaden og rettede Anmodning til dem om at erkende Mennesket i ham?

Jo naturligvis.

Dog kunde han ikke lade være, naar han paa Gaden saâ en af de Mænd, hvis Navne stadig surrede om hans Øren, først at følge ham i lang Frastand, saa at løbe op paa Siden af ham med en prikkende Lyst til at hilse, men sikker paa, at, hvis han fulgte den Lyst, vilde han stikke bagud i rasende Løb.

Tidt stod han udenfor Madam Juels eller Neergaards belyste Vinduer ud mod Sværtegade eller Badstuestræde og lagde Øret til Muren. Den blev kold og utilgængelig. Mismodig drev han da ned ad mindre pæne Gader, faldt i mindre pæne Hænder — og sonede saa sin Brøde ved Anger og Ruelse hjemme.

Han boede hos en fjern Slægtning, en halvgammel Skriver ved det kongelige Klædeoplæg. Hans Sove- og Læserum var en Korridor med Vinduer ud til en Have. Rummet var saa smalt, at han maatte stryge sig forbi sin Seng for at

komme frem til Vinduet. Derfra blæste der mer end tilstrækkelig frisk Luft ind til ham i Sengen. Den maatte staa paa langs, ellers vilde der ikke have været Plads til den. Det var godt, at den havde Vinduet foran sig, ellers vilde han ikke have kunnet faa Dagslys nok til at kende Bogstaverne og Bøgerne. Naar han læste, skete det liggende eller siddende paa Sengen — ogsaa for at holde Varmen, thi Ovn fandtes ikke i den lange smalle, mørke Tarm.

Sine Værtsfolk saâ han kun ved de magre Maaltider. Konen var døv og mælte sjælden et Ord. Manden sad og smaabrummede af Misundelse over formentlig bedre Stillede ud i Stuen og lod Ludvig høre, at han kunde sagtens med sin Udsigt til et fedt Kald. Fyren sad imidlertid skrupsulten, skrabede Vællingskind fra Bunden af Tallerkenen og glædede sig kun svagt til det Glas Brændevin, som baade Mand og Kone og Kostgænger hver slog i sig efter Maaltidet. Thi det var nødvendigt for at holde Maven varm, sagde Klædeoplagsskriver Esaias Prip. Naar han var i godt Humør, gentog han den tarvelige Vittighed, at Destillatør Spendrup burde der tildeles Prædikat af kgl. privilegeret Over-Hof-Apoteker.

Som en Hest tankeløst søger til Hjemmet, slentrede Ludvig langs Vajsenhuset og Ridderakademiet, skraaede over Pladsen ind i et Komplex af snævre Gader, til han naaede det uanseelige Hus, hvor han havde sit Logis. Han vilde lige til at betræde det

første af de høje Trin og stilede op mod den lille Dør under den smalle Rundbue, men inden han fik naaet Dørhammerens Greb, fik han Dørens Planke i Maven, saa han nær var gaaet bag over ned ad Trappen.

Døraabningen fyldtes af Madam Prip i den storblomstrede, ikke helt ny Kattuns Overkjole, og Ludvig stødte mod den nedhængende Barm som mod en Genstand med slappe, svagt modstaaende Fjedre. Han lettede paa Hatten og sagde „Pardon“. Madamen var vel undskyldt for at høre, men til Gengæld raabte hun saa højt, saa det skar:

— Kongen kommer! Han maa skynde sig, hvis han vil sé allerhøjstsamme med seks hvide Heste for Karrossen.

Naa — ja! Hvorfor ikke? saa gaar den Tid, sagde Ludvig Masmann meget højt og følte sig ret stolt ved sin Overlegenhed.

Alligevel vilde han nok se Kongen køre ud og gik langs Kanalen ned mod Marmorbroen.

For at besmykke sin Nyfigenhed, pyntede han den i sin Fantasi med, at Rousseau prædikede Lydighed mod Forfatningen og Lovene i det Land, man levede i, og mindedes sin Konrektors samtidige Sværmeri for Rousseaus „*Le contrat social*“ og den danske „Konstitution paa Kongelovens af den store Dannemand Peder Griffenfeldt lagte Grundvold“.

Som han naaede Marmorbroen og saâ det store

Taarn midt paa den af Buegangene flankerede mægtige Slotsfaçade med den af mange snørkede Sandstensdekorationer oplivede Flade, kom de seks mælkehvide Heste af Frederiksborggracen svingende om den søndre Pavillon foran Broen.

Langs den tykmavede Karrosses forgyldte Fadinger, blinkede paa hver Side mægtige Rytterpallasker, gyldne Kyradser og Hjelme, lange viksedede Støvleskafter. For og bag paa sad røde, sølvbroderede parykbærende Figurer; husaragtig udstyrede Hejdukker knejsede og smilede fra Vogntrinet.

Inde i den nedslaaede Vogn sad to Mandspersoner: Kongen, til højre; en tyk, guldbroderet Magnat til venstre.

Herre Gud, Skjoldungen, den syvende Kristian, der havde indført Trykkefriheden og var bleven hyldet af Voltaire, hvem Lovtaler paa Vers og Prosa om Stavnsbaandets Løsning stadig helligedes!

Der sad en lille forfrossen Pusling med vandblaa, sky Øjne stirrende dødt hen for sig, med den rimpede Hud underlig dirrende over den høje krumme, magre Næseryg, som Skindet over Snuden paa en vejrende Mynde.

Han knejsede højt nok med sin paa tværs siddende, sølvgalonerede trekantede Hat, og hans blaa Silkepels var saaledes draperet, at den røde Kjole med de store broderede Sølvsløjfer og den tindrende Elefantstjerne fik Lejlighed til at gøre deres ophøjede Virkning paa de gloende tro Under-

saatter, der stod langs Broens og Kanalens Rækværker og helt ned ad den udfor liggende Gade.

Landsbypræstesønnen følte, at han vilde have kunnet mase denne Mandsling mellem Fingrene, hvis han kunde faa fat paa ham, og at hele Holdningen var afstivet med et Fiskebensstativ eller noget lignende. En Ætling af Valdemarerne! Æblet var blæst langt, langt bort fra Stammen.

Men den gode Konrektors Formaning dukkede op i Russen. Som de andre Betragtende raabte han Hurra. Den lille myndeagtige Konge syntes nervøst at dirre. Da overbrølte en raa Stemme Loyalitetsytringerne ved Brølet:

— Hurra for salig Støvlet-Katrine!

Vognen var allerede kommen et godt Stykke over Broen. Ludvig havde fulgt den i Løb.

Han saa nu, hvorledes Kristian VII's blege Ansigt vendte sig til alle Sider med Dødsangst i de glaslyse Øjne, saâ den ved Siden af ham siddende blaa guldbroderede, tykke, pluskævede Herre rejse sig halvt og sende truende Øjne omkring sig, hørte Fnisen fylde en Pavse i Hurraraabene, mens Vognen kørte videre i Firspring, til den forsvandt om Hjørnet til Filosofgangen.

Hvem kendte ikke den paa Vandkunsten residerende Venstrehaandsdronning, Ane Kathrine Bentzen, der bar Tilnavnet efter sin tidligere Haandtering: at sy Støvletter til Soldaterne? Pænere Folk kaldte hende „Mylady“. Anekdoter af den

sjofleste Art fra hendes og hendes Elskers intimeste Alkoveliv, løb Byen rundt.

Landsbypræstesønnen blev alvorlig bedrøvet. Alle Hofanekdoterne — Kongens Kynismer i hans Tjeneres Nærværelse, hans Gennemprygling ved Enevold Brandt, hans opblussende Ondskabsfuldhed i Vanvidets Paroksysmer ja, den store Rus følte sit Fædreland, dets gamle stolte Minder og ny lyse Forhaabninger forhaanede i denne miserable Kongeskikkelse. Han nynnede med sammenbidte Læber og Graad i Halsen:

Der staar Eva i Korset
udi Edens Have —
Adam paa en fransk Rainet
sulten ses at gnave.

I en Ømhed i Lemmerne efter Slagsmaalet følte han Minder om den Kærlighed, der til evige Tider skulde forene Dan og Nor under Tvilling-scepterets faderlige Spir.

II

Det var en peripatetisk Tilværelse, han førte, den store og robuste Ludvig Masmann.

Han strejfedes rundt — efter hvad? Efter Højen, hvor Dydens Tempel rejste sig marmorblinkende med en ionisk Søjleomgang — efter Lyksalighedens Ø, omflydt af klare Vande, hvori dejlige Najader væltede deres hvide og fyldige Legemer — efter Parnassets Bjerg, hvor Apollo som Korfører og Lyraspiller kommanderede de ni Camoeners rytmiske Dans! Han fandt kun saare tarvelige Surrogater for, eller snarere Parodier paa, hvad han søgte.

Det var dog en pæn og en herlig By at se til, Tvillingrigernes Hovedstad — Akselstad ved Sundets Vove!

Knejsede ikke stolte Bygninger der — det mægtige Slot omsluttet af de stille Kanaler? Vor Frue, under hvis skyhigende Taarn Gulduglerne skinnede? De sære barbariske Tingester som Børsen og Rosenborg med deres kuriøse Krim-

krams, Minder om den Tid, da der var heksende Feer og forgjorte Ungersvende?

Heldigvis veg Overtro og Fordomme for Oplysningens Sol!

En nyere og bedre Smag syntes at ville bryde frem og bringe Fornuften til dens Ret ude i Kvarteret hinsides Hallandsaas omkring den herlige Norgesgade, saaledes i de herlige ny Palæer om Amalienborg.

Til Sommer maatte Staden blive endnu skønnere, naar dens Haver var grønne. Studenten havde gennem Porte gaaet tværs over Gaarde, og der mangan Gang fundet en Gaardskarl med det ham saa hjemmehyggelige sjællandske Maal; især i de mange Bryggeri- og Brænderigaarde, hvor Dranken dampede af de aabne Kuler eller Duften af Køer og Stude stod ud fra de okkerbestrøgede Staldlænger med det tjærede Bindingsværk. Og Gaardskarlen og Præstegaardsdrengen kom umærkelig ind i Diskussion om Kvæget og fulgtes ind i de lave, varme Stalde og ud i Haven, hvor Møddingen laa, hvor Bedene tegnede deres sirlige Afdelinger, hvor Taks- og Buksbomtræer, afklippede i Tenform, stod grønne under de afbladede Linde og Aske. Der laa et Brædelysthus, efter fattig Evne stræbende hen mod at ligne en Pavillon i en fransk Park. Men derude i lune Sommeraftener maatte man kunne have det godt med nogle søde Smaapiger. Der maatte man kunne synge unisont, om uskyldige Glæder i Naturens Skød, mens mørke

Tordenskyer trak op i det fjerne og varslede om Wertherske Lidelser, mens Vinden tog kraftigt Tag i de højere Træers Kroner, og Vindhanen svirrede pibende og blinkende om i det nærmeste Kirketaarn.

Saa hyggelig duftede Naaletræer og Buksbom. Og til Vaar og til Sommer? Hvad? Saa kom Krokus, Hyazinter, Tulipaner, Roser, Liljer . . . og se nu! Der laa Svalegangen paa den anden Side Gaarden langs første Sal.

Hvad var det?

Inde i den dæmrende Gang skinnede blegrødt og hvidt . . . Hvide Tørklæder om Hovederne paa de blegrødkjolede Piger! Tindrede der klare og brune Øjne under Hovedklæderne?

Lød der kvidrende Latter deroppe fra? . . . Var Ludvig Masmann fuld eller gal?

Nu strittede jo Ærte- Bønne- og Humlestænger nøgent op som truende Ris for hver en Fantasts Bag.

Nu hang jo smeltet Rim paa de pjuskede Hække.

Det kunde blive saa skønt — ja *naar*?

Livet *kunde* være saa dejligt, men var det ikke.

Maaske var de Hovedklæder, Ludvig Masmann havde sværmet for i Svalegangen, Bleer, der var hængte til Tørring.

— — —

— Ja, for at komme tilbage til Møddingen — lød Gaardskarlens herlige Sjællandske, saa vil jeg

da sige ham, at Møget bliver først rigtig dejligt, naar der kommer lidt mere Svinemøg og Menneskemøg til det meget Komøg.

— O, Dydens, Lykkens og Sandhedens Tempel med Søjler af ionisk Orden!

Det luftede op. Novemberdagen blev som en Vaardag. Lyset blev klart og mildt. Alt blankt, der kunde faa Glans: Vindfløje, Taarne, Trapper, Laasegreb, Vinduer, blinkede livsglad og livsforjættende. En sejrrig Luftstrøm skyllede den skidne Taage væk. Selv de smudsige Vandpytter i den daarlige Brolægning lo humoristisk til de Fodgængere, der maatte passere dem: til de Unge, der sprang, til de Gamle, der skrævede over dem, til Børnene, der pladrede i dem som Ællinger i et Gadekær.

Skyer med solbrændte Rande spaserede kønt over Himlen i Menuettakt med svulmende Parrykker paa Hovedet.

Der er det rare ved Skyer, at man kan faa Alt, hvad man vil, ud af dem.

De blev for Drengen Senge for søde Amoriner med trivelige Maver og smukt friserede Krøltoppe. De væltede sig i dem som Figurerne paa Relieffer i Slottenes og Herskabsgaardenes Frontispicer. Knejsende oppe i Spidsen af den pyramidalske Komposition, lavede Studenten en stolt Kvindefigur: det kunde være Dyden, Friheden, Sandheden, Gavnigheden, Tapperheden, Vindskibeligheden —

Personifikationen af Alt, der bragte Menneskene Lykke og Velvære.

Var det den ny Tids Gry? Var alt Tyranni, alt mod Ungdom og Fremskridt fjendtligt blæst bort med Taagen? Lød der Fanfarer i den rensede Luft?

Jo — det var ingen Løgn. En prægtig Hornmusik tonede nærmere og nærmere.

Studenten var atter dreven ned mod Marmorbroen, hvor han sidst saâ det afstivede, udgjorte Kongedømme fare forbi og forsvinde om Hjørnet af Voldgaden, og som en Pøbelrøst slyngede den saa berygtede Kongeskøges Navn ud imod.

Nu lød Hestehove klangfuldt mod Broen! Sølvtrumpeter blev det blankeste af alt det blanke. Ned fra dem hang tunge sølvfrynsede, overbroderede Faner; lysegult, rødt, hvidt, metalglinsende Stoffer sprang frem mod sorte Ridestøvler med Solens ligelinjede Sølvstraaler langs Skafterne. Igennem hele Massen bølgede og vajede Svajfene i Hjelmene og Halerne paa de hvide Trompeterheste.

Da Trompeternes Kor var passeret, red i et aabent Rum foran Rytterafdelingen en lille, spinkel bleg Knøs i lysegul, sølvbroderet Dragt og røde Bukser i de store Rytterstøvler. Lyseblaa Øjne under store, hvælvede Øjenlaag hilsede mildt omkap med den dragne Klinge i hans højre Haand. Solen flimrede i hans hvide Øjenhaar. En skikkelig og hyggelig Glæde laa over det brave, grimme Ansigt med det lille Underbid.

Det var Danmarks elskede Kongesøn, „Folkets Ven“, der personlig førte sin Hestgarde ud til en Mønstring paa Fælleden, hvor han efter Evne vilde udøve Taktiken efter Tidens bedste Mønster: Preussens store Friedrich.

En Menneskemængde havde samlet sig i en Fart og trængtes af og til lige ind paa Hestene, mens Hurraraab drønedes. Kronprinsen sagde venlig til nogle Børn, der blev skubbede lige mod en Trompeterhest:

— Nej — nej . . . pas dog paa, kære Børn . . . jeg vilde møjet nødig ride Jer over.

Ludvig Masmann lod sig drive med Mængden, snart i Skridt, snart i Luntetrav, op over Nytorv, hvor Prinsen holdt an et Øjeblik foran Vajsenhuset. Der stod uden for Porten en Gruppe hvidklædte Smaapiger. De sang, men hverken Kronprinsen eller andre kunde opfatte Melodi og Tekst, saa spædt lød det.

En lang, sortklædt Skikkelse førte an med en Slags Stok. Hans pudrede Bukkelparyk skinnede som en Tot halvsudsig Sne over en hele Ansigtet beherskende rubinbesat Næse, som i en Fart bøjede sig dybt, alt som Ryggen krøgede sig som en Pilevaand for et Vindstød, lige som Prinsen kom ud for ham og hans rødfingrede Smaapiger. Fyrsten hilste med et venligt Udslag med Haanden, „Møjet godt!“, og red videre. Trompeterne foran ham blæste atter løs.

Kavalkaden red langs venstre Side over

Gammeltorv og ned ad Vestergade. Da opdagede Ludvig Masmann, at der fra de i Torvet udmundende Gader mod Nord og mod Øst udmarcherede Fodfolk: først sortegrønne Livjægere anførte af guldkvastede Officerer, med højpuldede Hatte, overragede af sorte Fjertoppe. Nogle røde Soldater med trekantede Hatte paa Sned kom fra Øst, fra Studiigaardens Side kom de høje røde sølvskrammerede Livvagtskarle af Garden til Fods med en bølgende Skov af Bjørneskindshuer, i Spidsen svang en kæmpehøj, langskægget Tambourmajor en sølvbeslagen Stok, kastede den op i Luften og fangede den igen. Efter Musikken kom nogle Geledder af langskæggede Fyre med Skødskind og Økser . . . ja, der var ingen Ende paa de udmyldrende Tropper, som henne paa Hjørnet af Torvet og Vestergade stødte til Kronprinsens gule Rytterkohorte.

Nej, hvor følte Præstesønnen fra Landet sig imponeret af al denne Vaabenglans i solblinkende Bajonnetter og i de broderede og bekvastede Officerers dragne Kaarder, alt mens krigerisk Musik gjaldede fra alle Sider: Lurer, der kaldte til Kamp og Sejr!

Det var værdt at leve i dette Land! Valdemar Atterdag brød frem i den unge hvide Kronprins . . . lad saa den fjollede Kristoffer II eller Kristian VII visne ham, den fjollede Hanrej!

Nej, Kongesønnen, Frigøreren, vilde genoprette

Valdemarernes Dage samtidig med, at han gav Friheden til Læ for Fredens milde Dyder!

Ludvig følte Lyst til i Løb at indhente den hvide unge Prins og knæle foran hans hvide Hingst af Frederiksborgs Stod.

En velgørende Andagt, et Opsving op mod det højeste Væsen, en Overbevisning om Sjælens Udødelighed gennemsprudlede hans Aarer, og han nynnede Melodien til:

Seid umschlungen Millionen!

O! Der knejsede vor Frue Kirke bag de gamle bladløse Træers violette Gitter! Orgelklang lød ud. Det var herligt at høre disse Toner ovenpaa de krigerske Metalstrubers Opfordring til Krig.

Han tænkte paa Elias, der ikke hørte Guds Røst i Stormen, men i de milde Luftninger.

Kirkedøren stod aaben. Der var Barnedaab derinde.

Ludvig Masmann gik derind.

Hvor stod de stødt og ædelt, de lange Kirkeskibe med Skoven af fire Rækker stærke Piller, hvorfra Ribberne groede ud og svang sig i skønne snørklede Figurer op i det af Guldstjerner tindrende spidsbuede Loft.

Studenten listede sig om paa Tærne og hørte adspredt den Mumlen fra Døbefonten. Den druknede i Ekko.

Her var saa meget at se. Der stod til højre det brogede Marmormausoleum over Ulrik Kristian

Gyldenløve med de dristig svungne Volter i Gavlene, ham, der hug lyst mellem Svenskerne under Belejringen af det København, som nys i Solglansen havde vundet Ludvigs Hjerte. Gyldenløve, den store Pandekløver og Hjerteknuser!

Og til højre for Koropgangen mindede de glinsende Slavefigurer paa Cort Adellers Monument om „Adelsborsens“ straalende Bedrifter under Dogernes Fane, om hans Sabelhug, der med ét Hug hals-huggede den lede Tyrk, saa Hovedet lig en Kegelkugle rullede hen ad Dækkets Planker.

Bag Koret skuede „Ærlig- og Velbyrdig Mand, Hr. Axel Urop“, i Panser og Plade, saa stivt fra sit Marmor-Epitaflum ned mod den Forbilistende. Han syntes, han hørte Panseret klirre.

Ludvig Mæsmann gik efter at have set, hvilken glimrende Hær vi havde i Nutiden og efter at have besøgt Landets ærværdige Hovedkirke, ud paa Kirkegaarden som en glødende Patriot med frejdig Tro paa sit Fædrelands store Fremtid.

Der kom ogsaa noget skinnende blankt mod hans Øje.

Det var fra de pudsede Sølvknapper i en blaa Bondekofte. Dens Ejer var en høj rank Mand med Faldehat af Uld, lang rød og grønstribet Drejels Vest, der naaede til Knæerne. De hvidgule Uldhoser stak op over de vide Støvleskafter. Langt rødblondt Haar hang ned paa de brede Skuldre.

Den unge Bonde stod med aaben Mund og

tilbagelænet Hoved, med Haanden over Brynet skyggende for Øjnene og syntes fortabt i andagtsfuld Beundring af Frue Kirkespirs luegyldne Krone.

Da Ludvig kom ham nær, studsede han lidt. Han skulde kende ham. Jo vist, jo vist: Det var jo Sønnen af Fæstebonden i den Kirken nærmeste Gaard hjemme, Anders Mogensen.

— God Dag, sagde Studenten, idet han strøg Bonden forbi.

— Nej, men nu har jeg aldrig kendt Mage, sagde Bonden og fæstede sine Øjne paa Ludvig Det maa lige godt være Magisterens store Laadvig.

Han kyssede paa sin egen Haand, før han flyede Ludvig den.

— Ja, det er jo Mogens Andersen fra Randløv.

— Ja, det skal jeg aldrig fragaa, sagde Bonden.

— Hvordan staar det til hjemme?

— Jeg synes nu, det staar godt til, men der er jo dem, der synes, at det staar ilde til.

— Hvordan lever din Fa'r, den gamle Anders?

— Jo saamænd. Det vil sige, han lever slet ikke, formedelst han er død.

— Saa — aa?

— Ja, det skal jeg aldrig fragaa, at han døde for en Maaned siden.

— Saa — aa? Hvad døde han af?

— Jeg tror, han ærkede sig ihjel. Ja han blev

med Et saa mat. Tænderne faldt hele ud af Munden, saa han daarligt kunde tygge Foret.

— Hvad ærgrede han sig over?

— Ja, det er underligt at tænke paa. Han ærgrede sig over det, som fornøjede mig.

— Hvordan det?

— Jo, da de rigtig tog fat herinde i København paa at tænke lidt over vos Bønders Sager og Alt det blev besørget med Udskiftning af Jorden og Udflytning af Gaarde, saa sagde han, at det var ledt saadan at vælte op og nør paa det hele Land. Og jeg tør jo ikke sige andet, end at baade Magisteren og Lars Degn gav ham Medhold og blev saa medlidende, da Baronen gav den gamle Jeremias Ladefoged hans Afskén, over det han var saa fus mod de Kommissionsherrer, som Kongen sendte ud for at bringe alt det i Redelighed.

— Er I blevne af med Tvangsskiftet og Fællesgræsningen i Overdrevet, som tre Byer sloges om?

— Ja, sikken en Komedie! Nej helt er vi jo ikke færdige. Men jeg regner ud, hvad der med Tiden kan spares for mig, naar jeg ikke skal rende en halv Mils Vej fra den ene Ager til den anden, og hver Gaard faar sin Lod. Saa kan man jo tilsaa og høste, naar man vil, og behøver ikke at vente paa en anden Bonde, naar han er en søvnig Rad, der ingen Vegne kan komme. Saa kan man faa Orden paa sit Kre'tur og kan være fri for at slaas med Fangsmændene paa Overdrevet. Man sparer mange Kander Øl og

Pægle Brændevin og rede Styvere til Ride- og Ladefoged, naar der kommer Orden i Arbejdet paa Hovmarken. Og saa behøver en gammel Bundemand ikke at lade sig piske og sparke af en snottet Lakaj eller saadan en gammel Ræve-trækker som Skrædderfrans, det Utuske.

— Hvad siger Baronen til alt det:

— Jo, han siger ikke andet end godt. Gud véd, i hvor mange Aar han aldrig har set en eneste Tønde Land af sine 1800? Men nu i Høsttiden var han hjemme, havde ikke sin Fløjels-Dullike med, men red om paa Hovmarkerne og saâ paa hele Re'ligheden.

— Hjalp det paa Tingene?

— Ja — bare over det, han var der, for ellers saa har han vel ikke saa stor Forstand paa de Dele. Men han er saa artig, at man bliver hel underlig ved at høre saa pænt han snakker til en Bundemand, ligesom det kunde være hans Næste. Han kørte hele Godset om med nogle fornemme Herrer med fine Klæder og snakkede altid med dem i et fremmed Maal. Det kunde være meget rigtig regnet ud, for Bønderne skal ikke forstaa alting. De kan jo ikke blive kloge paa alting, naar de lige nylig har været Bæster.

— Sandhedens himmelske Lys vil snart opgaa for dem ogsaa.

— Næ—j. Det vil vare en god Stund endnu. Vi plejer ikke van at køre i skarpt Trav ude paa

Bundelandet. Jeg er nu vis paa, jeg kan aldrig komme efter Tysken.

— Savner Du det ikke at kunne Tysk?

— Ja jeg skal sige vos noget. Baronen har taget en Holstener til Ilspektør, som vi skal kalde ham. Det er ellers en flink Mand. Jeg kom ikke til at give saa mange Penge, da jeg fik mit Fæstebrev i Stand, som min Svoger, Jeppe Nielsen, maatte ud med til Ridefogden for et Par Aar siden. Men naar han snakker til En, saa er det ligesom Klapren af Hjul og Valser i Niels Knudsens Møllehus. Jeg har havt en Del Mas med bare at lære at sige „Nichts“ eller „Was behas?“ Og saa griner han endda af mig.

— Og min Fader er vred over alt det ny?

— Ja, Jøsses. Naar man møder Magisteren paa Gade og Sti, saa sprutter hans Øjne Edder og Forgift. Og alstillens driver han sin tykke Knortekæp mod Gærdestaverne og bander paa Latin eller Græsk. Det kunde jo ellers skille ham lige meget, for Kongen herinde vil jo hverken røre ved hans Tiende, Offer eller Smaaredsel. Men ellers trives han godt, er tyk og fed, og sla'r i Prækestolen, saa Støv og Skidt ryger langt ud i Kirken?

— Og mine smaa Søstre — og Abelone?

— Ja se Tøsene obselverer jeg ikke større paa, men de render jo om som andre Kippekalve. Abelone — ja hun kan sagtens — hun faar jo Lov til at labe lige saa meget Sødmealk og æde

lige saa mange Snitter fedt stegt Flæsk, som hun kan hulke i sig. Hendes Fa'er, den gamle Jeremias Ladefoged, lider heller ingen Nød. Han faar Kosten paa Herregaarden og passer Fjerkræet.

— Naa — saa ser jo alt vel ud Er det første Gang, Du er i København, Mogens?

— Ja, det kan nok hænd's. Det er jo ogsaa en myrderlig Rejse. Jeg var hele Natten om at komme hjemmefra hertil. Men det er mageløs at se saadan en Mængde Slotte og Kirker, og alle Husene ligner jo bare Hovedbygninger til Herregaarde. Ellers spør jeg mig for, for det er ikke altid, at jeg kan finde ud, om det er et Slot eller en Kirke, jeg ser for mig., især naar der er Taarn paa. Somme Tider er jeg faret vild, men man kan mærke, at Kongen har befalet alle Mennesker paa Jorden at være gode mod Bunden, for de viser En saa pænt Vej, naar man staar og glor om sig som en Drevsehund . . . Jeg vilde dog se den By og den Konge, hvorfra der gaar saa meget godt ud til vos Bønder. Tænk, jeg saâ Kronprinsen, Kongens Søn, Landets Ven, nys ride ud med alle sine Mænd, og jeg var lige ved at falde paa Knæ lige nær i Skidtet. Jeg syntes, at jeg var i Paradis, da jeg saâ den dejlige Prins med de hvide Øjenhaar! De skinnede saa blidelig som Vipperne paa hvidmodent Korn. Det var nydeligt at se paa. Det var ligesom at gaa i Kirke paa en af de store Højtider.

Mogens fejede Taarerne af Øjnene med Fingrene

og snød saa sin Næse med samme Redskaber. Han stod længe stille og betragtede sit Bysbarn. Saa sagde han pludselig, idet han rankede sig:

— Kaske Magisterens Laadvig ikke er for fornem til at drikke en Kande Øl med en yngre Bundemand, som Kongen har udnævnt til en fri Borger. Jeg har hørt om en herinde, som hedder Kristoffer, og han skal have godt Øl. Han ved vel nok, hvor Kristoffer bor? Han er gift med Jesper Olsens Datter Trine fra Tranløse — hende, de kaldte Tælleklumpen, da hun tjente hos Kristen Povlsen i vor By, fordi hun immer holdt sig saa bøvet.

— Ja vel, sagde Ludvig, uagtet han hverken kendte Kristoffer eller Trine.

De to Bysbørn forsvandt i en Kælder og fortsatte Samtalen i godt Kammeratskab.

III

Alt svømmede i Almenaand. Den unge Rus følte dens Bølger lukke sig over sit Hoved. Paa en Maade som Lethes Flod.

Elskovs Jubel og Smerte i Anledning af den store Fløjelsdame ved Møllesøen og den vemodige Fløjteidyl ved den gulhvide Aa: Møllerpigen med den lige, troskyldige Profil laa for ham som tabte Mønter paa Havbunden. Rousseaus Heloïse var vegen for hans „Contrat social“, og Werthers Solo var veget for de hinanden omslyngende Millioners Kor.

Ludvig havde vel fundet Kammerater. Ingen kunde paa deres usselige Hybler samle nogen om sig, og de, der sad paa kolde Kvistkamre i Baghusene, boede endnu simplere end han paa Skriverens Gang. Hans Vælling med Skind og Grød med Klumper i var dog varm Mad. De fleste af Kammeraterne havde kun en tør Klipfisk, en Spegesild og en Rugsimle til Hovedmaaltid.

I smaa Bagstuer og Kældere samledes de unge Musasønner, og under Pibernes tætte Damp tømtes

det eneste paa Omgang gaaende Glas tyndt Øl eller Citronvand. De sang de Byen omløbende Klubviser til Ære for Vinguden, Ord om Fremtidens fri Broderskab mellem Folkene steg unisont begejstrede fra de klingre Struber. De var saa fulde af Entusiasme, at ingen anden Spiritus gjordes Behov.

Det skete gerne om Eftermiddagen efter Kollegierne paa Studiigaarden. Dels havde Minervas Sønner daarligt Raad til at brænde Tællelys paa Bordet i den Hule, om hvilken de sang saa tro-skyldigt:

Mihi est propositum
In taverna mori,

dels kunde de risikere Vægterindblanding, naar de efter Klokken ni forstyrrede de smaa Huses smaa Borgere.

Ludvig var en af de mere velhavende. Hans Vært havde Ordre til af hans Fader at udbetale ham en Rigsort om Ugen til de for ham værdige og Ungdommen passende Fornøjelser. Skriveren havde egenlig ogsaa Magisterens Ordre til hver Gang, han udbetalte Ludvig Rigsorten, at formane ham til værdeligen at bruge, hvad hans Faders store Godhed saa rigelig ofrede paa ham, samt til at huske paa og nøje indprænte sig, at 1 Rigsort om Ugen blev en hel Rigsdaler om Maaneden. Endelig var det ogsaa Skriverens Pligt at formane den unge Person til varagtig at holde

paa den rette lutherske Tro efter den Augsburgske Konfession og ikke for sikkert stole paa, hvad Sjællands Biskop, Dr. theol. Balle, lærte, saa som han havde studeret i det mindst halvhæretiske Göttingen.

Men Skriverens Hjerne kunde ikke rumme disse Formaninger. Han mumlede noget mellem Gummerne om, at en Rigsort var 8 β Kurant — og saa mumlede han noget endnu uforstaaeligere som: „Og saa er der jo det, han ved nok med Katekismussen og Gud og saadant Noget — og det med Bispen, og hvad Fanden det nu er *et cetera*.“

Ludvig kunde ikke begribe, hvad Kættersk der udgik fra den store, venlige Biskops Mund. Det var Definitioner og Ræsonnementer paa Latin som alt det andet, han hørte oppe paa „Akademiet“, hverken morsommere eller kedeligere end Mag. Birgerius Risbrighs Logica og Metaphysica. Det var den ugraduerede Extraordinarius Stephanus Fumars, han søgte, thi han talte dog Fransk. Han gennemgik *lingvæ gallicæ præcepta* (o: Reglerne for det franske Sprog og *elegantiores scriptores et autores in hoc idiomate* (de fineste Skribenter og Forfattere i dette Sprog). Det var heller ikke underholdende. Nogle Vers af Corneilles „Polyeucte“ eller af det allernyeste Thomas's Lovtale over „Mark-Aurel“ blev oplæste med forløren Højtidelighed og konventionelle Armbevægelser for tre Tilhørere, som havde lige ondt ved at

forstaa Mr. Fumars's Franske og hans hakkende latinske Oversættelse med den franske Udtale af Latinen.

Oven paa en Eftermiddagstime 5—6 hos Mr. Fumars, slog den milde Frostluft og den pragtfulde Stjernehimmel mod Ludvig som et Pust fra den evig gode Natur og gjorde den i Auditoriet halvsovende Student lysvaagen. Gud, Naturens evige Ophav lyste mod ham ud fra Frue Kirkes mægtige oplyste Vinduer, og de lødige brede Orgeltoner tæt fyldende de rungende Buer derinde, klang mildnende ud i det frie Rum.

Han fandt saa lidt af Naturen og Gud i „Akademiets lave Haller“. Gud og Naturen havde foretrukket den fri Luft. Gamle Minerva var saa henskrumpen, at Guddommen var død og Naturen visnet i hende.

Halmtorvet laa der nedsænket som en dyb Dal gennem de høje Husrækker og de stejlt opragende Volde. Vagten blev løst af. Vaabnernes Metal klirrede i Frostluften. Trommehvirvlens dirrende Klang fra det lysplettede Trommeskind kom til sin Ret.

Vognene ringede helt under Vesterports Hvælving. Mellem Ravelinernes indsnævrende Mure med de lyse aflange Skydehuller lød Fodtrinene skarpt og sonort. Nu raslede Vaabnene fra en ny Vagt paa den anden Side Graven, omgivet af de kandiserede Træer og Palissader.

Der skulde noget til, at en dumdristig Fjende

kunde trænge ind i Kongens Stad. Frihedens Træ laa i Læ, og der var godt afgravet og ophypet mod dets Stamme. Se, hvor Ravelinernes Tinder og Skaar viste Tænder. De maatte kunne bide til, naar det skulde være.

Saa kom den lange Række Træer med Stjerne-stænk over de sorte Grene foroven og de bitte smaa, rødt brændende sammenløbende Lygteblus for neden. Fra de mørke Gange gav kun sjælden en Vandrer, og ikke altid en ædru, et Tegn til, at noget Levende rørte sig her. Kalvebodernes Vand dukkede frem til venstre hinsides lave Marker med mange Haver omkring sig. Vesterbros lave, langt fra sammenhængende Huse, nogle med Straa-tag, saâ ud som Gaarde paa Landet, omgivne af Agre. Hvor Frost og Vand havde samvirket til en Glidebane, saas hist og her en jublende Slagtersvend fra de nu stængede Træboder med Pige-barnet om Livet feje op under lige saa ugenerte Skraal, som Karle og Piger hjemme paa Byens Gadekær.

En høj ny Bygning, ikke ulig en mindre Herregaard med sine to Etages Hoved- og én Etages Sidefløj, laa tilvenstre i en Have. I Stueetagen var der nogle belyste Vinduer. Sang gik ud derfra. Man kunde skimte nogle Hoveder derinde hensvindende i Lysdisen. Andre løftede sig frem i kraftigt Medaillere relief.

Ludvig Masmann kendte af Anseelse og ære-

frygtsfuld Beskuelse P. A. Heibergs kraftige Skikkelse med det noble Overansigt og det trodsige, lidt fremstaaende Underparti. Han saâ hans klare Øjne funkke om Kap med Vokskærten foran hans næsten urørte Glas med den røde Slagskygge hen ad Dugen. Denne ganske unge Mand havde alt vundet den unge Student ved Rigsdalersedlens Hændelser. Aldrig havde han moret sig saa inderligt som ved Læsningen af de første Hæfter. Han kendte den saa berejste Rahbek, hvis røde Haartop alle mente skulde udstraale et nyt Lys over den danske Skueplads, saaledes som han i „En gammel Skuespillers Breve til sin Søn“ havde trængt ind i Kunstnerens inderste Sjæl og i Dydens Anvendelse paa Kunsten. Han sank ikke i Ludvigs Agtelse, da han opdagede, at samme Lys bed Negle. Han opdagede „djærve Prams“ ufor- sagte Høgeansigt, og om dem, han ikke vidste hvem var, forudsatte han, at de var Blomster i vort Dannersprogs ædle Vang, der nu svulmede af Frodighed som en Eng i Vaaren.

— Ja, jeg vil ogsaa blive et saadant Skud i Danas Have — vent lidt — de Mænd er en ti tolv Aar ældre end jeg . . . Min Tid vil komme.

Nu istemmedes Sangen derinde:

At Slyngler hæves til Ærens Top,
at Æseler komme til Magt og Ære.

Uvilkaarlig sang Studenten med, mens han stod udenfor og lurede ved Vinduerne. Med

Knæerne trommede han enthusiastisk Takt mod Dørstolpen, tog saa Haanden op og indbildte sig at drikke af dens Hulning, mens Selskabet derinde lod den forrige Vise afløses af:

Mit fulde Glas, og Sangens raske Toner
og lystig Skæmt og Munterhed
jeg bytter ej med alle Jordens Kroner
og Salomoners Herlighed.

Ludvig Masmann hørte Skraben af Stole og saâ almindeligt Opbrud. Men Grupper samlede sig endnu en Stund. Han hørte Summen af Tale og saâ idelig Gestikuleringen, saa de lange krusede Manchetter sviftede om Haandledene.

Han kunde altsaa staa lidt her endnu og nyde Synet af de aandelige Herremænd i Danmark.

Men pludselig gik Døren op, og en Mand var ved at falde paa Hovedet ud af den. Uvilkaarlig greb Studenten efter ham og fandt i sine Arme en pæn lille Mand, hvis sorte, stive, bredskyggede Hat han reddede i Faldet. Det stive Kalvekrøs skrattede mod Ludvigs store, kødfulde Haand. Den Fremmedes lange Kappe med det lille Skulderslag var gleden langt tilbage. Under den sad en mørk Kjole med blanke Knapper, *queue de morue*, et Par lyse, snævre Benklæder i et Par viksede Skaftestøvler. En Hob Signeter og andet Nips dinglede ned paa den diminutive Mave.

— Meget forbunden, sagde den soignerede Herre, mens han rettede paa sin Piskeparyk, der

var gleden lidt ud af det vante Leje. — Snæver Dør! For snæver for et stort Hus. *N'est ce pas?* . . . God Morgen!

Han vilde flot gaa videre, men hans Ganglinie blev tvungen over i en usædvanlig stor Kurve.

Ludvig ilte til.

— Den megen Tobaksrøg — den megen Tale, mumlede han . . . Hm . . . en af det ærede Selskab, formoder jeg . . . Broder og Ven . . . jeg vilde før have sagt — men jeg kunde ikke komme til Orde. Jeg vilde have sagt: Hil og Ære alt, hvad der er dydigt, anstændigt . . . *honnête* *honnêtes gens* var i min Tid det største Hædersnavn . . . nu nævner man det dannis . . . for jeg har været i Paris . . . jeg er Justitsraad Nommels . . . jeg finder, at denne Translatør Heiberg gaar meget for vidt . . . *il est trop avancé* . . . mener overhovedet: Fremad, men langsomt. Jeg kan ikke ret distiguere Herrens ærede Fysigonomi . . . er han . . . eller De, siger man jo nu . . . en evig stormende Yngling eller en ældre moden Mand, opdragen med . . . Ærefrygt for Dannerkongen og den af den udmærkede Peder Griffenfeldt . . . den Gang hed han Peder Schumacher, forfattede *Lex regia* hvad faler . . . ?

— Ned med Tronerne! raabte Ludvig Masmann og blev næsten bange, da han hørte sin egen Stemme. Han mente nemlig ikke, hvad han sagde.

— Fy, fy . . . eller rettere sagt Pfui! raabte Justitsraaden og rev sig løs fra hans Arm. Men han blev staaende støttende sig til Muren af det Hus paa Vesterbro, hvortil Ludvig havde ført ham frem.

— Ha . . . vent lidt og hjælp en ældre Mand. I min Tid ledsagede de Gamle . . nej de Unge . . altid de Gamle.

Ludvig tog fat paa ham igen.

— Ser han . . . ser De, jeg siger: Altid, langsomt . . . besindigt. Saadan gør vi i Kollegierne. Deroppe løber ingen løbsk . . . Tro paa Gud . . . Ærefrygt for de af ham og vor naadige souveræne Arveherre etablerede Superiører . . . ellers Friheden og Geniet leve! Jeg elsker Genier!

— Selv de forfaldne? sagde Ludvig.

— Næ — næ — næ! *Poin du tout*, som jeg sagde, da jeg var i Paris . . . Hvad mon Klokken er? Nej, ser De . . . den ulykkelige Struensee var et Hoved med lyse . . meget lyse Ideer . . . Jeg sprang i hans Tid to af mine Anteriorer over i Kancelliet . . . men alligevel . . . Jeg tillader mig at holde mig til Fabius Maximus Cunctator . . . Det var en st— stor Statsmand. Og véd De, hvad jeg ogsaa siger: Immer Rødvin . . . *du vin rouge* . . . idel Druesaft . . . aldrig Punch . . . *jamais* . . . *jamais*. Den gaar lige ned i Ens Extremiteter. Fy, hvor her bliver mørkt . . . Han har vel ikke onde Intensioner mod en ældre Person . . . unge Mand, han er da opfyldt af Dannersind. Han

husker vel, at han traf mig i en Kreds, som er besjælet af franske Ideer og af af . . af Stavnbaandets Løsning . . og af Hoveriets Regulation . . .

De var komne ind i Alleen til venstre. Tranlygterne var slukkede.

Justitsraaden blev en god Stund ganske tavs. Uroen, Ængstelsen, Luften syntes at stive og klare ham af. Da han saa lidt Lys glimte nede i Stadsgravens første Arm, saâ han om mod sin Ledsager og sagde uden Stammen:

— Unge Mand . . . De lever i en ædel Tid. Selv de Ældre rives med af vor gode Kronprinses og hans vise Raadgiveres ædle Hensigter. Men . . jeg holder Pegefingern i Vejret og siger: *Festina lente*. Jeg gaar med i disse Klubber for med Besindighed at dæmpe og forsone. Ellers kan De tro, at det er herligt oppe fra Kancelliet i Ro at se Alting gaa frem, mens man sidder og ingen Ting risikerer bare Heiberg vilde holde sin Pen og Pram sin Tunge i Lave. . . Men du min Gud og Skaber! Mon Vesterport skulde være lukket? Da er jeg et saare ulykkeligt Menneske.

Den lille Mand skyndte sig hen mod de sorte Portfløje, men pludselig gav han et Skrig fra sig og blev helt borte for Ludvig Masmann i det altopslugende Mulm. Han løb hen i Retningen.

Bums! der laa han, væltende i en uformelig, levende varm Masse.

— Naa . . Fa'en, kan En ikke ligge i Fred her med Buskabet sit?

Talen lød umiskendelig norsk. Ludvig Masmann troede at genkende Røsten.

Studenten famlede og følte for sig til alle Sider, fandt Laadenskab, Varme og levende Kød overalt. Pludselig lød med vældig Kraft et „Muh, muh“ lige ind i hans Øren.

— Jeg er falden paa en Komave, tror jeg, lød Justitsraadens spinkle Røst. Jeg kan føle et Yver . . . eller rettere sagt . . . reverenter talt — en af de, rent ud sagt Patter, hvoraf sligt Organ bestaar.

— Saa, Fa'n . . . hvad er det nu for En? Hold Kjæft! lød det paa Norsk. Det er dog et Svin af en By, det København. Fa'en i den Landsfader, som stænger Byen baade for Folk og Fæ midt om Eftermiddagen!

Ludvig sagde:

— Skal vi ikke se at hitte Rede i denne *pêlemêle*?

— Det er en studeret Person, lød det paa Norsk.

— Jeg har været i Paris, lød den spinkle Stemme. — *Je suis couché ici, mais.*

— Hold Kæft! lød det igen paa Norsk.

Det var lykkedes Ludvig Masmann at overbevise sig om, at foran de lukkede jernbeslagne Portfløje laa der fire Væsener: Han, Justitsraaden, Nordmanden og en Ko, ved Hjælp af hvis Horn han svang sig i Vejret. Koen brølede igen i vilden

Sky. Han tog fat først i et, saa i et andet Stykke Klæde . . . hiv op! . . og han saa to Menneskeskikkelser, en lille og en lang rejse sig som lidt mørkere Masser i Mulmet — thi nu var Himlen ganske overtrukket . . . fandt Koens Horn — atter et ynkeligt Brøl! . . . Koen kom op og brølede igen.

— Men hvad i al Verden skal det blive til? klynkede Justitsraaden.

— Til Skidt og Lort, som det før var og vil blive fra Evighed til Evighed, sagde Nordmanden.

— Porten er lukket, lød det atter med Klager fra den, der ragede kortest op i Mørket.

— Ja, men saa sprænger vi den, erobrer hele denne fillede Stad, opretter et norsk Universitet, hvor jeg bliver Professor i Jydernes Afbankning.

Justitsraaden havde fundet Ludvig Masmanns Haand.

— Det maa være et meget excentrisk Menneske . . . og saa den Ko . . . og saa den Ko og den Port . . .

Det rungede og dundrede med lang og tung Genlyd. Den store Nordmand havde i Stormløb rendt sin Skulder mod Porten.

— Jeg vil ind! brølte han.

— Mu—u—uh — sagde Koen.

Nej, paa den Maade var den vel befæstede Stads vestre Adgang uindtagelig.

— Aa Gud — saa maa vi om ad Nørreport . . Men den Ko, klynkede Justitsraaden.

— Koen er jeg ansvarlig for, sagde Nordmanden. Det er min Kammerat. Jeg har været ude med to Slagtersvende og tre Jenter paa Vesterbro. Og saa havde den ene Slagtersvends Mester en Ko paa Foder for en Brændevinsmand, og den ene, Svenden, skulde trække den ind til Ejermanen i Magstræde, men jeg lovede at besørge det for ham, da han blev fuld, det Svin. Men saa glemte jeg det ogsaa til nu, mens vi sad og drak Frihedens Skaal.

— Ja, det skal man være meget forsigtig med, sukkede Justitsraaden . . . meget moderat maa man være.

He — nu staar vi alle som Køer og glor paa en rød Port, som vi endda ikke kan se. Hu hej!

Et nyt, ganske frugtesløst Stormløb paa den mægtige Fæstningsport.

— Det Menneske og den Ko kompromitterer os. Kan vi to ikke liste os om ad Nørre?

Ludvig Masmann var klarhovedet. Han indsaa, at Fæstningen København maatte omgaas og ikke kunde tages med brat Storm.

Ved et Stød i Siden gjorde han den ældre Kontormand forstaaeligt, at han vilde gaa med, og de to satte sig alt i Bevægelse Arm i Arm. Men straks efter var Nordmanden og Koen lige ved dem.

— Nej, Koen min og jeg, vi slaar Pinedød Følge . . men ikke ad Nørrebro. Gaa med ud til Gæstgivergaarden Bjørnsdal paa Vesterbro. Der

kan vi sove i Nat for 12 β pro persona. Men I kommer til at laane mig de Penger . . . Naa, saa I griner, fordi jeg ikke siger Penge . . . men griner I, faar I Hug . . . Kom med, Ko! Saa kan Du komme i Fjøset . . . i Stald . . . for Fa'en; skønner I, I Tosk?

Justitsraadens Tanke blev mere og mere be-lyst. Der maatte dog vel være et pænt Værelse paa det ret bekendte Gæstgiversted, som en ældre, honnet Mand ikke behøvede at skamme sig ved. Og var det ikke faretruende at vove sig ud paa den bælgmørke Farimagsvej med denne gale Nordmand og denne rimeligvis ikke aldeles paalidelige Ko — og saa præsentere sig for Vagten ved Nørreport med samme Hovede — han — i hans Stilling! Rigtignok var han som alle sine Bysbørn vant til at møde hele Drifte af Kvæg, Faar og Svin, Ænder og Gæs paa Hovedstadens Gader, men han havde „højstens“ forholdt sig kontemplativt til disse Hobe . . og nu komme ned ad Nørreport med et enkelt Individ, som om det var hans Kammerat! Det var dog lidt *infra dignitatem humanam* (under hans Menneskeværdighed).

Men for at vise, at han var Academicus, og tillige vise jovial Venskabelighed, raabte han med forholdsvis forceret Røst:

— *Jacta est alea! Eamus in vallem ursi!*
(Tærningen er kastet. Lad os gaa til Bjørnens Dal).

Nordmanden tog Hatten af og sagde:

— God Aften, Deres Velbyrdighed!

Men pludselig satte Koen i Rend. Nordmanden fôr efter den, greb den i Halen, og nu løb de begge stærkt gennem Alleen og den første Del af den landsbyagtige Brogade.

Justitsraaden følte sig foreløbig beroliget, da de to besværlige Fæller var borte. I ret rask og sikker Gang fulgte han med Ludvig Masmann.

Men uden for Gæstgivergaardens Port hørte han et Brøl og en Forhandling mellem Nordmanden og en Staldmester med en Nathue trukken ned over Ørerne. Den var heldigvis ved at ende med et sjællandsk Løfte paa, at Stedet vilde huse tre Mennesker og et Hovede for 2 $\frac{1}{2}$ 8 $\frac{1}{2}$ i det Hele.

Justitsraaden skændte mumlende paa den daarlige Trappe og det lille Rum, men lidet forvænt, som man var i de Dage, tog han de nødvendigste Klæder af og sov snart under den store bløde Dyne med Kvisttagets Skraaning over Parykken.

Nede i en Stue til Gaarden sad den danske og den norske Akademiker. En Tranlampes Væge hang ud gennem Tinpottens Tud, og med alle Eksistensers Trang til at verificere deres Tilværelse, spredte den en Tranaande ud i Rummet.

Aldrig saasnart havde de faaet Plads paa hver sin Træstol, før den store, ubarberede Nordmands Hoved faldt ned paa de svære paa Bordpladen udslagne Haandflader. Han snorkede som en Stud.

Men nu genkendte Ludvig Masmann ham. Det

var jo med ham, han havde vekslet drabelige Slag hin Dag, da Kampen overskred den akademiske Landegrænse og trak sig helt ned til Raadhuset. Der laa han med en stor skægget Kind paa en stor, troskyldig Haand, sovende trygt som et stort Barn.

Ludvig Masmann fik, uden at han kunde begribe hvorfor, Fornemmelsen af, at Taarer bankede paa hans Øjelaag. Og straks efter bankede Latteren paa hans Strube. Denne store Mand, der vankede om med den fremmede Mands Ko og sin Rus var dog Noget, der kunde komme Folk til at lé. Og han lo, den store Præstedreng, lo højt.

Saa vaagnede Johan Brundslund.

— Hvem griner? sagde han og løftede et truende Blik under de sorte sammentrukne Bryn mod sin Genbo.

Han gnikkede sine Øjne.

— Nej, Fa'n. Den Næve (og han rystede Ludvig Masmanns Haand), den kender jeg Jeg mærkede den sidst over min Kæft . . . Det er Dig, som ikke er en Jyde . . . Nej, nu skal vi ha' en Dram, Du . . . Hvad grinte Du ellers af?

— Af Koen, sagde Ludvig Masmann.

— Ti stille. Jeg kunde stortude over den Ko, Du.

— Kan en Ko røre dit Hjerte?

— Ja, den kan det. Hjemme i Norge i Fa'rs Præstegaard, var jeg mest Ven med Buskabet. Jeg løb med det til Fjælds op ad de grønne Lier

og likte saa vel Klokkerne om dets Hals. Det er noget Tøv, siger Du, men det er det ikke. Jeg bliver aldrig Dansker, jeg. Denne store By er en lej Stad. Jeg er ellers fuld i Aften, men det er jeg saa tidt.

Den store Fyr græd, saa han rystede. Ludvig lagde sin Haand paa hans store Næve, som han havde vekslet Slag med.

— Nej, du vil mig ondt, sagde den norske Student og trak Haanden væk. Alle I Danskere griner ad os. I synes, at Fjeld er grimt. Nej, flakt, flakt — det skal Alt være her nede. At tænke sig, at I Fladlus har undertvunget os Børn af store Kæmper, vor Æt fra Fjeldene. Men vi gør Oprør, gør vi. Vi vil være Nordmænd, og, Fa'en pine mig, ikke Jyder. Vi banker Jer, hvor vi faar Ram paa Jer.

— Hvad gør vi Jer?

— I griner ad os.

— Nej. Vi elsker Fjeldets fri Sønner.

— Tøv! — Eller som *I* siger *Vrævl*. Oppe i *Jeres* Latinskoler i *vort* Land læres vi fra at tale vort Maal. Vi tvinges til at tale *Jeres*. Vore Lærere griner os ud, naar vi taler det Maal, vi er opfødte med blandt vore fri Bønder, der ikke kender *Jeres* Stavnsbaand eller Vornedskab. Og I maa endda have Christian Colbjørnsen, en Nordmand, til at slippe *Jeres* Slaver løs. Skal vi studere, sendes vi Fa'en i Vold herved og sulter. Hjemme var jeg fri som en Maaltraast, da

jeg løb paa Ski paa Fjeld og Li i Fa'ers Præstegæld . . om Forladelse — *Sogn* . . . Jeg skal nok være dannet og la' være at snakke Norsk . . . Ja, jeg sulter hernede, for Fa'r har ikke Raad til at føde mig. Jeg maa bruge Brændevin i Stedet for varm Mad . . . Nej, Fa'r! Prøv han paa at høre til et betvunget Folk! Og til et Folk, som er hundrede Gange stærkere end det, der træder os paa Nakken. Tusind Gange stærkere.

Han hug i Bordet, saa Pladen sukkede og tilføjede endnu højere:

— Ja, meget stærkere.

Ludvig Masmann saâ op paa ham. Johan Brundslund lo ret godmodigt og sagde:

— Ja, Du er meget stærk af en Dansker at være, Fa'r Men Du, sikkert Svineri her. Sort, graat . . og saa den Fa'ns Vind . . . Nej, Norge om Vinteren, naar Slæderne med Bjælder ryger ned ad Lierne i knagende Kulde, men med Luft klar som Glas og i Sommeren med Blomster op ad Fjeld, med de røde Multer paa alle Tuer og de mange Elver, der altid er Liv i — ikke Jere Aær, der løber som Pisserender — og saa Fossene med Bulder og Skvæt . . . og saa er her ingen Fjelde, men Bakker, som jeg, Pinedød vil kalde Huller, jeg . . . Nej, dette er et lejt Land. Men naar jeg snakker slig, griner mine egne Landsmænd og kalder mig en ukultiveret Skøjer. Ja, de gør saa. For her

nede lærer Nordmænd *selv* at blive Slaver . . . Jeg gaar om her som en forløben Fant, der ikke kan finde et Sted at sove en Perial ud. Og somme Tider sulter jeg, Fa'r. — Kender Du til det, Du . . . ?

De to store, stærke Studenter var umærkelig blevne Dus. Ludvig Masmann grundede lidt paa det sidste Spørgsmaal og mumlede:

— Jeg faar daarlig Mad og ikke nær nok.

— Ja, men Du vil maaske have Skildpadde, hvad . . . det, som de rige Demokrater her i dette Land æder.

— Jeg er en Præstesøn fra Landet — ligesom Du.

— Hm! Ja, men hernede siger man, at Præsterne æder som Kværnhusgrise.

— Hør, sig mig, sagde Ludvig Masmann, har Du aldrig været i „Norske Selskab“.

— Jo, jeg har det.

— Der siger man jo, at Genierne flourer.

— Jeg gir dem Fa'n, gør jeg. Nu er Johan Herman Wessel død. Han døde, lik som jeg kom herved. Jeg saâ ham kun en Gang, Du, og da var han fuld. Men han tog mig om Hovedet og kyssede mig. Ja, jeg skammer mig over, at jeg efter denne Indvielse er bleven et Svin. Han var en stor Karl, han, hvor liten han end var i Kroppen. — Se, hvor den forbandede Tranlampe spytter, det Svin! . . Vi maa ha Puns!

Han dundrede i Gulvet med sine Støvlehæle.

Det var aabenbart et Slags Telegram paa gammel-dags Vis. En halvsovende Dreng kom ind paa Hosesokker med to store rygende Glas.

— Forstaar han, Fa'r?, sagde Brundslan, jeg vil være fuld, før jeg gaar i Seng.

— Ja, det forstaar sig af sig selv.

— Nej, hvad Fa'n skulde jeg ellers komme paa et saadant Svinehul for?

— Nej, det forstaar sig, sagde den Hosesokkede og Skjortearmede, halede en Romflaske ud af et Skab og forstærkede Glassenes Indhold.

— Nej, Johan Herman Wessel døde af Drik og Sult. Det er Nordmands Lod i Danmark, mens Jeres tyske Herskere forer en tysk Bræger . . . denne Stopklock eller hvad Fa'n han hed . . . han, som oplærte Jer til at synge Ha . . . Stjerner, ha Sole, ha Serafer . . .! Oh, ah, ih! ach!

— Nej hør, bespotter Du Johannes Evald, af hvis Harpes Toner jeg har indsugget alt det Højeste i min sorgfrydbævende Sjæl saa slaar jeg.

— Ja, Du behøver ikke at knytte Næven, Du, for jeg bryr mig Fa'en om alt det Versetøj her-nede. Og Evald drak ogsaa som et Svin. *Ergo* har han min Respekt. For han var en fattig, luset Hund ligesom jeg selv. Jeg vil kuns slaas med dig, hvis Du erklærer Dig for Gudsfornægter.

— Er Du gal? En med Fornuften stemmende Religion

— Ja men Religionen skal, Fa'n pine mig,

være stridende mod det, I hernede kalder Fornuft. I skal *tro*, I Skabhalse — og holde Kæft, siger jeg. Hør, min Fa'r, lev han i en Dal, sort som en Gryde, se Alt lukket af Fjeld til alle Sider, sid i et Bjælkehus de mørke Vinterdage uden at tale med andre end Bønder i hvide Kofter, der ikke kender andet end Jesum Kristum og ham korsfæstet — se se, om Du ikke hver Aften, om Du end gaar nok saa fuld i Seng, læser dit Fader-vor fra Begyndelsen til Enden Hvad hedder Du, Fa'r min?

— Jeg har jo sagt dig, at jeg hedder Ludvig Masmann.

— Er Du my'e fuld?

— Nej, men det kan komme.

Nordmanden gned sig over Panden, som for at samle sig.

— Jeg tror, jeg er det, jeg . . . Hm . . . hm . . . Skriver Du pænt?

— Ja.

— Kan Du lidt Fransk?

— Ja.

— Saa mød for mig ude i den Gade, som de Tosk her kalder Norgesgade Nr. 204 og sig, at Johan Brundslund er syg — og sig, at Du møder for ham. Det skal være Klokken 8¹/₂, Du. Det er noget fint noget. Og Du tjener en Kvartdel af de tre Mark, som Du skal laane mig.

— Men

— Vær nu en bra' Gut og hold Kæft! Du har jo Penger, Du. Laan mig saa de tre Mark.

— Naa ja. Værs'go.

— Jeg gaar ned i Fjøset her paa Stedet og sover hos min Ko. Bæsterne forstaar mig bedre end de tobenede Hyklere og Gudsfor nægttere. — Ingen Indvendinger! . . . Eller jeg bliver galen, og river og bider . . . Gaa, eller jeg ser mig sint paa dig! Men gaar Du, saa kysser jeg dig som Broder.

Ludvig Masmann tænkte, at hans Kammerat kunde blive rasende, hvis han ikke snakkede ham efter Munden. Han gik op ad den knagende Trappe og blev af den Hosesokkede vist ind i et Kammer med nedludende Skraavæg.

Da han vaagnede om Morgen, var det endnu mørkt. Han havde en Følelse af, at noget tyngede ham. Hvad var det? Han gned sine Øjne og gravede i sin Hukommelse.

Jo — han havde jo lovet at vikariere for sin store norske Ven — men hvad skulde det være i?

Først havde han tænkt saadan løst i Almindelighed, at det var en Undervisningstime i Fransk, han skulde besørge. Men ved at samle Brundslands henkastede Ord, syntes han ikke, at de ledede hen i den Retning. Han maatte staa op og tale med Nordmanden.

— Nøj ham, den store Tysker eller Svensker, hvad han er, sagde Gaardskarlen, han er gaaet tilligemed sit røde Hovede. Det var lige godt et

pænt Stykke Kvæg. Naa, det hører jo ogsaa en Brændevinsmand til, og der er jo dem, der holder paa, at Drank og Skraa er godt at fore med, men se, det har jeg ingen rigtig Re'lighed paa, for jeg har lige til November tjent nøre ad Slagelsekanten til, ska' jeg sige vos, og Bønder maatte jo ikke drive Staldfodring. Nej, det maatte de lige godt itte ikke.

— Nej . . . men gav den norske Student dig ingen Besked?

— Naa, saa det var en Studenter. Ja, han saa' nok ud til at løbe noget avet om. Men Herre Gud, hvad har han dog gjort? For det er en haard Straf af Vorherre at lade saadan En, som skal være en gejstlig Person, være Kvægdriver og sove i en Baas ligesom et andet Bunde bæst.

— Men han er gaaet?

— Ja det er, den Onde fortære mig, en vis Vej.

Ludvig Masmann forlod Gæstgivergaarden. Ja — hvorfor ikke forsøge paa et Eventyr? Han mindedes om, at han kun kendte Livet i Hovedstaden fra sine Værtsfolk, fra Gader, og at han i Gaar havde maattet kigge gennem Ruderne og lure sig til at se Noget. Nu fik han dog maaske Noget at se af den Herlighed, denne Stad maatte rumme.

Den muntre Vintersol, der lagde Glans over de mange rimbelagte Trækroner i Vesterbros Haver og glimtede i Straatagenes fugtige Mostotter, de rødmossede Slagtersvende med skinnende Skjorteærmer foran de aabne Boders Diske, de friske

røde og hvidgule Kødfjerdinger paa Dørstolperne, de lige saa frisk smidskende Tjenestepiger med de stivede Liv, i Dragter fra Hedeboegnene, fra Amager og fra alle Sjællands Kanter med de store Kurve paa Armen — gjorde Studenten lys i Humøret og gav ham Mod til hans hasarderede Tour ud i den fine Staddel. Han lo lystig til en Drift Faar med klippede, blødende Øren, som spærrede Vesterport for ham, og til Driveren, der i Forbigaaende betroede sig til ham med de Ord:

— Ja, vi skal lige godt til Køje, og knaldede med sin tjærede Piskesnært for at faa de brægende, uldne Dyr i Række og Geled. Thi da de var slupne uden for Porthvælvingen, spredte de sig til alle Sider, stødende Hovederne mod hinanden, snublende og faldende, brægende i vilden Sky.

Saa vendte Driveren sig til alle Sider og tvang Faarene sammen.

— Saadant noget Skab vil ogsaa ha' en Vilje, sagde han . . . Se den Bede, hvor han skaber sig! Han bilder sig ind, at han er Væ're (Vædder) endnu. Hæ, hæ, hæ!

Ja, Byen var i godt Humør til Morgen! De brogede Amagermuttere sad hist og her i Portene med store brunrøde og bleggørne Kaalhoveder foran sig — lige saa store — maaske lige saa kloge som mange Menneskehoveder. Næsvist stak Gulerødder og Pastinakker deres rødgyldne og hvide Tunge op der imellem. Petersillen og andet Smaagrønt røbede en lille barnlig Krøltop mellem de

større Slægtninge, og usynlige Purrer og Løg duf-tede appetitlig ud over Fortovet.

Og Handelen gik kvidrende og brummende, bøgende og kvækkende, brægende og larmende for sig mellem Konerne og Pigerne. Hist og her listede sig op fra en Kælderhals en fuld Mand, som havde sviret over. Piger smuttede ind i Bagerboderne med Kurve og ind hos Brændevinsbrænderne med Mælkespande.

Men da Østergade og Kongens Nytorv var passeret, blev der stille.

I „Norgesgade“ (Bredgade) saås næsten ikke et Menneske. Brostenene laa i let fugtig, kobbertindrende Glans. Morgenens friske Rimdug var endnu ikke traadt ud i Ælte.

Ludvig Masmann saå paa Husnumrene og fandt det af Brundsland opgivne. En lang, To-Etages Façade, kedelig og aandløs som et Bryggeri eller en Lade, drev hen med sine smalle Vinduer, lave i Stuen, høje i første Etage, med nogle Rammer af Kalkpuds, graa som det øvrige. Han tog i Klokkestrengens Malmknop, Porten gik op. Et Hoved viste sig i en Rude over en Kælderdoor, og Øjnene mønstrede den lange, sorte Slagkavaj med et søvnigt Blik.

Den brede Trappe med uhyre bredt Støttegelænder, brede flade Balustrer og meget lave Trin, laa aabenlyst og ikke til at tage fejl af.

Hjertet bankede i den landlige Student, da han hørte Trinene knage under sine tykke Skosaaler.

Fra et Vindue paa Trappeafsatsen saâ Ludvig Masmann en hvidpudret Have med to høje Lindealleer, der udvidede sig til en cirkelformig Aabning. Der stod en lidt medtagen Marmorkumme i Midten, smykket med en udhugget Rosenguirland. Midt i den sad en Skildpadde i Marmor med Halsen strakt ud af Skjoldet og vidt opspærret Mund. Men den gabede tørt og tørstig i Vejret uden at give en eneste Draabe Vand, skønt det aabenbart havde været Meningen, at den skulde sende en Straale ud.

En Fløjdør stod aaben.

— *En avant!* lød det inden i Studenten. Gennem en hvid Vestibule med flade doriske Pilastre, tog han i en Dør.

En Tjener i et Livrée, han syntes at skulle kende, kom frem.

— Naa, det er den tyske Skriverkarl, sagde han dvask og pegede paa en ny Dør.

IV

Et meget stort Værelse med hvide Paneler i snørklede forgyldte Rammer, med faa hvidmalede Møbler paa gyldenrillede Ben og med lyst Silke-damask til Betræk. Det vendte ud til Haven, og Lyset stod kraftigt ind fra to høje Vinduer.

Midt paa Gulvet en stor Himmelseng paa gyldne Løvefødder. Men Forgyldningen var bleven kobber-rød, og den hvide Lakering var ikke saa lidt sprukken. En almindelig Falmethed karakterise-rede de blaa Bordtæpper og Sengegardiner. Ran-denes Sølvfrynser havde tomme Mellemrum og hang glansløse ned i det ubarmhjertig blottende Morgenlys.

En fin og krydret Duft af Kaffe fyldte Væ-relset. Den udgik fra en Sølvkande paa en Sølv-bakke, der stod paa et med Bøger og Papirer be-strøet stort, rundt Bord ved Siden af Sengen. Denne var dobbelt saa bred som de Ægtesenge, Ludvig kendte fra By og Land.

Midt paa en Ørepude, der hvilede paa en bred, pølseformet Tingest laa et lille, fint formet Hoved.

En hvid broderet Silkenathue var trukken ned over Ørene.

Men Du store Gud! Det var jo en gammel Bekendt! Det var Baronen der hjemme fra. En iskold Strøm rislede gennem Rygraden helt ned i begge Præstesønnens Knæ.

Han turde knap drage Aande.

Hvorfor? Der var jo intet ondt oppe mellem ham og Baron Urne.

Og dog — det gjorde ondt i ham . . . Han havde gaaet og dvasket om i sit Drømmeliv her i København, havde ogsaa drømt derude i Skolen og hjemme i Præstegaarden, men der laa en Kløft imellem som et Saar. Det var ved at sætte Skorpe. Nu blev Saaret revet op.

— Naa, lød det fra Baronen!

Derefter slog han over i Fransk:

— Idag bliver det Tanker paa La Bruyères og Rochefoucaults Vis. Tag Plads.

Ludvig Masmann saâ et lille Bord med en Stol, derover udbredt stort Papir, Pennekniv, Gaasefjer og Blæk.

Arket, han tog frem, var beskrevet til langt ned paa Foliosiden med en smuk, tæt fin Haandskrift.

Skulde Studenten give sig til Kende og sige, hvorledes han var bleven sendt af den norske Kollega og ganske tankeløst var gaaet herop. Hans Tunge klæbede fast, og Ordene frøs i hans Strube. Han dukkede fjollet sit Hoved.

— Nu vel. Skynd Jer, min Lille! Forstaar I? Sæt en tyk Streg under det sidst skrevne og skriv saa videre paa en ny Side . . . Altsaa: stor smuk Overskrift:

Pensées détachées.

Ludvig Masmann raadede over en lige saa smuk Haandskrift som den, det Foregaaende var skrevet med, men den var højst forskellig.

— Godt, lød det stadig paa Fransk henne fra Ansigtet under Nathuen „Den saakaldte tredje Stand, der nu bryder frem som en Dyndvulkan, vil ødelægge Alt i næste Aarhundrede. Man siger, at Adelen undertrykker Bønderne. Maaske. Men der var et Pietetsforhold fra neden op ad. Af den vilde Emancipationen vistnok have udviklet sig med Naturnødvendighed. Naar Bourgeoisiet gør noget godt, er der altid Pengepekulation bagved“ —

— Saa — lille Streg! Ny Linie. Har I det? Vel. — Videre!

— „I Frankrig har Adelen været i Nedgang siden Frondens Tid. Gamle Saint-Simon har set rigtigt. Bourgeoisiet regerer nu gennem sine Penge og sine Bureauer. I Bureauerne føres Bøgerne korrekt som i en Urtekræmmers Bod. Fødes en Mand af Aand ud af denne forgyldte eller forsølvende Middelmaadigheds Skød, saa befinder han sig bedre i Adelskredse. Se Voltaire.

Saint-Simon var rasende paa Ludvig XIV og var begejstret for hans bigotte og dvaske Fader — hvis den sorte Vædder ellers var hans Fader. Den gamle Hertug og Pair er indigneret over, at Etiketten tilsidesættes i den Grad, at andre end Hertuger og Pairer faar Lov til at sætte sig paa Tabouretten ved Hoffet. Adelen burde have holdt paa Privilegierne, store og smaa. Bliver alle dens Mænd Pager og alle dens Kvinder Hoffrøkener, bliver der kun en fornem Lakajstand — hvad den nuværende franske Adel er. Det varer næppe længe, før den er gaaet til alle Djævla. Bourgeoisiets Ræve har jo alt sat Tand i de gamle Slotte og Jordegodser. For Korrekthedens Skyld burde det forordnes, at alle Generalforpagtere lod sig omskære. Vil man være Jøde, maa man tage Konsekvenserne.

Her i Danmark har jo Adelen længe været hensmægtende, siden den lod sig overrumple af Københavns Skomagere og Præsterakket (*prêtraille*). Nu sidder deres Sønner paa Ministertabouretten som nys denne Skolemester og Møllerdreng, Mr. Guldberg. Det var korrekt fra hans Synspunkt, at han vilde lade Bondens Slaveri bestaa. Hans Fader var Møller og var vant til at tolde godt af Bondens Sække.

Hans Forgænger var sagtens en Barbersvend med daarlige Manerer. Men det var en *un garçon d'esprit*. Jeg kunde misunde ham hans fede, kongelige Bid. Men han var en uchevaleresk Bængel. Da han blev sat i Hullet, bekendte han sine amours som en flæbende Kræmmerdreng. Dronningen — ja, hun var ikke min Genre, men hvor var hendes Celadon en gemen Pjalt. Han havde fortræffelige Ideer, men vilde reformere fra Skriveborde og Kontorpulte. Skade for hans gode Hoved, at de Devote slog det af ham og tog sig hans Fejghed til Indtægt.

Mr. Struensee, I gik for glubsk paa. Egentlig burde alle disse smaa Landes Sprog sluges af Fransk, det eneste Maal, som er ret værdigt for et Menneske. Det kan vel ikke ske. Men I skulde have skaanet Landets Patois. Det var jo nok efterhaanden ganske stille blevet Tysk; det var dog et Fremskridt. Nu er alle Landets *hommes de lettres* rent forelskede i deres Bondemaal. Bliver denne Mani ved, ender det vel med, at Nordmændene endog vil skrive paa deres Irokesisk. Havde Mr. Struensee været *født*, havde han ikke hellere været saa indiskret i sin Amourette. Der har dog været Ild i den fede Blondine. Doktoren var en ordinær Bourgeois. Han var en Klods,

den Doktor. Men her i Danmark er snart ingen Adel. Vor Adel er holsteinois. Hvad nytter det Par Generationer gamle Diplom for Sønner af Skopudsere, Slavehandlere, hollandske Jøder og mecklenburgske Barberer? Lugt af Boutikker og Skosværte vil i mere end hundrede Aar hænge ved dem.

Rousseau er en ægte Proletar. Ekko af Hunger-skriget fra hans Barndom vibrerer mellem Linjerne i hans Bøger. At spise sig mæt er en Menneskerettighed, at regere er det ikke. Selv om han stundom keder mig, kan han sætte mig i Ekstase, saa jeg kunde ønske at blive Chef for en Hær af Proletarer og føre dem til Storm mod disse ny Borgherrer, modbydelige Aagerkarle, storme deres Slotte, tømme deres Vinkældere, ligge hos deres Koner og Døtre. Voltaire morer mig altid, men hvor megen Esprit han end har, der er en tredie Stands Lugt ved ham.

I protestantiske Lande skal man ikke rase mod Præsterne. Har jeg forstaaet ret, begynder de at vige bort fra Troen paa Hekseri, Magi og Mystik. De kan bruges til ganske sagte at føre den gemene Mand bort fra Supranaturalismen, til at dyrke sin Jord i Stedet for at synge Psalmer og

vrøvle om Ting, som end ikke de Viseste kan give mindste Besked paa.

Før det sker, faar det ikke nogen Art med Bøndernes Frigørelse. De vil vedblive at gaa som Slaver under Supranaturalismens Aag. Var Gods-ejerstanden her i Landet fornuftig, vilde den tage Sagen i sin Haand og ud af Kontor- og Kateder-mændenes. Jeg skal tale med Brødrene Reventlow, men ikke med denne bredmundede norske Prokurator Colbjørnsen. Han irriterer mig Naa, mine Godser er ikke meget værd mere. Jeg har ingen legitime Descendenter. Godserne vil tilfalde en Sidelinie. Lad Syndfloden komme efter mig. Jeg vil more mig, saa længe Kroppen holder

Pludselig afbrød Manden i Sengen sit Diktat, rejste sig og sagde brydsksk paa Dansk:

— Vil han straks rive alt det, han har skrevet, i Stykker! Hører han? Fortæl mig hellere nogle *chroniques scandaleuses* inde fra Staden.

Ludvig Masmann vilde eller kunde ikke fortsætte Komeden længere.

Uden at blinke, med en sikker Følelse af, at han havde rystet Skoledrengen ud af Ærmet, rejste han sig.

Han sagde:

— Jeg beder Hr. Baronnen om Forladelse . . .

Baronen rejste sig paa Hug og blev rød under Nathuen.

— Hvad han er ikke den norske Nordmand? . . . *Pour tous les diables!* . . . jeg skulde kende ham . . . han er jo — hvem er han?

— Studiosus Ludvig Masmann, Søn af Magister og Sognepræst Sextus Masmann til Randlev og Borød.

— Men, hvad forestiller alt dette, unge Monsieur?

Ludvig Masmann gav Baronen en kort Beretning om, hvorledes det Hele var gaaet til. Han ventede at blive kastet ned ad Trappen.

Men Baronen slog en høj Latter op.

— Naa . . . Normanden er bleven Kvægdriver. Naa ja, *Chacun son goût* . . . Det er ellers kuriøst, at jeg ikke mærkede, at jeg havde faaet en anden Sekretær. Husker Monsieur ikke, hvad jeg dikterede om Sprogene. Jeg hørte ingen refouleret Harme, hvilken samme Normand lader gaa for sig under Skikkelse af en Art Grynten, saa snart jeg tillod mig at røre ved vor nordlige Provins.

— Jeg mærker, at Monsieur Louis amuserer dig og studerer vor Hovedstads Sæder, som det en ung Academicus egner og anstaar. Har han revet mit Dictamen itu, hvad jeg bad ham om?

— Det vilde være Synd, Hr. Baron. Det er meget kuriøst og ingeniøst.

— Naa, det synes Monsieur saa?

Baronen smilede venligt.

— Baronen burde, om jeg maa være saa dristig, deponere det til et *opus posthumum**).

Baronen studsede lidt og sagde:

— Monsieur Louis er jo bleven en hel voxen Karl. Sidst, jeg saa Monsieur, havde han ikke saa let ved at explicere sig. Den unge Monsieur vil naturligvis studere Teologi?

— Jeg har endnu ikke ret tænkt derover, Hr. Baron.

— Det var Ret. Men Monsieurs Fader

— Formaner mig i sine faa Breve til at tage kraftigt fat, naar jeg har faaet anden Eksamen.

— Og det er . . . Deres . . . Hensigt at lyde den reverende Magisters Opfordring?

— Hr. Baronen sagde nogle Ord i sit Dictamen, som gav mig adskilligt at tænke paa.

— He, he! Se hvor opvakt den unge *étudiant* ser ud. Se, hvor han er bleven køn . . . ligefrem *élancé* i hele sin Apparition Hm . . . De . . . har ikke Lyst til for bestandig at remplacere den store ubarberede, sorte Monsieur Brundslund?

— Han er fattig, Hr. Baron, saa hvis Hr. Baron for Fremtiden vil unde ham det lille Salarium

— De har Ret, *jeune homme* . . . Men hvor Monsieur Louis er bleven en køn Person!

*) et Værk, der skal udgives efter Forfatterens Død.

Hm . . De . . . blev vel irriteret over de Ord, jeg dikterede om tredje Stand.

— Det gav mig noget at tænke over.

— Forstaa mig ret. Det er jo rimeligt, at den tager, hvad den kan faa, naar første Stand har været saa dum at gøre sig til Kongens Kammer-tjener. Men nok derom — *de hoc hactenus*, som vi Latinere siger.

Baronen havde rejst sig op i Sengen og saa stift paa Studenten.

— Forstod den unge Monsieur, hvad jeg antydede om Præsterne?

— Ja. Og jeg blev helt glad derover, naadige Herre!

— Hør . . . giv Conciergen dernede *Deres* Adresse. Vil De komme til mig, naar jeg lader ham . . . *Dem* . . . kalde?

— Mig en Ære, Hr. Baron!

Ludvig hilste til Afsked, var helt stolt af sin Holdning. Han fandt, at han nu havde høstet rigeligt Udbytte for sine Besøg i Teatret og sine fattige Penges Anvendelse til Parterrebilletter. Ja, den Joakim Daniel Preisler — den fornemme unge Bonvivant, der af Kærlighed til Jomfru Devegge og til Kunsten havde gjort sig til Skuespiller — havde Ludvig netop studeret som Mønster paa elegant og fri Holdning — og var ret tilfreds med sig selv i Scenen ved Baron Urnes Seng. Han var især glad over sin kække Afskedskompliment.

Han havde lige faaet aabnet Døren, da han løb

paa en knæbukset Skikkelse. Han genkendte straks Baronens aldrende Kammertjener, François alias Skræderfrans.

Ludvig så gennem det store Vindue paa Afsatsen ned i Haven, standsede lidt og heldede sig langt ud ad det store, aabent staaende Fag.

Han opdagede en Kvindeskikkelse med rank og kraftig Rejsning. En stor Haarmasse laa opløst som en Manke ned ad det skinnende røde Shawl, hvori hun havde draperet sig med mange Folder. Under dette så han en hvidgul, ulden Tunika, med lige og dybe Folder ud over Fødderne.

Hun syntes ham, lig en homerisk Gudinde, større end de dødelige Kvinder. Hun lænede sig paa Marmorkummens Rand. Imellem Haarstrømmen ved Øret så Ludvig hvide Fingre glimte frem. Den venstre Arm, som hun støttede Hovedet paa, glimtede som rosadæmrende, hvidt Alabast. Skikkelsens lette Bøjning til venstre skabte bløde, kraftige Bølgelinjer i Legemet.

Ludvig daanede hen i salig Beskuelse som over for en Aabenbaring fra en anden Verden. For første Gang gik det op for ham, at der rummedes andet i Homers Odyssé og Vergils Æneide end Gloser og Heksametre. — Ja, saaledes maatte sikkerlig Circe have aabenbaret sig for Ulysses, saaledes maatte Dido være traadt frem for Æneas.

Latinske og græske Heksametre snublede over hverandre i hans Hukommelse. Ubevidst omfor-

mede han det Klassiske i Rokokostil, grupperede en Krans af fyldige Nymfer om den vel nærede, store Diana nede ved Bassinet. Hans Fantasi havde let ved at sætte det i Virksomhed med sprudlende Springvandsdraaber lig dem, han paa Gammeltorv havde beundret.

Han lagde sig langt ud af Vinduet og tilbad. Det syntes ham, at hans Tilbedelse var i Aand og Sandhed.

*

*

*

— Aabn Vinduet, inden Du begynder paa mit Toilette, sagde Baronen paa Fransk henne fra Sengen.

— Bliver det ikke for koldt, Hr. Baron?

— Behager Du at gøre, hvad jeg siger. Den unge Karl lugtede af Røgtobak.

François adlød, lænede sig ud ad Vinduet.

Pludselig udbød han:

— Naadige Herre! . . . maa jeg dog ikke i en Fart hjælpe Eders Naade Strømper og Slaabrok paa?

— Hvad gaar der af dig?

— . . . Jo, Naadigherre . . . der er Noget at sé . . . og hør: Madame tager en Harpe frem og vil synge der nede ved Fontænen i Haven.

— Naa, og hvad saa? Som nu det var første Gang, at Madame pincerer vor gamle Harpe!

Der lød spinkel Strengklang og straks efter med en dæmpet Sangstemme:

Will sich Hektor ewig von mir wenden,
Wo Achill mit den unnahbarn Händen
Dem Patroklos schrecklich Opfer bringt.

— *Nom d'un chien!* bandte Baron. Nu repeterer hendes gamle Tirolerknødel i hendes fede Hals.

— Ja, Naadigherre! Der er noget nyt . . . her er ogsaa noget for Øjnene.

I en Fart fik Tjeneren sin Herre lavet til med Caleçon og Slaabrok og førte ham hen til det aabne Vindue. Der kastede han en Slags Pelerine af Bjørneskind over hans Skuldre for at værne ham mod Vintermorgenens Kølighed.

— Ak, Monseigneur maa læne sig ud og se, hvad der stikker ud af Vinduet neden under.

— *Patati — Patata* (Visvas)! sagde Baron, men lød François' Opfordring.

Damen stod bestandig med Ryggen til Palaisets Façade med en lille Haandharpe lænet mod Brystet, klimprende paa Strængene og sang videre paa Schillers Sang.

— Nu vel, og hvad saa? spurgte Baron vredt François. Er det noget at jage mig hen at se og høre paa?

— Hvis Monseigneur vilde behage at sænke sit naadige Blik en Smule og se.

Baron saâ et tæt kruset Hoved og en bred-

skuldret Buste lænet langs ud over Karmen i Trappegangens Vindue neden under.

— Hvad Fanden . . . ? udbød Baronen . . .
Det er . . . sæt min Monokle paa min Næse!
Ha, ha, ha, ha! Jeg tror, den moderne Nymfe
har fortryllet en kristen Student. Ja, det er sandt,
Madame er lige ved at omvende sig til den syriske
Religion.

— Tillader Naadigherren mig at være af en
anden Mening?

— Aa, ja. Men det morer mig ikke mere at
høre dig at radbrække det franske Sprog. Tal
Dansk, Slyngel, som den sjællandske Skræderdreng,
Du er. (Baronen sagde de følgende Ord paa
Dansk). Kom frem med Sottiser, men en Ørefigen
vil stadig hænge over dit Hoved.

— Jeg tror, at Madame snarere omvender sig
til vore Oldefædres Tro, som Poeten Evald præ-
dikede i det Stykke „Balders Død“, som Naadig-
herren forgangen Aar var saa naadig at lade mig
nyde fra Galleriet i det ny Komediehus
Den Person, der ligger dernede og synes helt i
Henrykkelse, er jo fra det høje Nord, hvorfra disse
Isbjørne af Guder vel er komne fra.

Baronen lo.

— Har du mødt ham paa Trappen, Mester
Fiks? Har du kendt ham og er sikker paa, at
det er den uragede norske Skriverkarl!

— Befaler Hr. Baron, at jeg skal give et

bekræftende Svar paa Hr. Baronens Spørgsmaal?
 Eller ?

— Din fortvivlede Skælm . . . Du skal sige, hvad sandt er.

— Faar jeg saa ingen Hug?

— Tror Du, jeg binder mig paa Parole over for en Karl som Dig?

— Ja, saa kan jeg jo lige saa godt sige sandt. Det var Præstens Dreng fra Randlev og ikke den sorte Nordmand.

— Og hvad Betænkende gjorde du dig derved?

— Jeg fik ikke Tid til at gøre mig noget Betænkende, naadige Herre! Nu tænker jeg, at den norske Student vel har skyldt sin danske Kollega for Udlæg til en Kande Øl og har givet ham Anvisning til at gøre sig betalt ved de tolv Skilling, som Hr. Baronen giver til den anden sorte Karl, som Hr. Baronen betror til at sætte sine Tankers Løndomme i Pennen. Disse Studentere drikker til Hobe Men . . . se nu derned i Haven . . . for Guds Skyld Men vi maa sænke Gardinet, at Madame intet ser her oppe fra.

Baronen saâ, at den draperede Dame havde vendt sig om.

Hun havde bøjet sit Hoved tilbage. Det smukke, men brede Ansigt lyste i den blege Sols Glans. Harpen laa ved hendes Fødder. Hun løftede de hvide, fyldige Arme i en smuk Bue op i Retning af Vinduet paa Trappegangen med de krummede,

store, hvide, ringprydede Hænder bøjede mod hinanden. Pludselig lød et lille Skrig, det sortebrune Haar løste sig helt op og delte sig i svære Strømme ned over det skarlagensrøde Shawl.

Et hastigt Sæt, og let ilede de hvidskoede Fødder henad den flisebelagte Gang.

Hun forsvandt gennem en lille Dør i Stueetagen.

Baronen sank med høj Latter og med Hænderne over Øjnene ned i en Lænestol. Han lo længe. Og længe betragtede Tjeneren ham, mens hans Tunge spillede langs Læberne. Han sagde:

— Ja, det er meget amusant. Man kan rigtig nok se, at Madame er en udmærket Comédienne. Hun løber saa let og nymfeagtigt, som hun hørte til den store Operas *Corps de ballet* i Paris.

— Sganarelle! kaldte Baronen bestandig med Hænderne for Øjnene og klukkende af Latter.

— *Oui, Monseigneur!* sagde François med sit mest slyngelagtige Blink i Øjet.

— Véd Du, at Don Juan er ennuyeret . . . eller fatigueret ved Madame?

— Otte Aar er en lang Tid, naadige Herre. Det er kun tyske Kvinder, der ved Suk og Graad kan gøre sig saa klæbrige, at man ikke kan komme fra dem.

— Hvor Du dog er en impertinent Knægt, sagde Baronen med sammenbidte Tænder. Og, dog taler Du i visse Maader sandt . . . Hu! de tre Aar, jeg var Ambassadeur i Würtemberg! Da

lærte jeg at græde og sukke, svømmede i Sentiments og Filantropi . . . Var jeg blot bleven i Frankrig Men jeg har Aar efter Aar gaaet med Wertherfeberen i mit Blod . . . Otte Aar — *de par tous les diables!* . . Men er der gaaet Sentiments i Madame for en stor og køn ung Karl . . .! Hm, hm! . . . Men man kan jo ikke lade saadant et stakkels Kreatur gaa under af Sult.

— Aa — hvad? Men Madame er jo ikke saa gammel, at hun ikke kan tjene Brødet endnu en god Stund.

— Uh, uh! At man er i en saadan Situation, at man kun har til Fortrolig den største Slubbet, der træder paa Jorden.

— Den Skæbne, mod hvilken man omsomst sig stræber at bevæbne, sagde François og løftede Armen, som for at afbøde et Slag. Da det ikke kom, steg hans Mod til at vove en stor Uforskammedhed. Han fortsatte:

— Naadigherre! Enhver har vel de Venner, han fortjener.

Nu kom Ørefignet langet ud med brutal Kraft som et Smeld af en Firhestpisk.

François var lige glad. Han var saa fornøjet med, at han havde faaet sin uforskammede Ytring frem, at han med en vis Martyrglæde tog mod Følgerne. Han saâ endog ret frækt sin Herre i Øjnene.

Baronen sagde:

— Du er mere topmaalt Slyngel end de fleste Mennesker.

— Saa udmærker jeg mig dog paa min Vis.

— Du har aldrig kendt til Ære.

— Den Ting har jeg aldrig havt Raad til at holde. Havde jeg været af gammel og fornem Race, er det vel muligt, at jeg havde kendt slige Fornemmelser og dyrket samme.

— Du har aldrig kendt til Samvittighed.

— Den Ting har jeg altid følt Harme imod.

— Ha, ha, ha! Nu morer Du mig. Aldrig har den Ting indtrængt sig paa dig?

— Nej, Naadigherre. Min salig Fader, den uselige Skræder, sad og sang Psalmer, mens han lappede Bukser, og naar han ikke lappede Bukser, saa prædikede han for mig om, at jeg af Vorherre vilde blive revset gennem Samvittighedens glubske Bid, hvis jeg ikke kunde mine Lektier paa Skolen. Disse Bid, sagde han, var værre end Hørrernes Haandtager. Jeg troede en Tid, at Samvittigheden var en Hund, og skar mig en Hesselkæp af en af Havens to Nøddebuske. Den tog jeg altid med, bar den til og fra Skole, at jeg kunde væрге mig mod den Køter, hvis han vilde bide mig i Benene. Jeg har aldrig set eller hørt noget til ham . . . ja, paa Fransk er det jo en Hun — *generis foeminini*.

— Har Du ingensinde troet paa Gud?

— Dette er vanskeligere at svare paa, Naadigherre, saasom Teologien er en saare intrikat

Videnskab. Jeg véd ikke, om jeg tog min Fader Skræderen for Gud, naar han arrig raabte: Herren skal straffe dig, din liderlige, gemene Slubbet! og paa samme Tid smed Pressejernet efter mig. Hvorledes dette nu end forholder sig, saa fik den Præst, som konfirmerede mig, til at tænke som saa: Hvis Gud er saadan en Sjælesteger, som Præsten lader ham være i sit Helvede, saa er han selv bedst tjent med, at man fornægter ham. Og ærlig talt, min naadige Herre, jeg har aldrig mærket til ham mit hele Liv. Personlig har jeg intet imod ham. Han har hverken gjort mig ondt eller godt. Jeg kender ham ikke.

— Ondt eller godt? Hvorledes distingverer du de to Kategorier?

— Det Gode er det, som jeg føler, naar jeg æder god Mad eller drikker god Vin — ja, til Nød Øl eller Brændevin — den Vederkvælgelse, jeg fornemmer ved at ligge i en varm Seng — ene eller helst med en varm Pige. — Ondt kalder jeg alt, som vil hindre mig i mine Lysters og Begæringers Mættelse.

— Der en vis Konsekvens i din Logik.

— Jeg regner mig det ikke til Fortjeneste, Hr. Baron, saaledes er jeg skabt.

— Burde jeg ikke længst have jaget en saa slet Karl paa Porten? Men tal videre. Du skal ingen Hug faa, hvis Du konserverer Respekten for mig.

— Samvittighed, Ære og Gudsfrygt, det er

Ting for Riddere, ikke for Slyngler, der opdrages til Frygt og drives til Had. Og nu de fornemme Herrer, som nu her og udenlands begynder at sværme for Dyd og Menneskerettigheder! Lever de kysk og dydigt, og aflader de med at prygle deres Tjenere? Det er den Uhrmagerdreng fra Genève, der har snakket dem alt det for med de naturlige Menneskerettigheder.

— Nu burde jeg smide dig ned ad Trapperne.

— Det vil jeg egentlig ikke tilraade min naadige Herre . . . Husk, Naadigherren gav mig nys Tilsagn om at befris for Hug.

— Naa, ja! Hvad vilde Du sagt? Hvorfor skulde jeg ikke turde smide dig bort?

— Naadigherren véd altfor vel, at jeg ikke er en hel Sinke i Pennen. Hvad om jeg af Desperation skrev mine Mémoires, naar Sulten tvang mig dertil? Jeg har i mange Aar tjent Hr. Baron.

— Ti nu stille — hjælp mig i Klæderne — mæl ikke et Ord ud over Svar paa de Spørgsmaal, jeg adresserer til dig.

Baronen knyttede sine Hænder i Slaabrokkærmerne, gik lidt frem og tilbage. Tjeneren udfoldede den broderede Skjorte med det fastsiddende krusede Kalvekrøs og brusende Manchetter.

Da Baron en fuldt paaklædt så sig i det store Psykespejl, med det perlemaledede Stativ og forgyldte Riller og den store hvide og forgyldte Muslingedekoration foroven, strammede han sig, skød

Lægge, rettede paa Parykken og nikkede ad sit Spejlbillede. Han talte igen Fransk.

— François . . . Spændet paa min venstre Sko maa rettes . . . Skynd dig, Slubberrt! . . . Hvad gaar der ad dig? Du ser, min Tro, ud, som om Du var fornærmet.

— Det er Følelser, som en Slubberrt ikke har Lov til at nære, naadige Hr. Baron. Desuden, da Naadigherren brugte det Ord *Coquin* (Slubberrt), saa følte jeg mig sat ned i min rette Sfære. Tillige en Slags Stolthed over, at Naadigherren var saa nedladende at bæere mig med en vis Art af mangeaarig Fortrolighed.

— Sganarelle, sagde Baronen ret muntert, mens han spændte om Livet den spinkle Sølvkaarde med Diamantknappen paa Heftet, lad os arrangere en Medianoche om nogen Tid med Musik, Komædie et cetera, hvori Madame udfolder sine grâces. Hertil skal indbydes de kønne Smaapiger af vort Bekendtskab samt den unge Théologien fra i Morges. De lokale Generalforpagtere begynder jo paa Sligt her i vort Naboskab. Vi maa have noget lignende, men det maa være udydigt. Lad spænde for. Følg med til den franske Ambassade-sekretær, den unge Marquis de Huot . . . Ved du — hvis Du sladrer af Skole, render jeg Kaarden gennem Livet paa dig?

— Ja, Hr. Baron, jeg føler alt det kolde Staal i mine underdanigste Indvolde.

— Ser Du, den unge Fyr og Madame skal

tales ved. Husker jeg ret, saa kan saadan en Karl af den kaldsberettigede Patron alt som Student gøres til Substitut eller Kapellan, og som saadan læse til sin Eksamen og derefter faa Sogne kald?

— Det vil vist kunne arrangeres, Monseigneur. Man har hørt Sligt før.

— Har Du forstaaet?

— Fuldstændig, Hr. Baron! Altsaa —?

— Vognen i Stand! Gør nu *dit* Toilette.

Ved Udsigten til Løjer og Skandale blev François tyve Aar yngre i sit Ansigt og sine Bevægelser. Mens han gik ned ad Trappen, nynnede han:

Marlborough s'en va-t-en guerre,

Mironton, Mironton, Mirontaine.

Men jeg ved et bedre og hurtigere Arrangement.

V

Gamle Magister Sextus Masmanns stærke Natur i Retning af det Erotiske, havde Sønnen Ludvig faaet i Arv. Fyldt af alskens højere Inspirationer, som laa i stundom smertelig Strid med hans rent kødelige Trang, følte han sig helt svimmel ved, hvad han havde set i den rimtindrende Have bag Baron Urnes Hôtel. Det var en forskønnet og højnet Gentagelse af Synet ved Mølle-søen derhjemme. Han havde jo tydelig genkendt Dejligheden i Pelsen, og nu var han vis paa, at hun var hans første og hans eneste Kærlighed, for hvem han vilde ofre Liv og Blod. Han vovede ikke at tragte efter at besidde dette trods sit rigelige Kød saa olympiske Væsen, men det var hans Gudinde. Da han om Aftenen paa Vandkunsten mødte en Nymfe, som han en Tid troede at elske, og Vedkommende sagde: God Aften, mit Lam! spyttede han efter hende og fik til Svar uigengivelige Skældsord. De lød for hans Øren som Musik. Han havde vundet Sejr over sin Dyds Fjende, Kødet, var nu en heroisk Elsker, der hverken

frygtede Fristelser og Koglerier. Han udaandede Heltemodet, der fyldte hans Bryst, med de Ord, Johannes Evald lagde Halvguden Balder paa Tungen. Og han sang dem med sin raa, mægtige Basstemme paa sin Seng i Klædeoplags-skriverens Hus:

Venlige Klipper, I hørte mig græde,
 hører mit Haab, og udbreder min Glæde!
 Yndige Skove, besvarer min Fryd!
 Balder! forgæves skal Himmel og Skæbne
 hærde dens Hjerte, du elsker, og væbne
 Kæmperens Arm med fortryllede Spyd.
 Dyden skal krone sin fromme Tilbæder!
 Skingrende, mægtige Genlyd, udbreder
 Elskovs Triumf og den lønnende Dyd!

Skriveren lettede paa Døren ind til Ægteparrets Dagligstue, stod paa Tærskelen med det lille bitte Messinghaandgreb paa Laasen i sin store højre Haand, i Bommesis Underbukser paa Benene og hvid Bomulds Nathue trukket ned over Ørene. Han gryntede:

— Ø—h! Det er fromt og gudeligt af ham, at han synger sin Aftenbøn. Min Kone er døv, saa hende forstyrrer han ikke, men jeg sidder oppe og kopierer meget indviklede og højtravende Acta, saa han maa ikke gerne vraale saa højt. Nu burde han læse over paa sine Ting, at det kan gaa ham vel til hans anden Eksamen, ellers faar jeg en Ulykke af hans Fader.

Den store, bredskuldrede Fyr løftede sig i hele sin Længde. Han så ud, som han kunde knække den lille visne Skriver som et Utøj mellem sine Negle. Ludvig Masmann blev fra en heroisk Drøm vakt op til den mest lurvede Virkelighed i det hæslige Rum, den grimme og dumme Skriver med den slappe, magre Krop, som de tynde Ben i Slæbetøflerne knap kunde bære.

Han gjorde et Par Skridt hen mod Skriveren, der smuttede ind ad Døren, mumlende:

— Han vil da'nte slaa en gammel Mand, som hans Fa'r har betroet ham, smækkede saa Døren til og drejede Nøglen om indvendig fra.

Den store Ludvig gik i Seng og svævede i Drømme mellem Situationen i den højeste Æther-tilværelse og den kødeligste Fryd. Naar han vaagnede fra den stødvide Søvn, højagtede og foragtede han sig selv i livlig Veksel, alt efter som han havde svævet i Skyerne med Armen om den rødshawlede Gudindes Midie under hendes Spil paa den gyldne Harpe, eller han havde favnet hende med sine Armes fulde Muskelkraft i Ellekrattet ved Møllsøen der hjemme. Men da han endelig vaagnede for Alvor, følte han en Slags Sorg, fordi han havde svigtet den lille Mette og ikke sørget for, at hun havde lært sin Psalme.

Dog det Minde blev snart slugt.

Han drev ud, som han havde gjort hver Dag siden den Morgen, han havde vikarieret hos Ba-

ronens Sekretær ved Udarbejdelsen af Adelsmandens rhapsodiske Bekendelser og stirrede langs Palaisets lange Vinduesrække. Han saâ kun de perlemaledede, nedrullede Jalousier, der hvilede i Dødens Ro. Gemtes Prinsessen derinde i Mørkets slumrende Skov?

Turde man bare tage fat i Klokkestrængens Malmknop, bryde ind og Ja, hvad saa?

Sluttelig gaar Porten op. Tre Tjenere i Livrée og en høj sort Skikkelse brydes i Portaabningen, og i det halvmørke Rum indenfor griner Skræderfrans's rynkede Fjæs. Endelig lykkes det de to Karle at faa en lang, sort Figur spændt ud paa Gaden. Hans Haar var i vildeste Uorden, hans Kalvekrøs flagrede ud i Luften.

— Men Brundslan da . . .? raabte Ludvig Masmann.

— Er Du her, min snilde Gut! Ja, nu kan Du, Fa'n hakke mig, tage mine *partes* hos den forbandede Gudsfor nægter og Horkarl der oppe. Ja, han lod mig smide ud af sine Slaver . . . men Guds Død, hvor jeg har banket dem, inden de fik mig ud. Deres Næseblod har nok stænket over den gamle, knagende Trappe. Ja, Død og Pine!

Sveden randt perlende ned ad Brundslands røde, svære Ansigt.

— Men hvad var der da paa Færde? spurgte Ludvig.

— Hør, laan mig en Rigsort og gaa ned i Kælderen paa Hjørnet af Strandstræde. Jeg skylder dig tre Mark, men saa vist som jeg er en Normand, jeg, skal Du faa dem om en Maanedstid. For jeg rejser hjem nu, jeg. Aa, jeg kunde stortude af bare Glæde, naar jeg tænker derpaa. Kom — saa skal Du faa høre.

Med Ølkrus og Dramme foran sig sad de to Studenter bænkedede i den lave Kælder med de tætte Loftsbjælker lige over Hovederne. Normanden fortalte:

— Jo, ser Du, den Skøjer af en Baron dikterede mig alt det Tøv, som han kalder sine Pensées. Der er ikke mere Tanke i denne Sludren ud og ind end i mine sorte Hoser. Men han morer sig over at lette sin Ugudelighed gennem sin leje Kæft, ser Du. I Dag begyndte han med at diktere, at et legitimt Ægteskab kun duede for dumme og trælske Personer, at det var kun Mænd uden *esprit* og uden *imagination*, der kunde udholde en Kvinde mere end i faa Aar, og at det var sundt baade for Sjæl og Legeme at skifte *mâitresse*, at Mahomedanernes Skik var at foretrække for de Kristnes. Giftermaalet for Livet var en Opfindelse af Præsterne, der helst saa, at Menneskene blev Trælle og dorske Kødhoverder . . . Forargelsen brændte i mit Blod, og han kunde se det, den Belialshund. Han vendte sig til mig med et Par Øjne som en Giftorms og spurgte mig, om jeg kun havde kendt ét Fruentimmer i mit Liv — ja, han

brugte de lejeeste Ord, det Svin. Da sagde jeg blot: Jo, men det har kostet mig Angerstaarer og Ruelse i vaagne Nætter, thi Aanden er redebon, men . . . Saa brød han mine Ord itu og grinede ud: „Ja og Kødets er skrøbeligt, alligevel vinder det som oftest Sejr i Kampen.“ Jeg aad min Forargelse i mig, mens jeg skar en ny Pen. Men saa vilde Karlen ærte mig paa mit Lands Vegne og dikterede, at der altid var en Provins i et Land, hvis Beboere var Nationens Narre. Han begyndte med Molboerne, som de andre Danske lo ad formedelst deres Dumhed, dikterede videre, at Gascognerne i Frankrig havde gjort sig til Folkets Narre ved deres Løgnagtighed og Skryderi — og ligervis Indvaanerne af den danske Provins Norge . . . Ja, saa krammede jeg Papiret, jeg skrev paa, sammen i en Kugle og smed den lige i Fjæset paa den Galgenknebel. Han fôr ud af sin Seng og vilde grebet mig i Struben, men jeg fik Tag i begge hans Haandled. Han brølede som en Tyr, for hans Hænder sad i mine som i to Skruestikke. Da kom den Skøjer af Kammertjener til. Jeg gav los for hans Herres ene Haand og langede ham en Kindhest, saa han tumlede. Han rendte ud og fik de to Grimponimusser i Liberi fat — dem, som Du saâ mig haandtere i Porten. Men de fik dog mærke, at jeg var stærk, jeg. For paa Trappen fik jeg min højre Næve vristet løs, og de fik mindst tre blodige Næsestyvere langet ud til

dem hver . . . Lad os ta' en Dram og en Pot Øl endnu.

— Men er Du gal? Hvad vil Du nu gøre?

— Rejse hjem til Fa'r. Gamlingen vil blive glad over, at jeg har værget mit Land . . . Her har jeg aldrig kunnet faa Ro til at studere. Alle de Danske ærter os Nordmænd. Og mine egne Landsmænd, de, som har lært de Danske at skrive deres eget Sprog, er ved at blive franske og at gaa bort fra deres Fædres Tro. Jeg vil læse hjemme ved Gruen i de hvide Vinterdage med Sne paa Fjeld og Li, og saa maa jeg herved bare for at tage Attestats. Om jeg kuns faar *Non Aconemnendus* ligesom Nordal Brun, vil jeg blive det rene Ordets Forkynder ligesom han og vil ikke høre Jeres ugudelige Professorer, der gør vor Herre Jesus til en Taskenspiller og den hellig Aand til en Vind over Markerne. Min Fa'r vil ikke blive sint, naar jeg ærlig bekender, at hvis jeg blev her i dette Sodoma og Gomorrha, vilde mit Kød overvælde mig, saa jeg blev en Ranglefant og et liderligt Svin. Jeg vil her paa denne Kro afvente en norsk Skipper. Du er den eneste, der har gjort mig godt i dette hovmodige og grimme Land. Tak, min Gut . . . Gud lønne dig!

— Ja, jeg har givet mig i Slagsmaal med dig.

— Det er det, jeg liker hos dig, lange Gut. Og saa har Du hørt saa skikkeligt paa alt mit Tøv . . . Hør, jeg skylder dig tre Rigsdaler . . . Du kan gaa op i mit Logis, her er Nøglen til min

Kommode. Der ligger en lille, pæn Sølvtomling, som salig Mor gav mig til min Daab. Du skal stille den i Pant, men Du maa ikke sælge den. Naar jeg om to Aar kommer ned for at tage Attestats, saa skal jeg nok løse den ind . . . Du maa ikke sige mig imod, ellers indlader jeg mig i Slagsmaal med dig, og hellere end at slaas med dig til Farvel, vil jeg kysse dig ind i det store Jydefjæs . . . Farvel.

Han tog Danskeren i Halsen, som vilde han kvæle ham, og skød ham sagte hen mod Døren.

VI

Baron Urnes københavnske Palais var ikke gammelt. Han havde købt det i sin Ungdom, havde tænkt paa at udstyre det luksuøst. Men Pengene slog ikke til, saa livlig rullede de i den Aarrække, Baronnen havde stadigt Ophold i Udlandet. Der skulde nu i de Tider meget til at forøde saa store og gode Familiegodser som hans, men da han havde overtaget dem og kom hjem, vedblev han at bruge Penge efter en stor Maalestok og blev faktisk, om end ikke retslig, næsten umyndiggjort af Aagerkarle.

Hans Standsfæller, Godsejerne af den konservative Slags, led ikke hans lydelige og drilske Bekendelse af de hæslige og moderne Reformideer. Og de højadelige Mænd af Fremskridtspartiet tog ham ikke for Alvor og var desuden forargede i deres rationalistiske Religiositet over hans udskøjende Liv og blaserede Kosmopolitisme. En høj Hofembedsmand havde endog nævnet ham for Kronprinsen som en Republikaner. Lige saa fjernt stod han de borgerlige og literære Fremskridts-

mænd, som i disse Aar begyndte at rejse Hovederne. Han kaldte dem Pennetyggere og Neglebidere.

Tilslidst bestod hans Omgang kun af de fremmede Gesandtskabers Personale, af nogle Officerer af Gardekorpserne og Husarerne, som imponeredes af og morede sig over hans souveræne Foragt for borgerlig Moralitet og hans Forraad af frivole Historier fra hans Ungdomsliv i Udlandet.

I længere Tid havde der kun været festet med smaa Diners og Soupers i Palaisen. Nu fôr det om paa Rygtets Vinger, at nu skulde der være en stor Midnatsfest (*medianoche*) med Komædie og plastiske Attituder, hvor Baronens Husgudinde, Demoiselle Marion, vilde vise sig for en udvalgt Kreds af udenlandske Diplomater, indfødte Officerer og enkelte kosmopolitisk dannede yngre Adelsmænd. Selvfølgelig var der ikke Tale om at Damer, der ikke tilhørte eller berørte Demimonden, kunde vise sig i et saa ilde renommeret Hus.

En Nat i Februar straaledé den lange Vinduesrække i Lysglans. Ved Midnatstiden raslede høje Karosser vuggende i vældige Fjedre med parykbærende Kuske paa Bukkene og Lakajer bag paa hen foran Porten. En Schweizer med sin trekantede Hat paa Sned, stort gult Bandelér over Bryst og Mave, mægtig sølvbeslagen Stav knejsede i den Urneske Families Galalivré. Lakajen hjalp galonerede Herrer og højhælede maskerede Damer

ud inde i Porten. Op ad den brede, let knagende Trappe klaprede høje Hæle, raslende Silke, slæbte Fløjl, figurerede nydelige Smalben og Lægge, der kom til deres fulde Ret i det *à jour* belyste Rum.

Herrer og Damer skilte sig med deres Tjeneres Hjælp ved Overtøjet i en fælles Garderobe, Favntag, Haand- og Mundkys veksledes mellem de to Køn: Alle syntes at kende hinanden rigtig godt.

Det var dog et sært Selskab! Den unge Student havde rigtignok aldrig været i fornemt Selskab, men at dette ikke var fint, var ham straks indlysende.

Det store Rum, der var indrettet til Garderobe, fyldtes af en stærk Duft, blandet af mange Parfumer. Landsbydrengen maatte tænke paa et Apotek. Tysk rullede, Fransk klingrede og Dansk rislede i broget Blanding.

En Herre vilde hjælpe en Dame Pelskaaben af, men benyttede Lejligheden til at bore sine Læber ned i den skønnes hvide, af rebelske Krushaar omgivne Nakkegrube. Men da han vilde trække Kaaben af hende, gjorde hun Modstand og sagde paa Fransk, som dog lød, som om det havde passeret gennem Dansk:

— Nej, nej, min Herre. Jeg skal jo være Hyrdinde i Aften jeg har næsten ingen Klæder paa.

— *Tant mieux!* sagde den lille sortøjede Herre, *j'aime vos nudités, ma charmante.*

Rundt om lød fra Herrernes Munde Kæleord

som „mit Hjærte“, „ma petite“, „Schätzlein“. Selv Skræder-Frans, der ogsaa var i Funktion for at hjælpe baade Herrer og Damer, kyssede en nøgen Skulder efter at have trukket Kaaben til Side og fik til Straf et venskabeligt Ørefigen.

Han aabnede en Tapetdør. En smal Trappe viste sig.

— *Les belles comédiennes sont priées de passer, par ici*, sagde han højt.

Og en halv Snes Damer i Overtøj forsvandt ad den halvmørke Trappe. Frans lukkede efter dem og stødte lige paa Ludvig. Han sendte en plebejisk Gestus efter dem og sagde ind i Øret paa Studenten:

— Ane Hattemagers Bataillon! *Jeune Monsieur!* I Aften er her stor Kødexposition. Har han stadig sin Teologi ved Haanden og *in mente*?

Det kogte i Præstesønnen, da han blev Genstand for familiær Tiltale fra denne „Tallerkenslikkers“ Side. Ludvig grundede paa et haanligt Ord, men inden Citatet af Evald: „Væmmet ved Mængdens frække Fortrolighed“ formede sig paa hans Tunge, var Kammertjeneren borte.

Et Sekund følte Studenten sig fristet til at flygte fra alt dette. Men Nysgerrigheden vandt Sejr. Han fulgte Skaren af Herrer med broderede Kjoler og Veste eller i gule, røde og lyseblaa Uniformer op ad Hovedtrappen.

En stor, stærkt oplyst Sal, skinnende af hvide,

blankt lakerede Felter, omrandede af forgyldte Stave i Hjørnerne, bredende sig ud i fantastiske Bugter af udskaarne, stærkt forgyldte Instrumenter, Nodebøger, Pulte, Violinbuer etc. etc. Loftet vrimlede med nøgne og fede, dansende Figurer i Stuk. Hver Gruppe var indrammet i vildt snørklede Rammer. Tre mægtige Krystal-Lysekroner hang ned. Lysenes Flammer legede lystigt i de talløse Dupper, der formede sig i Guirlander og Cirkler.

I Salens Baggrund hævede sig en Estrade. Dens Gulv var belagt med et stort, grønt Tæppe, indvævet med gule og blaa Blomster. Det gik snart op for Ludvig, at det skulde forestille en Engbund. Paa hver Side og i Baggrunden stod Sætstykker, malede og udskaarne. Det var Buskads og vilde Rosentræer, nogle Pinjer og hvidblomstrende Akacier. I Stedet for Soffitter hang blaa Draperier ned fra Loftet, — en idealiseret Himmel i Silkeskrud.

Foran Estraden sad vel et Dusin Blæsere og Strygere med Instrumenterne støttede mod Arme eller Knæ i lydig afventende Positur.

Tolv rungende og dirrende Slag fra et stort Uhr ude fra Trappegangen meldte Midnat. Da kom Baron Urne i lysegul Silkekjole med diamanttindrende Knapper, omrandede af broderet Sølv-egelv, ind fra en Sidedør og hilste paa Gæsterne. Han brugte i sine Velkomsthilsener afvekslende Fransk, Tysk, Engelsk og en enkelt Gang Italiensk til Herrerne, men Dansk til de fleste Damer. Det

var langt fra, at Tabouretrækkerne fyldte Salen. Der var mindst lige saa meget tomt som besat Rum paa det bonede Gulv. Da Baronen opdagede Ludvig henne i en Vinduesfordybning, nikkede han venlig, uden synlig Nedladenhed, syntes behagelig overrasket ved ikke at se ham i den sorte Studenterdragt, men i en lysegraa Kjole *quene de morne*, hvide Silkestrømper og hvid Silkefest med grønt Broderi. Den Stads havde han lejet efter en Kammerats Raad.

Baronen smilede og sagde: Den unge Herre maa jeg hilse paa Latin, om jeg ellers ikke har glemt Ciceronis skønne Idiom. *Essayons. Salve nobilis juvenis, Apollinis et Musarum pulle!* (Vær hilset Apollos og Gudernes Kælebarn). *Splendes ut sol primi veris..* (Du straalers som den første Vaarsol).

I en Vinduesfordybning sad en meget fed, gammel Kavaller. Han havde trukket sin Taburet derhen for at have Rygstød mod Væggen og Støtte for sin Arm i Karmen. Han sagde paa Fransk til Baron Urne efterat have maalt Ludvig Masmann:

— Køn ung Person! Formodentlig en Skønaand? Hvad befaler? . . . Af Familie? Naa ikke? Ja, ja . . . en skarp Pen? Saa meget desto bedre.

Baronen svarede med et Nik til den gamle Herre og trykkede samtidig Ludvig Masmanns Haand, sagde saa til dem begge:

— De vil faa at se en Udstilling af sundt Kød . . . Hr. Marquis og Hr. „*bel esprit*“.

— Ah, ah! sagde den gamle Herre og lod Tungen glide over Læberne Ah, dejligt — he, he, he! Hr. Baronen har Smag.

Baron Urne sagde til Ludvig paa Dansk: Marquis de Ratillac har for mange Aar siden været ansat ved den franske Legation, men elsker Danmarks blonde Kvinder saa højt, at han er bleven her i Landet efter sin Afsked. Kan den unge Monsieur Engelsk? Naa ikke? Men ved Hjælp af en Dictionnaire kan den unge Monsieur maaske finde ud af en Replik, jeg hørte i London, da jeg saâ et gammelt, ret kuriøst, men meget barbarisk Skuespil: *Is it not strange, that desire should so so many years outlive performance?* (Er det ikke sært, at Villien i saa mange Aar kan overleve Evnen?)

Baronen gik videre til Gæsterne, stadig veksellende Sprog. Til en ung, meget mørkladen Kavaller i violet Dragt sagde han nogle Ord, som Ludvig sluttede sig til var italenske:

— *Non posso esporre mille e tre, dodici devono bastare* (jeg kan ikke udstille tusinde og tre, et Dusin maa være nok).

Den violette Herre lo og svarede:

— *Abbastanza per me.* (Nok til mig).

Orkestret begyndte Ouverturen.

Saadan flerstemmig Musik havde Ludvig Massmann aldrig hørt i sit Liv. Han havde aldrig

tænkt over, om han var musikalsk modtagelig eller ikke. Han havde sammen med Skole- eller Universitetskammerater sunget med i Sange, der gik unisont og havde faaet Ros for sin smukke Sangstemme, men om dette var en Tenor, Baryton eller Bas, havde han ikke Begreb. Da disse Strygere, Metal- og Træblæsere, skønt de hver talte med helt forskellige Klange, saa dejligt smeltede sammen, lyttede han i glad Andægtighed, saa let opfangede han de markerede Rytmer og simple, velklingende, kvidrende Motiver i denne Pastoralmusik. Han lyttede sig dybere og dybere ind i den, glemte alt omkring sig og sank hen i dem, som han i sin Tid sank hen i den stemningsfulde og harmoniske Prosa i Werther. Da Oboen brød ind mod Slutningen af Ouverturen, gennemrislede en vellystig Dirren hans Legeme. Og da Klarinetterne, der dominerede Finalen, afsluttede Ouverturen, var han nærvædet at raabe: „Mere“, ligesom i sin Barndom i Præstegaardens Have, naar Aftenklokken, som han havde lyttet til med Opmærksomhed, holdt op med at lyde.

Men straks tog Forspillet til den første Arie fat — og under dette — o Himmel!

Paa lette hvide Fødder — ved første Øjekast saa de ud som nøgne — svævede hen over Tæppets brogede Blomster hans Tankes Dronning, den mægtige Nymfe fra Møllesøen hjemme og fra Marmorkummen i den adelige Palaisgaard.

En Salve af attraavækkende Skønhedsindtryk

væltede ned over Landsbybarnet. Se den nøgne mægtige Barm med den mørkerøde Rose i den skillende Grube! Se de fyldige Arme, hvide som Alabast, Benenes svulmende Linjer, der truede med at sprænge det kødfarvede Silketrikot! Den opkiltrede og i den ene Side kun med grønne Silkesløjfer sammenhæftede rosenrøde Hyrdindedragt lod langt mere til Syne af kvindelige Former, end Landsbydrengen nogen Sinde havde set. Han blev tør og hed i sin Strube, knugede sine Hænder, saa Leddene knagede, hørte ikke, at den gamle Franskmand til Siden for ham uvilkaarlig udbrød: Eh, eh! saâ ikke, at han maatte tørre sig om Munden eller at den store Næse og den bukledede Pudderparyk fik ham til at ligne en gammel Vædder — saa hensunken var den kraftfulde Fyr i denne Formernes Vælde. Den var langt fra at vække hans Kritik. Paa alle de mange Malerier eller plastiske Arbejder, han havde set, var jo altid Gudinder og Nymfer vel ved Magt, mindst af alt slanke.

Den svulmende Hyrdinde løftede sin hvide Houlette, hvorfra brogede Baand flagrede ud, og istemte med et Udtryk af Tungsind og Sorg i Ansigtet sin første store Arie:

J'ai perdu tout mon bonheur
J'ai perdu mon serviteur.
Colin me délaisse*).

*) Jeg har mistet al min Lykke — jeg har mistet min Tilbeder — Colin forlader mig.

Jo oftere Sangerinden gentog den sidste Linje, desto stærkere og højere steg Røsten og udaandede tilsidst en skærende Smerte i en høj Soprantone.

Ludvig Masmann tog et fast Greb i Tabourettens Side for ikke daanende at falde om i Skødet paa Baron Urne, der sad bag ved ham. Derved blev han opmærksom paa, at store Taarer rullede ned ad Baronens Kinder — ja, troede at høre ham hulke. — Eller var det de andre i Salen?

Snøften og Hulken lød i alt Fald fra alle Kanter.

Alle — selv de værste Udhalere og de letteste Kvinder sværmede i de Tider for det Rørende og Sentimentale.

Ludvig forstod ikke en Ytring ved Siden af sig fra en broderet Herre.

La voix un peu usée (Stemmen er lidt slidt).

Havde han forstaaet den og havt Sproget i sin Magt, vilde han protesteret — i det mindste indvendig — og hævdet, at hendes Sang var saa frisk som Nattergalens i Krattet en Sommeraften. Han kunde have udgydt sit Blod for den forladte Hyrdinde.

Teksten kunde han naturligvis ikke helt forstaa, ikke heller hvorfor Colette slog over i en Slags Recitativ og syntes at dale ned fra sin Smertes Højde, da hun beretter Tilhørerne, at hun vil søge Spaamanden, tager Penge op og svøber dem i Papir.

Da toner en stor, svær Skikkelse frem, klædt i

Troldmænds eller Profeters sædvanlige Teaterkostume: den lange sorte Talar med et hvidt med mystiske Bogstaver broderet Skulderbaand, en høj, spids Hue og en kort sølvknapet Stav i Haanden. Han spankede over Tæppet med værdige Skridt og Holdning, gjorde hvert Øjeblik et kort Slag i Gulvet med Hælen og saa hen mod Colette. Hun rækker ham Papirstutten. Han modtager den med samme nedladende Værdighed, som Magister Masmann i sine Sognekirker paa de store Festdage modtog Bøndernes Fire- og Tomarksstykker.

Dette Træk var lige ved at faa den rationalistiske Præstesøn bragt ud af den elegisk-tragiske Stemning over i en hjemmevant, altsaa prosaisk. Men da der ud af Spaamandens lange, hvide Skæg bruste Toner frem som af et Orgels Basbasun, slyngedes Ludvig Masmanns Stemning over i det Ophøjede. Han maatte tage Spaamandens metalklingende Ord og Toner for Alvor. Og den store Røst slyngede gennem Salen, Svarene paa Colettes frygtsomme Spørgsmaal: „Skal jeg miste Colin for evig? sig mig, om jeg maa dø?“

— *Je lis dans votre coeur, et j'ai lu dans le sien* (jeg læser i dit Hjerte, som jeg har læst i hans).

Studenten sad i aandeløs Spænding paa, hvorledes det vilde gaa. Da han ikke kunde følge med eller kun ufuldstændigt forstod Versenes Ord eller Mening og kun fangedes af Musiken og de Ud-

førendes Miner og Udtryk, holdt han sig ikke op over, at Colette ikke maatte være meget vittig, siden hun ikke selv kunde finde paa den Kur, som Spaamanden forordner hende: at hun for at genvinde Colin skal lade, som hun er forelsket i en anden. Med sin højst ringe Kundskab til fransk Udtale, imponeredes Studenten ved, at den store Spaamand lod r'erne rulle som piskede Toppe. Han overhørte, at han udtalte det franske *u* og *eu* som det danske *u*. Derfor forstod han heller ikke, hvad en Stemme bag ved ham halv vredt sagde paa Fransk. Det italienske Svin! Han synger *un pou* (en Lus) for *un peu* (en Smule). Ludvig fandt, at Forstyrrelsen var en letfærdig og flov Person.

Men da Colin kom, blev Studenten skinsyg. At den dejlige store og fyldige Colette kunde elske denne lille, tynde Fyr med de forlorne Lægge! Han blev ganske som Bønder paa de Tider, naar de saå Komedie, personlig forbitret paa denne Mandsling med den høje, smægtende Tenor i den lysegrønne Hyrdedragt og hvide Stav. Han drejede sig, da Tilhørerkredsen bruste ud i Bifald efter Colins store Arie:

*Je vais revoir ma charmante Maitresse.
Adieu châteaux, grandeurs, richesses!
Votre éclat ne me tente plus*).*

*) Jeg skal gense min yndige Elskede. Farvel Slotte, Højhed og Rigdom! Eders Glans frister mig ikke mere.

Da maatte Ludvig betvinge en Lyst til at pibe i Fingrene. Colettes og Colins Forsoning i den lange Vekselsang, med den afsluttende Duet, fik ham til at fælde Taarer. Var det af Rørelse over Musiken eller af Skinsyge over Hyrdens og Hyrdindens Favntag, da Sangen var forstummet? Var det af Ærgrelse over, at han selv følte sig bonde-dum, over sin ringe Illusionsevne?

I næste Scene, da Alt er klappet og klart, kommer et Kor af Landsbyens unge Hyrder og Hyrdinder med Straahatte og flagrende Baand, Kvinderne dristig udfoldende deres Yndigheder.

Voldsom Klapsalve, mens Dansen gik, og mens alt dette Kød, blottet eller spændt i Trikot, bovnede ud og tumlede sig som paa et Rubensk Billede. Den gamle Marquis de Rastillacs: Eh, eh! blev til Hvin og gentoges uafladeligt. Dette spredte Sorgen hos Knøsen fra Landet, saa Colette foreløbig gled ud for ham mellem disse kønne unge, halvnøgne Koristinder. Korets Slutningsstrofe lød:

*Allons danser sous les ormeaux,
Animez-vous, jeunes fillettes!
Allons danser sous les ormeaux,
Galants, prenez vos chalumeaux!*)*

Hvor havde den store Studiosus Lyst til at være med i Dansen og skifte Pige saa ofte som muligt.

*) Lad os komme hen og danse under Elmenel! Bliv muntre, I unge Smaapiger! Lad os komme hen og danse under Elmene! Unge Karle, tag Jeres Rørføjter.

Koristinderne var dog yngre og syntes mere tilgængelige end Primadonnaen, den altfor imponerende Hyrdinde.

Han lukkede Øjnene, hensunken i Berusning af skønne Toner, elskovsvækkende Kvindeformer og straalende Øjne.

Han drømte sig ind i Dansen og i de skønne Hyrdinders Arme. Blodet bankede i hans Pulse og steg op i hans Kinder, hans Brystkasse løftede og sænkede sig i feberagtig Takt. Kunde der være bedre i Himmerig, end der, hvor han befandt sig?

Han saâ ikke, at oppe paa Estraden fjernede Tjenere de forrige Dekorationer og ophængte lutter brunrøde Draperier baade i Baggrunden og til Siderne, at Orkestret blev tomt og erstattet af et Spinetklavér, at den forrige Spaamand, civilt klædt, satte sig foran det. Den surrende Passiar i Salen bidrog til hans Velvære. Den tvang ham atter ind i hans paradisiske Dans under Elmene med alle de himmelske Væsener af Hunkønnet.

Ludvig Masmann vaktet op ved en ret lydelig fransk Samtale mellem den gamle franske Marquis og Baron Urne.

Marquis'en: Ja vel, den skønne Primadonna kendte jeg naturligvis, ogsaa ham Italieneren, der nu sidder ved Spinetten. Det er ham, der sang i det sidste italienske Operakompagni paa Byens Teater og nu er Syngemester hos de gode Familier

her i Byen. Hedder han ikke Lucchesi den *Devin du Village*? Men Colin?

Baronen: En højst udmærket Amateur, en ung württembergsk Greve de Lauenstein.

Marquis'en: Skønt jeg paa hans Prononciation hørte, at han ikke var fransk, mærkede jeg dog straks, at han var af Familie. Er han i Diplomaten?

Baronen: Har været det. Er ude at se sig om. Jeg har kendt hans Familie, da jeg var i Stuttgart. Han blev mig rekommanderet af den. Jeg skulde helbrede ham for hans Musikraseri. Familien er angst for, at han skal gaa til en Operascene.

— En ejendommelig Helbredelsesmetode, min gode Baron.

— Den Slags Syge kureres bedst ved, at han faar Lov til at løbe Linen ud.

— Ah, ah.

Klaverets fine Toner klang med Harpeggier i rivende Takt.

Baggrundsdraperiet skiltes ad. I flyvende Fart kom en mandlig og en kvindelig Figur frem helt i hvidt Trikot, løbende ind fra venstre og standse som ved et Trylleslag. *Han* havde fanget *hende*; de stod stille i en kunstig Gruppe. Musikken slog ind i en fløjteagtig, kælen Karakter.

Den slanke, ungdommelige Mandsskikkelse holdt det tynde Draperi med den venstre, ellers vandret udstrakte Haand, let mellem Tommel- og Pege-

finger. Det laa slængt over den bortvendte venstre Skulder ned om Underlivet. I en Attitude som efter en Dans stod det højre Ben støttet mod Jorden, det højre var bøjet og stod frit i en løs Knæbøjning.

Men om Kvinden med den næsten spæde, langt fremstrakte Krop, mente i det mindste Ludvig Masmann, ligesom Arv om Jean de France, at hun saâ underlig ud. Ikke paa Grund af Klæderne, thi hun havde kun stramt Trikot paa sig. Men hun sad halvt ridende paa en Træstamme, fra hendes fra Tilskuerne bortvendte venstre Skulder voksede et Bundt Lavrbærgrene med Blade højt over Hovedet. Samme Prydelse havde hendes Bag og hendes hvilende venstre Fod.

— *Apollon et Daphné — Al Vaticano. Bernini*, lød det fra flere Sider.

Dundrende Applaus, under hvilken Tæppet blev trukket sammen.

Man blev ved at raabe *Bis*. Det blev efterkommet, men Synet varede ogsaa nu kun et Par Sekunder.

— *Trop mince! Pas assez de chairs!*)* lød Marquis de Rastillacs brægende Stemme.

Man opdagede nu, at alle Lys var slukkede. Salen laa i tæt Mørke. Baronens Stemme lød:

— Mine Herrer! leg Blindebuk med de Skønne! Orkestret stemmede nu i en brusende Fanfare.

*) Altfor tynd, ikke Kød nok.

Latter og Hvin lød ind i den nede fra. I et Mellemrum hørte man Marquis'ens Røst:

— *Baron d'Urné! Je vous admire! Moeurs de la Régence!* (Jeg beundrer Dem, Sæder fra Regentskabets Tid*).

Ubevægelig, som forstenet stod Ludvig Massmann i Mørket midt i Bulderet og Skrigene.

Nej, det var for galt! Han sukkede sagte: O Dyden trædes under Fødder! Han var lige ved at skribe: Jeg vil hjem! Han var saa myg, at han endog kunde have anraabt Abelone Jeremiædatter om Beskyttelse.

Han mærkede nogle tørre Fingre om sit Haandle og var ved at synke i Knæ. En dæmpet Røst lød i hans Øre:

— Følg med!

Han huskede paa, at en Mand aldrig burde være fejd. Han fulgte med, snublende over Tabouetterne. En smal Dør blev aabnet med Ordene:

— Lige frem efter Lyset, som han sér.

Han troede i sin Ledsager at have genkendt Skræder-Frans.

Ad et Par Trappetrin kom han ned i en Slags kort Korridor. I Baggrunden en aabenstaaende Dør, hvorfra et stærkt Lys strømmede ud. Straks

*) Philippe af Orléans, Ludvig XVdes Formynder og Frankrigs Regent fra 1715—23, bekendt for sine vilde Udskjelser. Hans Regeringstid kaldes la Régence.

blev han blændet. Men da han kom til sit normale Syn, styrtede en ny Forbavselse eller Forfærdelse sig imod ham.

Et stort Spejl, der gik fra Loft til Gulv, dannede et ret stort mørkt tapetseret Rums Baggrund. Foran det stod en Kvindeskikkelse i et stort hvidt Draperi med en Masse i bløde Linjer lagte Folder. Det skjulte Legemets Former, men hævede ud, hvor de kødrireste Muskler laa. Hovedet var bøjet stærkt tilbage, Armene strakte oven over det, Hænderne sad foldede, med opadvendte Flader. En sort Haarfylde bølgede ned over Hals, Skuldre og Ryg. Ansigtet, som jo kun saås i Spejlet, gav et helt mærkeligt Billede. De opadvendte Øjne var dækkede af de store Laage, de mørke Bryn hvælvede sig i mægtige Buer. Der var en Blanding af Glød og hensynkende Mathed i Udtrykket. Var ikke de halvaabnede Læber noget fortrukne i deres sugende Svulmen? Barmen løftede og sænkede sig ivrig under Gevandtets Folder.

Der var Gaader at gennemgranske i denne Skikkelse og dette Aasyn.

Ludvig Masmann sank hen i Beskuelsen, fangen som En, der stirrer ned i et dybt Vand.

Brat, næsten pinligt, vakttes han ved en skratende Kvinderøst — han kunde ikke se noget andet menneskeligt Væsen i det stærkt belyste Rum — der syntes at henvende et Spørgsmaal til den draperede Skikkelse foran Spejlet — men i et

Sprog, han ikke forstod. Af Klangen sluttede han dog, at det var Italiensk.

Den agerende Kvindes Træk glattedes ud, og da de kom i de normale Folder, saa han tydelig, at det var den forrige Colette.

Ud ad den ene Mundvig sagde den Draperede:

L'amore mistico (Den mystiske [himmelske] Kærlighed).

Det kunde enhver Latiner forstaa.

En Latter gnækkede op. *Ah, ah, ah! Eh, mi pare che io lo conosco bene, questo genere d'amore. Rassommiglia all' amore terrestre* (Ha, ha, ha — Aa, jeg synes, jeg kender den Slags Kærlighed, godt. Den ligner jo den jordiske Kærlighed).

— *Contadinaccia* (Bondeklodrian) sagde den Draperede.

Nu fulgte en lang Ordstrøm, indvævet med en hostende Latter. Studenten forstod ikke et Muk.

Nysgerrighed og Betagethed havde ført ham helt hen i Døraabningen, uden at han vidste deraf.

Pludselig vender den agerende Dame sig fra Spejlet om mod Døren. Et Skrig og en saadan Sammenslutning af det vidt spredte hvide Draperi, at hun stod fast og stramt indhyllet i det. Kun Ansigtet saås et Øjeblik, vredt sammentrukket, men saa foldede det sig ud i Fuldmaane glæde. Med blød Fløjteklang lød det:

— Ich habe es gewuszt. Du müsztest hier kommen. Nimmer haben meine heiligen Ahnungen mich getäuscht. Im rechten Augenblick kommst du, o mein Erretter, mein Erlöser, mein Sohn!

Hun lod Gevandtet udfolde sig, og folderig ilede hun Ludvig Masmann i Møde med aabne Arme, men sænkede dem, just som han troede at kunne favne den store, skønne Kvinde.

Studenten var kommen ind i det rummelige Værelse. Det var i vild Uorden. Paa alle Møbler laa alskens kvindelige Klædningsstykker, paa Gulvet stod et Par aabne, store Kasser. Af Møblerne var kun det store Psyke-Spejl i Orden.

Til højre stod et aabent Spinnetklaver i perlemalet Kasse med forgyldte Lister. Med Ryggen til sad et lille, meget fedt Kvindemenneske med en umaadelig høj, pudret Haartop, opbygget i de mest forviklede Snoninger og Fletninger. Paa de smaa gule Fingre sad en Masse Ringe. Et Par store brune, godmodige Øjne lyste smilende ud bag de skildpaddeindfattede Brillen. Over en sort Kjole bar hun et skinnende rød-blomstret Shawl over sin mægtige Barm.

Da hun saâ den unge, fremmede Mand, foldede hun sine Hænder, saa Ringene klirrede, og sagde:

— *Eccolo.* (Der er han).

— Vi ville tale hans eget blide Sprog, Kätli, sagde den Hvide. Han er min geistige Søn, som

Himlen har sendt til min Befriing fra Syndens Kæder. Han vil føre mig ud i den frie Natur, hvor jeg kan leve mellem Træer og bytte Stadens Vellyst med Landets Unschuld, drikke Hjordenes Mælk og Kildens Vand, mellem gode og syndløse Mennesker under Himlens stjernebesatte Gevælv.

Trods det gebrokne Maal, blev hvert Ord udtalt distinkt og med en smuk, blødt klingende Røst. Ja, de løjerlige, skruede Ord lød barnligt oprigtige, og de brune Øjne saâ troskyldige ud.

Den danske Student stod dum og uforstaaende, afvekslende tiltrukken og tilbagestødt.

Pludselig bestiger Damen den lette Forhøjning foran Spejlet, hvorfra hun nys havde ageret den mystiske Kærlighed i berninisk Stil og i den hellige Teresas Aand, slaar Gevandtet til Side, samler det til venstre i et rigt Foldekast, faar det i en Fart knyttet i en Knude under sin Overkrop, slynger den kraftige, nøgne højre Arm med knyttet Haand ud i Retning af Værelsets mørkeste Hjørne. Ludvig Masmann saâ nu, at der stod en Seng med Silkeomhæng.

Her mod dette Møbel rettede Damen en forbandende Gestus og en Strøm af italienske Ord, hvoraf Ludvig Masmann ved Hjælp af sin Latin opfattede Ord som: *Maledetto* , . . . *opprobrio mio* *corruzione* *innocenza* *amore mistico* *purificazione* *ritrovare l'innocenza nel seno della natura*.

Den gamle Kvinde med Haartoppen tyssede og

beroligede . . . *Basta così, carina mia.* (Det er nok, min Søde).

Hun nærmede sig Studenten. Han erfarede nu, at den underlig krydrede Duft, som havde gjort ham ør i Hovedet fra først af, udgik fra hende. Hun lugtede som et helt Apotek. Hun sagde til ham let rystende paa Hovedet:

— Gôt Pige! gôt som det hellige Brôt, bare hun faar Lov til at agire. Det er det, hun immer vil. Wenn hun er fertig, sover hun som et lille Lam og schnarker som et lille Gris. Mener inte noget med den ganske Aktion. Bare Vrævl und Schlutter!

Hun tog den agerende Dame om Livet. Sammen-sunken lod hun sig føre af den Gamle, der fik hende lagt paa Sengen.

Et Øjeblik efter hørtes en Snorken.

— Sehen Sie — ikke hun mener noget med det Hele. Sie schnarct! Ist matt, *poveraccia!* (Stakkels Kræ). Er Landsmænd vi to — aus Wälschtirol. Nu maa unge Herre hjælpe mig at fare hende hjem til mig. Den *baronaccio* (væmmelige Baron) har jaget hende væk. Men Penger har han givet hende. Insofern er der inte noget at sige. Han er jo Sultan und Padischa.

Hun gav sig ivrig til at pusle med Kufferter og Kasser, kaldte ud i Korridoren. Et Par Karle kom ind og slæbte dem ud. Saa tog den Gamle en Pelskaabe ned fra en Knage, tog et Tag i den

paa Sengen liggende og førte hende ud gennem nogle Gange.

I Porten holdt en aaben og en lukket Vogn. Den hvide Dame blev hjulpet op i den sidste. Den Gamle vinkede myndig ad Ludvig. Han adlød mekanisk og steg ind med. Den lille Tykke tændte en Haandlygte.

Det rullede ned ad de mørke Gader. Ludvig havde givet sig i Eventyrets Vold.

Eventyrets Prinsesse syntes at sove, liggende paa Forlændssædet — en stor, sort og hvid, uformelig Masse.

Den Gamle kyssede med Haanden ad Ludvig, som for Resten ikke havde i Sinde at sige et Ord. Han mærkede sit Hjerteslag repetere i sin Strube.

Efter en ikke lang Kørsel holdt Kusken stille. Det var i en snæver Gade. Vogndøren blev lukket op.

— *Svegliati carina* (Vaagn op, Søde)! sagde den ældre Dame, hvis hvide Toupet lyste som en toppet Dyrge Sne i Mørket.

Damen fik rejst sig. Ludvig steg ud og rakte hende sin Haand, den Toppede kravlede bagefter med Lygten. Hvor saâ den Skønne graableg ud i Modsætning til den rødkindede Student. Han troede at opdage nogle tynde, hvide Traade flimre i Tindingkrøllerne. En Kuldegysning randt igennem ham. Eller var det kun Pudderrester?

Hun tog et fast Greb i hans udrakte Haand.

Atter et koldt Jag igennem ham. Hendes Haand var kold og klam. Han havde ventet noget varmt og fast.

Den lille Tykke stod paa Trappetrinet foran Gadedøren, masede med Nøglen, som hvinede i Laasen, stillede sig i den smalle Døraabning, hvis Fløj hun maatte holde paa med Benet, og lignede en Heks i Lygteskinnet.

— Aufsteigen! kvækkede hun.

— Nej, min Veninde, jeg maa være alene. Jeg vil først se *dig* ved Solens klare Skin, min Redningsmand.

— So komm igen ved Solens klare Schein, Hr. Rettningsmand, sagde den Tykke.

Og pegende hen mod den indhyllede Kvinde:

— Immer agire! Duer aber inte heute Nacht. Ist saumselig und müde. Gode Nat, Hr. Rettningsmand!

Ludvig stod alene paa den mørke Gade og var en Stund om at orientere sig. Det maatte være Gammelmønt.

Fra Norgesgades Palais til en Rønne i en af de skidneste Gader.

Saa den sceniske Pragt saadan ud bag Koulisserne? O, Dyd! o, følende Menneskesjæl!

VII

Natten var bleven stjernelys. Det var fra Frosttaage blevet klingrende klar Kulde. Den meddelte sig til den unge Fyrs Hu. Begreber som Last og Dyd begyndte atter at pippe frem i den.

Var denne Baron og denne Kvinde, som hver paa sin Maade havde betaget ham og rykket ham rent ud af hans vanlige Bane, af de blide Sværmerier for Lottes sikre og Rousseaus Julies tappert kæmpende Dyd — var de ikke Spøgelser, opfostrede i Lastens Gruber? Hans Fader, Magisteren, vilde sikkert henføre dem til Djævelens Rige, om end nedarvet og indpisket Respekt for de Fornemme vilde have knækket hans Mod over for sin Kaldsherre, Baronen, men hans Søn var for oplyst til at indrømme Djævelen mindste Stump Tilværelse.

Men hvorledes skulde dette ende? Hvor havde han kunnet føle Kærlighed til Baron Urnes Frille? For længe siden havde han jo forstaaet, at hun var den samme, hans Konrektor havde forset

sig paa i svunden Tid, og at hun altsaa ikke var nogen Aarsunge. Men da havde han oparbejdet i sig den Tanke, at hun vel kunde omvende sig til Dyden. Julie i „La nouvelle Héloïse“ straaled jo efter sit Fald i dobbelt hvid Dydsglans. Burde den sande dydige Mand ikke snarere have ømme Taarer tilovers for en ædel, falden Kvinde, end paa barsk Præstemanér skyde den bodfærdige Synderinde fra sig?

Men nu hendes sære Fagter? Var hun ikke en Løgnerske eller Hyklerske? Og behandlede hun ham ikke som en Dreng?

Hvorfor havde den hæslige Skræder-Frans ledet ham til hende? Nu først kom Mistanken op i ham, at der laa et Rænkespil bag det Hele.

Han grublede og grublede, saa det smertede inden i ham, som Knive skar igennem ham.

Var Baronens trods sit Frisind og sin oplyste Tænkemaade, mere end en fordærvet Vellystning, ret et Medlem af det Samfund, den store Jean Jacques nedtordnede som den af Naturen dydige Menneskeslægts største Fordærv og Hindring for dens oprindelige Broderskabs Oprettelse paa Jorden? Ja sæt, han var Schillers Franz Moor! Han huskede, at han i sin Barndom var bleven helt forfærdet ved en Diskurs i Borgestuen i Præstegaarden derhjemme mellem en ældgammel „Præstehusmand“ og Abelone Jeremiædatter, hvori Abelone ivrig forsvarede Baronens mod at have forgivet sin Fader „i noget forgiftig udenlandsk Mad, som

var lavet af Æddertaaser (o: Skruptudser). For den gamle Baron var en farlig „Taarfylдинг“, (Æder), var ked af kristelig Mad og hulkede alt nyt og kunstigt i sig, naar man satte det for ham. Det nyttede ikke, at Abelone fortalte, at hun af Nysgerrighed havde snasket lidt af den samme Mad; kun opnaaede hun, at Husmanden kaldte hende en So og bandte paa, at den gamle Baron lige godt ikke var bleven af med Livet paa en „regederlig“ Maade.

Kunde der ikke ligge et Sandskorn Sandhed i denne Bøtte Snak?

Frosten bed i Studentens Næse og Øren. Hans Aande stod ud i Luften som Dampen af en Kedel. Han drev om uden Maal og Med, oprevet og villieløs. Han gik og gik. Hanegal lød hist og her inde fra Gaardene. Himlen hvidnede i Øst. Stjerneøjnene begyndte at mattes.

Han hørte en enkelt Vogn rulle. En Kærre med Tørv, kørt af en Bonde med Faareskindspels og laaden Kabuds strøg ham tæt forbi. Den tjærede Piskesnært strøjfede ham paa Kinden. Lys tændtes i Kældernes sorte Boder. Svende og Dreng i hvide Forklæder skimtedes der nede. De pustede i de valne Hænder eller „dængede“ sig med de med stribet Uldtøj beklædte Arme. Tjenestepiger med Hovedsæt eller Bondehuer, i korte Bomuldskjoler eller i Hvergarnsskjorter, med Kurve paa Armen gled forbi i Mørket. En Kabuds og en Morgenstjerne steg op fra en Kælderhals, og

den deri indeholdte Vægter gabede med en Lyd, der lignede Hanegalene.

Vandet i Gammelholms Kanal fik Liv i synlige Blink. De snepudrede Træer i Haverne paa den anden Bred traadte frem. Man kunde skimte Ruderne i „Slavekirken“ midt i den lange Pakhusrækkes buede Linier, der strakte sig helt fra Teatret ned mod Holmens Bro.

Inde fra de smalle Gader: Holmensgade, Admiralgade osv. løftede sig skrigende Mands- og Kvinderøster, der raabte med Flækkesild, Aal, Tørv, Svovlstikker og Gud véd hvad.

Det satte i at ringe fra Taarnet paa Holmens Kirke. Ja, det var jo Søndag Morgen, men det gjorde i de Tider ingen Standsning i nogen Slags Trafik i Huse eller Gader.

Det lysnede helt op. Paa Skuderne ved Gammelstrands Bolværker blegnede Lygterne, mens Takkelager og Tovnet ridsede sig tydeligere og tydeligere i Dæmringen. Fra Dækkene lød: O høj — o høj! surrende Lyd af Tove og Tresser, Menneskeskikkelser saås i Virksomhed ved Vinder, Tresser og Kættinger.

Nattevandrerer blev betagen af Skamfølelse. Alt var i Arbejde om ham. Det var Dag, og han, uden Sans for, at han burde virke med til Almenvel og Almenvelstand, til Almenlyksalighed, arbejde med paa Virkeliggørelsen af sit Aarhundredes Idealer, han drev om i unyttige Drømme om en

Gøglerske, en udsvævende Stormands aflagte Maîtresse.

Han var kommen nær ved det Hus, han logerede i. Han saâ alt i Vinduet sin Husværts Nathue og Merskumspibe i Vinduet.

— Nej, ikke derop! . . . Ja, hvad da?

Alle Byens Klokker klang. Gaa i Kirke? Ja, men hen i Slotskirken! Der prædikedes ikke sort Mystik og supranaturalistisk Overtro. Der havde rejst sig et Tempel, hvor en virkelig Folkelærer prædikede i Overensstemmelse med Fornuften og den ny Tids herlige Oplysning og gjorde Prædikestolen til et Kateder, hvorfra Sædelighed og Smag forkyndtes.

Han fik Lyst til at leve i den unge Dag og det friske Lys, i Tidens Dont og Færd.

Frejdig gik han over Højbro med rungende Trin. Han sagtnede sin Gang og gik langsomt op og ned langs Kirkens Rokkoko-Façade, mens Orgel og Psalmesang lød ud derfra. Ludvig Masmann afskyede lange Psalmer og vilde først træde ind, lige før Talens Begyndelse. Mange store Karrosser kom kørende og afsatte fine Damer foran Portalen. Som trippende Smaafugle med brusende Fjer og muntert hoppende Fødder under de knirkende, fiskebenstruttende Skørter, ilte de op ad Trappetrinene.

Prædikanten var alt paa Trappen til Talerstolen. Straks stod han foran Pulten med sin sne-

hvide Bladkrave over Samariens fløjelsklædte Doktorbryst.

Et ikke betydeligt eller regelmæssigt, men oprømt — udfoldet Fysiognomi, med blaa, venlige Øjne, røde, sunde og trinde Kinder, omhyggelig opsat Haartop og symmetriske Tindingbakler i den pudrede Paryk.

En vindende, kultiveret Skikkelse! Oprømt Velvilje og blid Menneskelighed syntes at sænke sig rundt omkring i Rummet!

Han traadte frem med halvt nedslagne Øjne, der kunde tyde paa undseelig Beskedenhed eller paa, at hans Sjæl havde neddykket sig i vigtige Betragtninger. Denne Stilling blev han i, mens dens sidste Orgeltone bævede i rungende Efterklang. Auditoriet døsede under Oplæsningen af Dagens Tekst. Den besørge des saare hurtig. Menigheden vakt, da Prædikanten løftede Stemmen og Hovedet ved Ordet „Gud“.

Hvor stod Munden køn og sund! Studenten tænkte paa sin Fader, Magisterens, Maner at puste Kæverne basunengleagtigt op, at slikke eller bide Læberne. Aldrig snød denne Prædikant Næsen lydelig, aldrig harkede eller spyttede han synlig i Pavserne — Ludvig tænkte paa, hvorledes hans Fader kunde have trængt til en Hagesmæk om Præstekjolen og burde have varet de under Prædikestolen Siddende for de vaade Sager, der flød ned derfra.

Stemmen anvendtes med sindig Kunst. Det i Talen vel næsten hyppigst forekommende Substantiv var *Lyksalighed*. a'et fik en egen bred, dvælende Klang. Lyksalighed var Alskabningens Maal. Og naar vi Mennesker ret forstod vor Lyksalighed, vidste vi at finde den overalt i Naturen, baade i de skønne Solstraaler og Blomster og i de blide, rislende Kilder og i de skræmmende, rædsomt-skønne Lyn paa Lyn, Bebuderne af de forfærdende Tordenbrag, i Havets Brusen, i Ildsluernes Knitren. Ved Beskuelsen af Sligt beredte vor Sjæl sig til den egenlige Lyksalighed, der bestaar i at fatte de evige Sandheder. Ja, Naturen forkyndte den af Forsynet udsendte Frelser. Den himmelske Lærer, den forjættede Messias, havde ogsaa fra Evighed af svævet for Menneskehedens Øje som Slægtens Trøster og Talsmand hos den Algode, som vor Lærer i Dyd og vor Vejleder til ved dydige Gerninger at arbejde os frem til den evig uforgængelige Lyksalighed. Og det endda før han tog sit rette Navn blandt Menneskene, og endnu mens han af Græker og Jøder kaldtes Apollo, Jovis' eller Jehovæ Søn, af Ægypterne Osiris, af Kineserne Kiuntsé. „Hil dig Frelsens og Lyksalighedens Bringer, Jesus med den blide Lære, Lysets Forkynder, hvem Menneskene ikke bør hylle ind i mørke og dunkle hebraiske Ord og forældede Sagn. Ikke forlanger han Sønderknuselse og vilde Gebærder, men vil skænke os den sande Lyksalighed, der udtrykker i søde og blide

Toner, som en douce Harmoni — ja Lyksalighed — o, Lyksalighed!“

Pludselig vendte Alles Øjne sig om. Der lød en Slags Klappen som i et Teater. Den kom fra den Side, der indtoges af Kvinderne. Alle Hoveder vendte sig mod den Kant, Lyden kom fra. Det var fra en i sort Fløjlspels og tæt sort Slør hyllet Dame. Ansigterne vekslede mellem Forbavselse og Forargelse. Klappet var straks hørt op, som om Vedkommende havde dræbt det i Fødselen.

Prædikanten syntes ikke at være bleven forstyrret. Man saâ kun et let antydet Smil frembringe en Krusning over hans fyldige Læber, men han afsluttede, uden at Tonefald eller Takt i Deklamationen ændredes.

Ludvig Masmann havde trods den tætte Tilhylling genkendt sin Eventyrprinsesse.

Skulde han sky hende eller søge hende? Hun rejste sig straks, da Talen var endt, og gik ud af Kirken, fulgt af Alles Blikke.

Ludvig ilede ud af Kirken. Foran Portalen saâ han Damen gaa hen mod en lukket Hyrevogn. Han naaede hende, ligesom hun skulde til at stige op. Hun greb hans Haand:

— Ach, hvor jeg er frydefuld over at se min Redningsmand opdukke igen som sendt af — af Providencen. Der er en Traad i mit Liv, nu er jeg vis deraf. Og jeg skulde se mit Barn her — i det hellige Tempel. Jeg vil nu bekende mig til den Religion, som er Rigets, den, der prædikes

med saadan en ren og fejlfri Mimik som af Hofprædikeren. Ja, Rousseau, husker jeg, siger, at man skal bekende den Fyrstes Religion, hvis Land man bevaaner. Og nu foredrager jeg Religion for Kunst, det Serieuse for det Frydelige. Jeg tog, som De selv saâ, Adieu med mine Stillinger og med Verdens Glans gennem Repræsentationen af *Amour mystique*. Idag vil jeg overgive mig til Meditationen. Se til mig i Morgen. Ach, hvor han er en stor Prédicateur, denne Basseholm! Ikke en eneste Gang en forkert *geste*. Ikke en eneste Gang hævede han paa Bøndernes Maner Albuen over Hovedet, som om han vilde slaas, gjorde heller ikke disse meget stygge *gestes* som Spurveungen, der sætter sig til at flyve. Og i saa fjernt jeg kan høre, havde han en herlig Prononciation af det Danske. Men til Morgen, mit Barn, hos min gamle Kätchen Prantl, *coiffeuse et parfumeuse*.

Hun strøg ind i Hyrevognen, raabte „Allez!“, og Kusken kørte hende over Højbro.

Ludvig Masmann blev med et Slag rykket ind i en anden Tilværelsessfære. Jo, der nede boede han i Gangen i den uselige Skrivners Hus.

Hans Vært lukkede ham selv op. Han var jo idag fri for Kontoret og dyrkede sin Søndagsglæde i Hjemmets Skød. Den bestod i, at han sad i en haard Stol i sin Dagligstue paa Forhøjningen ved Vinduet og anstillede sine Betragtninger over, hvad der foregik paa Gaden, mens han langsomt slur-

fede Kaffe med meget Sukker og Flødeskind i sig. Hans Kone sad i Sofahjørnet med en Uldhose, men sov mere, end hun strikkede.

Hvem kunde ringe nu? Skulde det være Studenten? Han havde jo slet ikke været hjemme i Nat. Han maatte dog vist melde Magisteren, hvorledes hans eneste Søn blev mere og mere liderlig, ellers kunde han maaske faa det at vide ad anden Vej, og han, Skriveren, gaa glip af de fattige Kostpenge. Men Drengen var jo en stor, stærk Knippel ligesom Faderen. Det var farligt at irettesætte ham. Nu om Stunder kunde det nok falde Ungdommen ind at lange Alderdommen en Kindhest, saasom Respekten blev undergravet af alle Slags Bøger, Blade og Viser.

Uden at have taget nogen Beslutning under sin hvide, strikkede Bomuldsnathue, bevægede Skriveren sig med slubrende Slæber ud i Korridoren, hvor Ludvig Masmanns Seng havde staaet urørt fra det forgangne Døgn.

Jo, det var ham, der ringede. Skriveren maalte sin Logerende fra Top til Taa med et sky Sideblik uden at se ham i Øjnene. Efter et adspredt: „God Morgen“, slængte Studenten sin lange, sorte Kappe paa Sengen og stod i den nu vistnok noget forpjuskede, men i Skriverens Øjne forskrækkelig elegante Selskabskjole og de af Gadestænk plettede hvide Strømper. Men de var dog af Silke.

— Det var som syv Satan! slap det ud af Manden med den Bomulds Nathue, de graa Uld-

hoser, de grove Knæbukser og de slubrende, nedtraadte Slæber. Hvor i al Verdens Riger kommer han fra?

Ludvig Masmann tog en Mine op efter en stor stærk Garderløjtnant, han havde bidt Mærke i under Baronens Fest, og sagde henkastende med sin Stemmes dybeste Toner:

— Fra Medianoche hos Baron Urne.

Skriverens Haand fôr op mod Nathuen, han havde nær taget den af:

— Kan — jeg . . . stole paa, hvad han siger? Baron Urne? De siger jo . . . jeg mener, de ymter om oppe paa Kontoret — at Baronen ikke maa komme til Kronprinsen.

— Det skal jeg ikke kunne sige.

— Ja — for eftersom Kronprinsen vokser til, stiger Hoffets Vejrglas mere og mere op imod Moralen. Ja, man siger saa meget. Er Baronen ikke saadan noget . . . hvad?

Skriveren bevægede sine Haandflader vandret vidt ud fra sig.

— Hvilket?

— Aa — saadan noget vidtløftig? Nej, det er sandt, Monsieur Ludvig, han gør bedst i at tie stille. Det skal Folk paa en underordnet Plads gøre. Oppe i Klædeoplaget — der véd jeg nok, hvad jeg véd, men pst . . . ikke et Ord! Næ, næ, næ! For nu mindes jeg, at Baronen har *jus patronatus* til det Kald, Magisteren sidder inde med. Snilde som

Slanger og enfoldige som Duer! Ja vel. Vær bare ærbødig mod Baronen!

Skriveren rakte Fingerspidserne frem. Han søgte at se snedig ud.

Han var mod Sædvane meddelelseslysten i Dag. Han fik mere Tillid til sin Logerende, efter at han troede ham i Stand til at lægge en snild Plan og bore sig ind til Faderens gode Levebrød.

— Ja, ja, mumlede han med Hænderne i Lommen paa sin gamle grønne Kalmuks Frakke. Jeg var jo kun Søn af en fattig Landsbyskomager og er dog bleven kongelig Embedsmand. Og det var saamænd, fordi jeg har leget med Monsieur Ludvigs Fader Magisteren, for saa tog Monsieur Ludvigs Bedstefader, Doktoren, sig af mig og fik mig ind som Dreng paa Amtstuen, og saa afencerede jeg uden at mærke til det, op til hvad jeg er, men videre kom jeg ikke, for jeg havde jo aldrig taget nogen Eksame. Men siger nogen, at der ingen Gud er til, saa kan jeg ved mig selv godtgøre, at det er Løgn, for hvorledes skulde ellers jeg fattige Landbybarn være kommet ind i et kongeligt Kontor? Man er dog Budenes Superiør, er man.

Han trippede ud. Ludvig klædte sig af og kastede sig paa Sengen. Hele Dagen og Natten laa han i en stødvis Søvn.

I Stedet for at gaa paa Studiigaarden den næste Formiddag, drev Ludvig Masmann ned mod Gammel-mønt og fulgte Skilterne med Øjnene. De struttede

langt ud over Gaden fra de skidne okkerfarvede og hvide Huses udludende Etager med mange Buler paa de smalle Maver.

Hen imod Grønnegade stod der med røde, falmede Bogstaver paa hvid Grund den angivne Adresse. I Stuen var en Butik med Hylder i Vinduerne tæt besatte af Klukkaraffer med Etiketter, der angav Indholdet med „Kornbrændevin 8°, Ratafia“, „Krambamboli“, „Solbær“, „Kirsebær“, „Hypokras“ og endnu langt forunderligere Navne. Der var intet andet Skilt end en Papplade, der hang paa Vinduesposten. Paa denne var der mellem parallelle Blyantslinier forsøgt med Blæk at frembringe Frakturbogstaver, som betød „Julius Cæsar Peitersen, Distillateur samt alle Slags guule og graae Erter, tilmed Øll-Udsalg.“

Det glade, foraarsagtige Solskin tændte Glans og flatterende Farver over Karaflernes Indhold, saa Studenten maatte besejre sin Trang til at gaa ind og ved en rød eller gul Sopken at opildne det mandige Mod i sit Bryst, der forekom ham at synke, da han betraadte det lave Stentrin til Gadedøren. Den mørke, stejle, smalle Trappes Rækværk rokkede under hans Tag. Trinene knagede under hans Vægt. Han kunde ikke læse, hvad der stod paa en Dør ved den første Trappeafsats, men den Apotekerduft, han kendte fra hin Aften, laa ud over samme Afsats. Han bankede. Jo, det var rigtigt, thi der lød højt og skrattende et „*Entrez*“ med et r, der snurrede som et Tov om et Tandhjul.

Et rummeligt lyst Rum med store, purpurrøde Valmuer i det hvide Tapet paa Vægge og Loft. Midt paa Gulvet et stort rundt Træbord, fyldt med Træstativer, hvorover der hang Parykker, Toupeter, Krøller, „Tourer“, Haarpiske o. dsl. En Stabel Krukker og Hovedvandsæg ragede op hist og her. En Disharmoni af Duft gik ud fra alle disse Sager og samlede sig i et uendelig krydret Resultat. I et stort Glasskab hang en Række Halvmasker af Fløjls og Flor og voksovertrukne Helmasker med karikerede eller pænt stiliserede Ansigtstræk gloende med de tomme Øjenhuler: Paa en Hylde laa forlorne Skæg sirlig udfoldede.

Som en Parykblok mellem de mange andre ragede en Toupet paa et levende Hoved frem, under hvilket Arme og Fingre ivrig bearbejdede nogle Tindingebukler paa en mægtig pudret og, som det syntes, meget kunstig Damecoiffure.

Den var kuriøs nok at skue, denne lille, vævre Kvindeskikkelse. De store, brune Øjenkugler spillede under Puddertoupéen og de kulsorte Bryn. Hvad enten disse var naturlige eller sværtede, glinsede de som af Viksning.

Den øvrige Paaklædning var mere end original, for saa vidt som de smaa tykke Lemmer og Legeme kun var indesluttet af stramt Uldtrikot. Hun mindede om en Kobold, Gnom eller Skovtroll. De lange Negle stod som sortrandede Kløer ud fra Fingrene, naar de greb i Parykkens hvide Haar. Hele Skikkelsen var omtrent lige i Bredde,

Tykkelse og Længde. Hun sang under Arbejdet og gav straks ikke Agt paa den Indtrædende. Af hans tarvelige lange sorte Kappe og Filthat har hun vel sluttet, at det var et Bud fra en Kunde. Af Sangstemmens Toner var der kun tilbage de højeste; de mellemste og de laveste var skrumpne ind til en hæs Hvæsen eller Skratten som et bulet og rustent Jagthorn. Hendes dristige Forsøg paa at jodle, tiltalte just ikke den unge Mand.

Endelig rettede hun Øjenkuglerne paa ham.

— Er ist es! sagde hun lidt tvært. Ja, hvad skal jeg med ham gøre? Wenn han mener, at Madame Marion har sentimento for ham, so har det dermit so sit eigen Bewandniss. Hun vil nu kuns barenen exercire for sin *passe-temps*, ellers vil hun bedrive Moral og Religion og være den bødende Magdalene, som hun nu indexcercirer i Kostume. Men maaske hun vil bruge ham til at gøre nogen Gavn, denn jeg har wurklich inte mere stellfortræte den Baronaccios tredve *servi-briconacci*. Jeg skal nu soger snart stabilere mig her i Eigenskaft af, hvad de kalder Jordemoder.

Indtrædelsen hos den Skønne lignede ikke Werthers hos Lotte eller St. Preux's hos Julie. Wilhelm Meisters Mariane ellar Philine kunde han jo ikke kende endnu og trøste sig med deres Snudskeri.

Han fik en flov Smag i Munden.

Frisørinden knæbrede storkeagtig videre:

— Øvrigens stort Geni og *buon cuore*. Hun lærer et nyt Sprok, som jeg lærer at sno Haar

om en ny *Bourrelet*. Hendes Mutter var fransk, var *Cavallerina* eller hvad hedder det her? — Reiterin — men saa gelehrt, at hun sad med so tikke Bøger i Skødet, och hendes Pappa var en stor gevaltig Aktør, en Tiroler fra Pusterthal, og han fik hende til at agire rundt i hele den tyske Verden — och talte med sodan en Stimme, at min af Frygt kvælede Hjerte brast, och jeg faldt plat ned paa Ryggen, naar jeg hørte ham, for jeg er en stakkels tirolsk Wälscherin, som ikke kan noget Sprok og kun har den utmærkede Forstand, som den gode Gut har fordelt mig. Men jeg var Costumière med det Selskaft, som Marion kom til, da hendes Moder var død i Barne-seng med sit yngste Schätzlein, og hendes Pappas Hjerte brast af Sorg og megen Kognak, so blev jeg Marions Vogterinde. Hun kunde fransk fra sin Mamma, Tysk og Italiensk fra sin Pappa. Och baade kunde hun agire paa Tale, paa Sang og paa Manerer og være alle de Gudinder, som Papsten ejer over i Roma i sine mange store Slotte. Sodan Moralität und . . . und Tugend — och so-danne nettere Ting var der ikke Tid til at kultivire. Men hun havde jo Æresfølelse, denne Marion, og vilde ikke agire i de filzige Kostumer som saadan en schabig Direktor offerirte. Nej, hun fik dem af Fyrster, Grever og Baroner paa de mange Slotte rundt om i Tyskland, hvor Selskabet agerede til de høje Herskafters enorme Tilfredshed och immense Applaus. Nun . . . for Nichts faar man

jo Nichts, men Marion brød sig ikke meget om Amour, naar den ikke kunde agires ut i Trikot. Hun gjorde den kun for Kunstens og for Kostumernes Skyld, ikke af Sentiment, kuns fordi hun var willfährig i enkelte Momenter. Blev heller aldrig noget deraf. Ikke en eneste Lille... Hun blev lige gift første Gang, da jeg fik min sidste Schätzlein — og jeg har selv Hæveammekunsten lært og bivaanet alle de unge Aktricer, naar der var noget i Vejen — hende — *mai — niemals* — aldrig!

— Har hun da været gift?

— Behüte! Men wenn hun gik til en ny Trup, kunde Manden ikke gaa med, naar hans Genre i samme Trop ikke var unbesetzt. Saa maatte hun jo tage en ny, ellers havde det jo været usædeligt. Den Aktør, en Grønsnabel af en *Secondo amante*, hvem denne sidste utro Baron, entførte hende, havde hende kun for en Ordens Skyld, for at alt skulde være sittlich i Troupen. Ach, jeg var ikke saa temperiert i Ungdommen som Mariuccia.

Hun gjorde et højst pudseligt Spæt ned ad med sine smaa uldne Ben, saa alt Kødet dinglede paa hendes Krop. Hun satte sig paa Kanten af Bordfladen, begyndte igen at jodle. Hun sagde:

— Saadan at schnakke ud fra Hjertet — *le- varsi il cuore*, som de siger i det Vælske — det er en umaadelig Bestærkelse af sin hele Krop.

É sano (Det er sundt). Hænderne havde hele Tiden arbejdet om Kap med Munden.

— Madame, sagde Ludvig Masmann, forlegen dvælende, men indvendig stærkt fremtvungen mod det Spørgsmaal, han vilde gøre hvorfor har Madame Marion kastet sine Øjne paa mig? Hvorfor kalder hun mig sin Redningsmand?

— *Chi lo sa?* Hvem vél? Hun har so mange Titulationer i Munden. Hun saâ Dem jo i en Kirche, ude blandt Bønderne; hun havde hørt, at der skulde blive agiret med Dem — och so saâ hun Dem spille ganz korrekt og stille under Agiringen, da Deres ehrwürdige Hr. Fader agirede Hauptpartiet i Stykket . . . och so er De saadan sprunget op — Pütssk! lige i Næsen paa Marion . . nær hun har havt sine Momenter, hvor hun har raabt paa en Erretter fra den Baronaccios, Ueberdrusz og rent vækfløjne Sentiments.

— Har hun da elsket ham?

— O — pyh! Men hun kendte sin Pflicht. Marion har paa den Maade været en meget rechtschaffen Ding. Hun fik jo rigeligt, af alt hvad, hun sodan vilde sla i sig og sla om sig, og boede ja wie en Prinsesinde. Ach, hun var saa god mod sin gamle Billetteuse og Souffleuse og Coiffeuse i de 5 Aar, vi lever i dette verdammte . . . *pardon* — gesignete Land. Men naar hun nu uden betydende Sentiments i alle Maader var den Baro-

naccio til Tjeneste, so var det frygterligt for hendes Ærefølelse at blive verschmaaet for sodanne nogle Mensker, som den Schuft François kørte op til Palastet. *O questo Francesco, un porco, un asinaccio, uno scellerato!* (O denne Krans, et Svin, et væmmeligt Asen, en Forbryder).

— Ja, men Madame Prantl . . . !

— O, kald mig Kätchen . . Lieblein!

— Som De vil . . men hvad vil Madame Marion, at jeg skal være for hende?

— Ach! Det kan De vist vorläufig arrangire efter freundlich . . . *Convenzione*. Hun er wirklich sodan — hvad nævner I det eftergivig i Ting, som Fruentimmer ellers gør saa mangt dumt Tøj und Schlutter und Vrævl over. Men hun snakker om, at Han skal føre hende ud paa Landet, for hun har sat sig i Hovedet at ville gaa i Kirche, og lytte til Kilder — dingeling — Praslen af Blade — Ritsch — Ratsch — buh, bah! Køer og Svin — y — y! och Lammer bæ, mæ! und . . . ha . . . ha . . . ha . . . ! Men det er øvrigens sødt . . . ach! ach!

Madame Prantl slog en Jodletrille, der knækkede paa Midten. Saa brast hun i Graad, men istemte strakt efter: „Ach, mein schönes Land, Tirol!“ Graaden tog Magten.

Klingelingling! lød en skær, skarp Klokkeklang ude bag en Dør.

— *Ecco la Marietta che ha finito* (Se nu er M færdig).

Og i sin løjerlige Buksetrolddragt løb det lille, fede, sammentrykte Kvindemenneske hen mod Døren og aabnede den. Kunstigt Lys stod ud fra det blændende Rum.

I det smalle Værelse med den skæve Baggrundsvæg lige for Døren var der anbragt et træfløjs Skærmbædt foran Sengen. Ved Hjælp af et tæt Dække for Vinduet var Lyset fra et Par Refraktørlamper samlet i den lille Indhegning.

Madame Marion havde ikke, som man kunde formode efter Mutter Prantls udførlige Skildring af hende, opgivet at „agire“. Hun laa stærkt nedringet paa et grønt, langhaaret Tæppe. Baggrunden var det usle Skærmbædtlandskab, der just ikke i høj Grad illuderede Skovskyggens Ensomhed. I det Hele var Illusionsmidlerne for tarvelige til helt at rive selv en saa naiv Tilskuer som Ludvig Masmann med. Han gik ikke med paa den store, stride Manke, der udaandede en vammel-sød Duft af parfumeret Pudder og aabenbart skulde forestille en ganske ung Kvindes svulmende, blonde Haarfylde. Den nøgne Arm, hvortil den højre Tinding støttede sig, Brysterne, der hvilede paa Bladene af en opslaaet stor Bog, Bagen, der løftede det blaa, folderige Gevandt meget højt i Vejret paa sit Sted, de nøgne Fødder med ikke smukt formede Stortaanegle, den hele massive Virkelighed og plumpe Forlorenhed henledte snarere Tanken paa Thérèse Levasseurs end paa Madame Houdetots Sfære. At Madame Marions Tableau

skulde forestille den bodfærdige Magdalene, fattede han dog. Ude paa Baronens Herregaard havde han set sig henrykt paa et Stik efter Correggios Billede fra Dresden. Fra det havde han set noget Guddommeligt straale sig i Møde under Form af den genvundne Dyd. Det troede *han* var Meningen. Men her?

Her havde han sin „Idealia“ saa tæt ved sig, at han ved at bukke sig kunde fæste et Kys paa hendes svulmende Barm. Men se om han gad tænke paa det Vovestykke! Nymfen fra Skoven ved Møllesøen, Najaden fra Marmorbassinet, Hyrdinden fra Jean Jacques's søde Operette, *l'amour mystique* fra Kabinettet i hint Lastens Palads, laa nu der uden Guddomsglans med sin stramt lugtende Paryk og matroneagtige Legemsformer — en midaldrende Gøglerke.

Ak, bliver alle vore Guddomme saaledes reducerede ved nærmere Eftersyn?

Smerten i den unge Mands Sind havde skaffet sig et ufrivilligt Udbrud i Ordene: Stakkels Marion! Da det lød for hans indre Øre, smilede han bittert. Ak, hans Idealia var desværre ikke til.

Randlev Præstegaard, Magister Sextus Manns, Abelone Jeremiædatters, de uplejede Halvsøstres plumpe Figurer, Maaltidernes Grødfade af rødt Ler, Studiigaardens sorte Avditorier med forsnittede Bordplader og blankt slidte Bænke, hans grimme Korridor hjemme hos Skriveren, Mælkeskindet i Husfruens svedne Vælling væltede sig ind

paa ham som et Chok fra den rette Virkelighed, den, han var bunden til med ubrydelige Jernkæder!

Han havde Lyst til at fly og aldrig se sine Tankers afsatte Dronning mere. Men saa samlede Erindringerne fra Mutter Prantls Beretninger sig for ham til et vemodigt Indtryk. Der havde dog været det samme paa Bunden af denne nu stakkels forkvaklede Ting, netop den samme Trang til Flugt mod Højderne, som han selv havde følt sig dreven af under Læsningen af Rousseau, Bürger, Schiller, Goethe, Evald.

Nu laa hun der som en forkrammet Klud.

Ja, tilvisse maatte hans Vrede skumme som Rousseaus ved Tanken om, hvorledes de Rige og Mægtige mishandlede Folkets Børn. Var den halvfrisdede, halvruinerede, i Bund og Grund aristokratisk-hovmodige Baron Urne ikke lige saa værdig til at udryddes af Tilværelsen som de lyssky Munke og blodsugende Generalforpagtere?

Hun laa og „agirede“, fæstede paa Bogen de kunstig bly Øjne, hvis Blyhed var understreget med Tusch.

Pludselig opgav hun Aktionen, samlede det blaa Draperi, saa det helt bedækkede hendes Krop, ragede med Fødderne et Par falmede, karmoisinrøde, guldstjernede Fløjelspantoufler frem med Tæerne og stak Fødderne i dem. Det var som en Lindring for Ludvig Masmanns lidt afficerede Skønhedssans.

— Aber Mütterchen, wie siehst du doch aus? sagde hun formanende til sin aldrende Dueña i Buksetroldkostumet.

— *É vero, diamine!* (Det er s'gu sandt) mumlede Trolden og smaalo, aber was ist bei mir jetzt zu sehen? Die Zeiten sind vorüber.

— Aber die Würde des Alters —

— Na — na!

Den gamle vælske Tirolerkvind fandt et Skørt eller Sligt, krøb i det fra oven og kastede et broget Tørklæde over sin fede Overkrops stramme Trikot, uden dog at opnaa et synderlig ærværdigt Udseende.

Madame Marion rejste sig, gik med en vis teatralisk Kothurnegang lige hen mod Ludvig Masmann, tog hans Hoved mellem sine store af hvid Fedtsminke duftende Hænder og kyssede ham paa Panden.

Nu blev han ikke glad til Mode! Det skulde have været for nogle Maaneder siden.

— Min unge søde Forløser, sagde hun og saå ham moderkælent ind i Øjnene, tog hans Skuldre, fjernede hans Hoved bagud og betragtede ham, holdende ham fast i udstrakte Arme. Med dyb Altstemme og stærkt understreget Deklamation sagde hun ham de Schillerske Vers tæt ind i Ansigtet og med Pegefingren løftet foran hans Næse:

Nur des Höchsten Abglanz, der Gerechte,
Welcher in dem schrecklichen Gefechte
Zwischen Lust und Pflicht.

Jener sich entringt, der höhern Weisheit Stimme,
Folget, trotz der Selbstsucht heiszer Grimme,
Die sein Herz mit Schwerdtern sticht.

Dessen Wollust tragt von hier die Bahre
Nicht, es löscht sie nicht der Strom der Jahre,
Nicht die Ewigkeit:
Angeleuchtet könnt' er in den letzen Blitzen,
Und vom Weltenumsturz angeschwungen sitzen
Ohne Menschenbangigkeit.

Trods Parfumens Duft, der akkompagnerede
Deklamationen, gjorde den ikke det tilsigtede Ind-
tryk. Det blev til slet ingen Ting, da Deklama-
tricen tilføjede:

— Hør, mit Barn, din ærværdige Faders
Stemme!

Ja ved Gud, hvis Magisteren kunde sige Vers,
vilde han sige nogle lignende. Men Ludvig lod
det løjerlige Fruentimmer ryste hans Skuldre.

— Du er min tro Page, ikke?

Han bukkede saa pænt pagemæssigt, som han
orkede.

— Ser Du, mit kære Barn, nu blev Du, mod
min Vilje, Tilskuere ved min sidste mimiske Fore-
stilling — ach ja *la clôture sans remise*. Men,
min unge Ridder — giv vel Agt paa, at der ligger
Dybsindighed i Alt, hvad jeg tager mig for. Paa
Gud, Dyd og Sjælens Udødelighed fæster jeg stadig
mit Blik. Jeg vilde ende med at vise mig som
den Hellige, hvilken i Skovens Grønne mellem
Blomster og Græs ved sin Bødning vender tilbage

til den Undskyld, i hvilken hun udgik fra Ska-
berens Haand. Sodan vil jeg og gøre. Nu vil
jeg vende tilbage til Landet, til Blomsterne og
Kilderne og til de unskuldige Creature med Prote-
stanten Jean Jacques Rousseau, retourner til Na-
turen og Fornuften i den rensede Religion, som
den excellente *aumônier de la cour* (Konfessio-
narius) erklærer, jeg vil begive mig i Ly hos en
Pastor. Jeg vil passe hans Dyr og hans Menage,
pleje de Syge og lære hans smaa Børn Fornuft
og Dyd — her i dette ædle Land, hvor Bonden
nu er en fri Borger, hvor Hyrden ejer sine egne
Faar og Geder, hvor Colin promenerer sig frit
med sin Colette langs Bækkenes Rand og lytter
til de smaa Fugles skønne, kunstløse Toner fra
Bladenes kølende Skygge.

VIII

Skønt Studenten først havde ærgret sig over, at de samme Ord, han havde svælget i, tabte sin Lødighed i Munden paa det Fruentimmer, fulgte han ikke sin første Plan, at lade hende fare.

Tværtimod, han søgte et Slags Ly i det knagende gamle Hus paa Gammelmønt i den sødlige Atmosfære af Parfume og Pudder. Han fandt det ret hyggeligt at se Mutter Prantl i Buksetroldragten til op mod Middag staa og pudre, frisere Parykker, røre med fedtede Fingre i smaa Kasse-roller, koge dem over Destillerlamper, troldkællingagtig sysle med boblende og dampende Retorter. Naar han kom, havde hun allerede i broget storblomstret Kattunsadrienne under et skrigende blaa- og gulstribet, noget medtaget Fløjelsshawl, gjort, hvad hun kaldte sine Farter (*corsi*) i Byen, bevæbnet med Posen, der rummede den store Pudderkvast, den hvide Peignoir, hendes Arbejdsdragt i de kvindelige Klienters Toiletterum, sammen med Sminkekrukker, Etui med Sakse, Pincetter og andre

Friserapparater. Naar man da paa disse Farter mødte hende, trippende paa højhælede Sko over Stenbroens Bjerger og Dale og de dybe, stærkt rindende Rendestenes Strømhvirvler midt i smalle Gader, kom man let til at tænke paa de smaa, fede Papegøjer, som falbødes paa Torv og Stræde af hjemvendte Ostindiefarere.

Naar Mutter Prantl kom hjem, mødte hendes kunstneriske Plejebarn i en diskret vid, sort Slags Slaabrok, altid med en naturlig Buket Vintergækker eller hvide Krokus i Brystet, og efterhaanden som Aarstiden skred frem, med andre Blomster, men altid hvide. Mutter Prantl gav sig da til at lave Mad i den treetages Kakkellovns nederste Hvelving. Efterhaanden som den danske Student vænnede sig til Flæskesuppen med den svømmende fede Bolle (Knödel) i, Lammestegen, let krydret af Løg, Makkaroni med kraftig Jus, de smalle Omeletskiver (Kaisersschmarren) maatte han erkende, at hun havde besørget de Gøglertrupper, hun havde rejst med, ret godt affodrede. Han rimpede nu Næse af sin Husværtindes flove hjemlige Barnemad. Han var ikke hjemme fra eller fra sit Logis forvænt med Service. Det generede ham ikke, at Parykker og Skabilkenhoveder, saa at sige, sad med til Bords. Under alt dette kvidrede hun som en gammel Stuefugl, der har faaet Lov til at hoppe rundt paa Gulv og Møbler.

Madam Marion fordrede ikke stræng Page-

tjeneste af Ludvig. Hun vilde ikke have ham til at ledsage sig paa Spadsereture eller Byærinder. „Vi maa *mutuellement* respektere vort Renommé,” sagde hun med Værdighed. Derimod forlangte hun at sé ham i Slotskirken, hver Gang den kongelige Konfessionarius prædikede. Da sad hun hyllet i Sløret, hensunken i Andagt.

Ludvigs Begejstring for den tidligere saa beundrede „Folkelærer“ faldt lidt efter lidt. Thi naar han paa Madame Marions Ordre kom til Gammelmønt en Time efter Kirketjenesten, sad den trofaste Tilhørerinde i sin sorte „*robe de chambre*“ med en hvid Kammerdugssløjfe foran paa Brystet, den mindede om Konfessionarii Bladkrave. Hun rejste sig, stillede sig bag ved et Bord og deklamerede hele Prædikenen efter Hukommelsen, og Studenten fandt denne Hukommelse irriterende udmærket. Trods den fremmed klingende Udtale, gengav hun hele Diktionens Tonefald, dens Hævninger og Sænkninger, ikke at tale om hans Hoved- og Armbevægelser. Dem kopierede hun med den smaaligste Nøjagtighed. Naar hun var færdig, klappede hun i Hænderne, det, hun jo ikke turde i „Templet“, og udbrød: Herlige Ord, de skal være min Trøst i Livet og i Døden, naar jeg bliver gammel ude i de stille Lunde med de sagte rislende Kilder.

Mutter Prantl hviskede en Gang til ham:

— Sie hat den Teufel im Leibe. Nu har hun faaet *det* at „agire“ med. Es hilft kein Maul-

spitzen, es musz gepfiffen werden . . . Immer „agiren“.

Han fik ikke noget ud af Marion paa det Punkt, hvor han havde lovet sig mest. Hun havde jo gennemfaret hele Tyskland med sine Trupper og maatte, mente han, have set meget.

— Har aldrig havt Tid andet end at plukke nogle smaa, uskyldige Blommer i Slotshaugerne. Ellers lære Poesi eller Prosa udenad, prøve i Kulden — kun naar det var Opera paa det franske Sprog med stærk Gestikulation i, kunde man synge sig ret varm, og maatte doch have Pelstøj.

— Men ved selve Forestillingen, naar Publikum henrykt hyldede Retfærdigheden, som Barden forkynder gennem det Godes Sejr over det Onde?

— Ja, det var dejligt, men saa var man selv saa fortrollet, at man rent sank hin . . . och glemte alle Dydens Regler.

Ved slig Lejlighed kunde Mutter Prantl fremføre Betragtninger af følgende Art:

— Ja so kom Punsch og bisweilen Prügel og Skælde — og Bandeord af den Kerl, hvem hun i Øjeblikket maatte være Ægteviv. Han giver hende Prügel, naar hun har faaet mer Applaus end han, men havde hun ikke faaet nogen, fik hun ogsaa Hiebe. Han kunde prygle hinner af Jalousi, wenn Hr. Grefen eller Freiherren fik for mange Carresser af hinner, och den Ehemann maatte lecke sig sin Mundwinkel, eller och pryglede den Schweinhund hinner, fordi hun ikke Schlotsherrn eller

hanses Venner so gewaltig hinner elske vilde, at han, den *vigliaccio* (Hundsfot) kunde forlange ret stor Abgift af den Grefe eller Baron for hendes Laan . . . Pfui! . . . Skidte *mestiere*! Dyd er schmuk — men den er for Mennesker med Penger. Kunst er schmuck, saa lange den bliver agirt . . . men ellers er skøn Kunst *una fatica da cane* (Hunde-arbejde).

Efter en saadan Udtalelse slog Madame Marion ud med sin hvide, altid kønt soignerede Haand, rejste sig og deklamerede indigneret:

Da Ihr noch die schöne Welt regieret
 An der Freunde leichtem Gängelband,
 Selige Geschlechter noch geführt
 Schöne Wesen aus dem Fabelland,
 Ach da Eure Wonnendienst noch glänzte,
 Wie ganz anders, anders war es da,
 Da man Deine Tempel noch bekränzte,
 Venus Amathusia.

— Geht mir gar zu hoch! sagde Mutter Prantl. Ach, Marion, har Du ikke tit faaet baade Skændeord und Maulschellen saavel af Direktor som af din augenblickliche Mand, naar Du laa i den skønne Natur och læste Verse, som ikke var i dine Roller eller Du ikke skulde deklamire paa Scenen. Se, *det* er Kunstens Løn.

— Det var just de herligste og de dybsindigste Vers, sukkede Marion.

— Forstaar Du nu alle de Vers, Du har

læst og lært? spurgte Ludvig. Madame Marion havde med Møje faaet ham til at sige „*Du*“ til hende.

— Nej, sagde hun, og ikke paa den Maner, Du mener. Men de . . . de klinger i mig. Jeg bliver opmanet til Dyden.

— Dummes Zeug, sagde Mutter Prantl, som, i Stedet for som tidligere at tale ydmygt til Marion, efterhaanden antog en mere og mere overlegen Tone over for hende. Dette Klingeling har hverken dig eller alle de store Herrer og dine Mænd tugendhaft gjort. *Al contrario*.

Marion drog et Suk, rejste sig, gik hen og tog et Strikketøj og gav sig til at arbejde.

— *Tu as raison, vieille!* (Du har Ret, gamle), kun den rene Dyd, den bare Idyl og sine Medmenneskers Nytte!

— Ja, und sin eigen, føjede Mutter Prantl korrigerende til. En ældre, würdiger Mand und

— *Silenzio, mamma!*

En Dag udsurgte Ludvig Marion om, hvilke Roller hun havde spillet. Hun ramsede en Mængde tyske, franske og italienske Tragedie-, Komædie-, Pastorale- og Operaroller op, men lod ikke til at have Lyst til at gaa videre ind paa Sagen. Naar hun havde nævnet et Navn, sukkede hun og ry-stede paa Hovedet.

— Jeg vil ganske træde fra Dramaet ned til Idyllen. Leve, aldrig mere agire!

Studenten tav, men sagde indvendig til sig selv:

Naturam expellas furca, tamen usque recurret.

I Stuen paa Gammelmønt blev Marion og Mutter Prantl hver paa sin Maade Studentens Madkærester.

Han var træt af den Dundren i Hovedet, de Trækninger i Lemmerne, de mod Vægge, Gærder og Diger tørnende Rousseauske Lidenskabssofismer, de Schillerske attraaede Verdensomfavnelser, de Wertherske souveræne Elskovslængsler, de Evaldske Sjølevingeslag — Alt det, der havde væltet i hans Indre under hans ydre snævre og lurvede Virkelighedsliv.

Han drev op i Gammelmønt, sladrede og lod sig sønlig karessere. Men han skulde bestille Noget. Han gik nu paa Studiigaardens Kollegier, afskrev deres barbariske Latin og blev en jævnt flittig Studiosus for at faa Tiden til at gaa.

Og den gik umærkelig, den skulde jo gaa. Og Ludvig Masmann lod sig viljeløst drive med dens dvaske Strøm. Han blev Bakkalaureus, skrev til sin Fader, Magisteren, fik Penge og Formaninger om snarest muligt at tage Attestats. Jo — det kunde han jo gerne.

Han var ikke for Intet den fuldblodige og avledygtige Præsts Søn. Han, som tavs havde svoret Marion, mens hun endnu var hans Tankers Muse, evig Troskab! Nu fulgte han næsten metodisk

sin korporelle Trang og dyrkede *Venus vulgivaga* i medicinsk Moderation, følte ingen Samvittighedsnag, naar han spiste Makkaroni paa Gammelmønt hos Mutter Kätchen og hos hans forrige Beatrice. Hans Vært kunde paa sit Kontor tage, hvad der blev henlagt af Omslags- og Indpaknings-Papir. Det havde dog en lille Salgsværdis i Urtekræmmerens og Spækhøkerens Boder. En Dag bjærgede han et usædvanligt Kvantum Trykpapir. Den betydelige Masse bragte ham til at se paa det. Det var Tysk, men Fanden kunde hitte Rede i det, saadan som det var trykt. Den ene Side fortsatte ikke den anden. Det kunde maaske mere hans Logerende at rode i alt dette. I hvert Fald havde unge Mennesker godt af at have Noget at pille ved.

Han kom en Dag ind og lagde en anselig Pakke paa Ludvigs Bord med de Ord:

— Det er kanske noget for ham, Monsieur Masmann. Det ser saadan . . . ret kundskabsrigt eller belærende ud.

Det var en Del trykte Ark i Materie. Det var uvant for Ludvig Masmann at se et saadant Fænomen.

Paa det lille, halte, rødmaalede Træbords Plade under Tællelysets Skin, udfoldede han den gullige, bløde, sugende Papirmasse, opdagede med en vis Forskertilfredsstillelse, hvorledes man ved Hjælp af at bøje Papiret om og glatte det ud med Neglen, samt give Agt paa Pagineringen, kunde faa skøn

Orden i det, der ved første Syn tog sig ud som et Kaos. Han var glad som et Barn, da Titelbladet var kommet frem paa sin rette Plads, og han derpaa læste: *Schriften von Gotthold Ephraim Lessing*.

Bi lidt! Det Navn havde han læst og hørt. Ja — allerede, mens han gik og læste privat hos den brave Konrektor i Latinskolebyen. Med ubehændig Begejstring havde Konrektor læst noget op for Mesterlektianeren om Laokoon, men det Op-læste havde svirret forbi hans Øre uden at fanges deraf. Han havde jo aldrig set en Statue, knap et Maleri. Kun huskede han, at hans Konrektor havde sagt, at samme Lessing var en at Tidens „*luciferi*“, en Aandemaner og Tænkevækker af første Orden.

Studenten skar Arkene op. Hans Øje faldt paa Overskriften: „Die Erziehung des Menschengeschlechts“. Straks skammede han sig over at have lusket sig fra at læse Jean Jacques's berømte Opdragelsesskrift *Émile*, han havde ikke kunnet arbejde sig frem i det. Saa trøstede det ham at se, at Lessing kunde magte hele Menneskeslægstens Opdragelse i en lille Piece, medens den store Franskmand havde ansét mange Bind for nødvendige til at omhandle et enkelt Menneskes.

Hvilken Forskel fra den svulmende Strøm af Ord og Beskrivelser hos Borgeren fra Genève og den maaske noget tørre Ordknaphed og Tankeædruelighed hos den tyske Lærde og Digter!

Men hvor langt nærmere og fortroligere stod ikke denne sobre Stil den unge, danske Læser. Straks stødtes han lidt af denne Inddeling i Paragrafer, der lugtede af hans Professorers latinske Dictamina. Men jo længere Ludvig Masmann læste frem, desto mere gik det op for ham, at Teologiens Studium kunde bære Frugt, naar man tænkte paa egen Haand, uden dogmatisk Pegepind.

Der kom Liv i den søvnige Pligtstuderendes Sind ved den tyske Tænkens Syn paa den saakaldte Aabenbaring. Den havde oftest for ham taget sig ud som et Kadaver, der skulde dissekeres og analyseres, men hvis Blod længst var størknet, og hvis Lemmer kun bevægedes, naar den Studerende møjsommelig bøjede dem og trak i dem.

Der var Liv og Udvikling, Maal og Med i det Hele. Disse gamle eventyrlige Beretninger havde Værd for den mod Klarhed higende Mennesketanke. Den var Led i den store aandelige Livsproces. Hvilken mandig Ro, hvilken Jævnhed, hvilken forsonende, al stilistisk *Captatio benevolentiae*.

Hvor grebes han af den simple Menneskestolt-hed i Ord som disse:

„At drage **det** ind under Overvejelse, hvorom man forhen helt og holdent ikke bekymrede sig, er den halve Vej til Erkendelsen.“

Eller af dette Udsagn om Jødefolket:

„Aabenbaringen havde ledet dets Fornuft, og

nu (under og efter Landflygtigheden) oplyste Fornuften paa en Gang dets Aabenbaring.“

Der gaves altsaa ikke en en Gang for Alle fastnaglet, ubevægelig, uudviklelig Sandhed — den Paastand, der saa mange Gange havde ærgret den teologiske Student. Nej, en evig rindende Strøm, en evig Bevægelse, en evig Fremgang, en fremskridende Afklaring.

Det ny Testamente var kun en Elementærbog, om end den eneste universelle, der dog kun for en Tid kunde være Folkenes *non plus ultra*. Men den videre Komne skal ikke lade sine svagere Meddisciple mærke, hvad han har indsét. Netop den Bane, paa hvilken Slægten naår til sin Fuldkommenhed, maa ethvert enkelt Menneske, (En tidligere, en Anden senere), først have gennemløbet Vil der ikke gaa megen Tid til Spilde? „Hvad har jeg da at forsømme! Er ikke den hele Evighed min?“

Det var nærende Føde for den unge Karl. Han trivedes aandelig, blev glad og fornuftig i Sindet, og hans Krop var stadig kærnesund. Han fandt, at naar man blot tilegnede sig denne Opdragelsesfilosofi, var det nok værdt at være Præst, eller som Dr. Bastholm kaldte det, „Folkelærer“.

Og saa Dramaerne? Ja, med dem var han først lidt i Forlegenhed. Han var vant til svulmende Ordpragt og bredt herskende Talekunst som i Evalds Stykker. Underlig blev han skuffet ved det fordringsløse Taleskifte i „Emilia Galotti“

og i „Nathan der Weise“. Men Indholdet udfoldede for ham de Tanker, Afhandlingerne havde saaet i hans Sind.

Mon Marion ikke skulde have spillet Emilia, Grevinde Orsina, Recha eller Daja i sit omstrejfende Repertoire? At hun paa en Maade var dum til at tænke, og at hun aldrig var i Stand til at fortælle ham et Dramas Gang, at hun altid forvølede det eller misforstod det, havde han længst erfaret og straks efter forundret sig over, hvor rigtigt hun kunde deklamere Brudstykker af sine Roller.

Endnu et Forsøg.

— Har Du nogensinde spillet i et Stykke af Lessing?

— *Je n'en sais rien*, sagde hun. Hun talte altid Fransk, naar hun vilde være ironisk, afvisende, overlegen.

— Potz tausend! Jo, sagde Mutter Prantl. I Hannover paa den Greveslot, hvor *il baronaccio* bar dig ud fra Souperen . . . Men det gik skitte. Publiken sov . . . *Des Teufels!* . . . Das Stück hiesz *Emilia Carlotta* . . . Dummes Zeug!

— Galotti, rettede Ludvig Masmann.

— *C'est ça. Une tragédie sans vers!* (En Tragedie uden Vers!), sagde Marion foragteligt henslængende. Ingen kan komme til Effekt i den Slags Ting.

Marion var gnaven den Dag. Ludvig Masmann blev smittet af den Miasma af Vrantenhed,

der laa over Mennesker og Parykker i Stuen paa Gammelmønt, og sagde:

— De genfremstillende Kunstnere er bare en Slags Klaverer. De er lige glade, om det er en Fusker eller en Mester, der trakterer dem. De gider ikke en Gang læse de Stykker igennem, som de spiller i.

Marion sagde igen paa Fransk:

— Det er nok, at de lærer deres Roller. Bliver de kanske betalte saa godt, at de kan læse alle de tohundrede Sider i Piecen ganske gratis? Du vil altid eksaminere mig, Barn. Ved Du, at det plager mig (*Ça m'embête*).

Ludvig havde længst opdaget, at naar hun talte om sin Begejstring for Rousseau, sagde hun altid ordret det samme, som om det var en uden ad lært Lektie. Hun citerede altid med samme Overgang i Stemmen — hvad han beundrede de første Gange, han hørte det.

— Linjer af det 29. Brev i Rousseaus „La nouvelle Heloïse“:

„Nej, nej, aldrig har han været i Stand til at bryde sine Eder. Hans dydige Hjerte kender ikke den foragtelige Kunst at krænke, hvad han elsker. Ak, ganske vist forstaar han bedre at elske end jeg, fordi han bedre forstaar at overvinde sig. Hundrede Gange vare mine Øjne Vidner til hans Kampe og til hans Sejr, hans Øjne funkledede af hans Længselsers Ild; han styrtede sig imod mig i en blind Lidenskabs Voldsomhed; pludselig standsede

hun; en uoverstigelig Skranke syntes at have omringet mig, og aldrig havde hans voldsomme, men retskafne Kærlighed overskredet den. Men altfor meget hengav jeg mig til Betragtningen af dette farlige Skuespil. Jeg følte mig forvirret af hans Lidenskab, hans Sukke overvældede mit Hjerte, jeg fik Del i hans Pinsler og tænkte kun paa at beklage dem. Jeg saâ ham vride sig i krampagtige Bevægelser, lige ved at besvime for mine Fødder. Maaske den blotte Kærlighed havde skaanet mig, o, min Kousine! Det er Medlidenheden, der styrtede mig i Ulykke.

Saa plejede Mutter Prantl sukkende at sige:

— Ach ja, so geht's immer. Und so liegt man im Dreck!

Det gentog sig nu. Thi det gjorde Marion ondt, at hun havde gjort Ludvig fortrædelig. Hun haabede at vinde hans Gunst igen ved Fremsigelsen af sit gamle Bravournummer. Men hun var ikke ret fornøjet med det Smil, hun saâ om hans Mund.

— Hvad har Du egentlig læst af Rousseau? spurgte han.

Hun gav sig til at græde.

Mutter Prantl gav sig til at græde, men blev straks efter arrig:

— *Maledizione!* udbrød hun. *Poveraccia* (stakels Asen). Den Baronaccio tvang hende til at sidde hos ham hele Aftningen och høre paa hans *recitazioni* af alle Sorter af *Teologia* af Volterre

og *Filosofia* af Russò. Ach i ferschwundne Tider sad jeg i Kammeret for at lægge Shawlet om hende, at hun ikke skulde refreddere sig — *poveraccia* — og so saâ jeg, hun sov, og saa kneff jeg hende i Schenklerne. Och nu kommer Mussie och vil præke *Teologia* och *Filosofia* for to vulgære Fruentimmer. For Marion er slets inte Dame, hun agirer bare, at hun er det. Men det kan hun ikke blive ved at gøre, nær ingen betaler hende mere for at agire Commedia, Opera eller Tragedia.

Marion gav et Skrig fra sig og lod sig falde ned paa Gulvet. Mutter Prantl sagde:

— So — Nu agirer hun igen. Ja, det kan jeg forstaa, for nu er vi midt i den sande Tragedia. Vi ser i to Maaneder ingen Penger, for der er ingen kommen fra den *birbone* af *baronnaccio*. Da han licenzierte Marion efter mange Aars *Servizio*, lovede han hende fuld *Pensione* i tre Aar — *o che briccone!* (o hvilken Kæltring). Den halve Tid er inte gaaet af de tre Aar.

Det løb Studenten koldt ned ad Ryggen.

Ugenert, uden at gøre sig Tanke om, hvad han gjorde, havde han nu gaaet ud og ind i denne lille Menage, spist og drukket, uden at ane, at det var Baronens Mad, han spiste.

Han slog sig for Panden, fôr op og vilde løbe ud af Døren. Marion laa og hulkede paa Gulvet, omslyngende en ledig Parykblok med sine hvide Arme.

Den unge Mand fik et Øjeblik et lokkende Ind-

tryk af de stort svungne Linjer lige fra Armhulen, med den sortebrune Kvast flimrende i Lyset, over Bryst og Hofte ned til Læg, Vrist og Fodhuling.

Stakkels Marion! Et Udkast til noget Skønt fra Naturens Haand, forkludret af Livet! Ludvig Masmann fik Taarer i Øjnene og en Art flygtig Attraa i Blodet.

Saa maatte han lé, da han saâ Mutter Prantl ogsaa slaa et Slag hen mod Tragediestilen.

Hun var som altid om Formiddagen i sin Husdragt — uden Skørt over sin Caleçon. Nu satte hun det ene Buksetroldben op paa et Stolesæde. Det andet hvilede paa Gulvet. Det var to i Uldtrikot tæt stoppede Pølser. Hun havde saa meget Støtte, at hendes højre Haand med de lange Negle og den tilsvarende pølsede Arm kunde gestikulere. Hun talte Italiensk, naar hun blev patetisk, ligesom hendes Plejedatter talte Fransk, naar hun vilde være overlegen.

— *Oh scandalo! oh obbrobrio! — Oh ricco oppressore della povera gente che succhia il sangue del loro cuore, che la vendetta del cielo, atterri questi scellerati nell' abisso dell' inferno del Dante e . . . del* (hun fægter med Armene) *o del Petrarca!* (O Skam, o Skændsel! O, rige Undertrykker af fattige Folk, som suger Blodet ud af deres Hjerter! Gid Himlens Hævn maa nedslaa disse Skurke i Dantes . . . eller Petrarcas . . . Helvedes Afgrund!

Der stod hun og mente at være heroisk. Under

hendes Aktion var Caleçonen blevet sprængt bag til, og et betydeligt Stykke Chemise trængt ud. Det bredte sig som en udfoldet Viftehale paa en hvid Kalkun.

Marion var bleven liggende, Ludvig Masmann var bleven staaende, Mutter Prantl var bleven træt af den skrævende Stilling. Hun fornam, at hendes Forsøg paa at „agire“ ophøjet, ikke rigtig var slaaet an. Hun tog Benet ned fra Stolen og stak sin uventet udfoldede Hale ind med en mere arrig end ophøjet Gestus, sprang som i de indiske Dramaer ned fra Sanskritens Koturne til Prakritens Sok — fra Italiensk til gebrokkent Dansk. Hun stod nu med sine udspilede Buksetroldben midt paa Gulvet, da hun sagde:

— Lorte och Schitte! Men jeg skal vise, at jeg kan fortjene til Mat, og at jeg vil arbejde som en Stenhugger. For jeg vil nu ogsaa ikke blot frisere og parfumire — jeg vil praktisire mere Jordemoderi, ja, endogsaa schnitte Høneøjer . . . Torne — Liktorne, och det har jeg doch endnu ikke nedsunket mig til. *Baronaccio* kan min *Arsch* lecke. For han er ikke alene Schurke, men Svinhund tillige. Die Tugend ist für ihn nur Dreck, den Best.

Hun spyttede paa Gulvet, men bødede straks derpaa ved at tørre det med en Klud.

Hun rettede Ordet til Marion med en myndig Tone:

Alzati, pecorina! (Rejs dig, lille Fæ).

Men Marion blev liggende.

— Vis dig som en pæn Page, sagde hun til Studenten.

Han bøjede sig, tog hendes fyldige, hvide Haand. Hun svang sig op og kastede sig i hans Favn. Han følte hendes Legemes Varme, slyngede sine Arme krystende om hende, men da sled hun for at blive fri og hviskede:

— Nej — nej — saaledes bør man aldrig embrassere sin Moder. Husk paa Dyden!

— Vaas! sagde det i Studenten. Han var vred og ilede ud ad Døren.

IX

Han styrede op mod Studiigaarden for at høre en teologisk Forelæsning, havde just drejet om Hjørnet af Klareboderne og Købmagergade, da han løb lige mod en sortsmudset Person i graa, bredskødet Kjole, Knæbukser og Strømper af samme Farve, Skaftestøvler og trekantet Filthat.

— *Bonjour, monsieur le bachelier!* (omtrent vor Cand. phil.), sagde han til Ludvig Masmann. Ja, jeg beder Herren om Pardon, især da en højst sørgelig Ting bringer mig til at vove at attrapere Herren.

Nu genkendte Ludvig Masmann Skræderfrans's uforskammede Grinebiderfjæs. Han gengældte flygtig Kammertjenerens Hilsen og saa spørgende paa ham.

— Herren præparerer sig jo til *sanctissimum ministerium* i Haab om at blive en værdig Successor af Herrens Fader, Hr. Magisteren. Og det var vel sket, om end sent, thi den Guds Mand nyder en mægtig Førlighed og ungdomsfrisk Vigueur. Jeg *kan*, om jeg end ikke *skal* hilse fra

den velærværdige Herre. Jeg mødte ham inde paa Vejen mellem Randlev og Hvidholm — da jeg var der ude forgangen — jeg ser vist aldrig den ærværdige gamle Borg mere.

— Saa? Bliver François da ikke længer i Baronens Tjeneste?

— Nu leder Monsieur mig selv ind paa den begrædelige Nyhed. Hans Naades Kreditorer har faaet sat ham og Alt, hvad han ejer, under Administration. Jeg kan se, at Monsieur bliver helt affligeret, som rimeligt er. Thi Hr. Baronen var Monsieurs Protektor og havde stærkt tænkt paa at skaffe ham Levebrød, om muligt endogsaa før han havde absolveret sin Attestats . . . men nu? Monsieur vil vel spørge om, hvorledes det skal gaa den skønne Madame Marion? . . .

Ludvig Masmann blev rasende paa den nærgaaende Karl. Men han vilde dog nok vide nogen Besked. Han saâ spørgende paa François. Hvor saâ den Slyngel hellig ud i Dag!

— Hun var et Fruentimmer med herlige Sindets Gaver og helt dreven i al Slags Komoedie-, Opera- og mimisk Aktion. Men Baronens Alder tiltager jo efterhaanden som alle Dødeliges. Ikke at han er en ubekvem eller unyttig Mand, men han behøver stimulerende Variation og ny Impressioner. Men véd Monsieur, at Baronen er Kavaller lige ud til Neglen paa sin lille Taa. Han glemmer aldrig leverede Tjenester af hvilken som helst Art. Han har sat Penge fast til nogle af

sine tidligere hm Aktricer eller han har sørget for at faa dem vel employerede . . . Han har noget af de gamle Paladiners *Point d'honneur* i sig sammen med Sværmeri for Bønder, Bæster og Hornkvæg. Det sidste er det nymodens ved den ædle Mand.

Disse Ordbraadde havde ægget Ludvig Massmann til at forstaa, hvad det skulde betyde, at Skrædder-Frans hin Festaften, den, han selv havde tvunget ned i Glømselsdybet, hver Gang den vilde frem for Mindet, førte ham til Marion. Han vilde prakke sin Herres Maitresse og samtidig et Kald paa ham. Det havde man jo hørt før i de Tider.

Hans Tunge blev lammet, hans Gane blev tør. Hans stærke Haand kløede efter at slaa den lumpne Sganarelle mellem Øjnene.

— Naa, Monsieur siger Intet. Ja, der bliver jo meget at tænke paa for ham. Det er jo ikke sikkert, at Baronen har faaet ordnet Sagen med sin sidste faste Aktrice, under dette Stormløb mod ham af Kreditorer, af sine ikke videre avancerede adelige Landsmænds Fordomme, ja Utaknemmelighed paa højeste Sted overfor Naadigherrens tidligere diplomatiske Fortjenester. Ikke vil jeg tale om, at Naadigherren en Gang med Livsfare har reddet selve Landets Faders Liv. En ildesindet Pøbelskare havde i sin Tid afluret Allerhøjstsammes natlige Vandring fra sin Veninde paa Vandkunsten, *Catherine aux guêtres**) og slog løs paa ham med

*) Støvletkatrine.

Knipler og Næver lige ved Marmorbroen. Naadigherren kom ligeledes fra en galant Expedition. Og da han blev klar paa, hvad Stimlen ved Kanalen betød, splittede han Hoben med sin Kaarde og førte Fædrelandets Fader frelst ind i hans Borg. Ja, saaledes lønnes dydige Handlinger i vort af Fordomme, Hykleri og „*prêtraille*“ (Præstepak) forpestede Societet.

Selvtilfreds Skadefryd gnistrede ud af Skrædder-Frans's gule Øjne, da han havde faaet Lejlighed til at rette sin Gifftunge til saa mange Sider. Han slikkede sig om Læberne. Da Studenten stod overvældet af afmægtig Harme og tærende Nysgerrighed, tog Slynglen atter fat:

— Monsieur spørger ikke til sin Protecteur, min højbaarne Herre? Ak, han ligger i sin store, franske Seng og læser for hundrede Gang om den savoyardske Præst i Rousseaus Emile, saadan En, som han havde tænkt paa at gøre den unge Monsieur til. Gid Moléculerne i Monsieur kunde lave ham til en saadan Ædling! . . . Tab ikke Modet! Madame Marion er ikke saa uskikket til indbringende Affairer, som hun lader, og den lille Gravhund af en tirolsk Pulverheks er et Fruentimmer med Ressourcer.

Nu løftede Ludvig Masmann sin knyttede Haand. Med et listigt Balletspring gjorde Skrædder-Frans et langt Tilbagetog og kom i Fart uden for Slagvidde.

— Ach, Monsieur, raabte han fra Løvstrædes Hjørne, hvad kan en fattig Tjener for det Hele? . . . Har Monsieur et Skudsmaal til mig?

— Gemene Slyngel! pressede det sig ud af Ludvig Masmanns Strube.

— Takker og kvitterer skyldigst, raabte Kammer-tjeneren et Stykke nede i Løvstræde. Min ydmygste Hilsen til de to tirolske Dejligheder paa Gammelmønt.

Alt ramlede og tumlede inde i Studenten som med Vold væltede Skakspilbrikker. Uden at tænke over, at han vilde komme for sent til Forelæsningen, styrede han ind i „Akademiets“ Gaard gennem Porten mod vor Frue Kirkegaard. Han stødte paa et stort, svært Mandfolk, hyllet i en sort Kappe og med en sort Klaphue trykket dybt ned. Han vilde omgaa ham, da pludselig en Basstemme sagde med norsk Tonefald:

— *Salve, frater in Apolline!* Nu kan Du gratulere mig som *Candidatus sanctissimi ministerii non contemnendus*, forstaar sig. Du kan tro, det kostede Stræv der hjemme. Men Sneen laa blødt ved Vinter om Fa's Bjælkehule, saa Kælkernes Gliden forstyrrede ikke min Læsning, og ved Sommer tog det sure Engdrag af for Rullen af Kærrer og Tramp af Hester. Aa, de stille Kvælder og Kirkeklokkens Slag — Og de store Fjelde . . . Ja, det er Noget, det, Fa'r!

Ludvig Masmann saå op til denne skikkelige, brune Kæmpekarl og drog et dybt Suk.

— Ja, ja! sagde Nordmanden, Du finder kanske nu København lej . . . Det er den. En bliver et Svin i dette Sodoma og Gomorrha. Det er en *cloaca maxima* for al Slags Raaddenskab fra Frankrige og Tyskland. Det vælter ind over dette Fladland, dette sugende Myr. Men Fjeldmuren skærmer om Norge Du har ingen Tro, Far! Nu har jeg hjemme hos Far og Mor i to Aar ikke læst andet end Bibelen og de Ting, jeg skulde bruge til Eksamen, af det sidste saa knapt som muligt. Og Fa'r sa', at han var lige glad, hvad Karakter jeg fik. For Bønderne sa', at jeg præker bra'.

Uagtet Ludvig Masmann gerne kunde have favnet den store Nordmand, tirredes han ved hans degneagtige Overlegenhed.

— Har Du ingen Brændevin faaet i al den Tid?

— Jo vel har jeg det . . . My'et til sine Tider, naar der var Is paa Vandkummen, og vi maatte fyre i Gruen, saa det spyttede. Fa'r liker ogsaa Brændevin. Jo højere man kommer mod Nord, jo mer tiltrænges Brændevin. Gud ser paa Troen, Fa'r, ikke paa Gerningerne, for Gud er Luthe-raner og ikke Katolik. Mindst af alt er han som I hernede, fransk og *libre penseur* og *esprit fort*.

— Ja, hvem véd?

— Hør Du, skal vi slaas igen? Nej, Ludvig, la' os heller ta' en Dram og en Kande Øl. Saa

maa Du fortælle mig, hvordan det staar til med Dig, for Du er ikke glad, Fa'r.

Ganske instinktmæssig drev han ned i Kælderen fra sin københavnske Studentertid, lige ved Vajsenhuset. Den norske Kældersvend lo ham i Møde som en Sol. De vekslede Ord, som Ludvig Masmann ikke forstod mere af, end om de havde talt Arabisk.

— Jeg har Penger, jeg, sagde den ny Kandidat. Fa'r sa', at jeg kunde bruge tyve Daler til at drikke mig en ærlig Rus, naar jeg havde absolveret Attestats. Og nu er det for sent at finde nogle Landsmænd . . . Men kan Du begribe, at jeg er glad i hele Verden, nu jeg kan bli' Præst og komme hjem til Konen og Barnet mit?

— Hvad — er Du gift?

Ja, ser Du. Mens jeg laa hjemme hos Fa'r og Mor og maatte læse det forb . . . jeg mener velsignede Ny Testamente helt igennem paa Græsk, blev jeg sommetider saa betrængt af Brynde. Saa blev det til det, Du véd, med Margit Budejes Jente, ja, jeg maa jo tale Dansk, for at Du kan forstaa det . . . Men jeg sa' det til Fa'r. Han velsignede vor Forening næste Dagen, for giftede vi os ikke, vilde vi begge to komme i Helvede, sa' Fa'r, og det vidste jeg jo ogsaa. Ja, kunde Du forstaa Norsk, skulde jeg fortælle det pænere, det om Kærringen min og den lille Gutunge. Ja, jeg har syndet jeg, men derfor er Naaden kommen

overvældende over mig som en Vaarflom. Den venter paa dig, liten Ludvig.

— Og drukner mig med det Samme, naar den kommer.

— Ja, det gør den, det vil sige: Den drukner den gamle Adam i sig, og Du stiger op af Igenfødelsens og Fornrylsens Bad med rentvættet Sjæl og Sind.

— Man kan høre, Du kommer lige fra det teologiske Eksamensbord.

— Forbandet Tøv! Teologiens Distinktioner er Abespil. Nej Du, Troen herinde (han slog paa det brede Bryst og tømte en Dram) det er det, der gælder, Fa'r. Og den har jeg set hos gamle Bønder i hvide Vadmelскоfter, og de havde mere Visdom og Kundskab i Troens Hemmeligheder, end hele jert dumme Fakultet i Hob. Jeg agter mig ikke at vide andet iblandt Jer, end Jesum Kristus og ham korsfæset. Vidste jeg bare *det* helt ud. Men jeg vil ikke foregribe Naadens Værk i Dag. Her nede i dette grimme flakke Land, der blæser Vantroens Vinde fra alle Hjørner og forpester Luften, Jeres Lunger drikker, men vore Fjelde ramler ikke til Side for de Pust. I Norge staar Troen urykket Ja, ja. Men fortæl mig, hvordan Du lider, og hvordan det er gaaet dig i disse to Aar.

Egenlig var Opfordringen kærkommen for Ludvig Masmann. Ogsaa fordi den gav ham Lejlighed til at levere et Stykke Prosa, hvori han kunde

vise, at han ikke uden Frugt havde studeret den gamle Soraner Jens Schielderup Sneedorfs Prosa, den, hans Fader Magisteren hadede som allamodisk fransk Letfærdighed.

Han fortalte da sin Historie siden hin Aften ved Baronens Fest. Hans norske Ven lyttede nyfigen, rystede paa Hovedet, foldede sine store Hænder og drak Slurke Øl af sit Tinstob. Deres Størrelse rettede sig efter de Stemninger, Fortællingen afsatte i ham. Naar Talen kom paa Marion, rystede han paa Hovedet og mumlede: Stakkar, Stakkar!

Da Ludvig Masmann havde afsluttet, sad hans Ven med Hænderne over Ansigtet, tav en Stund og sagde:

— Hør Du! jeg skulde tro, at der kaldes paa Fruentimmeret. Hun længes vist efter at faa sin Alabasterkrukke fyldt af Salven, der beredes i hendes Bo og dermed salve Herrens Fødder som Synderinden i Evangeliet og tørre dem med sit Hovedhaar.

Ludvig var lige ved at lé, naar han tænkte paa Mutter Prantls fede Parfumesager og paa Marions mægtige Haarmanke.

Nordmanden brød hidsigt ud:

Hør, Ludvig Masmann! Jeg bliver nødvendigvis Svin, mens jeg er i denne By. Nu drikker jeg mig fuld, ligesom da jeg sidst laa dernede. Og jeg bliver sint og galen som den Gang. Jeg vil gaa ud og prygle Baronens og hans Djævel François. Det vil jeg . . . Fa'en pine mig, vil

jeg . . . Nej — nej, nu faar det forbandede Danmark mig til at besmitte mig med Banden og Sværge.

— Taarer rendte ned paa hans Hage. Han foldede Hænderne og syntes at falde hen i Bøn.

— Nej, nej, sagde han. Men véd Du, Ludvig, at saadan en Karl og hans Sippschaft er til langt større Fordærv end de gamle adelige Tyranner i de store Lande . . . De vil frigøre Bonden her. Det er Lefleri og Ugudelighed. Disse fornemme tyske *libres penseurs* er Gøglere og Fanter. De er bange for de Tanker, som Kætterne spreder ud, og vil redde sig ved at tinge med dem. Nej, lad Bonden som enhver Kristen blive i den Stand, han er kaldet udi. I Norge er han kaldet til Friemand, her nede er han kaldet til Træl. Skal han blive fri, maa det være ved Guds, ikke ved Menneskers Haand. Hernede vil en Haandfuld voltairianske eller rousseaudrukne Personer af Adel, nogle akademisk graduerede, nogle Karle paa høje Stole i de kongelige Kollegier gribe ind i Guds Raadslagning. I Norge har Gud virket efter sit Behag. Saa vil han ogsaa virke i Tidernes Gang, Fa'r min. Han vil ogsaa nok fri mit Land for Danskeraaget. Men indtil da skal vi Nordmænd lyde Øvrigheden. Thi al Øvrighed er af Gud. Jeg pønser ikke mere paa Oprør mod Konger og Fyrster. De er Guds Svøber, prædestinerede til vor Optugtelse. *Amat et corrigit Deus* (Gud elsker og revser). Men din Baron, det er en løgnagtig Komediantspiller, som giver sine Bønder søde Ord.

Selv lever han i Hor, Fraadseri og Drukkenskab og holder et Belials Barn i sin Tjeneste, for at han kan dulme hans Samvittighed, naar den tar sig for at hviske ham et Ord i Øret. Men stakkars Fruentimmer! Hun var saa pæn At hun skulde være et Kar, dannet til Vanære, fra Evighed bestemt til Fordømmelse! Jeg vil bede for hende, naar jeg sidder hjemme i Norge, og takke Gud for Kærringen og Gutungen. Gud vær os Syndere naadig . . . Jeg er fuld, jeg. Jeg er bleven tør i Halsen, jeg, af at snakke Dansk. Jeg har i to Aar kun talt det paa Prækestolen. Følg mig hjem. Jeg logerer hos den norske Skomager i Kristen Bernikovstræde ligesom i gamle Dage. Bi — der er tre Rigsdalersedler til Tirolerjenten. Du maa hjælpe til med Penger, Du ogsaa! Der er Gift i Jeres Brændevin hernede for os stakkars Nordmænd!

En giftig By. Babylon — Sodoma! Jeg var én Gang i Norske Selskab. Jeg vilde dog trøste mig lidt ved at høre — ikke Norsk, for det er de for hovmodige til at tale, disse Digtere og Skønaander, men dog Dansk, der lignede Norsk. Jeg gik straks min Vej, da jeg hørte dem tale bespottelige Ord om den hellige Trefoldighed paa den Antikrist, Voltaires, Vis. Ja, ja. Nu ser jeg ikke denne Stad mere, men er glad ved at have set dig. Gud være med dig! Jeg ryster Støvet af mine Fødder.

Rusen tog mere og mere Magten fra hans

Krop. Han faldt, da han stampede for at ryste Støvet af Fedtstøvlernes Saaler. Ludvig Masmann fik ham afleveret til hans Landsmand og Vært, Skomageren.

— Han har nu faaet sin Præsteeksamen, sagde Ludvig til ham.

— Det er derfor, han af Glæde har drukket sig saa overmægtig fuld, sagde Skomageren forstaaende . . . Bra' Kar', men ikke noget godt Hoved. Det var vakkert at se Dem igen . . Hr. Masfeld. Hans Eksame var vel lortet.

— Aa, han blev funden „ikke at foragte“.

— Det er han heller ikke . . Nej. Saa kan han være my'e tilfreds. Gu' kan han det.

Et Læs af Mismod og Haabløshed laa paa Ludvig Masmanns brede Skuldre, da han langsomt vandrede til sit grimme Logis.

Hans Tro til Virkeliggørelsen af alt det Store og Frigørende, han havde indaandet i Luften, var bristet. Den hjemlige Bondeemancipation var ham ikke nok. Godsejernes Modstand gav ham en Forestilling om, at det var en studedum Race. Baron Urne hørte ikke sit Land til. — Og nu hans Færd mod den stakkels Marion! Universitetet nu var jo en sløv Munkeskole eller, hvad der var værre — lige saa dumt som i Per Paars's Tid, da det store Slagsmaal stod, om Venus i den trojanske Krig havde faaet en Skramme i Armen eller i Laaret. Og al den Tinsoldatkrig paa Fæl-

lederne og hele denne Støvlethær, som den lille Kronprins havde til Legetøj!

Denne store Nordmand og hans forrige Konrektor, der nu sad begravet ude i et Landsbypræstekald, var de eneste rigtig gode Mennesker, han havde kendt. Han maatte reducere sit Maal til at prædike for Bønder om Nyttens af Kartoffel dyrkning og Inokulation af Kokopper. — Ud paa Landet og være nyttig!

Ja, saa maatte det være! Dertil og ikke længere! Han kunde dog vel naa at øve Borgerdyd, naar han ikke magtede den store heroiske Dyd, som Schiller sang om; maatte vel nøjes med et lunt Ægteskab, med Senge- og Kakkellovnsvarme, naar han ikke kunde faa en Elskov paa Liv og Død som Goethes Werther.

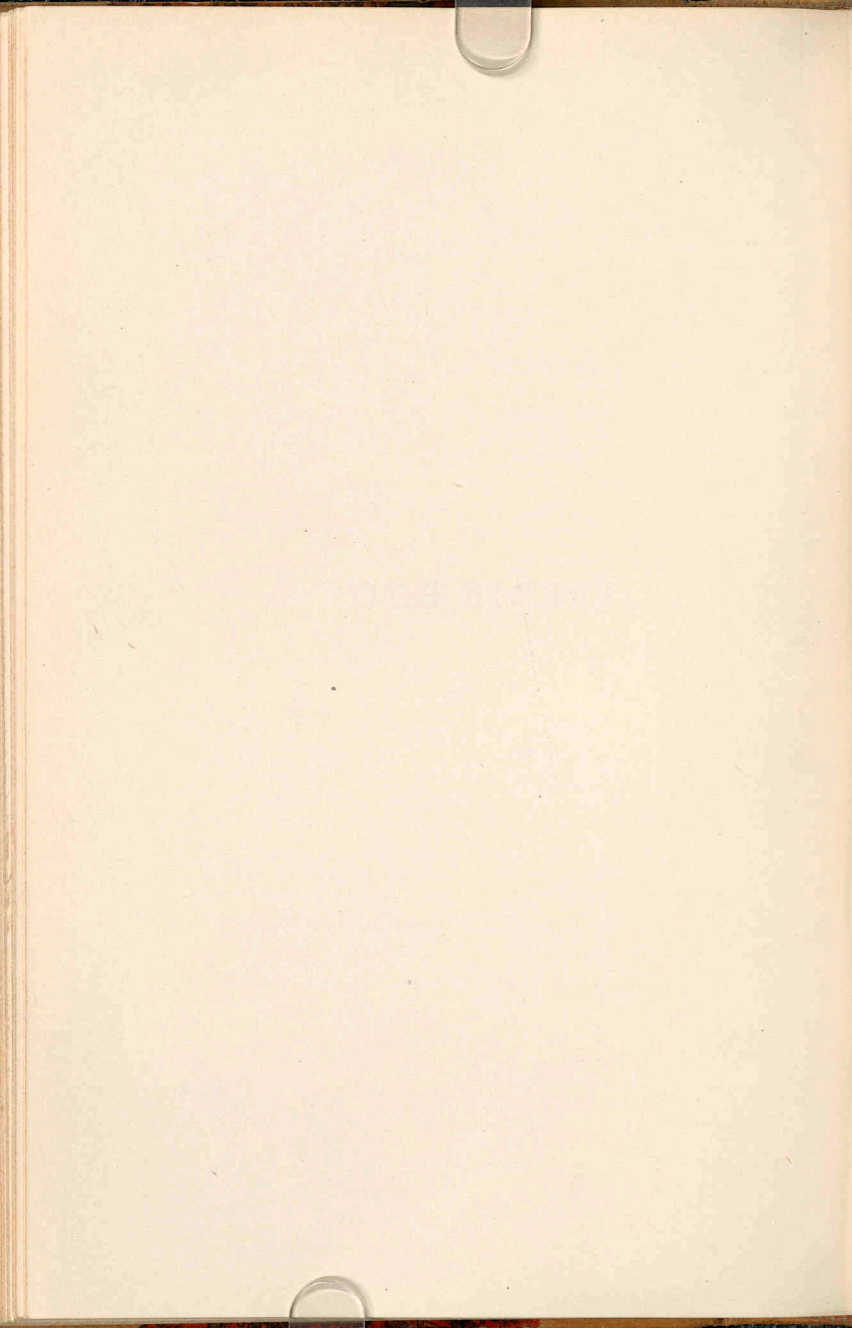
Ja, saa maatte det være! Dertil og ikke videre! Skranken var sat.

Han drog det ene dybe Suk efter det andet, mens han vandrede.

Den friske Efteraarsvind suste om hans Kinder, Træernes brogede Kroner vuggedes bag Have-murene, og de brogede Amagerpiger lo fra Portene ud til ham.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
IN TWO VOLUMES
BY NATHANIEL BENTLEY
OF THE BARR, AT LAW
IN THE CITY OF BOSTON
PUBLISHED BY J. B. BENTLEY
AT THE PRESS OF J. B. BENTLEY
NO. 1. CORNER OF NASSAU AND N. STS.
BOSTON: 1856

TREDIE BOG

I

En Enspændervogn holdt foran Kæret ved Randlev Præstegaard. Den blev kørt af en tyk Person med en blaarød Næse og en høj, spids Lammeskindshue paa Hovedet. Ud af Næse og Øren strittede stive, hvide Haar. Under Huen øjnedes en haarfattig, upudret rødbrun Paryk. Hele Skikkelsen var indsvøbt i en Slags stor Kavaj af samme skidengule Farve som det gamle Hestedækken, der laa over hans Knæ. Saa kunde han nemt, naar han holdt stille, kaste det ud over Krydset paa den lille lodne „Islænder“, der trak Vognen.

Paa den anden Side af Vandet under en stor Hyld, hvor en Bænk var anbragt, sad Sognepræst og Mag. art. Sextus Masmann ved et lille Bord. Der var en Klukflaske med Brændevin og et Par Stykker Mellemmad med Paalæg af tyk Rullepølse, alt anbragt paa en Tinbakke. Hvad der kunde skinne, skinnede lystelig blankt i den varme Eftermiddags kvægende Sol, og de farvede Blade i Trærnes Krone mindede om Oranger. Men

det var saa køligt, at Præsten havde svøbt et mægtigt rødt strikket, uldent Tørklæde om sin Hals — han kaldte det en „Zefyr“. Endvidere havde han ombyttet sin trekantede Filthat med en lodden Hue med store Klapper ned over begge Øren.

— Ak, mumlede han, da han opdagede Køretøjet — der kommer den Latinbesudler. Nu faar jeg høre en Hob barbarisk Latin med de gemeneste Soløcismer som en Pebling i Sinkelektien maatte skæmme sig glorød over. „Men Doktor kaldes han, skønt han kun er Barbér.“

— Guten Tag, Hr. Magister! raabte den Kørende hen over Vandet med en Røst som en Vognmandstrompet — wie steht's?

Magisteren tog til sin Hues ene Ørelap og svarede but:

— Slet nok.

— Skal komme och gøre en Diagnosis, raabte den Fremmede, svingede ind i Gaarden gennem Porten og var snart paa Siden af Magisteren, der ikke havde rejst sig fra Bænken, men blot havde drejet sig om og raabt ud ad et aabent staaende Vindue.

— A—be—lo—ne Je—re—miæ—datter — et Glas til herud!

Den Fremmede var den nærmeste Købstads eneste Læge, en gammel ustuderet Amtsbarbér af en Holstener. I sin Ungdom havde han været først Bartsvær, siden Feltsvær, „Okulist, Tand-

trækkere og Bruch- og Ligtornesnidere“. Han havde været med i adskillige Krige — bl. a. den 2den schlesiske og et Par Felttog i Syvaarskrigen, først i østerrigsk, senere i preussisk Tjeneste. At saadant et Individ paa de Tider var „fugtigt“ var Noget, Ingen forundredes eller forargedes over. Det var en naturlig Ting.

Da han saa de *to* store Glas paa Bakken, gned han sine store, røde Hænder, mens der undslap ham et:

— Ah — ah!

Magisteren maalte ham, pegede paa Bænkens Sæde og sagde:

— Sæt sig, Mester Rothstein — og tag selv. Han pegede paa Flaske og Glas.

Det var aldrig faldet Magisteren ind at sige Hr. til saadan en ulærd Djævel, end mindre at kalde ham Doktor. Han, den legitimt Promoverede, vilde for ingen Pris givet Monsieur Rothstein en akademisk Titel, højere end sin egen.

— Dusind Dak! sagde Kirurgen, skænkede bredfuldt Maal, drak ud paa „Gesundheit“ og sagde:

Ah! Na, Hr. Magister — det er immer *vena aurea*?

— Skulde mene det, sagde Magisteren. Jeg er immer trykket og beængstiget, har Uro i hele min Krop, har liden Søvn, men mange og stærke, tunge Drømme.

— Hm! und Maven?

— Staar fast alletider spændt som et Trommeskind.

— Und *Flatus?* (Og Vindene?)

— *Pauci sed tonantes.* (Faa, men tordnende).

Amtsbarbéren saâ gennem Øjenkrogen paa Præsten. Han ventede et anerkendende Blik for den rigtige Pluralis, han anvendte. Men det kom ikke.

— Jeg frygter mig, vedblev han, at det er for hurtigt at foretage en Venæsectro efter den forrige, hvorvel jo vor Kunsts Autor Hippokrates raader fittigt at probere saadant.

— Han kan jo ikke læse Hippokrates, sagde Magisteren og maalte Barbéren fra hans gule Kavajs Krave ned til Fedtstøvlerne. Kender han maaske hans *περὶ χυμῶν* (om Væskerne).

— Inte paa Grækisk — skyndte Barbéren sig med at bekende . . . Men hvad, med Forlov — hvorom drejer Hr. Magisterens Drømme sig?

— Ofte om yderst hæslige Ting, som det ikke sømmer sig at tale om. Saadant er *infra dignitatem meam* (under min Værdighed).

Kirurgen rakte Tungen saa langt ud, at den slikkede hans Næse.

— Se — se — se . . ! Ja wohl. Magisteren maa doch i næste Uge have en ny *Venæsectio*, for siden at faa det onde ud gennem *Vena aurea*. Med al Respekt for Hr. Magisterens øvrige Egenskaber, er Hr. Magisteren et *individuum plethoricum* (blodrigt).

— For Gud er vi alle Lige, sagde Magisteren og foldede sine Hænder over Maven.

— Magisteren er i sin hele Ungdomskraft.

— Jeg kan takke Gudherren derfor.

— Ja wohl. Kan ochso have sine Schwierigkeiten . . . Ungemach — eller . . .

— Forstaar ham nok. Men *Remedia*? (Hjælpe-midler).

— Er i visse Maader ved Haanden . . . och er ret behagelige. He, he! . . . Ja, Magisteren vil forstaa mig. Hr. Magisterens geistlige Stilling er jo af den Art . . . at . . . der maa andre *Remedia* til . . .

— Hold kun sin Mund. *Remedia spiritualia* (aandelige) har jeg af til Overflod. Og aldrig kunde det falde mig ind at spørge *ham* om dem. Han kender vel kun *corporalia* (legemlige), og det daarligt nok.

Kirurgen slukkede den opvældende Vrede i et stort Glas Brændevin. Mens Præsten var en hel Eftermiddag om at tømme et saadant Glas under sin diskrete Nippen dertil, havde Empirikeren allerede nu tømt fire. Han sagde for at rehabilitere sig: *Domine Magister: Febris est materia peccans* (den syndende Materie). Hr. Magisteren faar Feber af for megen Kraft, och det tager paa Sjælen og fordærver *humores* (Væskerne). *Materia peccans*, den Svinhund skal durch *vis mediatricis* (den helbredende Kraft) drives ud . . . det læste jeg i Wien . . . denn so beskytter Sjælen de

korporlige Ting mod Raaddenskab. For Legemet, det er eigentlich et Svin. Nej, *anima! anima!* (Sjælen).

Magisteren tænkte: Slet saa dum, som jeg troede, Barbéren var, er han ikke. Han nikkede med nedladende Anerkendelse til Hr. Rothstein. Den gamle Feltskær fik Selvfølelse, tømte sit Glas i et smækkende Drag, skænkede sig et nyt, løftede Haanden og sagde:

— Bare *anima* kunde faa Magt over sine værste Fjender, som er *Hæmorrhoidæ*.

— Han har Ret — sukkede Magisteren — men skyndte sig med at tilføje . . saadan *conditionaliter* (betingelsesvis).

— Also, *Domine Magister*, sagde Hr. Rothstein, som med Spiritussen fik Mod til at gaa løs paa Latinen i *ergo* . . . Lad os sige med en *Medico illustri* (berømt Læge) „*Medici morbos per anum expellunt*“ (Lægerne uddrive Sygdommen gennem R)

Magisteren sad og lurede paa at gribe Feltskæreren i en latinsk Bommert og tænkte: Mærkelig, hvor Brændevinen skærper Sindets Gaver paa en saadan Barbér. Mester Rothstein vedblev:

— Ja, nichts wahr? De sure Væsker i Magisterens ærede Blod skal vi have væk. *Expellere sangvinem* — nicht wahr? *Ergo!* først en *purgatio*, und so en Repetition af *venæsectio*.

— Om han saa vil, min gode Kirurgus.

— Ja, havde man endda en Panacéa, sukkede Amtsbarbéren.

Magisteren svarede:

— Æsculapii Dotter hed saa. Fablen siger, at hun opfandt et Middel, der sikkerlig kurerede alle Sygdomme. Men véd han, at hun er fra den hedenske Tid og død for Secula siden.

— Ja, der var i de Tider mange gamle Kælinger, som praktizirte, men da var der megen Abertro *in publico*. Tror ikke rigtig paa deres *Arcana*.

— Kan være, at han har Ret. Men jeg véd, at Kejser Neros Livmedicus, ved Navn Andromachus, skal have opfundet et Arkanum, som helbredede mod al Gift. Og hvad er Eders *materia peccans* andet end Gift, som Djævelen injicerer i vore Væsker eller „*humores*“.

— *Pardon*, Hr. Magister, men om teologiske Kvæstioner tør jeg ikke udtale nogen Mening. Jeg kan ikke gaa saa dybt i min „Kunst“, at jeg kan faa fat paa Gud eller paa Dævelen, men som god Kristen venerirer jeg alle begge.

Han tog sin Lammeskindshue af og bøjede Hovedet. Han vedblev:

— Men jeg véd godt, hvad Magisteren mener, nemlig højsalig Kejser Neros

— Hvad? Nero højsalig? Han brænder i Helvede, det ugudelige Skarn.

— Herrgott! Stakkels Mand! Ja, i saa høje Stillinger fristes man let til store Synder. Men

dette Arkanum, Hr. Magisteren talte om, kaldes Theriacum og er forbandet dyrt og svært at produzire.

— Kunde det hjælpe mig, tror han?

— Mester Rothstein tog atter Lammeskindshuen af for Theriak som for en Guddom:

— Om jeg tror? Det er et *remedium universale*. Men faa den rigtig und perfekt produzirt, koster umaadeligt.

— Saa? Véd *han* dets Komposition?

— Freilich! Vil Hr. Magisteren have Rezepten paa Latin?

— Skaan mig for den medicinale Latin, som er et Kaos af Barbarismer.

— Gut . . . Also . . . *ergo!* Lasz mal sehen.

Han ramsede op som Oldfux i den „Stundesløse“, opramsede de Universiteter, han havde studeret ved:

Radix Angelicæ, Serpentinæ, Valerianæ, Scillæ Cortex Cinnam, Cardamomi minoris, Myrrhæ, Croci orientalis, Cariophylli aromatici, Ferri sulphurici, Millis dispumati Quælibet unzia continet Opii Centigr. 30.

— Jeg fryser, sagde Magisteren pludselig og bandt sit Halstørklæde fastere.

Et skarpt Skær af Eftermiddagssolen gav det paa Jorden faldne Løv en Tone som gammelt, tæt Guldbroderi paa brunt Fløjl. Stærke Vindstød bøjede Træstammerne og krusede Kærets Overflade

med karmoisinflimrende, kreppeede Striber. Alle Farver blev saa skarpe, at de syntes at hvine ligesom Vinden.

I en Fart ophobede Skymassen sig i Nordvest og rykkede frem i Stormmarche. Inden Præsten og Lægen naaede i Hus, strømmede Regnen ned. Den Sidste reddede Bakke, Flaske og Glas.

Regnen slog Trommehvirvler paa Ruderne, Træerne udenfor knagede, Poplernes Kroner svajede som Vidier, Løvet hvirvlede tæt som Støv gennem Luften. Fløjet paa Gavlens Straatag drejede sig knirkende og hvinende.

Præsten havde mekanisk taget Plads i Læderstolen med Ørepuderne i sit Studerekammer, budet Amtskirurgen sidde paa en Fyrretræs Stol med sort- og grønstribet Hvergarnsbetræk og et poleret Rygstød, prydet med en Messingroset i Midten. Oven over forbandt en knirkende drejet Stok to tilbagekrummede Opstandere. Kirurgen havde listelig anbragt Karaffel og Glas indenfor sin Rækkevidde paa en Reolhylde. Magisteren skottede gnavent hen til det Arrangement. Han gad ikke tale mere, gryntede kun til Svar paa Barbérens mange Ord, og efterhaanden gled hans Grynten hen i Snorken, der gennemrungede Værelset.

Amtskirurgen blev ingenlunde fornærmet. Mens Magisteren sov, kunde han ganske uhindret af kritisk Tælning flittigt forsyne sit Glas. Men efterhaanden som det mørknedes under Magisterens enstonige Næsemusik, blev Gæsten ogsaa

søvning. Snart blev Musiken en Slags Duet. Kirurgen repræsenterede Diskanten, Magisteren Bassen.

I den store Stue, med det mægtige Chatol som dominerende Møbel, stod et Spiddelys paa det runde Bord. Abelone Jeremiasdatter, som kaldte det et „Spædelys“, havde egennyttig rykket det hen til sig og brugte det meste af dets svage Lysstyrke til at sy Bændler paa et uhyre stort, nyt Uldmavebælte til sin Husbond. De seks blonde Pigebørn — den ældste gik nu alt til Konfirmation — maatte nøjes med de usle Rester af Lys til at læse deres Lektier ved. De mumlede hørlig Lektiernes Tekst, og imellem hinanden lød Psalmevers op mod de ludende Loftsbjælker, som f. Eks:

Ak, Jesu, Guds enbaarne Søn
til Held for os udkaaren.

Bibelsteder som: Jeg vil ingenlunde slaa Haanden af dig og ingenlunde forlade dig. Geografistumper som: Aalborg, en betydelig og nærsom Handelsstad ved Limfjorden, Stiftets Hovedstad. Vigtigt Sildefiskeri.

Den ældste Pige brummede som en Humlebi, et Par Røster lignede surrende Spyfluers, de mindste Pigebørns svirrende Mygs. Koret sønderhuggedes af og til af Susen og Pisen der ude fra, stundom af Abelone, naar hun lettede sig ved en langt udtrukken, tydelig Gaben.

Pludselig lød Bindehundens rasende Gøen og Hylen ude fra Gaarden. Man kunde høre gennem

Bindingsværksvæggen, hvor den sled i Lænken og sprang op paa Hundehusets Tag. Abelone udbrød:

— Hvad Satan ska'r Fyllaks? Det er da ledt, som det Bæst ta'r paa Veje.

De blonde, pjuskede Hoveder løftede sig fra Bøgerne; de lyseblaa Øjne vekslede spørgende og forbavsede Blikke.

Salsdøren blev revet op af Magisteren. Skønt en haard Sover, var han altid lydhør for Fylax's Gøen. Nu stod han stor og bred, fyldende det meste af Døraabningen. Over hans Skulder lyste Amtskirurgens illuminerede Næsetip.

— *Quid novi?* spurgte han Abelone, der gennem lang Øvelse forstod *det* Latin.

— Det maa den Almægtige vide.

— Lad os faa et Lys til! raabte Præsten.

Han, Kirurgen og Abelone gik ud i Gangen og saâ ud i Gaarden. En stor, sort Masse laa ikke langt fra Hundehuset. Fylax, en stor, sort, laaden Køter, sled i Lænken, hylede og gøede i Retningen af den sorte Klump.

Smaapigerne havde listet sig ud, men holdt sig i Gangdøren for ikke at røbe for Faderen, at de var løbne fra deres Lektier. Hverken Præsten eller hans Husholderske var lystne efter at komme den sorte Klump nær. Kirurgen, som havde været med i Krigen, var den modigste, gik hen til den, rørte ved den og sagde:

— Potz tausend! Etwas Lebendiges!

Mens Vinden legede med hans Nakkepisk og

spredte de brede Skøder paa hans lysegraa Kjole, hivede han den sorte Masse op. Den faldt sammen. Med et rask Tag spændte han om den, og under Begloen af de Tilstedeværende trak han den ind gennem Gangen. Spiddelyset i Vinduet oplyste dunkelt Kirurgen og den sorte Klump.

— Groszes Frauenzimmer — der Teufel hol' mich, sagde han stønnende og pustende — fühl' es deutlich — grosz und fett — recht angenehm! Pyh! Schwer aber!

Han lagde sin Byrde paa Gulvet og tørrede Svedperlerne af sin kolorerede Næseknop.

— Men i Herrens Navn! . . . sagde Præsten, . . . hvad skal dette forestille?

— Jøsses velsignede Kors! sagde Abelone.

Smaapigerne havde gemt sig i den mørkeste Krog, med opspilede Øjne og Tungerne ud af Munden.

— Hun der, Apelone eller hvad hun hedder, tag et Greb med i det Weibsbild.

Abelone tog ved den ene, Landlægen ved den anden Ende af den tunge, pjaskvaade Bylt og bar den ind i Stuen.

— Ja, det er . . . Abelone kvalte en Ed

— Ja, sandelig er det et Fruentimmer. Hun har beskidte Støvler paa Benene . . . hvor skal vi gøre af hende, Hr. Magister? . . . Det er sagtens en Skærslippertaske, der er drattet om i det lede Regnvejr, men det maa dog ligegodt være et Menneske.

— Man maa tage, hvad Herren sender. Bær hende foreløbig ind i mit Kammers og læg hende paa Kanapeens Hynde, brummede Magisteren og klemte stærkt Fingrene paa de store Hænder, der laa foldede over hans anseelige Mave. Han gjorde det for at overvinde sin Ærgrelse over denne Herrens Sending, der brød saa forstyrrende ind i hans daglige Vaner.

— Tag fat, kommanderede han med temmelig hidsig Betoning. Kirurgen og Abelone tog atter ved.

Magisteren opdagede nu, at hans Døttre stod klyngede sammen med de horgule Hoveder tæt op ad hverandre ligesom Faar i Regnvejr.

— Staar I her og maaber, I formaledidede Tøser! sagde han og langede den ham nærmest staaende en forsvarlig Kindhest. Flugs hen og læs over paa Jere Lektier!

Den lille Pige var altfor bange for sin Fader til at græde højt. Saa havde hun maaske faaet Ris. Med store Taarer i Øjnene og klukkende Aandedræt, lagde hun den sviende Kind op mod en af Søstrenes. De løb alle hen og satte sig om Bordet, mens de tre Voksne gik ud, Abelone og Lægen bærende den sorte Skikkelse gennem Gangen ind i Studereværelset.

En Nysen lød under det sorte Gevandt, sagtens fremkaldt ved den stærke Tobakslugt i Rummet.

Det løb koldt ned ad Magisterens fede Ryg.

Han mumlede brat, at han havde læst, at saadant var et Tegn paa Pestbefængthed. *Han* nøs aldrig, selv efter Snustobak. Han bad indvendig Gud om at holde Pest og anden ond Sot borte fra sin uselige Tjeners fattige Hus.

Men han skammede sig ved at røbe sin Frygt for den usle Djævel af en Barbér.

Mester Rothstein havde fjernet Kутten, mens Abelone havde holdt Lyset.

— Potz tausend! udbrød han.

Og Abelone udbrød:

— Nej, Du store Gud i den højeste Himmel! Det er jo Baronens Bislaaperske!

— Halt Maul, Bauernsau! sagde Amtskirurgen, smed sin Lammeskindshue paa Gulvet og bukkede dybt.

De store, regelmæssig tegnede Ansigtlinjer viste sig i Spiddelysets Skær. De højt hvælvede, store Øjenlaage gled sagte fra hinanden. De sorte Pupiller viste sig for straks at dølge sig, da Øjenlaagene brat faldt til.

Magisteren tog et Tag i sin Lænestols Arme, hev sig op og nærmede sig Hyndebænken.

— Men i Himlens velsignede Navn! Hvad er det dog, det? Hans Sølvstangbriller gled ned ad Næsen.

Kirurgen havde faaet en stor hvid, velplejet Haand frem og holdt sin Finger paa Pulsen. Han tyssede med Haanden og tog et æggeformet Uhr i guld rød Tombakskasse op af Bukselommen og

talte Pulsslagene, til den lange Viser havde gjort en Minutvandring.

— Straks en *Venæsectio*. Sonst stirbt das Mensch. Sie ist wider in . . . in . . . *syncope* . . . Abelsonchen — straks en Ting til Blodet . . . Her maa en straks Aareladning til.

Dette Bud hverken forbavsede eller forfærdede Magisteren og Husholdersken. Den første lod Kirurgen foretage denne Operation ret hyppigt, og Abelone gik hvert andet Aar til Smeden for at blive „ladt over“, for saa kom „det Unde“ ud af hende.“

Hun gik ud og kom igen med et stort, rødt Lerfad. Amtskirurgen havde faaet sin Patient befriet for den store Kaabe og det næste Overstykke: en brun Fløjels, pelsværksforet „Basquina“ inden for hvilken en mat sort Taftes Tunika sad foldeløst tæt om Legemet.

— Teufel! brummede Kirurgen. Ist sie Nonne: Donnerwetter!

Han rørte ved Nederdelen. Ingen Fiskeben i Skørtet! Det laa glat ned om Benene.

Magisteren sad tavs og stille i sin Lænestol med foldede Hænder. Han takkede Gud, fordi han havde givet ham Kraft til at mindes, at hans Søn havde været Tolderes og Skøgers Ven og ikke fordømt eller forbandet disse Omgangsfæller. Ellers vilde han, Magister Sextus Masmann, have beordret sit Tyende til at udsætte dette *scortum aut prostibulum* fra sin Arne og ikke

ladet dette Individium besmitte hans Stuer. At en lønlig Frygt for at fornærme hans Kaldsherre, Baronen ogsaa havde Indflydelse paa hans Færd, gjorde han sig ikke bevidst. Og da en saadan kritisk Tanke dukkede op, sagde han „*Absit*“.

Alt imens havde Kirurgen kommanderet Abelone til at komme med et andet rødt Lurfad, fuldt af varmt Vand. Han trak en blegrød, noget overstænket Silkestrømpe af sin Patient.

Abelone havde nær tabt Lurfadet af undrende Forbavselse. Hun udbrød uvilkaarlig:

— Sikke nysselige, hvide Tæer! Det har saadanne nogle Raad til. Hun er mere ren om Benene, end en Anden En i Ansigtet. Vil Magisteren bare se til!

Præsten hev sig op og nærmede sig. Han havde aldrig tænkt sig en saadan Renlighed. Det maatte han indrømme.

— Hvad skal de dog i Vand for? sagde Abelone, da Kirurgen tog i den ene Fod og tvang den ned i det sidst hentede Fad.

— Halt Maul, Bauernklotz! Er *hun* inde i Videnskaben? sagde han meget haanlig. Kom her! Et uldent Bind . . . Komm mal hier!

Han løftede paa Abelones Klæder, og med en Saks klippede han et Stykke af hendes Klokke.

— Nej, føj for Satan! sagde hun. La' mig vær'.

— *Silentium!* Magisteren giver hende en ny

Unterrock . . . Det gælder et Menneskeliv, Hr. Magister!

Kirurgen satte sig paa en Skammel, efter at have snøret Bindet mellem Læg og Ankel paa Patienten.

Magisteren brummede, noget ærgerlig over, at Barbéren her havde Overtaget.

Klik! klik! sagde det i en lille Tingest, som Amtsbarbéren tog op af et Futteral. En Blodstraale stod ud i Fadet. Han sagde med stor Myndighed, men i en Diktion, som om han afleverede en udenad lært Remse:

— Kunde have aabnet enhver godt fyldt Vena (udtalte det „Fena“), doch er det bedst at vælge „*Vena saphæna magna*“, hvor den løber over den Vertiefung (Fordybning) som befinder sig mellem *cuneiforme primum* und *os naviculare*“.

Magisteren spyttede! Føj, hvilket forbandet Latin!

Kirurgen saâ ned i Fadet.

— Gut so! God halv Pægel Blod! Hvad — Abelonchen?

— Ja, der er vel saa meget som to gode Glas Brændevin, svarede hun og pegede hen paa den Reolhylde, hvor Klukflasken og Glassene stod.

— Schøn, nikkede Kirurgen og bøjede sig anerkendende for Abelones praktiske Skøn. Saa lagde han Forbindingen paa.

Magisteren havde ufravendt stirret paa Patientens hvide Fod, Smalben og begyndende Læg.

Hans Læber saâ ud, som de sugede Kød og Blod ud, og flere Gange drog han dybe Sukke. Men indvendig talte han lidt om Kødets Lyst og Øjnenes Forfængelighed.

Patienten havde neppe aabnet Øjnene i al den Tid, Kirurgen og Abelone tumlede med hende. Kirurgen gjorde Tegn til Abelone at bringe de to Fade ud.

Præsten saâ vredt spørgende paa ham:

— Naa . . og saa?

Han trak paa Skuldrene og svarede:

— Kan meget vel bæres i Seng.

— Ja, det er godt nok, Mester, men . . .

Damen tog nu Ordet med foldede Hænder og med syngende, indsmigrende Blødhed i Røsten:

— Jeg er i et helligt Hus, hvor jeg ydmygelig burde knæle for dets ærværdige Herre og takke ham, fordi han gav en fattig Vandrerinde skærmende Tilflugt.

Hun havde en køn Stemme, deklamerede smukt i en Tonart, der uden at være slemt affekteret, dog havde et Strøg af Præstemaner.

— Et godt Foredrag! var Magisterens anerkendende, men tavse Dom.

— Vildfarende — baade paa Sjæl og Legeme, blev jeg overrasket af Herrens vilde Storm og Regn. Rings omkring hylede Vindbruden med vilde Vraal, skrækkelige Lyn brak frem af de mørke Skyer . . . Jeg søgte da Tilflugtssted for den himliske Vrede. Næppe har jeg betraadt det freds-

færdige Asyl, før et grimmigt Uhyre med vildt opspærret Mund, gerrige Tænder og skummende Tunge vil forhindre mig i at søge Fred for den martrede Sjæl og det dødstrætte Legeme.

— Mener hun Fylax? tænkte Magisteren. Det er kun *poetice et eleganter*, man kan kalde slig en lodden Køter saa.

Mester Rothstein hviskede til ham:

— Hun taler ellers smukt for sig.

— Och saa synker jeg hen i Afmagt. Mine Sinder . . . mine Sanser . . . forlade mig. Jeg vaagner — finder mig i kærlighedsfulde Hænder, i Sjælehyrdens fromme, landlige Vaaning, och Videnskaben anvender sine Midler paa mit syge Legeme og (hun pegede med sin store, hvide Haand paa Magisteren) der staar Lægen, som kan og vil hele min syge Sjæl og føre den til Sandheds Erkendelse.

Magisteren blev nu arrig, og turde han have givet sin Tanke Ord, vilde de have lydt omtrent som saa: Nej, sandelig om jeg kan eller vil.

Men noget syntes han dog, han skulde sige. Det kom saadan:

— Er der gaaet Mamsellen noget imod?

Marion foldede Hænderne, slyngede Fingrene sammen og rakte de opad tvungne Haandflader mod Bræddeloftets i Fugerne paaklistrede Papirslister. Der var jo ingen Himmel disponibel. Hun deklamerede:

— Ach! Et Bjerg af Kummer ligger paa mit arme Bryst.

— Saa—aa—aa—aa! sagde Magisteren med en langt udtrukken, vædderagtig Brægen.

— Sapperment! sagde Barberen.

Abelone, som atter var kommen ind med Linned til Bind, mumlede:

— Den Gang løj Skrædderfrans, det Bæst, ellers ikke, da han sagde, at hun var farlig dygtig til at gøre Komedie. Sikken hun dog kan lægge alting ud og snakke for sig, ligesom hun kunde være Præst.

Marion sagde:

— Kan min ærværdige Velgører og hin værdige Videnskabsmand, Hr. Doktoren, kærligst sige mig, hvor jeg i denne vilde Nat kan faa Hvile i en Hytte i dette Herrens Vejr.

— Er Mamsellen forrykt? sagde Barberen. Hun er jo Rekonvalescent efter en *Venæsectionem* (Han skottede op til Magisteren for at se, om han havde brugt en rigtig Kasus) sie darf nicht gehen.

Lige saa godt springe som krybe i det. Magisteren *maatte* huse hende. Han sagde til Abelone:

— Hun maa besørge det fremmede Fruentimmer og rede en Seng til hende i sit Kammers. Nej, det er sandt? Det er jo helt fyldt af hendes og Lillepigens to Slagbænke.

— Ja, saa er der kuns Laadvigs Kammers.

— Det er uanstændigt, at hun ligger i en ung Karls Seng.

— Aa, naar han ikke er der selv — og Sengen er iskold.

— Gar kein Gefahr, sagde Kirurgen smilende. Ich garantire! Bin verantwortlich.

— Han! sagde Magisteren og maalte ham ret ringeagtende . . Hm — hm — hm! Men . . . *fiat!* (lad gaa) Tag hende.

Inden Kirurgen sammen med Abelone tog fat paa Marion, reddede han sig en Dram henne paa Reolhylden. Saa bar de hende op. Magisteren var saa venlig at lyse den stejle Trappe op med et Spiddelys paa en Profit. Det var ikke med Ubefag, at han saa hendes fyldige, hvide Arme, blottede til midt paa Overarmen, hænge ned over hver af de Bærendes ene Skulder.

Magister Sextus Masmann trak Vejret lettere, da disse Mennesker og Aareladningsapparater var bragte ud af hans Stue.

Hans Øjne faldt ned paa den i Skind indbundne, med blodrøde Snit udstyrede *in Quarto* paa Skrivebordet. Han havde sat et „Æseløre“ som Mærke der, hvor han sidst havde sluppet Læsningen. Det var det mer end hundrede Aar gamle stridbare Skrift mod Helmstädterprofessoren, den lærde Georg Calixtus, en fredelig Lærd, der havde forarget de Ortodokse ved at udtale Haabet om en Udjævning af de dogmatike Kampe paa Liv og Død i de kristne Kirkeafdelinger, samt havde

vovet at paastaa, at Treenighedslæren ikke tydelig fremgik af det gamle Testamente. Skriftet var af den lutherske Ortodoksis Overprofos, Wittenberg-professoren, Abraham Calovius og hed: *Consensus repetitus fidei veræ Lutheranae*.

Det var en af Magisterens Yndlingsbøger. Naar han var vred, saa læste han den gamle Ortodokses latinske Skældsord mod Katoliker, Calvinister, Synkretister højt op og slyngede dem ud i Rummet, som om han tiltalte usynlige Tilstedeværende, der ikke vilde besværgе alle den augsburgske Beken-delses Artikler. Han klappede i sine store Hænder, da Calovius kaldte Calixtus en Kryptopapist og Mameluk. Han glemte den hvidarmede og hvid-benede store Pige, Aareladningen, Bekymringen for, hvad han skulde gøre med hende. Og da Mester Rothstein kom ind for at byde Farvel, brummede han: *Vale*, viste hen mod Døren, overhørte hans Tak for den herlige Brændevin — der „perlede i Glasset“ — og oversaa hans længselsfulde Blik mod Reolen og Resten af Drikken.

Barberen troede, at Magisteren manede Djævelen, da han i den af Læsningen frembragte Patos raabte: Ja, kom alle I, der fornægte „*Ubiquitatem corporis Christi*“ (Kr. Legems Allestedsnærværelse) og „*Communicationem idiomatum*“, i Følge hvilken, Herren ved sin Himmelfart er indtraadt i fuldt Brug af sine guddommelige Egenskaber, og *quâ* Gudmenneske ogsaa i Følge sin menneskelige Natur er tilstede i Brødet og Vinen ved Nadveren.

Sagte listede Mester Rothstein ud ad Døren.

Magisteren huggede atter ud i Luften med knyttede Næver og anrettede et stort Mandefald paa Kætterne lige fra Arius til Calixtus og Pietisterne Spener og Francke. „*Pereant*“ (Lad dem gaa under) raabte han med en Metalkraft i Stemmen, saa hans to „Formelys“ bævede i „Profitterne“.

Han saâ om sig efter sine Kolleger, Nabo-præsterne, der alle var yngre end han og for største Delen befængte med Pietisme og enkelte med Rationalisme.

— Kom hid, sagde han, jeg og Wittenbergs Ørn skal knuse Jer flade ved Argumenter fra Confessionen, Apologien og de gamle Kirkelærere — ja, mase Jer saa flade, at en Lus kan ligge paa Knæ og drikke Eders Hjerteblod og udspy den hæretiske Forgift.

Efter saaledes at have besejret sine Modstandere, raabte han:

— Abelone Jeremiædotter! Jeg vil til Sengs.

Der lød Klapren af Trætøfler ned ad Trappen. Den afløstes af slæbende Hosesokker. Abelone traadte ind.

Hun havde passet den underlige Gæst og havde nok Lyst til at meddele sin Husbond et og andet af sine Betragtninger i Dagens Anledning. Men da hun saâ hans rynkede Bryn, tav hun, gik ind i et lille Nabokammer og hjalp ham i Seng, som hun plejede. Bilæggerovnen var fælles for Studereværelset og det lille Rum, hvor der kun var Plads

for den store Himmelseng, en Vaskestol og et Bord. Da Abelone havde faaet hivet Bukserne af Magisterens svære Ben og trukket Strømperne af hans brede Fødder, hjalp hun ham op i Sengen.

Hun sørgede for Natlampen: et Vandglas med Olie og en lille svømmende Voks-Papirbrænder. Magisteren snorkede straks. Abelone leverede et kort Suk og gik til sit.

II

Næste Morgen tidlig stillede hun i „den store Laadvigs“ Kammer. Hun følte sig som Værtinde i Præstegaarden, især naar „Nogen laa over“. Selv var hun saa vant til at blive „ladt over“ hos Smeden, at hun vidste, at naar Bindet var vel anbragt, kunde Rekonvalescenten bevæge sig frit.

Hun havde jo nok set Marion paa Herregaarden, med en blandet Fornemmelse af noget paa én Gang meget ophøjet og noget meget nedrigt. Naar „Favoriten“ var fejet forbi Ladefogdens Datter paa de brede Trapper og havde efterladt en krydret Duft, havde Abelone, efter at være kommen ud over det Imponerende, spyttet og sagt: Det er jo dog kun en Tæve, om hun ogsaa lugter som en Apotekerkælling. — Men Hævnen kommer.

Nu var Abelone overbevist om, at det gik retfærdigt til i Livet, og at Forsynet havde udøvet Hævnen over den udenlandske „Dullike“, siden hun var kommen saadan sjaskende som en vaad Hund. „Men naar Vorherre selv taler, saa skal nedrige Mennesker holde Kæft og ikke være hof-

færdige. Thi Gud staar de Hoffærdige imod, men de Ydmyge giver han Naade!

G'maaren, sagde hun til den store udslagne Haarmasse, der skjulte Hoved, Trækkepude og Overlagen i Sengen.

— God Morgen, kære Veninde, lød det blødt og med den indsmigrende fremmede Akcent.

Abelone sagde ved sig selv: Hille den sorte Jøde! Nu er Dulliken nok til at komme til.

Men da Marion med de hvide Hænder skilte Lokkernes Bølger ad og viste det smukke Ansigt med de venlige store, mørke Øjne, kom Abelone til at græde i Følelse af Verdens Omskiftelighed. Hun nynnede højt:

Snart løftes vi oppe
paa Bølgernes Toppe,
Snart nærmes vi Bunden i flyvende Sving.

— Tror den gode Veninde, at jeg kunde faa den ærværdige Sjælehyrde i Tale straks? lød den samme Obo-Røst.

— Hvad' for En? spurgte Abelone maabende. Vi har kun en Svinedreng, ingen Hy're som paa Herregaarden. Det andet Kre'tur passes af de Husmandstøse, som er for fattige til at betale Præsten for at gaa op og læse.

— Jeg mener den ærværdige Prædiker.

— Naa Magisteren selv . . . Ja, han er farlig utidig om Morgen. Men naar han har ædt sin Øllegrød, saa bliver han noget bedre. Det frem-

mede Fruentimmer kan godt staa op. Jeg skal hjælpe hende med Bindet og trække Hoserne paa hende . . . Det er nydeligt at se paa saadanne nogle hvide Tæer . . . men (de sidste Ord tilføjede hun sagte) der sku' dog Fa'en ha' det Mas . . .

Hun hjalp Gæsten.

— Det er sandt, sagde hun. Lillepigen fandt denne here gevaltige Bylt nede i Porten.

Hun pegede hen paa en mægtig Voksdugspakke.

— Jeg er omgivet af kærlig Sorgfältighed, sagde Damen. Jeg maa have forloret den i min Dødsangst for den grimmige Hund.

— Han er ikke saa ledagtig, som han lader. Indvendig er der et godt Sind i ham, Fyllaks!

— Gør den op, min Veninde, sagde Marion og pegede paa Bylten.

Abelone løste Bylten op. Ud faldt en Masse Klædningsstykker af alle Slags.

Abelone betragtede dem beundrende og forarget.

— Tag en helt hvid, meine Süsze — *carina mia*. Angergiven og buszfertig — *penitente* skal jeg møde for min Sjæls Directeur.

— Sikkendan hun kan lave sig til, mumlede Abelone, mens Mademoiselle slog en hvid, fodsid, folderig Tunika om sig, knyttede den sammen om Livet med et rødt Belte, stak sine hvidstrømpe Fødder i et Par højhælede, hvide Saffiansko,

samlede Haaret med et lyseblaat Baand i Nakken og lod dets Fylde svømme ned over Ryggen.

Abelone mindedes om nogle Linedanserinder, som hun for rum Tid siden havde set paa et Marked i Købstaden.

Hun tænkte:

— Magisteren bliver taab'lig, naar han ser den der. Bare han ikke gi'r al Øllegrøden fra sig af bare Forfærdelse! Naar han ser hende saadan, tror han, hun kommer i den bare Særk.

Den fremmede Kvinde stod høj og bred for Abelone, pegede i lige Linje ud i Luften og sagde:

— Véd min Veninde, at jeg vil skride til den højtidelige Handling?

Abelone brummede:

— Det kan se ud til alle Slags.

Pludselig mærkede hun et Par Arme om sin Hals og følte sig trykket til et kødfuldt Bryst.

— La' vær' med at kramme mig saadan, undslap det hende umærkelig. Jeg er da itte andet end som et Fruentimmer.

— Jeg haver hørt, lød det langsomt og højtideligt betonet, at den Kvinde, som jeg her favner, haver røgtet dette ærværdige Hus i Troskab og Guds frygt. Jeg henvender mig til den Kvinde som til en Moder.

— En kan slide saa haardt for Føden, saa En kan komme til at se ud til alle Slags, sagde Abelone og brast i Graad. Men saa stor en Tøs

kunde jeg ikke ha' ha't, om jeg ogsaa havde løbet tossegal i Ungdommens Tid.

Marion forstod ikke et Ord, vedblev at kærtegne Abelone, som ikke turde gøre kraftig Modstand, men virrede og fnøs.

Marion sagde:

— Hun vil ikke berede mig Vejen til den Mand, i hvis Skød jeg *vil* udgyde min Sjæl og nedlægge mit Hoved?

— Nej, fjø for Satan! sagde Abelone. Magisteren er ikke skrap renlig i Forvejen.

— Saa gaar jeg alene, sukkede Marion, men løftede samtidig Hovedet knejsende og gik ud ad Døren, ned ad Trappen, med en Masse hvidt Tøj brusende og slæbende efter sig.

— Hold sig først lige ud og saa til fjermer, raabte Abelone efter hende, da hun saâ hende forsvinde i den mørke Korridor.

Da Magisteren hørte det banke paa sin Dør, gav han fra sig en lang, dyb Brummen som fra en Tyr, der pirres op fra sin Baas. Han var meget morgengnaven og læste, for at komme i Humør, et Par Oder af Horats. Midt i hans langsomme Tydning af Elskerens Raab til en Chlöe eller Doris, lød denne Banken — tre Gange med dvælende Højtidelighed.

— Kom — kom — men hun véd jo, Abelone, Heks, som hun er, at jeg om Morgenen vil være i Ro — kom saa ind!

I den mørke Døraabning stod den høje, hvide Figur.

Magister Sextus Masmann var ved at slaa Kors for sig. Men det var lys Dag, hvor han ikke kunde tænke sig Muligheden af en Gengangers Tilsynekomst. Som god Ortodoks tvivlede han ellers ingenlunde paa Hekses og Spøgelsers Realitet.

— Frygt ej, Ærværdige, lød den bløde Røst. Jeg kommer som en Synderinde, der haver Trang til Konversion. Jeg vil søge over i den rensede, „lutheriske“ Kirkes Skød og afsværge de katolske — „erreurs“.

— Saa til Helvede! afbrød Magisteren — endnu under Morgengnavenhedens Herredømme — paa denne Tid af Dagen! Det er vel Løgn og Sludder. Naturligvis lod han ikke disse Ord faa hørlig Lyd.

Den hvide Skikkelse blev staaende i Døren, høj svær, statuarisk, med det hvide Gevandt i lange, lige Folder.

— Ja, jeg har længst erkendt, at jeg er en stor Synderinde, sagde hun blidt sørgmodigt.

— Saa—aa—aa? brummede Magisteren. Ja, hm—hm—hm! At erkende en Synd er jo det første Skridt til Forbedring.

— Den ærværdige Herre véd vel, at mit Liv har været et Liv i Synd?

Magisteren nikkede:

— Mamsellens Reputation er jo — — hm!

— *Tranchons le mot*, som vi siger paa Fransk.

— Jeg ønsker nødig at høre Voltaires Sprog

i en luthersk Præsts Hus, sagde Magisteren med sin Stemmes dybeste Bastone.

— Den ærværdige Hyrdes Sprog har Orgelets Klang.

Hun lod en Dirren gennemfare sig og det hvide Tøj gengive den.

— Saa—aa—aa? gryntede Præsten og tænkte indvendig: Skulde den Mær sige mig Spottegloser?

— Jeg kan forstaa, at det er kommet for ærværdige Hr. Pastors Øren, at jeg havde en uværdig Position paa Slottet hist oppe, og at Hr. Baron v. Urne

Magisteren lettede paa sin Kalot og sagde:

— Det er Pastoratets Patron . . og al Øvrighed er af Gud.

— Vel sandt, men han er vantro.

— Saa hjælpe Gud ham til Sandheds Erkendelse. Ja, jeg véd — og hun véd det vel bedre end jeg, at han ej har kunnet modstaa Kødets Lyst.

Jo, nu Hr. Pastor, nu kan han det.

— Saa—aa—aa? sagde Præsten, lettede sig lidt i Sædet og betragtede den afskedigede Favoritinde med opspilede Øjne. Vil man se, vil man se! Som skrevet staar: De skal straffes der, hvor de have syndet.

Han faldt i Tanker og drog et Par Suk.

Forskellige Tanker gik — ikke løb — gennem

hans Hjerne under den svære Skæl og den tykke, forede Kalot.

Var det virkelig dette Fruentimmers Alvor, at hun vilde forsværge det djævelske Papisteri, hvor-med hun var født og optugtet, og skulde Omvendelsen betros til ham, Magisteren? Det vilde jo styrke hans Kredit og maaske bevirke, at han for Alvor kom paa Tale ved det ikke fjerntliggende Valg af Provst i Amtet, ikke at tale om, at han blev et ydmygt Redskab til Udførelsen af en Gud velbehagelig Gjerning, der frembragte den Glæde i Himlen, som en Synders Omvendelse fra sin Vejs Vildfarelse altid vakte deroppe. Han kunde ikke modstaa Fristelsen til at skyde sit Bryst frem og knejse med sit Hoved ved Tanken om, at ham skulde den Naade vederfares at fra-rive Djævelen en Sjæl og den forbandede romerske Antikrist en Tilhænger.

Men var nu ikke det Hele Komediespil og Fjas? Hun var jo vel inde i Sligt. Hun havde jo levet imellem de Jean de Francer, i det Sipp-schaft oppe paa Gaarden. Og om disse Fleglers Færd i Hovedstaden fortalte der saa mange utérlige Ting, at Haaret vel maatte rejse sig paa gammeltroende Hoveder.

Eller laa der en jesuitisk List bag ved det Hele? Var det djævelsk Rænkespind, lavet til for at daare en fattig, gammeltroende Præstemand? F. Eks. ved at friste hans Køds Skrøbelighed? Thi nægtes kunde det ikke, at denne Kvinde

endnu var saare fornøjelig at se til, var hvid og blød, tilpas fed, og havde været paa Steder, hvor man lærte at belægge sine Ord vel.

— „*Timeo Danaos et dona ferentes*“. (Jeg frygter Grækerne, selv om de bringe Gaver), citerede han højt. Han løftede sin snusbestrøede Tommelfinger op imod sit Ansigt, som advarede han sig selv: Vær snilde som Slinger og enfoldige som Duer. Han citerede Bibelstedet paa Græsk.

Da lød der henne fra Døren.

— Amen! Marion stod der og nejede.

Magisteren brummede spørgende hen mod hende:

— Det var . . . *Santa Scrittura* (den hellige Skrift) i det Sprog, hvori den er talt.

Magisteren brummede igen med en betinget Anerkendelse.

Jeg maa drøfte disse Ting nøjere med hende. . . . Har hun mærket sig grebet af Naaden, som har tvunget hende hen mod den rette Lærdom.

— Tusinde Gange, udbrød Marion og løftede atter sine foldede Hænder mod Loftsbjælkerne.

— Hm . . . *saa* mange Gange? mumlede Magisteren. Og det saadan ganske af sig selv?

— Jeg har med høj Erbyggelse hørt en forstandig og smagfuld Herrens Tjener i København . . .

— Smagfuld? Hm! Det Ord er et af de nymodens, dem jeg ikke adopterer i mine Præ-

dikener eller i min Tale. Hvad var det for en, den Præst?

Marion nejede hen igen og bøjede sit Hoved henne i Dørkarmen og sagde med sceneagtig Højtidelighed:

— Højærværdige Doktor og kongelig Konfessionarius Hr. Christian Bastholm.

Præstens svære Korpus fôr op af Lænestolen, som havde han faaet en Syl pludselig anbragt i Bagen. Han blev karmoisinrøn i Hovedet. Tingderne svulmede. Han stammede med dirrende og savlende Læber:

— Hvad siger hun? . . . En . . en . . arg Rationalist . . . en forbandet Kætter . . . jeg vil ikke besmitte min Mund med slig Karls Navn. En Fornægter af Forsoningens og Sakramenternes Mysteria . . . en Komediant hvem Herrens Forb . . . andelse vil ramme . . en Dansemester . . . en fransøsk Papepøje Jeg vil ikke have med hende at gøre Den Belials Præst, der gaar med graa Manchesters Bukser og verdslig farvet Vest som rider med Sporer paa en Hugorms Gift ligger paa den Slags Karles glatte Tunge . . . Jeg vil udspy hans Navn af min Mund. — Gaa . . . gaa!

Marion skreg højt af Rædsel, kastede sig paa Knæ, saa det drøned, og det ene hvidstrømpede Ben kom halvt frem under den hvide Tunika. Hun lagde Kinden mod Gulvet.

— Ak, red mig, jeg haver ej vidst, hvad jeg

haver gjort, sagde hun. Ach, min elskede Directeur, paalæg mig Pønitens og lad mig sige mit *Confiteor*.

— Nu snadrer hun dybt i den papistiske Mødingpøl og er saa galen, at hun tror, at disse ny Prædikanter er bedre end Papister og de andre arge Kætttere.

— Ach . . . jeg giver mig kun blindt under Eders Tugt. Alt, hvad min Mester vil sige, lyder jeg . . .

— Ja, det er godt nok, men ikke som de af Gud forstødte Jesuiter sige: *velut cadaver*, som et sansesløst Lig — naar hendes Forstand er genfødt under Troens Lydigheds Tugt, saa kan hun faa Lov til at bruge den, men falder hun en eneste Gang tilbage i Papisme eller Rationalisme, saa faar hun rende hen, hvor hun er kommen fra. Nu kan hun blive . . . rejs sig op! Hun maa vel vise mig *reverentia*, men ikke *adoratio*, som kun tilkommer Personer af den hellige Trefoldighed . . .

Præsten skottede stadig hen til hendes ene Læg, mens han vedblev:

— Men hun maa ikke tro, at Dr. Morten Luther forklarede Herrens Undere og Hovedunderet, Forløsningen ved hans Legeme og Blod, med saadant Snak som Jere københavnske Springfyre af Præster. I saa Henseende er han en haardere Negl end Jere jesuitiske casuistiske Kongemordere og Horkarle . . . Vil hun under min

Tugt, maa jeg gennemgaa med hende hver enkelt Artikel *in confessione Augustana* (den augsburgske Bekendelse), og hver Artikel med en grundig og meget langsom Kommentar. Saa kan der blive et kønt Fruentimmer ud af hende, velbehagelig baade for mig og for Gud . . . eller, hvad jeg vilde sagt: baade for Gud og mig.

Marion fôr op, greb Præstens Haand og trykkede den til sine Læber, løftede sin højre Pegefinger i Vejret og sagde saa dybt, hun mægtede:

— *Giuro* (Jeg sværger).

— Vogt sig ogsaa for Banden og Sværgen, mit Barn. Det lyder sært ilde for Fruentimmer. Men nu maa jeg meditere over hendes Tilfælde.

Hun løb hen mod ham med aabne Arme og gav ham et tæt Kys paa hans tykke Læber. Magisteren kunde ikke protestere. Det var stærkere end han.

Hun ilede ud. Han blev staaende med fugtige Læber og opspilede Øjne, udsendende et langt: Ah Pyh!

Han lagde sig paa sin Hyndebænk, laa og mediterede over sine sidste Erfaringer fra Aandens og Legemets Verden.

III

Magister Sextus Masmann blussede og brændte af Iver og Nidkærhed. Hver Formiddag før Middag sad han i Timevis beskæftiget med sin Konvertit.

Hendes Kundskab var, som han sagde, en *tabula rasa*. Han korsede sig paa en Gang af Forargelse over Katolikernes tykke Uvidenhed og kroede sig af skadefro Glæde over, hvor langt bedre dog hans egen Kirke vidste Besked med Guds Riges Hemmeligheder.

Saaledes opdagede Magisteren, at det fremmede Fruentimmer egenlig ingen Forestilling havde om den hellig Aands Tilværelse og Betydning. Hun troede, at det var Gudfader selv, der sammen med Jomfru Marie havde avlet Jesus. Magisteren gav en Udvikling af Trinitetens Begreb. Han var dog saa fornuftig at tilføje, at det kunde Konvertiten ikke forstaa, men skulde være saa god at tro uden at mukke eller knurre. Mysteriet siger: *Knæl!* raabte han og hug i Bordet. Han mødte heller ingen Indvendinger. Kunstnerinden gik ind

paa Alt. Naar Magisteren prædikede eller læste, indprentede han hvert Ord ved ledsagende Slag af den knyttede Næve i Fyrrebordets Plade, saa Snuskorn fløj hende i Næse og Øren og fik hende til at nyse. Det lød behageligt for hans Øren.

Hun gengav ham alt ordret, som han havde sagt det, ja, selv i det Tonefald eller i den Diktion, han havde brugt. Aldrig havde Magisteren faaet et saa glimrende Resultat ud af sine Bondeknolde af Konfirmander. For Fruentimmeret havde „Sentiment“ og sagde sine Psalmever saa pænt, at han fik genkaldt sine Erindringer fra Studentertiden om franske Tragediers Deklamation paa Københavns Skuespilhus. Han fandt sig endog foranlediget til, naar han huskede det og ikke var altfor optaget af det æsthetiske Indtryk, at minde hende om, at man ikke paa papistisk Vis maatte sætte for mange Falbelader paa de hellige Ord.

Han vilde have sin Konvertit grundig ind i den rene Lære, da han mærkede, at hun var saa letnem. Han tog den augsburgte Bekendelse frem og oversatte dens Artikler paa Dansk for Marion. Han blev saa besat af hellig Iver, at han først citerede dem paa Latin og blev halv henrykt og halv betænkelig, da hun pludselig opramsede paa Latin lige efter Præsten:

Damnanti Anabaptistas, qui sentiunt hominibus damnatis ac diabolis finem poenarum futurum esse! (Gendøberne fordømmes, hvilke mene,

at der vil blive Ende paa Straffene for de for-dømte Mennesker og Djævlene).

Men da hun var midt i det Hele, blev Præsten smittet af, hvad han kaldte: Artikelens dejlige Ord. Han satte Bas til Marions høje Talestemme, og rungende, halvt i Messeforedrag, tordnede det gennem Stuen:

— *Damnante Anabaptistas* osv., saa Abelone forfærdet ilede ud i Gangen ved det dæmpede Udbrud.

— Barestens ikke Magisteren gør hende For-træd ved saadan at tage fat paa at mane Fanden ud af Jødetøsen, saa han river alle Indvolde og Tarme ud af hende med det samme!

Men da den gamle Pige gennem Nøglehullet havde set, at Alt gik til i stor Venskabelighed, sagde hun:

— Ja, det maa man sige, at har hun ikke kendt til Kristendom før, saa gaar nu Guds Ord ind og ud af hende, som hun var en Studenter.

— Men, min Hjærte! sagde Magisteren, idet han aandeløs sank om i sin Stol, hvor kan hun saa *let lære* alt det, hun ikke forstaar et Ord af?

— Ach, min Fader. Fra lille Barn maatte jeg lære Roller til Teatret. Paa et Par Timer kunde jeg lære et langt Trauerspiel udvendig paa Vers.

Magisteren trak Brynene lidt sammen — Hm, Hm! Menneskene have tænkt at vende det til Onde, lig Josefs Brødre, men Gud haver vendt det -til det gode og ladet den Letnemhed appliceres

paa det hellige Ord. Deri kan hun, mit Hjerte, bringes til at forstaa, hvad *providentia specialissima* vil sige. Selv hendes paa Tant og verdslig Forfængelighed projicerede Færdigheder bliver bøjede til Tjeneste for Guds Riges Vækst i hende.

— Det er min Fader, Dem, Hr. Magister, der fuldbringer Alt i mig.

— Jeg er kun Naadens Redskab, min Hjerte.

Marion lod sig nu kalde Marie, men Folkene kaldte hende „Mammesellen“. Hun vandt dem ved sin stille Mildhed i hele sin Optræden. Uden at bryde paa med fornem Myndighed, vidste hun at faa Haand i Hanke overalt. Præstens Døtre, som i Førstningen trak sig sky og fnisende tilbage, vandt hun ved at lege med dem og organisere Lege, hvad de aldrig før havde lært, thi det var dem strengt forbudt at lege med Bønderbørnene. Nu genlød Lo og Lade, Huggehus og Vognport af de Sange, Mutter Marie, som de kaldte Marion, havde lært dem til Legene. De udvikledes til hele Dansetoure eller smaa Balletter. Marion pudsede og pillede ved dem, listede Sans for Renlighed ind i dem. De saas nu sjældent med pjudskede, for alle Vinde flagrende Hørtotter om Hovedet, med hullede Strømper og Træsko, med svinske Negle, snottede Næser og skidne Øren. Hun fik dem til at foretage de nødvendige Renselser under Spøg og Sang, saaledes en almindelig Fodvask to Aftener om Ugen. Det behagede

Abelone mindre. Hun mente, at Fruentimmer ikke burde vænnes til at se sig selv nøgne.

Marion gik først ind i Køkken og Kælder som en videbegærlig Dilettant, appellerede overalt til Abelone Jeremiædatters Kyndighed og Erfaring. Den gamle Husholderske sagde om hende, at hun altid førte saadan nysselig og pæn Tale. Hun lo, naar „Mammesellen“ bad hende om Lov til at malke en Ko, og sagde, at det var Synd for saadanne pæne Fingre. Men naar hun så de hvide Mælkestraaler risle ned mellem dem som Straalerne i Springvandet oppe i „Hovhaven“ rendte ned over det „udhuggede Fruentimmers store Patter“, sagde hun:

— Det er lige godt pænt. Og vil man tænke sig sikkendan et Humør Magisteren er i nu! Tidligere var han saa galhovedet, at han gik hele Dage og mulede, uden at sige hverken Goddag eller lik m M., nu siger han God Morgen igen, naar en anden En siger God Morgen til ham.

Selv naar han indtog sin Middag ved sin Chatolklap med det „perlende“ Brændevin foran sig, tyssede han ikke, naar de bag hans Ryg ved Bordet talte eller lo. Ja tænk, det kunde hænde, at han med nogen Besvær fik vendt sit hele Legeme om — thi partielt kunde han ikke vende det — så med en Antydning af Smil hen paa Børnene og nikkede til Marie. Denne svarede med at rejse sig i Sædet, neje og bøje

Hovedet. Saa svarede Magisteren med et nyt Nik og sagde: *Bene, Bene!*

Ja, det var farligt, som hun kunde faa ham skikkelig. Aldrig mere hørtes der Skraal fra Konfirmationsstuen. Det kunde endog hænde, at Magisteren om Lørdag Aften kom ind i Stuen og læste sin Præken til Søndagen højt for Marion, Abelone og Smaapigerne. Det hændte sig vel ogsaa for det meste, at de Sidste faldt i Søvn, og at Abelone kæmpede en møjsommelig Kamp for ikke at gøre det Samme. Men Marie sad rank paa sin Stol i sin sorte „Kamelots“ Kjole og afbrød kun sin Stilling ved at folde Hænderne og sige: Ach ja! Abelone fandt det ikke videre morsomt, men det var dog bedre end Gnaveri, Hug og onde Ord.

Og saa havde jo Abelone den usigelige Fryd fra sine Besøg i Herregaardens Borgestue at kunne fængsle Folkenes maabende Interesse ved at fortælle, hvor Magisteren kunde omvende og mane den forrige Bislaaperske. Han tyllede saadan en Hoben Latin i hende, at naar hun kom fra hans Kammers lige ud i Mælkestuen, saa maatte det straks ud igen i Sang og Tremulanter, ligesom det var gaaet i hende.

Sagen var, at Marion tidt lod Mælkestuen genlyde af fordømmende latinske Artikler i den augsburgske Bekendelse, som hun satte i Melodi eller Recitativ og udstyrede med sin Sangkunsts Midler, saa det rungede, f. Eks:

Damnant omnes hæreses, contra hunc articulum exortas, ut Manichæos, qui duo principia ponebant, bonum et malum, item Valentinianos, Arianos, Eunomianos, Mahometistas et omnes horum similes. (Alle Kættere, der er mod denne Artikel, fordømmes osv.)

— Det er nysseligt, sagde Abelone, som hun messer.

Det var den almindelige Mening blandt Præstegaardens Folk, at hvis Magisteren skulde komme noget til, vilde Mamsel Marie magelig og det lige straks, kunne gøre meget bedre Tjeneste end som et Fjog af en Substitut, saa skrap hun var baade til at synge og tale for sig. Naar hun sang Salmerne ved den almindelige Søndagstjeneste, saa lød det meget pænere end en fire fem Musikanter Musik ved et Bryllupsgilde. Det kan nok hænde sig, at Degnen var misundelig, naar han stod og hvæsedede, saa hæs som en gammel Gase.

Abelone Jeremiædatter vænnede sig mere og mere til den Tanke, at Mammesellen maatte blive hendes Madmoder. For saadan hver Morgen kunde hun og Magisteren dog ikke holde ud at snakke hele Tiden om bare Kristendom. Magisteren maatte jo dog for længe siden have manet Jødommen eller Tyrkertroen ud af hende, saa han kunde omdøbe hende. Det vilde blive en farlig Morskab at se paa. Og naar galt skulde være, saa hellere hende, som selv havde været i nedrig

Stand. Det kunde en anden En altid lade hende høre, naar en anden En skulde blive galhovedet.

Naturligvis drøftedes ogsaa Mammesellens Ophold i Præstegaarden rundt om i Pastoratet. Naar Degnen i usædvanlig stærk Fuldskab opgav sin sædvanlige plump-ironiske Udtryksmaade og blev positiv-patetisk, saa sagde han, at det var i højeste Maade forargeligt, at en Sjælens Hyrde drev slig Færd med et *scortum aut prostibulum*. Naar dette blev sagt paa Kroen under de fedtede Korts Dans og de ledsagende Slag med knyttede Næver mod den af Øl og Brændevin strømmende Egeplanke, tog den gamle Jeremias Ladefoged fra Herregaarden til Genmæle ud af sin mangeaarige Kendskab til Godsets Historie. Han mindede de Gamle om, at hele tre Kvindemennesker, som den sidste Barons Fader havde havt til sin Opvartning, fik han giftet bort: de to med hver sin Sognepræst og den tredje med en Birkedommer. Præsten var jo en før og stærk Mand, som ikke var gammel nok til at blive sat paa Gasebænken. Naar Degnen var saa galhovedet, og ikke undte sin Foresatte lidt Fornøjelse, saa voldede **det** det Hele, at Degnen formedelst Drukkenskab var bleven ubekvem til saadant. En Gang endte en slig Forhandling med Slagsmaal. Den 65aarige Degn fik Prygl af den 75aarige afskedigede Ladefoged.

„Doktor“ Rothstein bedede ikke sjælden paa Randlev Kro, naar han røgtede sin Landpraksis. Han tog interesseret Del baade i Brus- og Styr-

voltspillet, i Udveksling af Snaps og Øl og i Diskussionen af Sagen med Magister Masmann och — „das abenteuerliche Weibsbild“. Han konstaterede „aus Autopsie“, at hun var „musterwürdig“ paa sin Krop. Det vilde blive „eine prächtige Feierlighed“, naar Mamsellen skulde omdøbes og stige splinternøgen ned i et stort Kar i hele „Gemenhedens Ansigt“.

Saa raabte Krogæsterne Hurra i Kor. Det vilde de „Fanden splitte dem“ møde til alle som én. Selv Degnen syntes ikke uvillig til „*prænumerando*“ at applaudere det forestaaende „*spectaculum*“. Han sagde, mens han pegede ud over sine Medspillende:

— Lad os ikke glemme, at fra Ole Olsen faldt Brus, og at jeg havde Spids . . . der ligger Styrvolterne. Ja, ja, jeg vil være med til at raabe Hurra for den gamle Flæskemaas, ihvorvel han trakterer en gammel Academicus som mig ikke stort bedre end sin skabede Køter, Fylaks. Men kan han vinde en Sjæl for den rette Tro, saa ta'r jeg Hatten af for ham. For det vil blive en Ære for Randlev og Borød Sogne. Naar det regner paa Præsten, drypper det paa Degnen. Nu er Doktoren fuld som et Bæst.

IV

Det gik hen paa Foraaret, før Magister Mann havde faaet gennemgaaet alle den augsburgske Konfessions Artikler med Mammesellen. Hans Omvendelsesarbejde var rygtedes blandt hans Kolleger. Provsten besøgte ham, saâ Marion og bjergede et Kys af hende. Det var en gammel, lang, mager Herre, med stor Paryk. Kysset syntes at more ham, og han velsignede med den kirkelige Formel, med det af Rationalisterne spottede hebraiske Dansk.

Magisteren nikkede bifaldende: At Provsten brugte disse Ord, var ham et Tegn paa, at Rygterne om hans Krypto-Rationalisme og Semi-Pelagianisme var uden Grund.

Han blev saa ædel, Magisteren, at han ønskede sin brystsvage Foresatte, hvis Provstestilling han lurede paa at snappe, et langt Liv og en snarlig Forflyttelse til et bedre Kald i et andet Amt.

— Tror min højærværdige Superior ikke, at denne Piges højst betydelige *memoria* er en Gave, indblæst af den hellig Aand.

Den blege, hostende Provst betragtede Magisteren forskende og sagde:

— *Speremus!* (Lad os haabe det). Hun har store Sindets Gaver.

— Skulde hans Højærværdighed kende et Poem af en tysk Poet Klopstock, benævnet „Messiaden“?

— Ja, af Anseelse.

— Marie, min Hjerte. Lad Provsten høre Ordene om Forræderen, Judas Iskariotes.

Marion tog Magisterens brede Skammel og stillede sig op paa den. Derfra deklamerede hun med stor Patos Judas's Ord i Klopstocks Messiade, efterat Satan havde manet Judas's Fader frem for ham i et Drømmesyn og ladet ham opfordre Sønnen til hans kommende Daad:

Nun wohlan! so will ich denn hingehn, und alles vollenden,
Was mein Gesicht mir befahl! Allein so handl' ich ja ungetreu,
An dem Messias! Und wenn mir zürnende Schwermuth den
Traum gab,

Oder Satan? Entfleuch, du fürchtsamer, kleiner Gedanke!
Aber ich fühle ja bei mir nach Reichthum heisze Begierden!
Heisze Begierden nach Rache! Was bist du, Seele, zu zärtlich,
Und so empfindlich, mit schwachen Gedanken dich ängstlich
zu quälen?

Träume zeigen sich dir! Die Träume befehlen dir Rache!
Wenn ein Gesicht sie gebärt, so ist die Rache geheiligt!
Satan hörte ihn so reden, ihn, den des Richters Gerichte,
Ferne traf, weil er vorher die Unschuld der Seele,
Schon entheiligt hatte. Mit vollem schweigendem Stolze,
Blickte Satan auf ihn, und mit wildem Antlitz herunter.

— *Quid tibi videtur?* (Hvad mener I?) spurgte Magisteren Provsten.

— *Quod sublimis est iste sermo!* (At denne Fremsigelse er storartet).

— Og Højærværdigheden mener, at slig en Poet har Lov til at skrive om hellige Ting *in hexametris?*

— Sligt man høre under Kategorien *ἀδιάργοα* (de ligegyldige Ting).

— Læres der ikke Semi-Pelagianisme i slig Concession?

— Aa nej. Dr. Morten Luther havde jo intet mod Sang og ærbare Skuespil. Lad os ikke heller blive Donatister, *Domine frater*.

— Han har Ret, *Domine præposite!* Hans Højærværdighed tror altsaa, at Fruentimmeret er *conversione matura?* (moden til Omvendelse).

— *Certissime* (Sikkerlig) . . . Men min kære Broder maa forlade mig — skulde der ikke være Genitivus: *Conversionis?*

— Guds Død — Det skal . . undskyld ærede Superior — det skal, *mehercle* (ved Herkules) være Ablativus.

Marion stod endnu i Attitude paa Skamlen. Hun rømmede sig.

— Gaa, mit Hjerte, sagde Magisteren. Hun er moden til Omvendelse. Den højærværdige Provst og jeg har lærde Sager at traktere.

Provsten og Magisteren undersøgte mange *Thesauri* (store Leksika) skændtes som føre Karle, men kunde ikke blive enige. De skiltes i lidt

Uvenskab, men Magisteren fulgte dog sin Overordnede til Vogns.

Da han kørte, sagde han;

— Han har ikke promoveret. Kan ikke skarpt fatte *Ablativus copiae et inopiae*. Min salig Fader var ogsaa Provst, men Dr. theol., og jeg er dog *legitime promotus magister*.

Denne filologiske Uenighed forsinkede vel i mere end en Uge Marions officielle Overgang fra Katolicismen til den lutherske Kirke.

Hun var jo tidligere aldrig bleven oplært i nogen Religion. Kun var hun fra Barn bleven vænnet til, vel af sin Moder, hver Aften at tage en Sølvmedaille ud fra sit Bryst, holde den op for Ansigtet, bøje Knæ og sige: *Ora pro nobis*. Slid og — med Respekt at sige — Sved — havde gjort Præget ukendeligt. Og Ejerinden synes aldrig at have brudt sig om at undersøge, hvad det flade Reliefbillede forestillede, eller hvad de omgivende Bogstaver betød. Af dybt indgroet Vane løftede hun Mønten og sagde mekanisk: *Ora pro nobis*, ligesaa mekanisk, som hun løste sin Frisure eller børstede sine Tænder.

Saa skulde det hændes, at Abelone en Aften, da hun havde forladt Marion, havde glemt at lægge noget rent Tøj frem for hende. Hun mindedes det bagefter, ilte op af Trappen med det og kom netop ind i det Øjeblik, Mammesellen forrettede sin Aftenkultus.

Hun blev helt forfærdet og sukkede smerteligt,

da hun kom ned i Borgestuen. Foran Alkove-sengen stod Præstens Forkarl, som havde Sove-sted der, paa bare Ben og i bar Skjorte. I de Tider generede Bønderfolk af begge Køn sig slet ikke for at klæde sig af og paa i hinandens Nær-værelse.

— Hvad ska'r dig, Lone? spurgte Jokum For-karl, vendte Ryggen til og løftede Skjorten i Vejret for at binde sit Mavebælte fast.

— Du, Jokum, jeg er saa bange for, at Ma-gisteren er for ilter efter Mammesellen.

— Saa. Ja, han har jo beviset, at han er en farlig gammel Beskeler. Og nu har han vel et myrderligt Staldmod. Hvad rager det ellers vos andre?

Han hjalp lidt paa sit Toilette.

Jo Du, Jokum. Han skulde dog bie, til han havde faaet jaget den hele Jødedom eller Tyrkertro ud af hende. For det gaar med saadant noget Skab ligesom med en Bændelorm. Faar man ikke det Hele ud, saa vokser det sig stort igen. Jeg kan huske det, for jeg har selv havt saadant et Kræ i mig. Lige nys kom jeg op til Mamme-sellen med en ren Brystdug, og da stod hun i bar Særk og bad til en Afgud af Sølv, der ellers lignede et Ottemarkstykke.

— Er hun katolsk eller hernhutisk endnu? Naar hun bliver Madame, saa kan det komme til at gaa ud over Kvæget . . Men tør Du sige det til Magisteren?

— Nej . . . Det tør vel ingen.

— Nej. Saa kan vi jo lige saa godt holde Gabet i.

— Ja, det kan vi ogsaa. Men det er alligevel til at ærkre sig over. Derfor vilde jeg sige det til dig, at jeg ikke skulde gaa og ærkre mig alene.

— Ja, Tak for det! brummede Jokum og krøb i Seng.

Da Magisterens Vrede paa Provsten var stilnet af, skrev han til ham, om naar Omvendelsesakten maatte finde Sted, og at han forgæves havde søgt efter et for en saadan Akt lovbefalet Ritual. Der veksledes mange Skrivelser mellem Bisp, Provst og Sognepræst, indtil Bispen resolverede, at det maatte overlades Hans Højærværdighed og Hans Velærværdighed at indrette denne Sag, saa Alt den anlangendes skete i Sømmelighed og Orden.

En skøn Vaarsøndag, da det Grønne alt beherskede Landskabet fra Mark og Have, fra Hegn og Diger i blændende Blinken, stod Degnen Lars Andersen foran Kirkedøren i en Halvkreds af Kirkegængerne foran Døren til Vaabenhuset og læste til Kirkestævne. Menigheden underrettedes om, at næstkommende Fredag vilde Fruentimmeret „Mari-aahn Madelejne“ . . . han snublede over Efternavnet og tilføjede som Parentes . . . „Hva Fa'n er det, der staar . . . afsværgе den papistiske Vantro, hvorudi samme Fruentimmer er opvokset og *publice* bekende sin Tro paa den rene evangeliske

lutherske ud af den hellige Skrift dragne Lære, saaledes som den er udsat *in Confessione Augustana* alle gode Kristne til Frelse, men Satan til Ærgernis, Harme og Nederlag. Lader os prise og love hannem, der har ladet Naaden fremvise slig priselig Resolution i merbemeldte Fruentimmers Hjerte.“

En Del Menighedsmedlemmer bleve saare glade ved Udsigten til at se og høre paa Noget, der bragte en saadan Afveksling i deres begivenhedsløse Dagligliv.

Det „ydenlandske Fruentimmer“ var godt lidt hos de Præstegaarden nærmest boende. Naar hun spaserede om Formiddagen med de seks Pigebørn fra Præstegaarden, som hun holdt saa pæne og rene baade i Hovedet og paa Kroppen, arrangerede hun Lege paa Mark og Eng sammen med Bøndernes Børn, hvad Magisteren sikkert vilde have forbudt, hvis han havde vidst det.

Børnene holdt af hende, syntes, at det var dejligt at se hende danse og morsomt at høre hende synge. Hun lærte dem de simpleste Dansetrin, og paa smaa, bare Fødder dansede de i Takt med hendes Sang. Ikke at tale om, at hun tidt medbragte smaa graa Papirskræmmerhuse med Puddersukker, en Spølkum Sirup eller varme Rugmeldejgklumper med Smør — de saakaldte Skoldekager, en Slags Affald fra Brødbagningen — med i et Klæde, store Delikatesser for de Smaa. Abellone vilde gerne have protesteret imod, at Mamme-

sellens toldede ligesom Mølleren af Sækkene, men Mammesellen førte altid saadan en pæn Tale, at hun ikke „havde Sind“ til at sætte sig imod hendes Smaarapserier fra Køkken og Baggers. Endelig skulde hun jo snart være Madame i Huset, og saa havde hun jo Lov til at rapse fra sig selv.

I Kirken var et ret talrigt og velvilligt Publikum samlet. Skuespillerinden havde bedet Magisteren, om det Hele maatte blive „*einfach-idyllisch-rührend*“. Den forelskede gamle Herre gav hende fri Raadighed. Især da hans Fantasi var lidet udviklet, og han egentlig blev gnaven, da Bispen eller Provsten slet ikke kunde eller vilde give ham et Ritual, hvorefter Programmet kunde ordnes. Men som loyal Embedsmand havde han forelagt Provsten Programmet, da han havde skrevet det efter Marions Diktat. Han fik det tilbage fra Provsten med Paaskrift: *Vidi et approbavi!* (Jeg har set og bifaldet).

Saa stod i Koret i en lille Halvkreds 4 Nabopræster i hvide Messesærker. I Midten sad Provsten paa en Stol og pustede sin magre Skikkelse saa prælatmæssig op, som han formaaede. Magisteren i fuldt Messeskrud knælede paa en Skammel foran Alterbordet med Ryggen til Menigheden. Lysene brændte i de med ungt Vaargrønt omvundne Stager. Til deres og Stolestadernes Udsmykning, var alle Byens Haver blevne plyndrede. Avriklernes fint krydrede Sødme, Primlernes sarte Syre, det knap udsprungne Løvs liflige Frisk-

hed havde betvunget den sædvanlige lumre og vamble Kirkeatmosfære. Da det var højt, køligt og tørt Vejr, forstyrrede Mændenes Vadmelskofter og Kvindernes Hvergarnskørter ikke ved fugtige Uddunstninger Blomsternes og Løvets duftende Symfoni.

Randlev Folk var ikke forvante med nogen Art Fest eller Skuespil udover Fastelavns- og Majfester, saa fra den Side var Alt godt. Menigheden fandt det rigtigt pænt og nysseligt, saadan som Kirken var pyntet, og saadan som Præsterne saâ ud i de renvaskede, hvide Skjorter og de frisk pudrede Parykkers Toupets og Tindingbukler.

Selv Lars Degn, som sad i sin Stol til højre for Kordøren og tyggede paa en Skraa, havde hverken Pletter af Snustobak eller Skraasaft paa sin Halsklud eller sit Kalvekrøs. Kun den fedtede Piskeparyk havde ikke været modtagelig for nogen højtidelig Ændring. Den var ligesaa ræverød som før, baade paa Hellig- og Søgnedage; ej heller kunde Næsens Karmoisin helliggøres.

Tilskuernes Øjne rettedes mod Koret. Døren til Sakristiet gik op, og ind traadte Præstens seks Døtre, i hvide, linnede Kjoler, med røde Belter, hvori sad Violbuketter. De blonde Hoveder lignede moden Rug i Juli.

En Kone, der sad i Stol med Abelone Jeremiasdatter, hviskede til denne sin Veninde:

- Har Du kæmmet Tøsene med Øl?
- Nej, Mammeselle Marie har lavet noget til

at smøre Tøsene med. Jeg tror, at det er saadant noget som Madfedt med Lavendelvand i. Hun har saadant noget ovre fra Tyrkiet eller Vestindien.

Provsten gav et fornemt Vink til Lars Degn. Denne rejste sig, gik hen i Kordøren og reciterede den sædvanlige Bøn. Dog med hørilig Bestræbelse for et omhyggeligere Foredrag end sædvanlig.

Pludselig lød ud af den mod Koret aabne Sakristidør fine spinkle Toner af et Spinetklaver. Menigheden studsede, og Konen sagde til Abelone:

— Hvad Fa'en er det?

— Det er en stor Spilledaase, Mammeselle Marie har faaet sendende.

En stærk Sangstemme sang med Tremolo og mange Figurer:

Vor Gud han er saa fast en Borg.

— Det er ligesom det ku' være Englesang, sagde Konen.

— Jeg holder lige godt mere af den gamle Maade, mumlede Abelone. Men hun har jo ogsaa været Komediantspillerske.

Saa kom der noget endnu Sælsommere.

Lars Degn brast i højlydt Graad.

Denne fordrukne, plebejiske Karl havde en Krog i sin Sjæl, der var aaben for ædle Indtryk. De maatte da komme formede i Musik eller Sang. Den dovne, tykke Degn rørte sig ellers aldrig uden for at gaa til og fra Kirke og Kro, men hvis en

sjælden Gang en rejsende Virtuos gav en Koncert i den nærmeste store Købstad, gik han i sit Ansigts Sved sine Fødder hudløse, 3 Mil frem og 3 Mil tilbage for i en Krog i Raadhussalen at lytte til Fløjte, Violin eller Sang, „under Taarers strømmevise Udgydelse“.

Selv havde han haft en klangfuld og stor Barbaryton. Den var ikke gaaet uskadt ud af Kampen med den Masse Drikkevarer, dens Ejer bød den, og til den sædvanlige Gudstjeneste gad han ikke bruge mere af den end til Husbehov.

Nu i Dag greb den uddannede Mezzosopran, trods det Slid, der var gaaet i den, hans Øre, og paa en Gang stemte han i med sine Rester og sekunderede smukt og musikalsk Mezzosopranen i den storartede Psalmemelodi.

Den gamle, sure Landsbykirke havde ikke i lange Tider rummet saa megen Velklang og Vellugt.

Dog hviskede en af Præsterne til sin Nabo:

— Mig tykkes det ikke ret i sin Orden, at hun selv synger til sin egen Konversion.

— Naar Biskoppen kan tillade det . . . svarede den anden.

Nu vendte Magisteren sit Ansigt ud mod Menigheden og istemmede messende-reciterende:

„Denne hellige Lektie skrives hos Profeten Esaias. Søger HERREN, medens hand findes; kalder paa ham, medens hand er nær. Den ugudelige forlade sin Vej, og hver, som gør Uret sine

Tanker og omvende sig til HERREN, og hand skal forbarme sig over ham, og til vor GUD, thi hand skal mangfoldeligen tilgive.“

Derpaa istemmede Degnen og de fire Præster en Bodpsalme. Menigheden kendte ikke Melodien og tav. Sangstemmen og Klaveret tav inde fra Sakristiet. Slutningsstrofen hørte ingen paa.

Thi under den træder en høj Skikkelse, i hvid, bælteløs Linnedkjortel med stive Folder som paa de byzantinske Helgenbilleder, ud fra Sakristiet. To store, mørke Haarflætninger hang ned paa hver sin Side, mens Haaret fra Panden var opsat i en pudret Toupet.

Mens Degnen sang de sidste Linjer, tog han en Stol, bar den ned i Skibet og satte den med Ryggen til Alteret, flankeret af Præstens seks hvide Pigebørn.

Med en fortræffelig bodfærdig Holdning skred Mammesellen langsomt gennem Koret ned ad Kortrinene med sænket Hoved og satte sig for over bøjet paa Stolen. Degnen sang videre og bukkede dybt, mens han sang.

— Nej, sikkedan hun dog kan, hun Tyrken eller Jøden, hviskede Abelones Naboerske. Man kan se, at det er myrderlig, som hun tror nu.

Selv den yngste af Præsterne i Koret, hviskede til sin nærmest staaende Kollega:

— Hun er vant til at præsentere sig.

— Da Psalmen var færdig, efterat den travle Degn, syngende dens to sidste Linjer, havde afført

sin Sognepræst Messedragt og Skjorte, og pustende havde sat sig i sin Stol, stillede Magisteren sig i Kordøren og holdt en uendelig lang Prædiken, hvori Retfærdiggørelsen af Troen alene og uden gode Gerninger genlød som Hovedtema.

Da han endelig havde sagt Amen, gav han sig til at katekisere Marion. Hun svarede med en Blanding af Ydmyghed og sikker Aplomb.

Provsten nikkede gentagne Gange til Præsterne, mumlende: *Benissime*.

Da hun afsvor og sagde: At hun fordømte alle papistiske Hæresier, at hun kun vilde yde den treenige Gud „Adorazione“, (det velklingende italienske z gjorde et imponerende Indtryk paa Præsterne), at hun forkastede Jesu Moder og Helgerne som Mæglere mellem Gud og Menneskene — der var kun én Mægler, Sønnen, og han havde en Gang for alle erhvervet os Frelse ved sin Død paa Korset, gjorde det et ypperligt Indtryk paa alle.

Abelones Naboerske hviskede: Hun præker bedre end de fleste Præster. Sikkendan hun kan lægge al Ting ud. Det er Satan til Fruentimmer.

Men de tre yngste Smaapiger snorkede under Talen og Katekisationen. Magisteren opdagede det, vinkede til Degnen, men han sov ogsaa. Den yngste af de hvide Præster i Koret kunde naa ham og rykkede ham i Øret. Ved Tegn gjorde han Degnen forstaaeligt, hvad der var i Vejen. Denne fik i en Fart en lang Kæp frem, bøjede sig ud

over Korgitteret og pirrede Smaapigerne i Nakken. Med Forfærdelse mødte de Faderens Vredesblik.

Magisteren vendte sig om mod sine Kollegaer. De rejste sig op. Magisteren begyndte at tale Latin. Det var som fem gamle Stridsheste, der hørte Trompeten. De snøftede, Provsten og alle de fire hvide Præster, og vekslede glade Øjenblink.

Efter et Par korte Spørgsmaal sagde Marion med en højtidelig Deklamation, med en fremmed Udtale af Latinen, men som fremhævede Ord og Lyde ganske anderledes distinkt end den drævende hjemmegjorte:

— *Item docent, quod homines non possint justificari coram Deo propriis viribus, meritis aut operibus, sed gratis justificentur propter Christum per fidem.* (Ligeledes lære de, at Menneskene ikke kunne retfærdiggøres for Gud ved egne Kræfter, Fortjenester eller Gerninger, men retfærdiggøres for Intet for Gud formedelst Kr. ved Troen).

Taarer randt ned ad 7 Par Kinder, og Provsten mumlede: Det er vor Tros Klenodie og rare Juvel.

Men Degnen græd ikke. Thi hans Dogmatik var hemmelig „semipelagiansk“. Han mente, at menneskelig Skikkelighed maatte komme Naaden til Hjælp. Imidlertid maatte han stemme i Slutningssangen, mens Konvertiten vekslede Broder- og Søsterkys med Præsterne.

Men største Delen af Menigheden gik skuffet

bort. Der var jo talt om, at Jødefruentimmeret skulde klædes splitternøgen af og gaa i et Kar.

„Doktoren“ og Degnen havde jo sagt det nede paa Kroen. De fik ogsaa knubbede Ord, fordi de ikke havde holdt deres Løfte.

I Præstegaarden skænkedes Malagavin og serveredes alskens Bagværk. De fire Præster gik hjem glade og talte alt godt til deres Hustru om den fremmede Kvinde.

Kun Provsten blev tilbage, og ifølge Kongebrevsbevilling og lønlig Aftale ægteviede han i Konfirmandstuen den nyomvendte Kvinde til Magister Sextus Masmann.

Smaa pigerne syntes, det var lutter Løjer, men var efter den ceremonifulde Dag ved at falde om af Søvn. Abelone var mellemfornøjet, Magisteren længselsfuld efter at lade sine Lænders Kraft virke, Marion tilfreds over at have fundet „Brod und Frieden“.

V.

Postvognen havde sat en Passager af ved Flændrup Kro. Han skulde til Rynkeby Præstegaard. Høj og svær med upudret, langt, mørkebrunt Haar, stod han paa det halvrunde Stykke Møllesten, der tjente til Trappe for den lave Indgangsdør.

Jo, der var en Dreng, der kunde køre ham og hans store, sparsomt behaarede Sælhundeskind Kuffert den Milsvej for en Mark.

Ud gik det i den soltindrende Martsdag, ad Veje gennem Skov, Skov, Skov! De vaade Stammer glinsede som Kobberstænger. I Skyggen laa Sne endnu og drev i Grøfterne. Men hvor Solen havde ret havt Magt, rislede Vandet i lystig Fart med højlydt skvulpende Sang, i stride Strømme ned ad Heldet.

Skoven holdt op et Stykke. Paa Sletten mellem to Skove saas et Par Landsbyer med hvide Kirketaarne. Deres Hvidhed skar i Øjnene.

— Det der er ligegodt Rynkeby, sagde Køre-

drengen. Han delte Agebrættet med sin Pas-sager.

Vejen blev haardere, tørrere og lettere at pas-sere fra den aabne Slette.

Rynkebys hvide Gaardlænger og enlig liggende Hussteder fik blegere Lød i Eftermiddagssolen. Foran Husstederne stod smaa hvidhaarede Unger og nejede for Enspænder-Gumpekærren. Og alle Mennesker der mødte den, hilste.

— Der er lige godt Præstegaarden, sagde Køre-drengen.

Han løftede Pisken med den tjærede Snært og pegede hen mod en okkerpudset Gaard med tjærede Bindingsværksstolper og nyt Straatag.

Bindingsværket tegnede sig med matematisk Regelrethed, og Straataget saa saa hæget ud som et nysklippet Dregehoved.

Kærren svingede ned ad et lille Stykke Vej langs et Gadekær.

En Mand og en Kvinde stod foran Indkørsels-porten.

Hun vinkede velkommen med et hvidt Lomme-tørklæde, han med en hvid Haand, til Gumpekærren. En dejlig, smidig stor Høsehund, hvid med store brune Øren og Kroppletter sprang op med lystig Gøen ad den store, unge Mand, mens Præsten tog ham i Favn og kyssede ham, og den middelaldrende Kvinde i den hvide linnede Kjole, lille og spinkel, som hun var, blev ved at gentage med blød og spinkel Røst:

— Hjertelig velkommen, Hr. Masmann!

Randlev Præstegaard, befæstet med en Grav, overgroet fra alle Sider, forsvaret af struttende Tjørnehække, bevogtet af den sorte lodne Cerberuskøter, Bindehunden Fylaks, med de faa Vinduer i Vaaningshuset — det mørke, ved Dogmernes Volde og Symbolernes Grave befæstede Kastel, den sorte gamle Ortodoksi. — Rynkeby Præstegaard med sin i Solskin blottede Façade, tarvelig, men frejdig givende sig hen, den venlige lyse Hønhund, der sprang op og slikkede Gæsten lige i Ansigtet — den haabende, fremskridtsgraa-dige Rationalisme, maaske lidt løs, lidt flad, men ikke arrig eller sur. En Kontrast!

Den lugtede maaske af Træ, for ungt til Bygning, men ikke af sur Muggenskab, af indespærret Luft i lave Stuer, af sammenhobet muldede Fnug i alle Kroge.

— Min egen Dreng, min kære Dreng, min Émile . . . ja, jeg blev ikke din Mentor som Rousseaus Pædagog — det havde hverken Du eller jeg Raad til — men Tak, fordi Du har skrevet til din gamle Ludimagister . . . Ak Dagen ved Gyngetræet i Skoven! Kom ind, min Ven . . . Ja, nu kan jeg komme til at snakke løs som i gamle Dage . . . Karoline og jeg skal være gode imod dig. Ludvig Masmann saa paa den lille Dame. Hun var ikke køn med sine smaa spidse Former. Men de tynde fint tegnede Læber fortalte om noget godt, noget blidt resigneret.

— Vi skal ind, Ludvig! Karoline har pæn Aftensmad. Aa, min Dreng! At Du søgte *mig*!

Hvor sænkede der sig Fred og Ro i den unge Kandidats Sind, i denne Præstegaard, hvor den forrige Konrektor Lic. theol. Krog nu sad som Beneficiarius! Stuerne var alle lyse og solaabne.

Han syntes saa godt om Husbestyrerinden, Licentiatens Kusine, Jomfru Karoline Lindbæk, i den lyse Kjole, om hendes stille uegennyttige Hyldest af sin lærde Fætter — trods det, at hendes højre Skulder ikke sad i lige Linje med den venstre.

Hvor blev Ludvig snart hjemme!

Da han efter endt middelmaadig Attestats, fik Efterretning om den underlige Stifmoder, efter en kedelig Tilværelse med Timeundervisning i København, stod han som en ensom Vandrer i en fæl Menneskeørken. Da havde han skrevet til sin gamle Konrektor og faaet et latinsk Svar med en varm Opfordring til at komme og være hos ham.

Her i Rynkeby som i Randlev dækkede Bogreolerne hver et Væggerum i Præstens Studereværelse.

Men her var det Klassikere, Voltaire og Rousseau, Schiller og Goethe, andre Tyskere og Fransk-mænd. Ikke en eneste Foliant, mærket Koenig, Quenstedt, Chemnitz, Gerhardt, Hutter, dem Ludvig alt fra Barndommen af havde været ræd for, som for sin Fader, Magisterens, Tamp eller Rotting.

Den lille Jomfru Lindbæk passede Ludvig, som

hun passede sin Fætter Præsten, med Vask og Renlighed. Husførelsen gik lindt og lydløst som en Baadfart gennem stille Vand.

Det lille skæve Kvindemenneske kunde tidt hjælpe Præsten, naar hans Sognefolk æskede hans Raad i praktiske Sager. Hun var ivrig for at forsyne fattige Folk med Mælk og benyttede alle Lejligheder til at faa dem til at dyrke Kartofler.

Med Nabopræsterne stod Folkene i Rynkeby Præstegaard ikke paa nogen fortrolig Fod. Thi der holdt de ikke af den sædvanlige præstelige Biforretning at brænde Brændevin og forhandle den til Bønderne, gav sig ikke af med den nu til-ladte Staldfodring af Stude, og Rynkebypræsten kunde ikke spille Kort. Det stødte de Ortodokse bort; Pietisterne forargedes, ligesom hine, over hans fri Prædikemaade. Han prædikede sjælden længere end en halv Time, og fortalte ofte i Kraft af en Idéassociation, som Teksten havde ledet ham til, Træk af Historien eller fremsatte moralske og humane Betragtninger, ja endog praktiske Raad for Livet og den daglige Dont. Af og til kom et lille naturvidenskabeligt populært Kursus.

Licentiaten følte sig som en lykkelig Mand, hans tidligere skolemesteragtige Magerhed var bleven lidt præstelig afrundet. Han sagde straks til Ludvig Masmann:

— Jeg var glad ved min Ensomhed, men jeg er endnu gladere ved at have faaet dig til at opmuntre den. Du véd fra gamle Dage, at jeg nok

holder af at lade Tungen løbe, naar min Interlokutor forstaar mig.

De bænkedes sig i Studerekamret med to skummende Krus godt hjemmelavet Øl foran sig, dampende paa de rundhovede Piber med de lange Slinger.

— Naa, Du kunde ikke drive det til et *Laudabilis*, liden Ludvig? sagde Licentiaten.

— Nej, jeg faldt i Dogmet om den reale Tilstedeværelse af Herrens Legeme og Blod i Nadveren og Distinktionen mellem Lutherus og Calvinus i den Artikel.

— Den er saamænd ogsaa subtil nok. I de øvrige Discipliner?

— Det vekslede med Lauder og Hauder. Endda *admodum laudabilis* i det gamle Testamente.

— *Sapristie!* Er Du saa ferm *in Hebraicis*?

— Professoren kan ikke meget af dette sære Maal, med dets Etymologi, der er knoldet som en Brakmark, og dets Syntaxis er saare intrikat at udfinde. Men siden jeg fik fat i Michaëlis og blev af ham undervist i, at Sagnene om Skabelsen er af to Autorer, blev min Kuriositet pirret og jeg læste i det sidste halve Aar næsten kun Hebraisk. Det tog paa Kræfterne, men det var sundt.

— Ja en stor og stærk Kleppert som Du, skal helst have noget, Du kan lægge Kræfter i.

— Men tror Du, at det meste i det gamle

Testamente er mere end Sagn? Og tror Du ikke, at de gamle Jøder har havt flere Guder?

— Det Hele er kun Sagn. Men din sidste Kvæstion er endnu for hasarderet.

— Tror Du paa, at dette Maal var Menneskehedens oprindelige og blev talt overalt før Forstyrrelsen ved Babylonstaarnet?

— *Nugæ clericorum!* (Præstesnak). Men hæng ret i med det Studium. Du vil finde artige Ting frem. Jeg har desværre aldrig ret kunnet faa Haand i Hanke med det. Jeg er nu en Gang opsat paa Filosofien. Ser Du den store Oktav der? Lærredsbindet og det røde Snit? Den, der ligger paa Bordet?

— Lad se . . . Kants: „Kritik der reinen Vernunft“. Ja jeg har hørt tale om denne Professor til Königsberg, der skal se saa grant, men jeg har og hørt, at hans Subtiliteter overgaa gemene Dødeliges Fatteevne.

— Ja bi helst nogle Aar, inden Du giver dig i Lav med ham. Men husker Du fra Platos Symposium, hvorledes Sokrates ligner sig selv ved de stygge Satyrbilleder, der naar de blive lukkede op, vise sig at være Gemmer for prægtige Gudebilleder. Ret ligedan gaar det med denne Bog. Sokrates' herlige Aand var selv dækket af et hæsligt Legeme ligesom disse herlige frigørende Tanker bag en haard og ru Skæl. Bag den straalende fri og selv-tænkte Tanker. Immanuel Kant er vor Tids Sokrates. Denne pillede det sofistiske Spind af For-

tidens tankeløse Dogmer eller Fabler op og spottede dem, der bøjede deres Hovede i Tro paa gamle Dicta og Responsa. Jeg har været Aar og Dag om at læse denne Bog, og ingenlunde tror jeg at have fattet Alt. Og paa din Alder var jeg saa stærkt optagen af stærke Passiøner i skønne Ord af søde Følelser i poetisk Veltalenhed, som hos Goethe, Schiller, Jean Jacques og Bernardin de Saint-Pierre. Men, nu naar jeg ager paa denne Tyskers skumplende Fragtmandskærre, smelter Tovenes Skrigen og Hjulskinnernes Skuren hen i en Sang til den fri Tankes Pris. Han overbeviser, mens Poeterne overtaler. Naar Du ret faar ham i Tale, vil Du ret le ad Teologernes snørklede Spekulationer. De ligner de gammelmodiske Al-longeparykkers forbandede Kruseduller og din Faders gamle Dogmatikere med deres abstruse Snak.

De to Venner vænnede sig til saadanne Diskussioner. De bleve holdte hver Aften i Studerekammeret, mens Tromleovnen buldrede, og Jomfru Lindbæks Rok surrede. Thi skønt Præstens Kousine ikke forstod synderligt af, hvad der blev talt, vilde hun gerne lytte til sin Fætters Røst og beundre hans megen Lærdom i al Uskyldighed. Hun kom ogsaa til at holde af hans unge Ven, hægede og puslede om ham paa en langt mere forstaaende Maade end den skikkelige Abelone Jeremiædatter i Randlev Præstegaard i hans Barn-domstid.

Den store stærke Ludvig nøjedes dog ikke med boglig Syssel. Han trængte baade til legemlig og aandelig stærk Trænering. Som han sled med det hebraiske Sprog og den frempippende kritiske Behandling af det gamle Testamente, kom han efter haanden ind i Gaardens landlige Sysler, lærte at køre en Plov, en Harve, en Tromle, at strigle Heste, vande dem, ride og køre dem til. Hjemme som Dreng havde han af og til villet snige sig til Sligt, men opdagede hans Fader, Magisteren det, vankede der Hug.

Lystighed og Skæmt naaede ogsaa ind i dette stille Liv. Paa lange Spasereture i Foraarstiden, havde Licentiaten tidt Molière eller gamle italienske Komedier med, og da lo Vennerne af fuld Hals, naar den ældre med tør Komik oplæste de lystige Ord. Naar et Spark i Rumpen var beordret i Noten, tildelte Oplæseren en Gærdestav eller en Træbul Sparket, saa inde var han i Situationen.

Det led mod Vaar, det gled mod Sommer. Egnen udfoldede al sin danske Dejlighed. Tæt uden for Haven laa et Engdrag, hvor Græsset, saftigt og kraftigt voksede op. Her og der spækkedes det af guldgule fede Kodriver, samtidig med at dens Fættene Auriklen og Primulaen, garnerede Havens Bede med lyserødt og mørkviolet.

Hinsides Engdraget hævede Skoven sig, og dette Stykke Skov spaserede jævnt ud i Havet, saa jævnt, at Træerne tog sig et stadigt frisk Fodbad. De smaa Bølgeskvulp i Fladvandet legede

som Hundehvalpe paa Sandbunden og slikkede de fremstrittende Rødder.

Der laa en lille Vej, skærmet til hver Side af Klinten, hvis iturevne Sider bar Mærke af, hvor de kæmpede for at holde Vejen og Skoven i Læ. Det lykkedes dem ogsaa helt vel. Det Stykke Skov i det Inderste af Vigene kunde jo nok faa en Lusing af Stormen med Nævefulde Sand i Hovederne paa Bøge-, Elle- og Egepurrer, der rev Totter af raslende, vissent Løv, der endnu fra i Fjor hang ved Grenene, ud til dansende Leg paa Bølgerne.

Inde imellem Ungskovens tynde Stammer blinkede Havet stadig og gnistrende i Solen, blidt perletindrende under overskyet Himmel. Der var egentlig ikke Vej eller Sti i det smalle Stykke Skov. Men mellem den unge Træbestand laa der smaa aabne Pletter, hvis Midtpunkt dannedes af gamle Bulle af længst fældede Bøge. En af disse Stubbe havde Ludvig Masmann med Øksen hugget saaledes til, at der dannedes Sæder med primitive Rygstød i den store Vedmasse.

Paa disse Sæder havde Licentiaten og hans unge Ven sat sig en Junimorgen. De havde gaaet og tiet nogen Tid, da Ludvig sagde:

— Skal Høet rives idag? Det er svært fremmeligt iaar.

Præsten saa' smilende paa ham.

— Du er bleven en hel Bonde, Ludvig. Jeg véd det, med Skam at tale om knap.

— Nej, havde Du ikke Jomfru Lindbæk og Anders, vilde Du sætte til paa Præstegaardsavlingen.

— Ja, jeg hører af Anders, at Du præker for Bønderne og lærer dem op i den ny Drift, som er fulgt efter Fællesdriften og efter Udskiftningen. Du vil blive en fortræffelig Landsbypræst, hvad jeg ikke er, da jeg ikke kan faa ret Sans for eller Lyst til Avlsbruget. Det er en Mangel ved mig, thi det er en udmærket Ting for en Præst at have fælles Interesse med sine Sognefolk. Der falder mig noget ind. Kunde Du ikke have Lyst til at forpagte min Avling og blive boende her, til Du føler Lyst til at søge Kald?

— Saa vilde jeg blive her til min Død. Jeg vil ikke være Præst. Jeg kan ikke hykle eller lyve.

— Tror Du, jeg hykler eller lyver?

— Nej. Men jeg vilde ikke kunne faa *det* ud af de gamle Fabler, som Du.

— Hør nu en Gang, min Ven. Bonden laa i lange Tider i Trældom under den gamle for ham slaviske Ordning af Landbovæsenet og først nu bliver han en fri Mand. Al den Tanke han raadede over, laa nedgravet i Uvidenhed og Mysticisme. Ligesaa lidt som han med ét Slag kan blive en dygtig Jordbruger, lige saa lidt kan han paa én Gang fries ud af Fordommenes Mørke, ud i Sandhedens klare Dag. Han vilde blive rasende og taabelig, maaske skænde og brænde, røve og myrde. Bliv nu hos mig og studer de Mennesker,

hvis Slavelænker vort fremskredne Sekel har løst. Dette Land er et Bondeland og vil blive det end mere. Herremændene er indvandrede Tyskere og tynger paa vort Land som en unyttig Byrde. Landets Fremtid bæres af Bondens brede Skuldre. Vi Præster, eller om Du vil, Folkelærere, skal være Bondefolkets *παιδάγωγοι* (Børneopdragere). Vi maa med Læmpe pille den sunde fornuftige Kærne ud af de Skaller, som gamle Tiders Ukyndighed i Naturens Love har lagt om Kærnen af Fornuft og herlige Sandheder i de skønne gamle Fabler. Paa slig Vis kan Præsterne tjene Frihed og Fremskridt, Præsterne, der ellers altid har hæmmet og holdt tilbage, lige fra Farisæernes til vore Supranaturalisters og Pietisters Tider. Husk paa Præsten i Savoien i Jean Jacques's *Émile*. Hør Ludvig! Forpagt min Avling! Min Forkarl Anders lider dig vel, og Du kender jo nu snart hver Mand, hver Karl, hver Pige her omkring, bedre end jeg, som glemmer dem, naar jeg ikke har set dem i fjorten Dage.

VI

Hylden blomstrede omkring Præstegaarden, paa Hegn og Gærder, og dens søde Duft gjorde Ludvig Masmann helt elskovsstemt, mens han vandrede ned mod Engen, hvor han et Par Dage forinden havde svunget sin Le mod det saftige Græs, hørt den klinge med imellem tre Karles Léer og følt sig selv som Medspillende i en Kvartet.

I Dag havde han sovet lidt længe. Han og Præsten havde Aftenen forud paa ret Studentervis diskurreret til langt ud paa Aftenen om Elohistens og Jehovistens respektive Andel i Fortællingen om Skabelsen i Genesis.

Naa, det gjorde ikke stort. Høet var jo slaaet, hedt og tørt var Vejret. Det maatte være færdigt til at rives og sættes i Stak, men det brugte man jo Fruentimmer til. Det skikkede sig ikke for ham at tage Rive i Haand, mens Arbejdet ved Léen nok var en Mand værd.

Nu fik Magister Sextus Masmanns Søn en svær Lyst til at se paa de Piger, der rev Hø paa den

store Eng mellem det levende Hegn og Strandskoven.

Han gad ikke gaa saa langt som til Leddet ved Overkørslen fra Markvejen til Engen. Han greb med Foragt for den slagne Vej en stor Græstot med den ene og en nedludende Hyldegren med den anden Haand, og svang sig i uskyldig Ungdomstrods med ét Sæt op paa det levende Hegns Mønning. Men der indfiltrede han sig i et ret tæt Hyldekrat ned iblandt Tjørne. Leende borede og sled han igennem og syntes vel om, at der piblede Blod frem, og at det rendte ned ad hans brune Haandbag. Han trængte til saadant noget, der pirrede, æggede, kradsede.

Nu stod han der, skjult af Hyldeløvet, med Syn over Engen og gennem en Aabning i Skoven ud til Havet med de smaa kreppede, solgnistrende Skumtoppe. Dybt Blaåt, lyst Grønt, Alt i Lys og Glæde rundt om og foroven, og der nede en fire, fem Piger, der rev Høet sammen fra de fældede Rækker.

Gule, solbrændte Nakker, blanke som Metal, dukkede og rejste sig. Stærke Overkroppe i hvide Særker bøjede sig svajende over Rivernes Skafter i smidig, rytmisk Takt. Lystig Tale og Latter klang op i den af Høets og Hyldens Duft fyldte Aandekreds. Hofterne arbejdede under de røde og grønne Hvergarntsskørter, der slog tæt om Benene. Af og til blinkede en nøgen, kraftig solbrændt

Fod, ren og pæn efter Sopningen i Stranden, frem i Solskinnet som nystøbt Bronze.

Ludvig Masmann udbrød uvilkaarligt:

— Dette Land er *mit* Land!

En alle Livskræfter samlende Følelse skød op i „Magisterens store Ludvig“.

Tydelig tegnede sig for ham den Dag i Julen, da han slap ud fra sit Carcer i Randlev Præstegaard som en løssluppen Bindehund fôr over de knoldede Marker og sang mod vilden Sky:

Seyd umschlungen Millionen!

Diesen Kusz der ganzen Welt.

Nu vilde han være glad ved at kunne omfavne og kysse de fem kraftige Bønderpiger, der rev Hø dernede paa Engen omgivne af Skærsommerens solblanke Farver, de hvide Blaalærreds Særke, svingende de brune Arme med de fine Haar flimrende i Lyset.

En af dem var større og rankere end de andre. Hvilken prægtig Svajning i Ryg og Midie, naar hun rejste sin Krop! Hvilken Smidighed og Styrke i hver Bøjning af det vel formede Legeme! Som Gudinderne hos Homer, var hun større end de Dødelige.

Hø- og Hyldeduft! Hav, Skov, Eng! Kønne, sunde Kvindelegemer! Haar i svulmende Fylde som Trær, Buske, Planter.

Paa Gærdets Skraaning ned mod Engene stod

en rigt blomstrende vild Rosenbusk. Under en Pavse i Pigernes Snak og Latter lød Fuglekvidder stærkt fra Skov og Hegn. Der rislede et Steds fra usynligt Vand. Uden selv at kunne gøre for det, sang Magisterens store Ludvig:

I kølende Skygger
i Mørke, som Roser udbreder,
hvor Sangersken bygger
og kvidrende røber sin Rede,
hvor sprudlende Bække
snart dysse, snart vække
Kamønernes Yndling, den følende Skjald
med steds' ensrislende Fald.

Riverne standsede, eftersom Sangen blev kraftigere under Stemningens Vækst. Hovederne drejede sig om efter Sangeren, ét efter ét, sidst den største og kønneste Piges. Nu så Ludvig Masmann tydelig hendes Ansigt. Usædvanlig regelmæssige var de stort skaarne Træk. Den lige Næse gik næsten i Flugt med den temmelig lave Pande. Tindingerne bredte sig i Mag under det glatte, lyseblonde, næsten horgule Haar. De store Hænder knyttede sig fast om Rivens Skaft. Den ene Fod dækkedes af Høet, den anden bar hendes Legeme og stod fast paa en lille Høbunke, der var reven sammen. Den var ikke mishandlet af snævert Fodtøj. Den smidigt opadkrummede Stortaa laa i Flugt med Fodens Inderlinje, var ikke vanskabt indadbøjet.

Øjnene, stort skaarne lyseblaa, med et Udtryk, der syntes forbavset-grundende, stod fæstede paa

den unge, mørkebrune Mand med det flagrende, upudrede Haar, Hals og Bryst blottede og ustivet Skjortekrave viftende i Vinden.

Han havde endt Sangen. De andre Piger begyndte at arbejde. Kun den lyse, store Pige stod ubevægelig stirrende op mod den unge Mand.

Paa en Gang lyste hans mørke Øje stærkt, af et Glimt som af Genkendelse eller Forstaaelse. Med et langt Spring satte han ned fra Gærdet helt over det revne Høs Rækker.

Pigerne hvinede og søgte hver til sin Side. Den store Blonde hev Riven fra sig og satte i Løb over Engen. Ludvig Masmann forfulgte hende. Hun satte i al den Fart, hendes stærke Ben og Fødder orkede. Alt hendes Tøj flagrede om hende: Det grønne Hvergarns Skørt, den løst siddende Særk. Det gule Haar gik løst og bølgede ned om de nøgne Skuldre, ned ad Ryggen.

Ind i Skoven! — Ludvig efter hende! Han var dog i Kraft af sine lange Ben den rappeste. Ret som hun vilde smutte ind ad den Sti, der førte til Bullen af den store fældede Bøg, følte hun bagfra hans Arme uimodstaaelige omslynge hendes Liv. Hun gav et stort Skrig fra sig. Dets Ekko rullede gennem Skov og over Sø. Hun tog fra sig som en før Karl og vred sig stridbart under hans Favntag. Da hun stod Ansigt til Ansigt med ham, og han nærmede det til hendes, som vilde han kysse hende, brødes hun formelig med ham,

saa Sveden randt ned ad Pande og Hals paa *ham*, og det løste Haar bedækkede *hendes* Overkrop.

Men han var og blev den overlegne. Da han havde faaet hende trykket tæt ind til sig, faldt hendes Arme slappe ned, og hun gav sig til at græde højlydt. Hun gjorde kun svag Modstand, da han tog hende om Halsen og kyssede hendes Mund. Hun gengældte stadig Kyssene med Varme. Men brat brød hun ud:

— Nej, gør mig ikke Fortræd! Saadant noget har jeg havt saa megen Fortræd af, at jeg har været lige ved at græde Øjnene ud af Hovedet paa mig.

Han løsnede sit Favntag.

— Du er jo den lille Møller-Mette, som er bleven stor, sagde han pustende.

Hun tørrede Øjnene med sit gule Haar, fik det slaaet til Side og stønnede:

— Og Magisterens Ludvig har altid væ't stor, men nu er han jo vokset op til en hel Dromedar.

— Hvorfor græder Du saa farligt, Mette?

— Har han aldrig hørt, hvor jeg er kommen skidt afsted?

Ludvig rystede paa Hovedet.

— Herre Gud, sagde Pigen, det véd jo ellers hele Verden.

— Din gamle Bedstefader? Er han død?

Mette lod ham vedblive at holde sig om Halsen og sagde:

— Naa, det véd han ikke en Gang? Jo, han

døde for fire Aar siden. Og saa sad jeg med Møllen. Jeg maatte tage en Svend, ham Kristen Povlsen. Godt saâ han ud, men det var en Tyveknægt, som lagde Alt, hvad der blev tjent, paa Kroen. Og saa — ja, vi var jo ene — saa gik det som det gik. Jeg naaede den Alder, hvor hverken Mandfolk eller Fruentimmer kan være, som Katekismussen, Bibelhistorien og Salmebogen vil have, at de skal være. Men han rendte med Pengene, det Asen, og lod mig sidde med Skammen og Barnet i mig. Hvis Præstens store Ludvig var bleven ved at komme og læse med mig, var det aldrig gaaet saadan. For ham kunde jeg forstaa, men Magisteren, han gjorde jo En bange for al Slags Re'li'on og Kristendom, saadan som han tog paa Veje. Og siden forstod jeg jo godt, at naar han gav halvvoxne Tøser Ris, saa var det ikke for Kristendommens Skyld. Naa — jeg maatte jo staa aabenbar Skrifte, men havde jeg været modig, saa havde jeg rigtignok spurgt ham, da han var saa fus mod mig paa Kirkegulvet, om han, den gamle Mand, havde været helligere end jeg, da han tog Baronens forrige Bislaaperske. Men simple Folk skal holde Mund, om ogsaa de snakker om, at nu er de fri. De er Fa'en ikke fri. —

— De bliver det snart, Mette. Lille, stakkels Mette. Du har lidt meget.

— Ja, jeg har gaaet meget igennem. Nu maa jeg gaa paa Omgang og tage det Arbejde, jeg kan faa.

Prokuratorer, Præster og andre Kæltringer — ja, Bønderne var heller ikke meget medlidende, tog jo Alting, da Møllen skulde sælges, og jeg tog væk fra Fødesognet og tjente først som Amme hos den forrige Præst her i Rynkeby, men saa kom den herlige Mand — ham, der nu er her, og som de siger er højere paa Straa end Magisteren. Han sagde, at det, jeg var bleven lokket til, var ikke Noget, der gjorde mig til det bare Skidt. Han og Jomfruen, hans Søskendebarn, de skaffede mig Syning og saadant Noget, og betaler mig godt, naar jeg har Dage her paa Præstegaardsjorden i Hø- og Kornhøstens Tid. Ja, Barnet døde, da det var halvandet Aar, den sølle Orm. Og det var kønt af Vorherre, synes jeg, om ogsaa jeg græd farlig over det. Ja, græde, det er jeg fælt dygtig til. Jeg græd jo ogsaa hele Krus fulde, da Kristen Povlsen rendte, men det gik meget over i meget mere Gesvindighed. For det var en led, søddyppet Karl.

De havde sat sig ned paa Træbullen, saâ smukke og varme ud mellem det grønne Løv og det afkølede Lys.

Ludvig tog hende igen om Halsen og kyssede hende. Hun sagde med Haanden for Øjnene:

— Ja, jeg er tosset, at jeg gør det.

— Lille Mette! Jeg har allerede et Par Gange fundet dig paa min Vej som noget Kønt, der trøstede mig for noget Grimt, der havde mødt mig.

Jeg mærker tydelig nu, at jeg holder saare meget af dig.

Pigens fyldige Læber svulmede glad, og de lyseblaa Øjne skinnede som Kornblomster i Solen. Hun rykkede sig ind til ham og hviskede:

— Jeg tør alligevel ikke . . . jeg har været saa ulykkelig.

— Ja, men véd Du, hvad der falder mig ind, Mette?

— Jeg tør lige godt ikke.

— Ja, men hør dog. Jeg kan faa Præstevlingen i Forpagtning. Om jeg nu bad dig om at gifte mig med dig?

— Det kan aldrig være Magisterens Ludvigs Mening. Han vil bare gøre Nar. Og han har Synd af det. Saa tosset kunde han da heller aldrig være.

— Jeg siger dig: Det er mit Alvor.

— Jeg har jo sagt ham, ligesom det er, at jeg kom skidt afsted med Kristen Povlsen.

— Tror Du, at jeg er Jomfru?

— Nej, et Mandfolk i den Alder vilde da være en led Tosse, hvis han var det.

— Jeg synes, at i den Ting maa et Fruentimmer og et Mandfolk maales med samme Alen.

— Det kan jeg aldrig tro kan gælde for andre Fruentimmer end Dronninger og Prinsesser, som jo i saadanne Sager gør lige, hvad de vil.

— Vi lever i Tider, hvor Alt gaar frem. Ovre

i Frankrig sætter de Frihed, Lighed og Broderskab igennem.

— Ja, Smeden har fortalt mig, at de har revet et stort og ledt Rasphus ned, fordi de Store satte ordentlige Folks Børn ind i det, og at de er farlig paagaaende mod deres Konge og Dronning.

— Derfra vil vi faa Alt fornyet og forandret. Her hjemme begynder vi med at gøre Bonden fri. Men saadant noget skal vi tale meget om, Mette, naar Du bliver min Kone.

— Nar mig ikke, Ludvig. For jeg holder saa meget af ham, og det har jeg altid gjort. Men jeg har aldrig ment, at det var Tossestreger af mig.

Hun var bleven siddende med Hovedet til hans Bryst. Nu trykkede hun sig helt ind til ham og skjulte sit Ansigt. Hun hviskede ganske sagte:

— Jeg var altid hos Ludvig og tænkte paa ham, naar han — den Anden — troede, at jeg hørte ham selv til.

Stærkere og heftigere Favntag.

Ludvig sagde:

— Saa lever vi som en skikkelig Bondemand og Bondekone. Landets Fremtid hviler paa Bøndernes Skuldre.

VII

Det var ved Midsommerstid et Aar efter ved Solnedgang.

Solen vilde ende sin sejrende Dag paa ret kongelig Vis. En Pragt som Himlens i Vesten og dens Spejlbillede i Vandet, de dejligste og de reneste Farvers, var hel fabelagtig i Dag.

Paa en af de smaa, bratte Klinter stod fire glade Mennesker — eller, om man vil — fem. thi den store kønne Moder bar en lille Dreng paa sin Arm.

De andre var Ludvig Masmann, Pastor Licentiat Krog og hans Kousine.

Ludvig Masmann var Forpagter af Randlev Præstegaardsavling. Men han prædikede ikke sjældent, og det var den almindelige Mening, at han prækede bedre end Præsten — „for han raabte saa dejlig højt, saa man kunde høre ham ude paa Kirkegaarden. Og hans Avling var den,

der blev dreven bedst i hele Sognet. Misundelsen hviskede, at det var, fordi han ejede en Cyprianus. Nogle gamle Folk havde jo set den opslagne hebraiske Bibel paa hans Bord. Det var ogsaa farlig, saa han kunde magte sin Plejel i Tærskeloen, heller ikke skammede han sig ved selv at sprede Møg. Og saa var han doktorlærd og kurerede bedre end baade Smeden og Doktoren i Kjøbstaden. Mette var et skikkeligt Kvindemenneske, ikke det mindste storagtig, fordi hun havde faaet en Mand uden for Bondestanden. Præsten og hans Søkendebarn var „lige saa gemene Folk, som de altid havde væ't.“

Solen tog et Kæmpetag og smykkede Himmel, Hav og Jord i ét blændende, glansfuldt Øjeblik, samlende sin sidste Kraft.

Licentiat Krog lod sin Finger beskrive en Bane parallel med Kystens Kurve, pegede ud over Land og Hav og med en fin lille Tenor, der sekunderedes af Ludvigs dybe Bas, istemmede han en Strofe af en Sang, der efter en langsom Vandring endelig var naaet til den ensomme Præstegaard. Kun de to Syngende forstod dens Tekst, men de to Kvinder blev grebne af den herlige Melodi og af den løftede Stemning i Foredraget:

Amour sacré de la patrie,
 Conduis, soutiens nos vengeurs
 Liberté, liberté chérie
 Combats avec tes défenseurs.

Sous nos drapeaux que la victoire
 Accoure à tes mâles accents,
 Que tes ennemis expirants
 Voient ton triomphe et notre gloire.
 Aux armes, citoyens!
 Formez vos bataillons!
 Marchez marchons, qu'un sang impur
 Abreuve nos sillons!*)

*) Næstsidste Strofe af Marseillaisen:

Hellige Kærlighed til Fædrelandet — led og støt
 vore hævnende Arme — Frihed, elskede Frihed —
 kæmp sammen med dine Forsvarere! — Lad Sejren ile
 til under vore mandige Toner — Lad dine Fjender
 døende se paa — din Triumf og vor Hævn. Til
 Vaaben Landets Mænd! Slut Jer i Fylking! Marche!
 Lad et urent Blod vande vore Plovfurer!

